

אקדמות מיליין

אברך את ד' על כל החסדים אשר עשה עמי מעודי עד היום הזה אשר זיכני להוציא ספר זה, ובפרט שהעלה משאול נפשי וחייתיני מיורדי בור, בצאתי בלי פגע מתאונת דרכים קשה בחו"ל ביום ט"ו אייר תשס"א, הרכב נשבר ואני נמלטתי בחסד וברחמים מגולים.

ידוע לכל הלומד הלכות אלו כמה פרטים יש בכל ענין וענין, ותועלת סיכום זה הוא לקבץ כל הפרטים הנוגעים לכל ענין וענין למקום אחד, כדי שיאפשר לאיש אשר כבר עסק במקצוע זה להעמיד תלמודו בידו באופן מסודר. על כן יאה שם הספר להקרא "עריכת הדעת", כי ענינו ומטרתו לערוך הלכות אלו שביורה דעה על סדר נכון, וגם שמי נרמז בתוכו כי "ספר עריכת הדעת" עם אותיותיו עולה בגימטריא יצחק אהרן בן אאמו"ר הרב נחמן זאב וגיטל שליט"א.

אשגור ברכות למוריניו ראש הישיבה הגאון הרב נתן צבי פינקל שליט"א, אשר מוסר נפשו למען הבית הגדול ישיבת מיר אשר אני זוכה לישב בתוכה. יתן ד' שיזכה להאריך ימים על ממלכתו, מתוך בריות גופא ונהורא מעליא.

בן אודה לאחד מראשי החבורות בישיבת מיר הרה"ג ר' ישראל שטילרמן שליט"א אשר נהג בי בעין טובה, ונתלכנו הרבה ענינים על ידו. גם אודה להרה"ג ר' יוסף יצחק לרנר שליט"א ראש כולל תורת שלמה שבבית זה נתבררו הרבה מן הדברים, ולהרה"ג ר' אברהם קופרמן שליט"א אשר בחברתו ובהשפעתו יוצא חיבור זה לאור, ולידידי הרה"ג ר' יהודה שפיין נו"נ בישיבת אור שמח אשר העירני הערות מחכימות, ולידידי הרה"ג ר' אברהם גולדשטיין אשר סיעני בעריכת הספר.

בלב מלא הכרת הטוב אברך את הורי היקרים אבי מורי ר' נחמן זאב שליט"א ואמי מורתי מרת גיטל תחי' שגידלוני וחינכוני ועומדים לימיני כל הימים עד היום הזה, ובזכותם הגעתי עד הלום. יה"ר שירווי

רוב נחת ממני וממשפחתי ומכל צאצאיהם, מתוך בריות הגוף ומנוחת הנפש.

בן אודה למורי חמי וחמותי היקרים ר' ישראל יעקב שליט"א ומרת שרה תחי' קפלן שהכניסוני לביתם בעין יפה ועומדים לימיני לשבת על התורה ועבודה בארצינו הקדושה, יה"ר שירווי רוב נחת ממני וממשפחתי ומכל צאצאיהם מתוך בריות הגוף ומנוחת הנפש.

תפארת בנים אבותם - אברך את זקני הנכבדים והיקרים מרת פייגא בלומא תחי', ומרת חי' שרה ובעלה ר' ברוך יחיו, ור' אברהם שמואל בנימין ומרת לאה לימעץ יחיו. עוד ינובון בשובה דשנים ורעננים יהיו, ויזכו לרוות רוב נחת מכל צאצאיהם לדורותיהם.

מד' אשה משכלת - אזכירה לשבח רעייתי תחי' העומדת לימיני, ורב חלקה וזכותה בחיבור זה, יזכנו ד' לבנות בית של תורה, ולרוות נחת מכל יוצ"ח עד ביאת משיח צדקינו בב"א.

פרק א

איסור בב"ח

א. כתוב¹ בתורה לא תבשל גדי בחלב אמו שלש פעמים², אחד כפשוטו דאיסור לבשל בשר בחלב³ (וגדי לאו דוקא דה"ה שור זה ועו, ולא שנה נחלז אמו לא שנה נחלז אחרת אלא שדינך הסמוך זהוה), והשנים אחרים ללמד שאם בישל בב"ח הם סאסורים באכילה והנאה⁴.

ב. ולכן אם בישל⁵ בשר וחלבו ביחד⁶ בכלי ראשון⁷, עבר באיסור

 הערות וצינונים

הוא כמאב"ד ומביא מרש"י שכו' דצריך שיהי' נתבשל כ"צ (ועי' בהגהו' על הפמ"ג דמביא הריטב"א בחולין דלומד פשט ברש"י דכל צורכו היינו כמאב"ד כשיטת הפר"ח) והפמ"ג כ' דצ"ע לדינא, אמנם מסיק דאיסור באכילה והנאה אף אם סילקו מיד ואין שלישי בישולו. (ועי' בפרק ו הע' ב).

ו. והשיעור כמה יבשל להיות חייב מלקות עי' רמב"ם מאכ"א ט, א שהוא משיבשל משניהם כזית ועי' מ"מ שם דהרמב"ם פסק דחצי זית בשר וחצי זית חלב שבשלן זה עם זה דלוקה על בישולו.

ועי' פמ"ג בפתיחה להל' בב"ח שנסתפק אי חצי שיעור אסור מן התורה בבישול עי"ש.

ז. לענין בישול בשר בקדירת חלב ב"י ולהיפך לדידן דס"ל טעם עיקר דאורי' (עי' לקמן בפרק יט הל' ב), הוי מה"ת, עי' בפמ"ג בשפ"ד פז, יח וכן עי' בדבריו בפתיחה להל' בב"ח ד"ה טעם כעיקר (וכן עי' בדבריו באו"ח א"א שזכט ועי' בביה"ל שזכא שמשנה קצת) ובחכמ"א מו, א.

ולמ"ד טעם כעיקר לאו דאורי', עי' בפמ"ג בפתיחה להל' בב"ח ד"ה טעם כעיקר דמתחילה כ' שהוא דאורי' דבבשר

א. עי' כ"ז בסימן פז.

ב. משפטים חמישי, כי תשא שישי, ראה רביעי.

ג. הגם שיש בראשונים טעמים שונים באיסור בב"ח, עי' רבינו בחיי פר' משפטים שמצוה זו מכלל החוקים היא מכלל פרה אדומה ושעיר המשתלח, ומביא שדרשו חז"ל דלעתיד לבא הקב"ה מגלה להם לישראל מפני מה צותה התורה בשר בחלב ופרה אדומה ושעיר המשתלח.

ד. ועי' רמב"ם בספר המצות מצות ל"ת קפז-קפז דמנה לזה שתי לאוין א' איסור בישול וא' איסור אכילה ולא מנה איסור הנאה ללאו שלישי ועי"ש שמסביר שאיסור הנאה אין ראוי שיימנה כמצוה בפנ"ע מפני שהוא ואיסור אכילה ענין אחד שהאכילה מין ממיני הנאה עי"ש, אמנם עי' בס' זוהר הרקיע להרשב"ץ באזהרות הרשב"ג (קצו-ד) דמנה אותם לשלש לאוין, וע"ע בהלכות גדולות לאוין נ"ח דמנה אותם ללאו אחד, ועי' בסה"מ לרס"ג ל"ת סט עם הגהות הגרי"פ.

ה. עי' פמ"ג בפתיחה להל' בב"ח ד"ה וכמה דמביא מפר"ח דשיעור הבישול

 הערות וצינונים

דצלי וטיגון לאו דרך בישול ועי' בפ"ת פז,ג. אמנם כמדובר הפר"ח והגר"א ס"ל דשניהם מה"ת ובפלתו פז,ב ס"ל דצלי אסור מה"ת, ולמעשה כ' הפמ"ג משב"ז פז,א ד"ה והנה, דצלי אסור מה"ת ולענין טיגון בהפס"מ יש להתיר ולומר דלא הוה דבר תורה, ובחכמ"א מ,א פסק דשניהם מה"ת, ובערה"ש פז,יא פסק דשניהם לא הוי מה"ת ומסיים דמ"מ מחוייב הישראל להרחיק את עצמו שהוא בעצמו לא יטגן זה ויצוה לכותי לטגן.

ולענין חם בחם בלא רוטב עי' פמ"ג בפתיחה להל' בב"ח ד"ה והנה נגע, דכ' דלדעתו הוה רק דרבנן דלא הוה דרך בישול, ומביא סיוע מים של שלמה פרק ז ס"י מה, וכ"פ בסדר והנהגות השואל עם הנשאל באיסור והיתר סדר ב' אות כ, אמנם עי' בדרכ"ת פז,טו ד"ה ומ"ש הפת"ש דמביא שהיד יהודה חולק ע"ז, ומביא ג"כ סתירה בפמ"ג עיי"ש.

ולענין מעושן (כלומר ששור בשר בחלב ואח"כ תלו אותו בעשן, ערה"ש פז,כה) עי' בסי' פז,ו ונחלקו הפוסקים היאך ללמוד בדברי המחבר דהלבוש לומד שאינו נקרא בישול ואסור רק מדרבנן וכ"פ בחכמ"א מ,ו אמנם עי' בפר"ת פז,יד ובערה"ש פז,כה דלמדו דהוי ספק איסור תורה, ועי' לעיל ד"ה והנה דלדעת הפר"ח והגר"א אסור מה"ת.

ולענין מבושל בחמי טבריה עי' בסי' פז,ו ועי' במ"מ מאכ"א ט,ו דהגם שאין ספק בירושלמי על ציור זו מ"מ מהירושלמי משמע שהוא שוה למעושן (והיי' דקודם בעי' זו בירושלמי המשמעות הוא ששו להדדי עיי"ש) וכ"כ הערה"ש פז,כה דהוה ספק תורה, אמנם הלבוש והפר"ח פז,ג בסו"ד ובסק"ג והחכמ"א מ,ו ס"ל דאינו מה"ת.

בחלב לכו"ע טעם כעיקר דאורי", אמנם אח"כ כ' דיל"ע דהני דגלי קרא במבשל גוף בשר בחלב יחד דטעם כעיקר, אבל בקדירה דאיקלש טעמיה דהוה נ"ט בר נ"ט, נהי דטעם ב' הוי לאיסורא מ"מ אין לנו רא"י דהוה ד"ת, וכעיי"ז עי' בשו"ת חת"ס יו"ד תשו' פו בשם תלמידו, והוה הוסיף דלפי"ד ה"ה למ"ד דטעם כעיקר דאורי"י י"ל דהוה רק מה"ת כשקיבל טעם מן הגדי או החלב עצמו עיי"ש (ושם בתשו' דחה דברי תלמידו אמנם בחי' חת"ס עמ"ס חולין דף צח ד"ה וכ' מסכים לסברא זו) והו"ד בפ"ת צח,ה.

אמנם אם בלוע בתוך הקדירה בשר וחלב יחד והוה ב"י אם בישל פרווה בתוכו אי"ז דאורי"י (אלא חומרא) שזה שיפלוט לחוץ ויתבשל לא הוי דרך בישול עיי"ש, ועי' לקמן בהל' ה. ח. עי' לקמן בפ' ו.

והנה בגדר בישול בהל' בב"ח עי' פר"ח פז,ב ומוכא בביאור הגר"א פז,יג דבישול בב"ח ובישול בשבת יש להן אותם גדרים ולפי"ז פשוט מאד דבהל' בב"ח צלי טיגון ומעושן יהיו אסורים באיסור דאורי"י, אמנם עי' בפר"ת פז,ג בסו"ד דחולק על הפר"ח וכ' דאין להביא רא"י משבת לאיסור בב"ח, דלענין מלאכה כל דעביד מעשה חייב משא"כ בבשר בחלב, וכן עי' בפלתו פז,יב דדוחה דברי הפר"ח דא"א ללמוד בב"ח משבת, דבב"ח דרך בישול אסרה התורה, וכן כתב בפמ"ג משב"ז פז,א ובערה"ש פז י,כה דאין דמיון משבת לבב"ח, ולמעשה יש מח' גדולה בזה אם צלי וטיגון אסורים מה"ת או רק דרבנן, דבמאירי סנהדרין ד: ד"ה בשול בשר בחלב כ' דצלי אינו אסור מה"ת וכן בטיגון ומביא שיש חולקין בטיגון, וכן דעת הפר"ת פז,ג ד"ה ופש גבן וחוו"ד בביאורים פז,א צב,ה בתו"ד,

דאורייתא של בישול בב"ח^ט ולוקה ע"ז, ואסור מה"ת לאכלו, ואם אכל כזית ממנו אפי' שלא כדרך אכילה לוקה^י, וכן אסור ליהנות ממנו^י, וצריך לקוברו^י.

===== הערות וצינונים =====

א. איסור הנאה אם לא בשומן עוף דאין בו משום בישול והנאה.

ב. ולענין אם איסור בישול בב"ח תלוי באיסור אכילת בב"ח, ע"י בכסף משנה הל' טומאת מת א,ב ובשו"ת דובב מישרים ח"א סו"ס ל ובהר צבי יו"ד סי' עט.

י. רמב"ם מאכ"א יד י,יא.

יב. ושיעור הנאה ע"י בפ"ת פז,ב דמביא מרעק"א דהוא הנאת פרוטה וע"י בשו"ת משיב דבר ח"א לג,א שכ' ע"ד הגרעק"א דמניין לו עיי"ש. וע"י גם מה שמביא הפ"ת הנ"ל בשם הצ"ח.

ג. ולענין חצי שיעור בהנאה ע"י בפמ"ג בפתיחה לבב"ח ד"ה וחצי שיעור דנסתפק אי חצי שיעור אסור מה"ת לענין הנאה וע"י בפ"ת פז,ב.

ד. וע"י בפ"ת פז,ב דמביא המח' אי לוקה על הנאה.

ה. וע"י ש"ך פז,כ דאם אינו נהנה מגוף האיסור כגון שיש ערבוב בב"ח עם שאר דברים ואינו נהנה מהבב"ח רק משאר הדברים מותר בדבר שאינו של אכילה, ולכן מותר להשתמש עם החומר העשוי לחפיפת הראש שנעשה מאפר שעל הכירה אע"פ שרגילות הוא להתערב שם בשר בחלב.

ו. משנה בתמורה לג: וכ"פ ברמב"ם מאכ"א ט,א, ועיי"ש ברמב"ם דאפרו אסור כאפר כל הנקברין וע"י בפמ"ג בפתיחה להל' בב"ח ד"ה ובב"ח דמביא המנחת יעקב דכ' דאם נשרף האפר שרי דנתפרד לחלוחית החלב מיניה, והפמ"ג

ז. ואם רוצה לבשלם אח"כ עוד הפעם ע"י ברעק"א פז,א דמשמעות הגהת או"ה הוא דמותר לחזור ולבשלה דאין בישול אחר בישול, אמנם בשר שנתבשל לחודיה וגם חלב מבושל ע"י בגליון מהרש"א דאסור אח"כ לבשלם יחד ולא אמרי' ביה אין בישול אחר בישול דמעולם לא נתבשלו יחד, וע"י דרכ"ת פז,ד דיש חולקים דאפי' נתבשלו בשר וחלב ביחד אסור לבשלם עוד פעם, דגם בכה"ג יש בישול אחר בישול.

ח. לענין בישול בב"ח לאיבוד ע"י א"ר או"ח סימן תרע"ג,א דאוסר להדליק נר חנוכה עם חמאה שנתבשלה בקדירה של בשר ב"י משום דמבשלה כשמדליקה (דס"ל יש בישול אחר בישול בבב"ח), ודלא כשער אפרים שדן לענין איסור הנאה ודעתו נוטה דמותר דמצוות לאו ליהנות נתנו. וע"י שו"ת חת"ס יו"ד סימן צב דמביא את הא"ר ומסבירו דהטיפה שסביבת השלהבת מתבשלת, וכ' דאף דהמדליק נר בשבת אין בו משום בישול רק משום הבערה, בבב"ח אסור, והוא משום דענין בישול בשבת הוא שצריך להדבר המתבשל ועכ"פ נשאר בעולם, משא"כ כשכלה והולך ואחר הבישול לא נשאר בידו מאומה אע"פ שמ"מ בישל הדבר ההוא, אבל לענין בב"ח עשה תועבה דרחמנא קפיד אמעשה בישול ההוא, ובסיומו כ' ולענין בב"ח 'אפשר' דהוה בישול, וכן ע"י במשנ"ב רס"ד,יד דלכתחילה טוב לזוהר מלהדליק נר לשבת בחמאה אם יש לו שמנים אחרים כי לפעמים נשאר בנר שומן ונותן חמאה ומבשולן ועובר על איסור בב"ח וגם על

ג. מדרבנן אסור לאכול בשר בחלב שקבלו טעם זה מזה ע"י מליחה או כבישה אע"פ שאינו דרך בישול, אמנם מותר להנות ממנו".

ד. מה"ת אין איסור בשר בחלב אלא בבשר בהמה טהורה שבישלו עם חלב של בהמה טהורה^ט, אבל אם אינו בשר בהמה אלא בשר חיה או עוף, או שהוא מבהמה שאינה טהורה^ט, או שהחלב הוא לא

הערות וצינונים

אפי' איסור דרבנן עיי"ש). ולענין עור שיבש כעץ עי' רמ"א פז, דמותר למלאות בו חלב ועי' בש"ך פז, לג דה"ה שאר בני מעיים שנתייבשו כעץ אמנם מסיים דלכתחילה אין לעשות כן ועי' בפמ"ג בשפ"ד פז, לג דבשר יבש כעץ גם הרמ"א יאסור, וכן גם בעור ובני מעיים שנתייבשו גם לרמ"א אסור לבשלו או לשרותו מעל"ע דמתרככי, ועי' פ"ת פז, כא. ולענין דם עי' פז, דאינו אסור מה"ת אמנם עי' פמ"ג במשב"ז פז, דאע"ג דכבד הוה דם אין להקל ולומר דכבד שבישלו בחלב מותר בהנאה משום שגדי אסור תורה ולא דם והמהר"ם שיף לא כ"כ אלא לסניף בעלמא עיי"ש.

פז. ולענין בשר נבילה או חלב שהם מבהמה טהורה עי' רמב"ם מאכ"א טו, דלענין בישול אסור מה"ת ולוקה ולענין אכילה אינו לוקה משום בב"ח שאין איסור בב"ח חל על איסור נבילה או איסור חלב, ולענין הנאה עי' בפי' המשניות להרמב"ם כריתות פ"ג ד"ה יש אוכל, דכ' דאינו אסור בהנאה עיי"ש דאיסור הנאה תלוי באיסור אכילה (ועי' לעיל הע' ד), אמנם עי' פמ"ג בפתחה להל' בב"ח ד"ה ולענין חלב בחלב דכ' דנקטינן דאסור בהנאה מה"ת עיי"ש שמביא תורת הבית ובית הלל וכ' דאף שמדברי הרמב"ם הנ"ל משמע דאין איסור הנאה מ"מ לא שבקינן הנך מקומות המפורשים לאיסור מפני זה ומה גם שיש לפרש דבריו בענין אחר, ועי' בפ"ת פז, ו.

מביא דהרמב"ם כ' בפירוש שלא כדבריו. ועיי"ש בפמ"ג ד"ה ומיהו דנסתפק אי האפר אסור מה"ת או לא. ועיי"ש בפמ"ג דמביא מש"כ הפר"ח דרבים משליכין בב"ח לאפר שעל גבי כירה וטעו בדבר משנה הנ"ל דכ' דכל הנקברים לא ישרפו עיי"ש.

ועי' בט"ז צד, שצריך להשליכו דוקא לבית הכסא (והיא קבורתו עי' באו"ה כא, ג) אבל לא לפני הכלב אפי' אין הכלב שלו (וההסבר הוא דמהנה הוא כשנותן לבהמה עי' מג"א תמח, ט) אמנם עי' בפ"ת צד, ובמשנ"ב תמח שעה"צ עה דיי"ח וס"ל דרק בחמץ בפסח אסור עיי"ש.

ועי' באיסור והיתר הארוך כא, ג דאין די במה שיזרקנו לרחוב אפי' בשאין שם כלב דצריך לעשות דבר דאינו יכול לבוא לידי שיהנה ממנו שום ברי'.

יד. פז, א, צא, ח. ולענין אי מותר למולחם או לכובשם ביחד לכתחילה עי' דרכ"ת צא, צו.

פז. עי' כ"ז בסי' פז, ג. וכן צריך להיות "בשר" ועי' פז, דשילל אסור מה"ת אבל שליא, עור, גידים, עצמות, עיקרי קרנים וטלפים הרכים אינם אסורים מה"ת אלא מדרבנן, ועי' בפמ"ג שפ"ד פז, כב דמשמע דגם העצמות הקשים אסורים מדרבנן, ועיי"ש דגם עור אסורים מדרבנן, ומסתפק באותן שעורותיהן כבשרן אם לגבי בב"ח נמי אסור מה"ת עיי"ש. (ועי' באגר"מ יו"ד א, לז, ב, כז שיותר נוטה דעור בחלב אין

מבהמה" או מבהמה שאינה טהורה אינו אסור מה"ת משום בב"ח, אמנם מדרבנן אסור לאכול בשר חי' ועוף י" בחלב י" או חלב חיה עם בשר^ב, ומשום מראית העין^{כא} אסור לבשל^{כב} בכל האופנים הנ"ל^{כג} אם לא שיש שם היכר^{כד}.

הערות וצינונים

ולגדר מראית העין עי' באגר"מ אור"ח ב,מ דמראית העין וחשד הם שני ענינים דמרה"ע הוא כדי שלא ילמדו ממנו לזלזל באיסור ההוא, והיכא דאמר מפני חשד הוא באופן שאין לחוש שילמדו ממנו לזלזל באיסורין שמ"מ אסור מפני שאסור לאדם להביא שיחשדוהו אף שלא יבא מזה קלקול לאחרים והוא נלמד מקרא דוהייתם נקיים מד' ומישראל, ועי' גם בדבריו באור"ח ד,פכ דכשאסור מפני חשד הוא איסור דאוריית' וכשאסור מפני מרה"ע הוא איסור דרבנן עיי"ש.

כב. עי' ש"ך פז,ז דכ' דבבישול לחודיה ליכא מראית העין דהא יכול להיות שמבשל לצורך רפואה ורק יש מרה"ע באכילה, אמנם עי' שו"ת הרשב"א ג,רנז שהוא מקור לדינים אלו שכ' להדיא לענין בשר בחלב אשה "שאסור לבשלו" כ"ש לאכלו, (וכן עיי"ש בתשו' שכ' להדיא דהא דהתירו בשר בהמה טהורה בהדי חלב טמאה ובשר טמאה בהדי חלב טהורה לא דברו אלא בחיוב אכילתו ובשולו שאין באלו חיוב כלל לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים אבל באיסור מראית העין לא דברו, וזהו כמו שכ' הש"ך בתחילת דבריו וכבר ציינו רעק"א על ש"ך הנ"ל, וכל מה שיצא הש"ך לחדש דבריו שבבישול לא שייך מרה"ע הוא משום דלא ניחא ליה בת"י זו מסתימת הפוסקים, אמנם ברשב"א עצמו מבואר כן ואין צורך בחידוש הש"ך, וכן מבואר ברמ"א דשייך מרה"ע בבישול עי' בפמ"ג שפ"ד פז,ז. (ועי' בחכמ"א מ,ד דס"ל דתלוי בשביל מה מבשלו עיי"ש וצ"ב).

כג. לענין בשר טמאה בחלב טהורה ולהיפך עי' רמ"א פז,ד, ולענין בשר חי' ועוף עי' ט"ז פז,ה ועי' במשב"ז שם דכן משמע מהרמ"א ועי' לקמן.

יז. ואפי' בחלב חיה טהורה אינו אסור מה"ת עי' פ"ת פז,ו בשם התפארת למשה וכן עי' מנח"ח ריש מצוה צב. **יח.** אע"פ שבשר עוף בחלב אינו אסור אלא מדרבנן מ"מ עי' ט"ז צח,ה דזה חמור יותר משאר איסורי דרבנן שעשו חיזוק לדבריהם כשל תורה ממש והולכין לחומרא בספיקן, אמנם הש"ך צח,ז חולק וס"ל דגם בבשר עוף וחלב אמרי' ספק דרבנן לקולא, ועי' פמ"ג במשב"ז צח,ה דבהפס"מ המיקל כש"ך לא הפסיד וע"ע בשפ"ד פז,ד דכ' בפשיטות דהולכין בספיקן לקולא ועי' ערה"ש צח,לח דכ' דהסומך על הש"ך לא הפסיד ויש לו על מה לסמוך והמחמיר תבוא עליו ברכה.

יז. וכן מי חלב (היי' אחר שעושים הגבינה מבשלים הנסיוני והאוכל צף מלמעלה ולא נשאר בו אלא מים בעלמא אבל נסיוני דחלבא דהיי' חלב המתמצת מקפאון הגבינה אסור מה"ת ועי' פמ"ג בשפ"ד פז,כג דאסור אפי' בהפס"מ) וחלב שחוטטה אינו אלא מדרבנן, עי' פז,ו,ח ובסי' צ,א ולענין חלב הנמצא בקיבה עי' פז,ט,י ונו"כ.

כ. ולענין מין א' טמא כגון בשר טמאה בחלב או בשר טהורה בחלב טמאה שכבר אסור באכילה מה"ת נחלקו הפוסקים אי אסרוהו רבנן באכילה משום בב"ח ונפק"מ לענין חנ"ג דאינו אלא בכב"ח וכן לענין חהר"ל עי' כ"ז בט"ז פז,ב וש"ך פז,ג, ומסקנת הט"ז וש"ך דלא אסרוהו משום בב"ח וכ"פ בחכמ"א מ,ג. **כא.** עי' כ"ז בסי' פז,ג, דהיי' דשייך לנו לגזור מדעתנו מפני מראית העין גם במה שלא נתבאר בתלמוד ועי' בפר"ח פז,ז.

הערות וצינונים

חדרים אסור וכבר כ' תוס' כתובות ס. ד"ה ממעכן דכ"ז כשהרואה יחשדהו שעובר איסור דאורי' אבל אם יחשדהו שעובר על דרבנן אין איסור בחדרי חדרים וזהו כוונת הרמ"א כאן דאפי' אם הוא בפני בני ביתו ג"כ חשוב כחדרי חדרים מפני שבני ביתו יודעים הדבר על בריו ועי' בשפ"ד פז, בסו"ד, ועי' באגר"מ הנ"ל מש"כ ע"ד הנחל"צ. ועי' בכרו"פ פז, דכותב דבאמת בחלב שקדים אין מקום למרה"ע כלל דעד כאן אסרוהו חז"ל בדם דגים שהוא דם לגמרי רק התורה התירה וכן בחלב אשה שהוא חלב גמור כמו חלב בהמה רק שהוא מותר, בזה יש לחוש משום מרה"ע אבל בחלב שקדים דמין פרי הוא ומשקה הוא רק הואיל ומראהו כעין חלב קראהו בלשון מושאל חלב, אבל בשביל זה לא יקרא באמת חלב עד שנדון בו מפני מרה"ע, כמו בין שהוא בתכלית אדום אין איסור ליטנו לתוך התבשיל כיון שיטעו לומר שהוא דם, ולכן אין לזה שרש וענף ודי לאסור בבשר בהמה ולא לאסור בבשר עוף ומשה ותורתו אמת).

כד. עי' ברמ"א פז, דכ' דכשיש מרה"ע בחלב שקדים יש להניח שקדים אצל החלב, וכן עי' בשו"ע סו,ט לענין דם דגים שאם יש בו קשקשים מותר.

ודנו הפוסקים בהרבה דברים כיום ששייך בהם מרה"ע כגון מלכין קפה, מרגרינה, גלידה פרווה, ובשר צמחי, אי אמרי' כיון שדברים אלו נפוצים מאד והכל יודעים שיש דברים כאלו שהם פרווה דאולי אין שייך איסור מרה"ע, ועי' בפלתי פז, ח דס"ל דכששכיח ההיתר לא חששו למראית העין כלל דמהיכי תיתי נתלה באיסור ולא בהיתר, ועי' בשו"ע יו"ד רח"צ דחכמים אסרו מפני מרה"ע משי עם צמר לפי שדומה לפשתים והאידינא משי מצוי בינינו והכל מכירים בו לפיכך אין בו משום מרה"ע, ועיי"ש גם ברמ"א דאסור לתפור בגד קנבוס תחת בגד צמר במקום דלא שכיח קנבוס משום מראית העין ובמקום דשכיח שרי ועיי"ש

וכן אסור לבשל בשר בחלב אשה מפני מרה"ע עי' פז, ד ובאופן זה שאין איסור כלל רק מרה"ע עיי"ש דאם נפל לתוך התבשיל בטל וא"צ שיעור, ועי' דרכ"ת פז,גב דמביא מח' אי צריך רוב, ועי' ברעק"א על סעיף הנ"ל דאם עירבו במזיד אסור לו ולמי שנעשה כן בשבילו.

ועי' רמ"א פז,ג דכ' דנהגו לעשות חלב משקדים ומניחים בה בשר עוף ואין חוששין למרה"ע הואיל ואינו רק מדרבנן, אבל בבשר בהמה יש להניח שקדים אצל החלב משום מרה"ע, ובא לחלוק על המהרש"ל דלמד מדם דגים דאע"פ שהוא מותר מן הדין אם קבצו בכלי אסור משום מראית העין ורק מותר אם ניכר בו שהוא מן הדגים כגון שיש בו קשקשים וס"ל למהרש"ל דה"ה דאסור לאכול בשר עוף בחלב שעושים משקדים אא"כ הניחו שקדים אצלו משום מרה"ע והרמ"א חולק עליו דשאני דם שהוא איסור כרת משא"כ בשר עוף בחלב דאינו אלא מדרבנן (ומדבריו בדרכ"מ סו,ט מכואר דאפי' בחד דרבנן אין איסור מרה"ע ועי' בתו"ח סב,ח ובפמ"ג במשב"ז פז,ד ובערה"ש פז,טז) ורק מחמיר בבשר בהמה שישברו שעובר באיסור בב"ח דאורייתא, ועי' בש"ך פז,ו שחולק על הרמ"א ומביא ראיות משבת דאמרי' מרה"ע אפי' באיסור דרבנן וכדברי המהרש"ל וכן פסק בחכמ"א מ,ג, ועי' בט"ז פז,ד דמסיק שיש להניח לכתחילה שקדים גם אצל בשר עוף אלא דבמקום שאין לו שקדים אין לאסור בשביל זה האכילה וכ"כ הערה"ש דנכון להחמיר גם בעוף כיון שיש אוסרין. (ולת' ראיות הש"ך משבת עי' בערה"ש פז,טז ואגר"מ או"ח ג,ג ד"ה ומצד רפואה, ועי' בנחלת צבי דמת' דגם הרמ"א מודה דאפי' בדרבנן חיישינן למרה"ע שהוא בפני הרואים משא"כ הכא שמבשל בביתו וכל האיסור הוא דכ"מ שאסרו חכמים משום מרה"ע אפי' בחדרי

ה. יש חומרות בבב"ח שהם רק לכתחילה אבל בדיעבד אין לחוש להם, והמיקל גם לכתחילה לא הפסיד^כ, ואלו הן: א) אין לחתות האש תחת קדירה של גוי אפילו כשיש בתוכו מאכל פרווה^כ, וכן אין להסיק תנור של גוי לחמם מאכלו (אפילו נאופן שמכסה את מאכלו דאינו נאסר)^כ, לפי שהם מבשלים בהם פעמים חלב פעמים בשר ונמצא מבשל בליעות של בב"ח^כ ב^כ. ב) אין לערב מים שהדיחו בהם כלי בשר עם מים שהדיחו בהם כלי חלב וליתן לפני בהמה דאסורים

 הערות וציונים

כה. עי' חכמ"א מ.ז. והטעם דהוא רק חומרא עי' בערה"ש פז, לא דמביא שני טעמים או משום דאין בישול אחר בישול בבב"ח או משום דבב"ח הבלוע בכלי לא שייך בזה בישול דאי"ז דרך בישול שאסרה תורה, ועי' בשו"ת חת"ס יו"ד סוף תשו' צב דכ' דהוא חומרא משום דאיכא כמה ספיקות אם בישל חלב מעולם או אם הוא ב"י ואם ליכא ס' במאי דנפיק מיניה (עיי"ש דאע"ג דלענין שיעור ביטול איסורים משערים בכל הקדירה מ"מ לאסור החיתוי מטעם זה אינו אלא חומרא בעלמא, ועי' בפרק כו הע' ו).

כז. ועי' ברעק"א על הרמ"א פז, דמק' על חומרא זו דהוי ספק פ"ר לשעבר, דהא אינו מתכוין לבשל ואפשר דאין בתוכו כלל בלוע של בשר בחלב והט"ז באו"ח כ' דאי"ז נידון לפ"ר, ועי' באבן האזל בהל' מעשה הקרבנות ב, א ד"ה והנראה ובמנחת שלמה ח"א י, ט דיש לחלק בין שבת לבב"ח דבשבת דצריך להיות מלאכת מחשבת כדי להיות אסור, אם הספק הוא על העבר אי"ז נקרא מלאכה משא"כ בשאר איסורים.

ל. הרמ"א בדרכ"מ ובתו"ח מביא ב' מקורות לחומרא זו מפסקי מהר"י ווייל ומאיסור והיתר הארוך וכד תעיין בפנים י"ל דמהר"י ווייל איירי שערכם

בש"ך סק"ב (ועי' בשו"ת אגר"מ אהע"ז ב,יב), (אמנם עי' בברכה"ש ביאורים פז, ג ד"ה משום דכ' דמלשון הרמ"א שכתב נהגו לעשות חלב משקדים וכן ממש"כ הט"ז פז, ד דכבר נתפשט המנהג כן, משמע דהי' נפוץ אצלם השימוש בחלב שקדים ובכל זאת הצריך הרמ"א היכירא משום מראית העין).

ויש עוד טעם להקל בכמה דברים דעי' דרכ"ת פז מד, מה די"א דאם אינו אוכלם ביחד ממש רק באותה ארוחה אין חשש למרה"ע עיי"ש. ולענין אי מועיל סימן ממין אחר כגון להניח שקדים אצל חלב אשה עי' בדרכ"ת פז, מט בשם החגורת שמואל דמועיל.

כה. עי' כ"ז ברמ"א פז, ונו"כ.

כו. עי' ש"ך פז, יח ופמ"ג שם וחכמ"א מ.ז.

ועיי"ש בש"ך דמביא דאפי' אסור לגוי לבשל בבית ישראל דבר פרווה מחמת חשש שמא יחתה ישראל ולכן צריך לשפחות גויות שתי קדירות אחת של בשר ואחת של חלב אמנם מסיק הש"ך דאין בזה אלא חומרא בעלמא ואין העולם נזהרין בזה (כן לומד המנחת יעקב עו, כח פשט בש"ך וכ"ה בבאר היטב, אמנם עי' בכרתי פז, טו ובפלתי פז, יג דלומד דמש"כ הש"ך דאין בזה אלא חומרא וכו' הולך עמש"כ הש"ך דאפי' במאכל פרווה יש החומרא עיי"ש).

כו. חכם א' עפ"י הנ"ל.

בהנאה^{לא}. ג) אין להשתמש בכלי שעושים בו מים לחפיפת הראש כיון שעושים אותה מאפר שעל הכירה ורגילות הוא להתערב שם בשר וחלב^{לב}. ד) אין להשתמש בקדירות החרס^{לב} של התנורים שבבית החורף משום דנתזים עליהם לפעמים בשר וחלב מן הקדירות שמבשלים בתנורים^{לד}.

===== הערות וצינונים =====

לא. והטעם דאינו אלא חומרא לפי הש"ך בהע' הקודמת כ' בערה"ש פז, לג דכשנתערבו הם כלי שני, ולפי המנח"י שם הוא רק צונן והאיסור לערבם הוא רק חומרא.
לב. והטעם דאינו אלא חומרא כ' בערה"ש פז, לג שבודאי כבר נשרף כל הלחלוחית, וגם הוא טעם לפגם ולכן אינו נעשה לאיסור בב"ח.
ולענין ליהנות מחפיפת הראש עי' ש"ך פז, כ דמותר כיון שאינו נהנה מגוף האיסור אלא מהאפר.
לג. עי' ש"ך פז, כא בשם תו"ח דבקדירות של מתכות אין להחמיר אפי' לכתחילה משום דאף אם הי' ניתז הי' חוזר ומתלבן ע"י האש.
לד. והטעם דאינו אלא חומרא עי' דרכ"מ פז, א דאין לחוש להחזיק ריעותא בדבר דלא חזינן ומוסיף דבפרט במדינות אלו שאין רגילין כ"כ לבשל ולצלוח באותם תנורים במקום שהקדירות עומדות שם.

כשהן רותחין שכתוב שם אסור בהנאה אבל באו"ה כתבו בסימן על כבוש כמבושל וכ' להדיא שמותר בהנאה ולכן י"ל דאיירי בערבו כשהן צוננין, ולמעשה הש"ך פז, יט כ' דאיירי כשעירבם רותחין דאל"ה אינו אסור בהנאה ובמנח"י פה, יט השיב עליו מאו"ה דאיירי בצונן ומ"מ אסור לערבן לכתחילה והו"ד ברעק"א על ש"ך הנ"ל.
ועי' בהגהו' רעק"א על ש"ך הנ"ל דמק' דליתסר לערב מטעם איסור בישול (עכ"פ לחומרא כמו דאסור לערבם משום איסור הנאה) וכ' דאולי מיירי דהמים שבשני הכלים הם ששים כנגד הא' אלא דאסור לערב ולהנות ממנו דהוי מבטל איסור לכתחילה, ודינא דאין מבטלין מצינו רק לענין אכילה והנאה אבל לענין בישול לא מצינו כן (ועי' בדרכ"ת צט, מג) וסיים דעדיין צ"ע. ועי' ביד אברהם על הרמ"א פז, ו דכ' דהרמ"א מילי מילי קתני דלערב לבד הוא ג"כ איסור משום בישול בב"ח, ואם עירב אסורין בהנאה.

פרק ב

דיני בשר וחלב על שולחן אחד

א. אסור להעלות בשר אפי' של חיה ועוף על שולחן שאוכל עליו גבינה כדי שלא יבא לאכלם יחד^ה, אבל בשולחן שסודר עליו התבשיל מותר ליתן זה בצד זה^י.

הערות וצינונים

שאוכלין עליה גבינה כשרה עי' בדרכי פח, יב). ולענין בשר חי שאינו ראוי לאכילה עי' בעצי העולה פח, א ובחוקי חיים שם דמותר להעלות על השולחן דבדאי אין חשש שיאכל ממנו. ה. ודין זה הוא אפי' ביחיד שאין עמו אדם אחר עי' באר היטב פח, א ועי' בפר"ח בקו"א בהשגות על הבית הלל סי' פח דפשוט הוא וכ"כ בחכמ"א מ, יא ובערה"ש פח, ח.

ולענין אי מועיל שומר כמו לענין הטיית הנר בשבת עי' רעק"א פח, א בשם גן המלך דלא מהני, ועיי"ש בגן המלך סימן עא שטעמו הוא דכמו דגבי שבת דבשמנים ופתילות שאסרו חז"ל להדליק לא מהני שומר אע"פ דגבי קורא לאור הנר מהני שומר משום דשם אינו אלא חשש בעלמא שמא יכהה הנר ויבא מתוך כך לתקלה אבל כשאין לה צהלת אור כלל צריך שיהא השמירה תדירית שלא תזוז עינו ומחשבתו כלל והא לא אפשר דא"א שלא תסוח דעתו ממנו לשעה קלה, וכמו"כ לא מהני שומר לענין העלאת בשר וגבינה על שולחן אחד כיון ששמירה זאת צריכה להיות תדירית בלי הפסק והא לא אפשר.

ולענין אי מועיל היכר ביחיד עי' חכמ"א מ, יא דס"ל דמהני אמנם עי' בדרכי פח, יח דמביא מכמה אחרונים דלא מהני היכר רק בשני בני"א כיון שיש ב' דעות דאז מהני היכר ושינוי, ועי' בכף

א. עי' כ"ז בסי' פח, א.

ב. עי' ש"ך פח, א דה"ה איפכא דאסור להעלות גבינה על שולחן שאוכל עליו בשר בהמה חיה ועוף. ועי' בערה"ש פח, ה שאפילו תבשיל של בשר בלבד אסור להעלותו עם תבשיל של חלב בלבד ולא דוקא בשר ממש וגבינה ממש.

ג. ואם אינו אוכל אלא יושב ליד השולחן או אפי' אם אוכל פרווה לא מצינו איסור זה. (ועי' רש"ש חולין קג: ובערה"ש פח, ו דמדויקים מלשון המשנה דהתחיל בכל הבשר אסור לבשל "בחלב" ואח"כ כ' ואסור להעלות עם "הגבינה" דשביק חלב דפתח ביה ונקט גבינה וכתבו לת' דחלב שהוא נוזלי ואין מעלין אותו אלא בכלי אין חשש שיאכלנו ממש כאחד דיש כלי המפסיק והוי כב' מפות, אמנם לא מצאנו בשאר הפוסקים שיכתבו כן).

ד. שו"ע פח, א ודלא כפשטות הגמ' חולין קד: גזירה שמא יעלה באילפס ראשון.

ועי' בש"ך פח, ב דרק גזרו כן בבשר וחלב משום דלא בדילי אינשי מיניה מפני שכל אחד היתר בפנ"ע, וכן באיסור נדר דכיון שאינו אסור אלא מצד נדרו חשוב כבב"ח שכל א' היתר בפנ"ע, וכן לענין חמץ בפסח ולחם של איסור דפת צריך הרחקה טפי דעל הלחם יחיה האדם ורגיל בו ולא בדילי אינשי מיניה, אבל מותר להעלות בשר נבילה על השולחן שאוכל עליו בשר כשירה. (ולענין להעלות גבינת עכ"ם על השולחן שאוכלין בשר כשר או בשר נבילה על השולחן

ב. שני בנ"א שאוכלין על שולחן אחד זה בשרי וזה חלבי' אם הם אכסנאים שאין מכירין זא"ז מותרים, אבל אם הם מכירים זא"ז ואינם מתביישים לאכול כל אחד מחבירו' אסורים לאכול בשולחן א' זה בשר וזה חלב גם אם אין להם אחוה וריעות והם מקפידים זה על זה, אם לא שעשו שם היכר כגון שכל אחד אוכל על מפה שלו, או ששמו דבר ביניהם להיכרא", והוא שיהי' גבוה קצת י' ודבר שאין אוכלין אותו" ואין דרכו להיות שם י'.

===== הערות וצינונים =====

את זה ועי' בפ"ת פח, ג, ועי' בפרי תואר פח, ב דמבואר דאם מקפיד מלהניח חבירו לטעום ממה שלפניו מותר לאכול על שולחן

א' וכל ההקפדה כאן הוא שלא למחול כל א' בשלו, אמנם אם ירצה א' לקחת מלפני חבירו לא יתבייש מצד שמכירין זא"ז עד גדר שיכול לקחת ממה שלפניו.

יא. ועי' בפ"ת פח, ד בשם תשובת משאת בנימין דאם גם אחרים אוכלין על השולחן מותר אף בלא היכר דזה עדיף מאם עשו שום היכר, ועי' בכדה"ש פח, ב ביאורים ד"ה אם דעיין במשאת בנימין ושמה איירי לענין לאכול עם אשתו נדה על שולחן א' דמותר כשאחרים אוכלים ג"כ על שולחנם אבל אין משם ראיה להא דידן, דהתם שרי משום דליכא קירוב וחיבה ביניהם כשאחרים אוכלים ג"כ עמהם, אבל כאן אינו ענין לקירוב וחיבה וא"כ מה יועיל זה שאחרים אוכלים ג"כ שם וכ' להחמיר בזה.

ועי' דרכ"ת פח, כג בשם ס' שאול בן הלוי דכשיש על השולחן אוכל פרווה ושניהם אוכלין ממנו לא מהני היכר דאמרי' שכשם שאוכל ממין זה שאוכל חבירו כן יבא לאכול גם הגבינה של חבירו.

יב. ט"ז פח, ד.

יג. רמ"א פח, ב ועי"ש דלכן פת לא מועיל להיכר אם אוכלין ממנו, ועי' פמ"ג בשפ"ד פח, ח דהמשמעות הוא דאפי' אין הפת שלם מועיל להיכר אם לא אוכלין ממנו, ודלא כבית לחם יהודה עי"ש.

החיים פח, טז בשם הזב"צ דאם הניח היכר וגם יש שומר שיזכירנו מותר דיש שינוי וגם דיעות.

ועי' לקמן בהע' ט' דבשני בנ"א אין איסור אם יושבים רחוקים זמ"ז עד שאין א' מהן יכול לפשוט ידו וליטול מאוכל חבירו, ועי' בעצי העולה (ובחוקי חיים) פח, א דה"ה ביחיד אם השולחן ארוך והגבינה בקצה האחד מותר לאכול בשר בקצה השני באופן שאפי' אם יפשוט ידו לא יגיע אל הגבינה.

ו. ועי' ביד אברהם פח, א דצריך לומר דמיירי שהם מכוסים דאם הם מגולים טוב ליהדר לכתחילה שמא יפול מזה לזה עי' צה ה, ו.

ז. עי' כ"ז בסי' פח, ב. ועי' בפמ"ג במשב"ז פח, ב דמביא משו"ת בית יעקב דמי שאכל בשר שצריך לשהות שש שעות לא ישב אצל מי שאוכל גבינה שמא יושיט לו וכ' הפמ"ג דלא ראיתי נזהרין בזה, וכ"פ לקולא בערה"ש פח, יא ועי' בדרכ"ת פח, טז דהמשמעות הוא דאפי' אוכל לחם אין להחמיר וי"ח עי"ש.

ח. ש"ך פח, ג.

ט. ואם השולחן הוא גדול ויושבים רחוקים זה מזה עד שאין א' מהן יכול לפשוט ידו וליטול מאוכל חבירו מותר גם בלי היכר עי' ב"ח פח, ב ובפמ"ג בשפ"ד פח, ג ובערה"ש פח, ח.

י. ועי' פמ"ג במשב"ז פח, ב שכ' דאם נדרו הנאה זה מזה מותרים מפני ששונאים זה

ג. אף באופן שמותר לשני בנ"א לאכול על שולחן א' זה בשרי זה חלבי^{טו}, יהיו זהירים שלא לשתות מכלי אחד משום שהמאכל נדבק בכלי וכל שכן שלא יאכלו מפת אחד, וכן נוהגין ליחד כלי של מלח לכל אחד בפני עצמו כי לפעמים טובלים במלח ונשארו שיורי מאכל במלח^{טז}.

ד. מי שאכל גבינה ורוצה לאכול בשר צריך לבער מעל השולחן שיורי פת שאכל עם הגבינה וכן להפך^{יז}.

ה. אסור לאכול גבינה על מפה שאכלו בה בשר וכן להיפך^{יח} אע"פ שאין חשש בליעות בתוך המפה משום חשש לכלוכי בשר או גבינה שעליה שידבק במאכל שהוא אוכל^{יט} ולענין זמנינו עי' בהע"כ.

הערות וצינונים

שהיא עומדת בין למאכלי חלב בין למאכלי בשר נוהגין בה ואין לחוש שמא נגעו בה הגבינה או הבשר.

ועי' בערה"ש פט, טו דכ' ומצוה מן המובחר להעביר מעל השולחן הלחם וכל המאכלים שאכלו עם החלב (ועי' גם אגר"מ הנ"ל והעיר חכ"א על מש"כ פשט בהגהו' אשר"י, מהאור זרוע שהוא המקור לדבריו עיי"ש היטב).

יח. שו"ע פט, ד.

יט. שו"ת הרשב"א א, עו.

כ. ועי' בשו"ת הרדב"ז ח"ד תשכ"א והובא בקצרה בפ"ת פט, ח שאין דברי הרשב"א אלא כשהיו מניחין הבשר והגבינה על המפה אבל לפי מנהגינו להביא המאכלים בקערות אין חשש דאפי' יש לכלוכית על המפה לעולם לא יגעו זה בזה, ולחשוש שמא יפול מידו הגבינה על לכלוכי הבשר אשר במפה או להיפך זו חששא רחוקה ואין לחוש לה כלל, ועיי"ש שמהירושלמי שכי' שצריך לבער הפתיתין משמע דלא חששו למפה, ומסיים הילכך אפי' לצאת ידי חומרת הרשב"א בהיפוך המפה לחוד סגי וכך נהגו והנח להם לישראל שמנהגם תורה היא, ועי' דרכ"ת פט, מח דיש חולקין ועי' בב"ח או"ח קעג, ה ובמש"כ עליו המג"א ריש סי' קעג ובפמ"ג בא"א שם.

ועיי"ש ברמ"א דאם נתנו ביניהם כלי ששותין ממנו ובלא"ה אין דרכו להיות על השולחן הוי היכר אע"פ ששותין מן הכלי וכ"פ הש"ך פחו, והערה"ש פח, ט ודלא כב"ח שהובא בש"ך הנ"ל, ויל"ע בדעת החכמ"א מ, יא עיי"ש.

יד. ט"ז פח, ד ש"ך פח, ז ועיי"ש דאם הדרך להיות על השולחן אך לא ביניהם ועכשיו שם הדבר ביניהם הוי היכר ומהני.

יז. עי' כ"ז ברמ"א פח, ב.

יז. עי' בדרכ"ת פח, ל דמביא דמה"ט נכון לכל בעה"ב ליזהר שיהי' לו שני כלים של מלח אחד לבשר ואחד לגבינה, ועי' בערה"ש צה, כו קה, עא שכן הוא מנהג כל ישראל, ובכלים למלח שהוא סגור ויש לו חורים למעלה אין חשש זה, ומ"מ החכם עיניו בראשו.

יז. סי' פט, ד.

ועי' אגר"מ יו"ד א, לח שגדר שיורי פת הוא חתיכת הפת שאכלו בה הגבינה או אף החתיכה קטנה שחתך כדי לאכול עמה הגבינה שעל זו אינו נוהר כיון שחשב לאוכלה עם הגבינה, ולכן אף אם יאמר שלא נגעו בה הגבינה הוא כמלתא דלא רמיא עליה ולא אדעתיה, אבל פת הגדולה

פרק ג

דיני המתנה בין בשרי לחלבי

א. מבואר בגמ' דמי שאכל בשר אסור לאכול גבינה באותה סעודה אבל בסעודה אחרת מותר, ונחלקו הראשונים בביאורו, דיש אומרים דאם סילק השולחן ובירך מותר לאכול גבינה אפי' לאלתר, ויש אומרים דצריך המתנת שיעור סעודה אחרת והיינו שש שעות, ומעיקר הדין נקט הרמ"א כמ"ד דהוא אפי' לאלתר כשסילקו ובירך ומביא שהמנהג הי' גם להמתין שעה א', אמנם כ' דנכון גם להמתין

 הערות וצינונים

די"א דאין לברך ברכת המזון על מנת לאכול גבינה אבל אין נוהרין בזה, אמנם עי' ט"ז פט"ג דאינו יודע על מה סמכו להקל דאין כאן סילק דאדרבה מכינים עצמם לאכילה אחרת וא"כ ברכת המזון לא מהני כלום, ומסיים דהירא דבר ד' יחדול עצמו מלישב במסיבה אחת עם שאינן נוהרין בזה.

ז. ולטעם מנהג זה עי' בט"ז פט"ב שרבים עושים פשרה מדעתן להמתין שעה אחת אע"ג דלא אשכחן רמז לשיעור זה, אמנם עי' בביאור הגר"א פט"ו דכ' דהיא בנויה על דברי הזוהר פרשת משפטים (קכה.) דכל מאן דאכיל האי מיכלא כחדא או בשעתא חדא או בסעודתא חדא וכו', ועי' בפלתי פט"ג (והו"ד בחכמ"א מ"ג) דמבואר באו"ח קפד דתחילת עיכול הוא לערך שעה וחומש וסוף עיכול הוא ששה שעות והמקילים חשבו דהוי כשיעור תחילת עיכול דכמו דבשיעור זה תו א"צ לברך ברכת המזון ה"ה א"צ להמתין בין בשר לחלב עיי"ש (ועי' בתורת האשם עו, ד"ה ודלא שמסביר לדעת האו"ה דמשמע דצריך שתהא ההמתנת שעה דוקא לאחר ברכת המזון משום דבהך

א. חולין קה., ועי' כ"ז בסי' פט.

ב. תוס' חולין קה. ד"ה לסעודתא.

ג. רמב"ם מאכ"א ט, כח וכ"פ המחבר פט"א.

ועי' ברבינו ירוחם בספר איסור והיתר אות ט"ל שכתב דהשיעור הוא ג' שעות, וכן הוא מנהג אשכנז, ועי' גם בדרכ"ת פט"ו דמביא מנהג כמה מקומות שאין ממתניין אחר הבשר רק ג' שעות (ועיי"ש שיש למנהג זה על מה לסמוך הואיל ואם הי' בחורף אז הי' כבר זמן סעודה אחריתא א"כ ממילא מוכח דאינו מושך טעם לאחר ג' שעות).

ד. פט"א.

ה. ועי' בתורת האשם עו, עז ד"ה אם סלקו דבזמניהם הי' להן שלחנות קטנים לפני כל א' וא' וקודם שיברכו היו מסלקין השלחנות, אבל לדידן בסילק ידיו מהמאכל שלא לאכול עוד סגי, ולכן הרמ"א בשו"ע לא כ' סילוק "השולחן" אלא סילק.

ו. ועי' ש"ך פט"ה דלכו"ע אם לא סילק ובירך אפי' כל היום כולו אסור דהא בעינן סעודה אחרת, ועי' ברמ"א פט"א,

שש שעות^ח וכן נוהגין ואין להקל^ט ' אלא למי שחולה קצת שמותר לו לאכול חלבי עם המתנת שעה אחת^י יב.

הערות וצינונים

טוב וכ"ש מה שמדינא, ומנהג שקבלו כבר הוה כנדר.

י. ומסתימת כל הפוסקים משמע דהשש שעות צריכין להיות שעות שלמות אמנם יש המקילין כשעבר רוב שעה ישית והוא עפ"י הרמב"ם מאכ"א ט, כח שכ' 'כמו' שש שעות וכן הוא לשון ספר האגור אות רכג וספר ארחות חיים בהל' איסורי מאכלות אות עג ד"ה ואחר ובכל בו סימן קו ד"ה ואחר בשר, ולשון המאירי בחולין קה. הוא שש שעות או קרוב לזה (ועי' בספר מגן אבות שמייחסים אותו להמאירי בהענין התשיעי שכ' דמחמירים עד שישא שש שעות או חמש כשיעור שבין סעודה לסעודה ועיי"ש עוד), וי"א שפעם לא היו שעונים וע"כ כוונת שש שעות הוא קרוב לזה ולא בדיוק, ועי' בדעת קדושים פט, ב שלא שייך בכך שיעור מצומצם כמדת חכמים חסר קורטוב וכו'.

ולענין ספק אם עבר כבר שש שעות אם יש להקל כדין ספיקא דרבנן או דנדיון כדבשיל"מ עי' בדרכ"ת פט, ה להדיעות בזה.

יא. חכמ"א מ, יג וכ' דיחטט שינוי לאחר ברכת המזון (ויל"ע בטעם שהצריך חיטוט שינים דאם ר"ל קינוח והדחה הא הוא פסק שם דבהמתנת שעה א"צ קינוח והדחה וכהש"ך פט, ז ודלא כט"ז פט, ב דמצריך קינוח והדחה, ואולי דכיון שמחמירים לשש שעות גם חולה שמקילין בהמתנת שעה צריך ג"כ קינוח והדחה ויל"ע בזה), וכן עי' בערה"ש פט, ז דבאדם שאינו בריא שצווהו הרופאים לשתות חלב אף שאין בו סכנה יכול לסמוך על הדיעה דהמתנת שעה ובהדחת פיו, וכן נער או נערה

המתנה יש היכר דסעודה אחרת היא וכדי שלא יתנו דבריהן לשיעורין אמרו שעה אחת (ועי' בראבי"ה אלף וק"ח דכ' ברכת המזון בהפסק מועט), אמנם זה דלא כרמ"א פט, א ושם בתו"ח דאין חילוק בין אם המתין שעה קודם ברכה"ז או אחריו, ועי' עוד טעם בפמ"ג שפ"ד פט, ז לדעת הש"ך דלמנהג זה א"צ קינוח והדחה ודלא כהט"ז פט, ב דצריך קינוח והדחה ולכן כ' דאפשר הש"ך סובר דהמנהג בנוי על שיטת התוס' דלא לתר שרי בסילק ובירך, אמנם בעי קינוח ולכן ממתנים שעה במקום הקינוח).

ח. רמ"א פט, א, ועי' ש"ך פט, ח דמביא ממהרש"ל דכן ראוי לעשות לכל מי שיש בו ריח תורה.

ועי' בערה"ש פט, ד שכ' שהמתנת שש שעות הוא מסוף הסעודה של בשר עד תחילת הסעודה של חלב, ואף אם בעת התחלת הסעודה לא יאכל חלב או שבסוף סעודת הבשר לא אכל בשר מפני שבגמ' הקפידו מסעודה לסעודה, אמנם המנהג הוא להמתין שש שעות מעת סיום אכילת הבשר עד שעת אכילת החלב, (ועי' בדגו"מ פט, א).

ז. עי' פמ"ג בשפ"ד פט, ה, ח דכן הוא המנהג ואין לפרוץ גדר, וכן עי' בחכמ"א מ, יג דכ"ה המנהג הפשוט והמקיל בזה עובר משום כל תטוש תורת אמך, ועי' בערה"ש פט, ז שכ' וכן המנהג הפשוט בכל תפוצות ישראל להמתין שש שעות, וחלילה לשנות ובוזה נאמר פורץ גדר וגו', ועי' בפמ"ג באו"ח תצ"ד בסוף משב"ז והו"ד במשנ"ב תצד, יז, דגם בשבועות יש ליהרר בענין מאכלי בשר וחלב בכל מה שנוזהרין בכל השנה שלא לצאת שכרם בהפסדם ובעוה"ר בגלות המר הזה כל מה שיכולין לגדור גדר יותר

ב. נאמרו¹ שני טעמים לחיוב המתנת שש שעות א) דכשאוכל בשר, הבשר מוציא שומן ומושך טעם עד שש שעות ב) משום בשר שבין השיניים שאינו סר בקינוח, ומקרי בשר עד שש שעות ואח"כ הוא כמעובל, ולהל' אנו חוששין לשני הטעמים ולכן אם יש בשר בין שיניו לאחר שש שעות צריך להסירו ויעשה קינוח והדחה² דחוששין לטעם

===== הערות וצינונים =====

ולענין מי שאכל בשר אם מותר לו להריח חלבי בתוך זמן ההמתנה עי' בבדה"ש פט,א ביאורים ד"ה גבינה אחריו דחוקר בזה עפ"י הביה"ל או"ח רטז,ב ד"ה המוסק דדבר שאסור באכילה, ועומד לאכילה אין להריחו שמא יבא לאוכלו עיי"ש, ולכאור' נראה דאם רק מריחו כדרך המבשלים להריח אותו לראות אם הוא טוב או שמא צריך להוסיף תבלין וכדו' אין חשש זה, דהביה"ל איירי כשמריחו מחמת טעמו הטוב דאז יש לחוש שיבוא לאוכלו משא"כ כשמריחו רק לצורך בישולו.

ולענין מי שבירך על מאכל חלבי תוך זמן ההמתנה נחלקו הפוסקים אי יטעם קצת כדי שלא יעבור איסור ברכה לבטלה, או עדיף לעבור איסור ברכה לבטלה בשב ואל תעשה ולא יעבור על אכילת חלב בתוך זמן ההמתנה בקום ועשה, ועי' בזה בשדה חמד מערכת בב"ח י,ב.

יג. עי' כ"ז בטושו"ע ונו"כ פט,א.

יד. עי' רמ"א פט,א וש"ך פט,ד.

ועי' בהפלאה על השו"ע פט,א דמלשון הרמ"א משמע דאם בלע הבשר שבין שיניו לאחר שש שעות צריך להמתין לדעת האומרים דחיוב ההמתנה הוא משום דמושך טעם, וכ' דהעולם אינם נוהרים בזה, וכ' דאפשר לשון הרמ"א הוא לאו דוקא דאין כמעט חשש המשכת טעם, מיהו כ' דלא חילקו חז"ל בין רב למעט עיי"ש עוד.

כחושים ורפואתם לשתות חלב די להם בהמתנת שעה (ועי' בפ"ת פט,ג). ועי' בשו"ת שלמת חיים תט"ז (יו"ד סי' יא) דילדת עד ל' אם צריכה לכך פשיטא שראוי להקל כדין חולה הנ"ל ואפשר אפילו כ"ז שמינקת או מעוברת אם מרגיש שצריכה כמו לענין תענית חוץ מת"ב.

ועי' בחיי אדם קכז, דמבואר דמי שנהג תמיד להמתין בין אכילת בשר לחלב שש שעות ועכשיו מפני חולשתו רצה לנהג כהמקילין וכו' צריך התרת נדרים (ועי' משנ"ב תקפא,יט ושעה"צ לג).

ולענין קטנים יש דיעות שונות מתי מתחילין לחנכם לשש שעות, אמנם שוקולד חלבי או מעדנים בתוך שש שעות כ' בס' חנוך לנער פכ"ט הע' א' דאין ליתן להם דאין בהם משום רביתיה.

יב. כמה דינים שונים בענין זה:

עי' ביד אפרים סי' פח דמי שאכל בשר מותר לו לעסוק במאכלי חלב וגבינה ולא חיישינן דלמא אתי למיכל מיניה, אבל במאכלים שדרך שהמתעסק בהם אוכל בשעת מלאכתו אז יש לחוש אידי דטריד בעבידתיה בלע ג"כ, והכל לפי הענין, וכ' דאם שנים עוסקים וידעו זה מזה שאכלו בשר אין להחמיר דמדכרי אהדרי.

ולענין מי שאכל בשר אם מותר לו לישוב אצל מי שאוכל גבינה עי' לעיל פרק ב' הע' ז.

הראשון דאין מקור לומר דלאחר שש שעות הוי כמעוכל, ואפי' רק לעם בשר לתינוק ולא אכלו אע"פ דאין סברת מושך טעם^{טו} אפ"ה חוששין לטעם השני וצריך המתנת שש שעות משום בשר שבין השיניים^{טז}.

ג. המנהג הוא להמתין שש שעות אפי' בין תבשיל של בשר כגון שאכל תפוח אדמה שנתבשל עם בשר, לתבשיל של גבינה^{יז}.

ד. אם בישל דבר פרווה בקדירה של בשר שלא הודחה יפה ויש קצת ממשות של בשר על הקדירה^{יח}, או שבישל דבר חריף בקדירה של

==== הערות וציונים ====

פז. פלוג בזה כיון שאינו דבר הנאכל אלא הנבלע עיי"ש עוד.

ועי' בפמ"ג במשב"ז פט,א דבלועס לתינוק תבשיל שיש בו שומן אף דב' הטעמים לא שייך הכא מ"מ יש להחמיר ולהמתין שש שעות משום לא פלוג וישראל קדושים ואין לפרוץ גדר.

ומביאים בשם הגהו' מהרש"ק על פמ"ג הנ"ל (עי' בציונים על הפמ"ג, ובדרכ"ח פט,כב) דכל חומרא זו הוא דוקא בלועס אבל אם לא לעס כלל רק טעם בלשונו ופלט מיד א"צ להמתין לכו"ע ואין בזה גדר וסייג כלל, ועי' בבן איש חי שנה ב' פרשת שלח אות ט דמביא הגהו' מהרש"ק הנ"ל וכ' דה"ה אם לקח חתיכת בשר לתוך פיו ותכף החזירו שלם דא"צ להמתין, (ועי' בפר"ח פט,יח ובערה"ש פט,יד דכתבו לענין גבינה אחר תבשיל של בשר דטעימת תבשיל אינו כלום אלא דצריך קינוח והדחה ויל"ע בכונתם אי ר"ל שגם בבלע תבשיל של בשר מותר ויל"ע בזה).

יח. עי' ש"ך פט,יט חכמ"א מ,יג ערה"ש פט,יג אגר"מ יו"ד ב,כו.

ונחלקן האחרונים אם דין זה הוא אפי' כשאין ס' נגד הלכלוך שעל פני הקדירה או דוקא אם יש ס' עי' בפ"ת פט,ז, ועי' בערה"ש פט,יג דפסק דאיירי אפי' כשאין ס' כנגד הלכלוך וכן מבואר באגר"מ יו"ד ב,כו.

פו. עי' טור פט,א, ועי' ש"ך פט,ב שמביא הלבוש דאפי' לטעם של מושך טעם צריך להמתין כשלעסו לתינוק אע"פ שלא אכלו דמ"מ טעם הבשר נשאר לו בפיו ונמשך טעם שומן כאילו אכל וכ' הש"ך דדבריו תמוהין אמנם עיי"ש בשפ"ד דמביא דהלבוש הי' לו גירסא אחרת בטור וכ"כ באו"ה, ובאמת עי' לשון רש"י בחולין קה. ד"ה אסור הוא משום דבשר מוציא שומן והוא נדבק בפה ומאריך בטעמו והי' אפשר ללמוד דכוונתו הוא כשלועסו נדבק הטעם בפה.

פז. כ"כ המחבר פט,א אמנם לשון הרמ"א פט,א כשמביא היש מדקדקים להמתין שש שעות כ' אחר אכילת בשר ועיי"ש בהגהו' רעק"א דכ' דאפשר דדייק בזה דלאחר אכילה הוא דמחמירין אבל אחר לעיסה בלאו הכי יש מתירין לגמרי ולכן אין ממתנים שש שעות, וכן עי' ביד יהודה סי' פט בפיה"א סק"א ובפיה"ק סק"ג וסקי"ד, ועי' בהע' הבא.

יז. עי' בסי' פט,ג והגהו' רעק"א שם בשם מהרש"ל, ובאגר"מ יו"ד ב,כו.

ועיי"ש באגר"מ שכ' דאף דמשמע שלא נמשך טעם מתבשיל ואין ב' טעמים הנ"ל להמתין שש שעות אפ"ה אסור משום לא פלוג, אמנם עיי"ש דבבולע וויטאמין שנעשה מכבד דאין בה ב' טעמים הנ"ל א"צ להמתין דלא שייך לא

בשר שנידון כטעם ראשון^ט, א"צ המתנה אחריהם ומותר לאכול גבינה מיד, אמנם כשאכל בשר וממתין שש שעות כדי לאכול גבינה אין לאכול מאכל שקיבל טעם מגבינה באופנים הנ"ל עד שיעברו שש שעות^כ.

הערות וצינונים

וסותמין פי הקדירה וטחין הכיסוי היטב שלא יצא ההבל ומרתיחין אותה על האש, וע"י הרתיחה עולה ההבל ומזיע הכיסוי ונופלת הזיעה לתוך הכוס עד שתתמלא הכוס ומשקים אותה לחולה, ואם בריא שתה מהמשקין הללו עיי"ש שמאריך אי צריך המתנה אחריו וכ' בסו"ד דכיון דאין בויעה ההיא טעם בשר דבטיל טעמן ע"י התערובת" וגם שהוא בשר עוף דעיקר איסורו הוא מדרבנן יש להקל דא"צ המתנה ואף קינוח והדחה לא בעי מדינא אלא דהמחמיר עליו תבא ברכת טוב).

יט. בית מאיר ורעק"א על ש"ך פט, טיט ואגר"מ יו"ד ב, כו ועיי"ש שכ' דהסיכה להקל הוא משום שאין בו טעם גדול.

כ. בציוור דבישלו בקדירה שלא הודח יפה מגבינה ע"י עצי העולה סי' פט אות יט ובחקי חיים שם אות יו דהטעם דבתבשיל שנתבשל בקדירה של בשר שלא הודחה יפה א"צ המתנה אחריו דהוי טעם קלוש ואינו מספיק לעשותו לבשרי שצריך המתנת שש שעות משא"כ כשאכל בשר ויש עליו חיוב שש שעות אסור לאכול אחריו מתבשיל זה (עיי"ש דעכ"פ בשעה שאוכל עדיין טעם בשר בפיו ועכשיו יש גם טעם של חלב בפיו).

ובציוור דדבר חריף ע"י פמ"ג בא"א או"ח תצדו, דאין לאכול צנון שנחתך בסכין חלבי תוך ששה שעות לאכילת בשר, וה"ה בתבשיל חריף בקדירת חלבי ע"י במשמרת שלום בשפ"ד פט, יט, וע"י ביד יהודה פט בפיה"ק כט ובפיה"א ה בסו"ד דמיקל בדבר חריף שנתבשל בכלי חלבי אינו ב"י בתוך שש שעות.

וע"י בפ"ת פט, ז דכ' ולפי"ז פשיטא דתבשיל שהושם בו מעט שומן מותר לאכול אחריו גבינה אף אם לא הי' ששים נגד השומן, אבל ע"י יד יהודה בפיה"א פט, ה דכ' דבנותן שומן לתבשיל בודאי אסור לאכול אחריו גבינה דכיון דנותן בכוונה השומן כדי לאכלו נחשב כבשר ממש, והש"ך איירי רק כשאין כוונתו כלל לאכול זה ואדרבה דרך בני אדם להקפיד להדיחו יפה משום נקיות אך זה לא טרח להדיחו יפה, דכיון שאין כוונתו לאכילת טעם הבשר כלל אין לגזור בו שלא לאכול אחריו גבינה, וכע"ז כ' ג"כ במקדש מעט על הדעת קדושים פט, יא.

ויש שלמדו מכאן דה"ה במאכל פרווה שקיבל זיעת בשר כגון שאפה קוגעל ובשר בב"א בתנור בתבניות נפרדות דכיון שאין כוונתו לטעם הבשר כלל אין כאן גזירה שלא לאכול אחריו גבינה, ובפרט אם לא מרגיש טעם הבשר כלל דאז יש לצרף דעת היד יהודה בפיה"א פט, א דחולק על ש"ך הנ"ל ואעפ"כ כ' דאם אכלו ולא הורגש בו טעם בשר הגם שאין סומכין אף על טעימת ישראל אמנם בכה"ג ודאי מותר. (אמנם יל"ע היטב בשו"ת רב פעלים או"ח ג, יג).

(ויש ציור דאפי' רוצה הזיעה ומתכווין לזה דג"כ א"צ המתנה אחריו ע"י בשו"ת פרי הארץ ח"ב סי' יד והו"ד באשל אברהם (בוטשאטש) או"ח קעג, א (על הרף) ובכפה"ח פט, נד לענין משקה שעושין לחולה להחזיק את הלב שנעשה באופן זה שנותנין בקדירה מרק תרנגולת שמינה ומי ורדים וכו' וסממנים שחוקים וחתוכת תרנגולת ובתוך הקדירה משימין כוס ריקן

ה. כל דיני המתנה איירי בגבינה אחר בשר אבל מי שאכל גבינה רכה מותר לאכול אחריו בשר^{כא} מיד^{כב} אפי' באותה סעודה^{כג} ובלבד שירחץ ידיו^{כד} במים^{כה} ויעשה קינוח^{כו} והדחה^{כז}, ואם אכל גבינה קשה

===== הערות וצינונים =====

דכשאחד אוכל גבינה ושנים בשר דמצטרפין לזימון משום שהאוכל גבינה הרי יכול לאכל מלחמם אע"פ שהוא מלוכלך בבשר ע"י קינוח והדחה.

וע"ע בפמ"ג שפ"ד פט ו,טז שהמנהג הוא לברך ברכת המזון וכן ע"י של"ה מס' שבועות פרק נר מצוה אות ח דצריך לדקדק להפסיק בברכת המזון ולהמתין שעה. (וע"י באגר"מ או"ח א,קס). אמנם גם לדיעות הללו מותר לברך ברכת המזון ע"מ לאכול בשר ולא הוי כמו שכי' לעיל הע' ו' ע"י בפמ"ג במשב"ז פט,ג דכיון דהוא גופא חומרא הבו דלא לוסוף.

כד. ע"י בסי' פט,ב שכי' המחבר שצריך שיעיין ידיו שלא יהא שום דבר

מהגבינה נדבק בהם, ואם הוא בלילה שאינו יכול לעיין אותם היטב צריך לרחצם, אמנם ע"י בש"ך פט,ט שמביא ה"ר פרץ שיש לרחצם אף ביום לפי שפעמים הגבינה שמינה ונדבקה בלחלוחית הידים ולא אדעתיה וכי' שכן דעת האחרונים, וע"י פמ"ג בשפ"ד פט,ט דמביא דכן המנהג, וכי' דבשעת הדחק שיאן לו מים בסמוך יש לסמוך על העיון וכן בלילה כשיש לו נר יפה ג"כ מספיק עיון בכה"ג, אמנם ע"ע חכמ"א מ,יב וערה"ש פט,ח דלא הביאו ה"ר פרץ הזה. ולענין מי שאכל גבינה במזלג וכדו'

ע"י בפר"ח פט ט,כ דא"צ נטילה וכ"פ בערה"ש פט ח,יג (וכן ע"י רש"ש חולין קג: לענין שחה חלב בכוס), אמנם ע"י בפמ"ג בשפ"ד פט,כ דמ"מ הנכון להחמיר בדבר שאין טורח והו"ד בפ"ת פט,ד.

כה. רמ"א או"ח קעג,ג ומשנ"ב שם סק"ט וכ"כ בש"ך פט,י בשם הראב"ד

כא. ע"י כ"ז בסי' פט,ב. ועיי"ש בשו"ע דכ"ז בבשר בהמה וחיה אבל אם בא לאכול בשר עוף אחר גבינה א"צ להלי' האלו, אמנם ע"י ביד יהודה בפיה"א פט,ג דלדעת הרמ"א גם בבשר עוף יש דינים אלו, וכן ע"י בכף החיים פט,מה דכי' בשיטת המחבר דנכון להחמיר לעשות נטילה וקינוח קודם שאוכל בשר עוף.

ולענין אוכל תבשיל גבינה ואח"כ רוצה לאכול תבשיל בשר ע"י בתורת חטאת עו,ג ובמנח"י אות י' והו"ד ברעק"א על רמ"א פט,ג דרק צריך נטילה ולא קינוח והדחה, וע"י בא"ר או"ח קעג,ג שמביא התו"ח ומתמי' עליו ומביא פוסקים שס"ל דגם בכה"ג צריך קינוח והדחה.

ולענין אכל תבשיל של גבינה ואח"כ רוצה לאכול בשר מביא בא"ר שם דמוכח מתו"ח דבעי נטילה קינוח והדחה.

כב. ואע"פ שמותר לאכול אחריו בשר מיד מ"מ הרבה נוהגים להמתין חצי שעה והוא עפ"י הזוהר דאין לאכול בשר וחלב בשעתא חדא וס"ל דאין הכוונה על שעה שלימה אלא זמן מה מקרי שעה ע"י שו"ת מהרש"ג ח"א יו"ד סי' יג, ויש שמדמים דברי המג"א ויד אפרים באו"ח סו"ס רמ דמש"כ בזוהר שעתא חדא לאו דוקא אלא ר"ל זמן מה כתרי מילין עיי"ש. ויש שנהגו להמתין שעה ממש כפשטות הלשון של הזוהר ע"י בפר"ח פט,ו וכ"ה בשל"ה מס' שבועות פרק נר מצוה אות ח וע"י גם בכפה"ח פט,י ובאו"ח קעג,ב.

כג. ע"י שו"ע פט,ב וע"י במשנ"ב תצד,טז ומשום הכי כ' במשנ"ב קצו,ט

נוהגין להמתין כמו בגבינה אחר בשר ואין למחות במי שמיקל בזה
מיהו טוב להחמיר כח.

==== הערות וצינונים

כדי לאכול בשר לא איתפריש להדיא, ועי'
ביד יהודה בפיה"א פט, ב דכ' דכיון שלא
תקנו מתחילה להמתין לאחר גבינה,
ממילא גם אם לפעמים מפסיק כיון דאינו
מעיקר התקנה אינו מועיל ותלוי הכל רק
בקינוח והדחה.

(ועי' בתורת משה להחת"ס פ"ר וירא ד"ה שלש דאיתא
במדרש דכשטענו המלאכים תנה הודך על השמים השיב
להם הרי אכלתם בשר וחלב בבית אברהם, ולכאו' לפי
פשטות הקרא נראה דמעיקרא אכלו חמאה וחלב ואח"כ
בשר וא"כ מאי איסור בכ"ח איכא, וכי דצ"ל דמ"מ
בעיני קינוח וכיון דלא ה"י להם לחם ע"י שפרסה נדה
ולא עשו קינוח לכן אבדו המלאכים את התורה).

כח. רמ"א פט, ב.

וגדר גבינה קשה עי' ט"ז פט, ד דכ'
דלהרמב"ם דטעם ההמתנה הוא משום
בשר שבין השינים אפשר לומר דגם
בגבינה קשה אין חיוב המתנה דגבינה בין
השינים לא הוי גבינה כלל, ורק לטעם
ההמתנה משום דמוציא שומן ומושך טעם
עד זמן ארוך יש טעם ליזהר בגבינה קשה
שהיא מתולעת (ואוכל התולעים פמ"ג במשב"ז
שם, ועי' סי' פד, טז) שטעם שלה נמשך בפה
זמן ארוך, וכן גבינה שהועמדה בקיבה
שחריף וחזק, אבל בסתם גבינה קשה
וישנה אין להחמיר להמתין, ע"ע בש"ך
פט, טו דמביא דאם היא ישנה ששה
חדשים חשיבה קשה, ועי' בפמ"ג בשפ"ד
שם שהוא משום שס"ל דגבינה בין
השינים נמי מקרי גבינה וכמש"כ הפר"ח
פט, טז דמה"ט גם להרמב"ם צריך המתנה.
להל' כתבו החכמ"א מג, יג והערה"ש
פט, יא דבין אם היא מתולעת או ישנה
ששה חדשים ממתינים אחריה כמו בשר.
(ולענין גבינות קשות שנמצאים אצלנו בדרך כלל, כידוע
יש בזה מח' בין פוסקי זמנינו, ולמ"מ עי' בס' מאור
השבת ח"ג עמ"ג תכג-תכז).

דשאר משקים אינם כשרים לרחיצה זו
מפני שהן שמנים וצחים ואינם מנקין את
השומן ואת המאכל, וכמו"כ כ' שצריך
לנגב ידיו. אמנם עי' משנ"ב קעג, דא"צ
נטילה בכלי ורק צריך לרחוץ עד פרק
השני וגם אין חציצה מעכב בהם בדיעבד.
כו. ועי' בסי' פט, ב דהיי' שילעוס פת ויקנח
בו פיו יפה וכן בכל דבר שירצה חוץ
מקמח, תמרים וירקות ועי' בפ"ת פט, ו דיש
מח' אי בשאר פירות מועיל קינוח.

ועי' בפרי תואר פט, ז דכ' שאם לעס
בפיו ופלט לא מיקרי קינוח עד שיבלענו
ופשוט, אמנם עי' בפמ"ג בשפ"ד פט, יב דכ'
דברמב"ם מבואר ההיפוך דבולע או פולט,
וכי דכן משמעות המחבר לועס אלמא
הקינוח הוא בלעיסה, ועי' בפ"ת פט, ה שכ'
על דברי הפר"ת דלכתחילה בלא"ה צריך
לבלוע ואסור לפלוט משום הפסד אוכלין.

(ועי' ברש"י חולין קג: שכ' דדוקא באכל גבינה בעי
קינוח והדחה משום שהוא מודבק בחניכים ובבין
השינים ואינו יוצא ע"י הדחה לחוד אבל בשותה חלב
סגי בהדחה לחוד).

כו. עי' שו"ע פט, ב דהיי' במים או ביינ,
ועי' בחכמ"א מ, יב דה"ה שאר משקין.
ועי' בש"ך פט יא, יג דאין סדר לקינוח
והדחה אלא איזה מהם שירצה יקדים
וכ"פ בחכמ"א מ, יב ובערה"ש פט, ט.
ועי' טור ובפמ"ג בשפ"ד פט, יא דיש
נוהגין לשרות פת במשקה ואוכלין ועולה
במקום קינוח והדחה ויותר טוב להיות כל
א' וא' בפנ"ע. (ועי' ברבינו ירוחם נתיב טו ח"ה אות
כח דכ' וטוב שישרה הפת במים או ביינ ויקנח וידיח בכ"א
וכן ראיתי לרבותי נוהגים, ועי' בערה"ש פט, ט דמסתפק
אם מועיל הדחה וקינוח בכ"א וכי דנראה דכשנבלע הרבה
משקה בהפת יכול לצאת בזה ידי שניהם).

ולענין עד כמה זמן אחר אכילת
גבינה עדיין צריך לעשות קינוח והדחה

פרק ד

בשר וחלב וכליהם שנגעו זב"ז כשהם קרים

א. מותר לצור בשר וגבינה^א או איסור והיתר במטפחת אחת, זה בצד א' וזה מצד השני^ב ולא חיישינן שמא יגעו זה בזה^ג, ואם נגעו זה בזה ושניהם קרים, אם הם יבשים, אינם מלוחים, אינם חריפים ואין עליו פירורין הנדבקים ואין אחד מהן שמן הם מותרים בלי הדחה^ד.

ב. אם נגעו בשר וגבינה זב"ז ואחד מהן לח^ה או מלוח^ו או דבר חריף^ז או שיש עליו פירורים הנדבקים^ח ואין א' מהן שמן צריך הדחה^ט,

===== הערות וצינונים =====

ועי' בס"י צה,ה דלכתחילה אין להניח כלי שיש בו כותח אצל כלי שיש בו מלח כשהן מגולים דאם יפול כותח למלח יהי בעין ולא בטיל וחיישינן שמא יניחנו לתוך בשר, אבל מותר להניחו אצל כלי שיש בו חומץ דאפי' אם יפול לא יהי בעין ויהי בטל בששים.

ד. עי' ש"ך צא,א, ועי' בסעיף הבא.

ה. ש"ך צא,א.

ו. רעק"א שם.

ז. עי' פ"ת צא,א.

ח. פרי תאר צא,א, ועיי"ש שכ' דכשהבשר הוא שמן הגם שהוא בלי לחות מסתמא השומן נסרך ואינו ניכר וצריך הדחה, ויל"ע אם צריך גם שפשוף בכה"ג.

ט. שו"ע צא,א והיי' הדחה בעלמא בלא שפשוף עי' בפ"ת צא,א ובחכמ"א צב,א ובערה"ש צא,א.

ועי' בשו"ע צא,ג דצריך ליזהר שלא יגע בשר או גבינה בלחם שא' מהן לח שאם יגע בו אסור לאוכלו עם המין השני, ועי' ש"ך צא,ד דהדחה מהני גם בלחם

א. עי' כ"ז בס"י צא,א.

ב. חכמ"א מב,ג ועיי"ש שלכן מותר לכתחילה אפי' לדעת הרמ"א שהובא בהע' הבא משום דהתם אין דבר המפסיק ביניהם משא"כ הכא במטפחת.

ג. עי' הע' הקודמת, ועי' רמ"א צה,ו דטוב ליזהר לכתחילה במקום שאינו צריך שלא ליתן בתוך תיבה כד של בשר אצל כד של חלב כשהן מגולים, ועי' בדרכ"ת צה,צא שמביא ממהרש"ל דהעולם נהגו שאין מעמידין שום מאכל של שומן עם מאכל של חלב בתיבה אחת אם לא שיש הפרש ביניהם, ולא דוקא בבת אחת נזהרים בזה אלא גם בזה אחר זה נזהרים שלא להעמיד כלי עם מאכל של חלב במקום שעמד כלי עם מאכל של בשר שמא יפול מן המאכל של בשר על התיבה ויעמוד אח"כ המאכל של חלב ולפעמים יהי' הקדירה חמה ולא אדעתיה וסיים הדרכ"ת וכן נתפשט המנהג בכל מדינותינו שיש לכל אחד מקום מיוחד להעמיד שם כלים ומאכלים של בשר ומקום מיוחד להעמיד כלים ומאכלים של חלב והוא מנהג וותיקין.

ואם אחד מהן שמן צריך הדחה ושפשוף.

ג. כל מקרה שצריך הדחה אסור לעשותו לכתחילה, דאסור לגרום מצב שיצטרך לעשות הדחה, אם לא שהוא דבר שמצד עצמו הדרך להדחתו תמיד לפני האכילה.^א

ד. כליי איסור^ב שאפשר להגעילו^ד, אם הודחה ושפשה

הערות וצינונים

והמקור להחמיר בכלי חרס הוא מגמ' חולין קיא: דהיא פינכא (קערה של חרס) דהוה בי ר' אמי דמלח ביה בשרא ותבריה, ולמה לא שימש בה דרך עראי לצונן ע"כ אסור.

ויש ב' טעמים בראשונים בחולין קיא: למה כלי חרס יותר חמור דהרמב"ן והרשב"א בתחילת דבריהם והריטב"א והר"ן (מ: בדפי הרי"ף) כתבו דהוא משום שיש גזירה שמא ישתמש בו בחמין (ועי' בפר"ח צא,ג דמסביר הטעם דבכלי מתכת אין גזירה זו דכיון שיש לו תקנה בהגעלה מסתמא יגעיל אותו להשתמש בו כל צרכו ולזמן מועט שמשתמש בו קודם שיגעילנו לא חיישין, ואף אם משתמש בו זמן מרובה בלא הגעלה ש"ד דלא פלוג רבנן וכיון דלא הויא מילתא דשכיחא להשהותו זמן מרובה בלא הגעלה לא גזרו ביה רבנן, משא"כ בכלי חרס שאין תקנה בהגעלה ישהינו בביתו לזמן ארוך להשתמש בו צונן ואתי ביה לדי תקלה להשתמש בו חמין), עוד טעם כתבו הרמב"ן והרשב"א בסוף דבריהם דכלי חרס שבולע הרבה הוי יותר חמור, ולשון הרמב"ן הוא דכ"כ הוא בלוע עד שהוא חשוב כאיסור בעינו, ולשון הרשב"א הוא דבולעת היא הרבה עד שפולטת אפי' בצונן.

הנפק"מ בין הטעמים הוא בשאר כלים שא"א להגעילן אך אינם כלי חרס שבולע הרבה, דלטעם הראשון יש גזירה גם בהם אבל טעם השני לא שייך בהם.

להל' נקט הפמ"ג בשפ"ד צא,ג כטעם הראשון ולכן כ' דה"ה כלים שאין תקנה

אמנם עיי"ש בפמ"ג בשפ"ד שם דמשמע מטור וממחבר דלית תקנה בהדחה בלחם משום שנדבק ביותר וכ"פ בערה"ש (ועי' בחכמ"א מב,ה שבמהדור"ק כ' קולף ובמהדורא בתרא כ' מדיח קצת), ועי' בפ"ת צא,ד דמ"מ גרידה ודאי מהני, ועיי"ש עוד דכ' דנראה דבלחם יש חילוק דאם נגע בלחם שלם או בפרוס מצד חוץ במקום הקשה סגי בהדחה, אבל אם נגע מצד פנימי במקום הרך בעי גרידא.

י. פמ"ג בשפ"ד צא,ב ובמשב"ז צא,א ד"ה ודע וכ"פ בחכמ"א מב,א ובערה"ש צא,א ודלא כחו"ד צא ביאורים א ובחידושים ב דשמנונית בלא דוחקא רק צריך הדחה ולא שפשוף.

(ועי' בפ"ת צא,א ובערה"ש צא,א דחלב מהותך או חמאה שנפל ע"ג צונן ונקרש ונתייבש אינו די בשפשוף לבד אלא צריך הדחה ושפשוף גדול, וכ"ז באופן שהבשר יהי' מותר כגון שאין בו פילי וכו' עי' לקמן סעיפים ה - ו).

יא. צא,ב (ועי' בפמ"ג במשב"ז צא,א בסו"ד ובמש"כ עליו בפ"ת צא,ג ובערה"ש צא,ג ובאגר"מ יו"ד א,ל).

יב. עי' כ"ז בסי' צא,ב ובסי' קכא,ה. יג. אפי' נבלע בו האיסור בחמין, ולענין כלי שנבלע בו האיסור בצונן לדעת הט"ז צא,ג מותר להשתמש בו אפי' בקביעות לדבר לח צונן.

יד. עי' ש"ך צא,ג בסו"ד (ועי' בשפ"ד שם מה שמביא להק' על הש"ך סט,סו ועי' בבית מאיר שם מה שמגיה בש"ך).

היטב^{טו}, מותר להשתמש בו בדרך עראי^{טז} לדבר צונן יבש או אפי' לח^{יז} אם אינו חריף^{יח}.

ה. בשר^{יט} צלוי, אפוי, או מבושל, אפי' אם הוא קר, שנפל לתוך חלב^כ קר אסור כדי קליפה^{כא} דכיון דנצלה או נאפה או נתבשל אע"ג

==== הערות וצינונים ====

טו. רמ"א קכא,ה, אמנם לדעת הש"ך צא,ג מספיק הדחה או אפי' קינוח יפה שדינו כהדחה.

טז. לגדר עראי עי' ברמ"א קכא,ה שכ' כגון שהוא בבית העובד כוכבים או בדיעבד, ועיי"ש בש"ך סקי"א דהיי' שקנאו ואין לו כלי אחר, ועי' בערה"ש קכא,י דכ' דבדיעבד מותר אפי' בבית ישראל, ומכל זה מבואר דבבית ישראל ויש לו כלי אחר אסור להשתמש בו אפי' בדרך עראי וע"ע בחכמ"א נוד.

יז. עי' בש"ך צא,ג וזהו גם להט"ז צא,ג דכל מש"כ הט"ז הוא רק לענין קביעות דהא הרמ"א מציין בסו"ד לעיין בסומן קכא ושם בסעיף ה מבואר דבאקראי מותר להשתמש בו צונן לח, ועי' בערה"ש צא,ד דלומד כן בט"ז וברמ"א, ועי' במשנ"ב תנא,טז.

יח. עי' ש"ך צא,ג בסו"ד ופמ"ג בשפ"ד שם, אמנם ע"ע בערה"ש צא,ו דמתיר גם דבר לח וחרף.

יט. עי' כ"ז בסי' צא,ז.

כ. עי' דרכ"ת צא,פח בשם החגורת שמואל וספר חידושי מהרא"ל צינץ על בב"ח דדין זה הוא רק בנפל לדבר לח וצלול כגון חלב וכיוצ"ב אבל אם נגע בדבר יבש אפי' לח קצת א"צ אלא הדחה כשאר צונן בצונן.

כא. עי' רמ"א צא,ז ובמקום הפס"מ מקיל לגמרי עם הדחה, אמנם עי' בש"ך צא,כא דכ' דצ"ע אם יש להקל בהפס"מ ועי' בחכמ"א מכו, דמביא הרמ"א

בהגעלה משום דחייס וכדו' אסור להשתמש בהם צונן אפי' דרך עראי דחד טעמא הוא כמו כלי חרס, ועי' אגר"מ יו"ד א,כג ד"ה וגם דכ' דלפי"ז גם בכלי עץ ומתכות אם הוא כלי שאין יכולין להגעילו משום דא"א לנקותו נמי יהי' אסור להשתמש בו צונן.

ועיי"ש בפמ"ג דלהניח כלי אסור בביתו בלי להשתמש בו משמע דשרי ולא חיישינן דלמא אתי לידי תקלה דבדיל מיניה.

ולענין כלי אסור של גוי עי' ברא"ה בבדק הבית ב"ד ש"ד (לה) ויותר מפורש בריטב"א חולין קיא: דכ' שלא אסרו כלי של חרס האסור שלא להשתמש בו צונן אלא דוקא בשלנו, אבל בכלי חרס של א"י להשתמש בו צונן לפי שעה בלא הגעלה מותר, אמנם עי' חכמ"א נוב, (ועיי"ש בסעיף ג) דכ' דאפי' הוא בבית הנכרי ואין לו כלי אחר אסור, ועי' גם באגר"מ יו"ד א,כג ד"ה וגם דכ' דאף דהטעם הוא דלמא אתי לידי תקלה, לא מסתבר לחלק דבכלי זו שאינו בביתו ואין לחוש לתקלה שיהי' מותר, דודאי כיון דהאיסור הוא על התשמיש אסור בכל אופן אף כשליכא בחשש תקלה.

ועי' בחכמ"א שם דכ' דאפי' בטעלער שהוא כלי שני אסור להשתמש בו דמ"מ בלוע מאיסור, ומכ"ש דידוע דמדיחין הכלי בכ"ר וא"כ כל כלי הנכרים הוי כאילו הם כ"ר, ועי' בערה"ש צא,ו שכ' בתו"ד דטעלער של טריפות הוי כשימוש כלי ראשון כיון שהתשמיש היתה בקביעות.

דצונן הוא, הוא רכיך ובוּלע כב.

ו. ואם הי' הבשר כג קר כד ויש בו בקעים כה או שהוא מתובל בתבלין כ, ונפל לתוך חלב כו י"א שאם הוא בשר צלוי אפוי או מבושל נאסר כולו כ, וי"א שאפי' הוא חי ג"כ נאסר כולו כ.

===== הערות וציונים =====

ולענין מלוח עי' בחו"ד הנ"ל דכ' דה"ה מתובל במלח ושאר דברים החריפים יש להחמיר (אמנם עיי"ש דלהדיעה דחי אסור ודאי מליחה אינו אסור יותר מכדי קליפה) אמנם ע"ע ביד יהודה צא בפיה"ק מג דמלוח שאינו נאכל מחמת מלחו אין דינו אלא כדין רותח לבד, אמנם לדין אין נפק"מ דבלא"ה מחמת המליחה נאסר כולו.

כו. עי' ביד יהודה צא בפיה"א לז דכל דינים אלו הם רק בנפל לתוך דבר צלול אבל אם נפל לתוך דבר גוש א"ע"פ שהוא לח אינם נאסרים וא"צ אלא הדחה, וע"ע בחו"ד צא ביאורים טז וחידושים כב.

כה. רמ"א צא, ז.

ולענין אי מועיל ששים בצירור שיש בו בקעים עי' בפר"ח צא, יח דכ' בתו"ד דבפילי אפי' אי ידעין דאיכא ששים בבשר נגד החלב שנבלע בתוכו אסיר כוליה דאין החלב נבלע ומתפשט בשוה והרבה ממנו מתכנס במקום א' ומעט במקום א' ולפיכך לא שייך בזה ביטול בס', וכ"כ בחו"ד צא חידושים יט וביאורים יד, ובשו"ת חת"ס יו"ד פב ד"ה ועתה, אמנם ע"ע ביד יהודה צא בפיה"ק מח ובפיה"א לד. ולענין אי מועיל ששים במתובל בתבלין עי' באמרי ברוך דאפשר דכן מועיל ששים.

כז. ביאור הגר"א צא, יח ועי' בחכמ"א מב, ו דראוי להחמיר לעצמו אף בחי וגם לאחרים צ"ע.

ובסוגרים הביא מש"כ הש"ך, ועי' בחו"ד צא חידושים כ ג. ועי' בט"ז צא, יב.

כב. ש"ך צא, כה.

ועי' ברעק"א צא, דמביא ממנח"י דבנכבש צ"ע אמנם עי' יד יהודה צא בפיה"ק ס"ק מו ובפיה"א ס"ק לו דכבוש מעל"ע בצונן או בציר כדי שירתיח דינו כחי גמור עיי"ש.

ועי' ש"ך צא, כו דה"ה בצלי רותח שנפל לחלב קר סגי בקליפה וכ"פ בחכמ"א מב, ז ובערה"ש צא, לז, ועי' בש"ך צא, כג דאע"פ שהצלי שוקע לתוך החלב והחלב צף על הצלי אינו כצונן לתוך חם דכל שהוא במקומו גובר ומקרר הצלי שנפל לתוכו.

כג. עי' כ"ז בסי' צא, ז. (ועי' בהר צבי יו"ד סי' פה).

כד. רמ"א שם. ועיי"ש שכ' דבמקום הפס"מ יש להקל, אמנם עי' ש"ך צא, כא דצ"ע אם יש להקל, ועי' בחכמ"א מהו, דמביא הרמ"א ובסוגרים מביא הש"ך ועי' בחו"ד צא חידושים כג. ועי' בט"ז צא, יב לענין אם החלב מלוח קצת. כה. ועי' בערה"ש צא, לז דע"פ הרוב בצלי ומבושל יש בקעים.

כו. עי' בחו"ד צא חידושים כ' וביאורים טו דדוקא בשיעור שאינו נאכל מחמת תיבולו (ועי' בחכמ"א מב, ו), אמנם עי' ביד יהודה צא בפיה"ק מג, מד ובפיה"א לה דהגם דנאכל עם התבלין דינו כמתובל בתבלין אם נרגש בה חריפות התבלין היטב.

פרק ה

דיני כבוש כמבושל (נמפל)

א. אוכל^א שנשרה במשקה^ב ג' לעשרים וארבע שעות^ד, אפילו שניהם

הערות וצינונים

יהי חומרא דכדי נטילה בשומן רך שאינו מתנענע עי' לעיל ויל"ע בזה).

ואם א' מהן הוי כ"כ לח דטופח ע"מ להטפיח עי' פמ"ג באו"ח א"א תמו,מו דמשמע דשייך בהו כבוש, אמנם עי' במשמרת שלום על שפ"ד פג"ד ד"ה עיין די"ל דרק בדבר חריף החמיר דטופח ע"מ להטפיח הוי כבוש ויל"ע בזה, אמנם עי' באגר"מ יו"ד ב,כ לענין עופות שלא נמלחו שמונחים בארגזים מנוקבים אבל נתונים שם ניירות משני צדדים, דמבואר מתו"ד דהמים הבלועים בעובי הניירות לא מחשיב את הבשר שעליהם ושכצדדיהם ככבוש, ושם לכאו' הם טופח ע"מ להטפיח ממים שנימס מקרח עי"ש. (והוא נוגע למעשה בד' מינים דעי' בסי' תרמח,טו שיש פסול כבוש באתרוג, ולענין שאר המינים עי' בכ"י תרמח,ב שמביא רמב"ן דגם בשאר מינים יש פסול כבוש ועי' בטור השלם שם ה' ה שמביא דברי האחרונים אם הוא טעות סופר וצ"ל כשרים עי"ש, ולמעשה יש אחרונים שחששו לזה עי' פ"ת פז"ט דמביא חת"ס דנוהגין בלולב ומיניו בשבת שבתוך החג להסירו מן המים ע"י גוי בסוף היום כדי שלא יהיו כבושים ויפסלו, ולדעת המחמירים האם מותר לשהות המינים במגבת רטובה דטופח ע"מ להטפיח זה תלוי בפמ"ג הנ"ל, דאם הוא דווקא בחריף יהי מותר ויל"ע בזה, ועי' בספר כשרות ארבעת המינים דז-רח שמחמיר לדין כבוש בהדס וערבה וכ' דאם מכניסים אותן למגבת רטובה באופן שמקבלים רטיבות של טופח ע"מ להטפיח לעשרים וארבע שעות בלא הפסק יש לזה דין כבוש, ואם זה ברובם פסולים). ולענין ב' דברים לחים עי' בפמ"ג במשב"ז קה,א דלא שייך בהם כבישה

א. עי' כ"ז בסי' קה,א.

ב. שאינו מלוח או חריף עי' לקמן פרק ז סעיף ה ובפרק יז סעיף יא.

כבישה לא שייך בב' דברים גושים אפי' אם יעמדו ימים רבים כן, עי' פמ"ג במשב"ז קה,א חכמ"א נח,א ערה"ש קה,ח, ועי"ש בפמ"ג שמביא דאפי' איסור מונח בתוך שומן אם השומן הוא קשה לא הוה כבוש ורק אם הוא רך שהאיסור המונח בתוכו מתנענע ממקום למקום אז מקרי כבוש, וכן עי' במשב"ז קד,ג, ועי' בחכמ"א נח,א בסוגרים שכ' דמשמע מזה דצריך שיהא נימס השומן או החמאה, אבל שלא בסוגרים כ' דדבש ושומן רך או חמאה רכה הוי כמים והיי"א אף שלא מתנענע וכן עי' בדרכ"ת קה,ג, ועי' בערה"ש קה,ח שמביא דברי הפמ"ג דהגדר הוא שהאיסור מתנענע שם ואל"כ מקרי קשה אע"פ שהוא רך במשמוש היד, אבל לכאו' לכתחילה יטול כעובי אצבע כדלקמן בלח קצת עי"ש.

ולענין ב' דברים גושים אבל לחים קצת עי' פמ"ג במשב"ז קה,א דלא שייך בזה כבישה וכ"כ בערה"ש קה,ח, ועי' להלן במשב"ז הנ"ל בסוגרים דלכתחילה יטול כעובי אצבע אבל בדיעבד אפי' נטילה א"צ, (עי"ש דאין להביא רא' מעכבר בשומן ברמ"א קד,ב דמבואר שם דצריך נטילה דשם מאוס הוא, ועי' רעק"א על רמ"א הנ"ל דג"כ כ' דשם הוא חומרא בעלמא משום דמאיס אבל כ' עוד מהלך דדרך שומן אוזא שלא להיות קשה כ"כ ולפי' תי' זה

צוננין, מן התורה^ה מפליטים ומבליעים זה מזה^ה, דכבוש כמבושל, ולכן אם א' מהן איסור, או שחתיכת איסור וחתיכת היתר שרו ביחד במים כשיעור הנ"ל נאסר כולו, ואם נשרה פחות מכ"ד שעות סגי בהדחה^ה.

הערות וצינונים

מהרש"א קה,ג, ועי' פ"ת סט,לג ובדרכ"ת קה,ח סט,רנו.

ואם נשרה עשרים וארבע שעות רצופין אלא שהוחלף המים כגון בנהר דהמים ורדפיין, עי' בפ"ת סט,לג דכ' דזה לא מקרי כבוש כלל דקמא קמא אזדא ליה, ועי' בדרכ"ת קה,ח סט,רנו דמביא מח' בענין זה, ועי' באגר"מ יו"ד ב,כ בענין עופות שאינם מלוחים שמונחים בארגזים מנוקבים ויש ע"ג קרח שנימס מעט מעט דאף שיוצאין דרך הנקבים מ"מ באין תיכף מים אחרים תחתיהן בלא הפסק, ועיי"ש דהוא מביא מח' הנ"ל ומסיק להחמיר שלא במקום הפס"מ.

ה. כן הוא הסכמת האחרונים עי' רמ"א קה,א וש"ך פג,יד ופמ"ג במשב"ז קה,א וביאור הגר"א קה,א,ח, וכ"ה פשטות הגמ' פסחים מד: דא"א ללמוד טעם כעיקר מבכ"ח דחידוש הוא דאי תרו ליה כולי יומא בחלבא שרי, ש"מ דבשאר איסורים אסור מה"ת (ועי' בחכמ"א נח,ד דכ' דהוא מכלל השיעורין שהם הלכה למשה מסיני).

ו. עי' פמ"ג במשב"ז קה,א ובשפ"ד קה,ב דכבוש רק מפליט ומבליע ולא מבשל ממש וכ"כ החכמ"א נח,א עיי"ש בסוגרים וע"ע בערה"ש קה,טו.

ז. עי' יד יהודה קה,ה בפיה"ק, דבאופן שא' מהן איסור ודאי צריך הדחה בכל אופן, אבל כשאיסור והיתר שרו ביחד במים הצורך בהדחה הוא כשנוגעין זה בזה.

שהם מיד נתערבים ונאסרים זה מזה, והיי' דא"צ לבוא לדין כבישה מחמת שהן מעורבים, ויש לברר הדין באופן שאינן נתערבים כגון שמן ומים האם יש בליעות מא' לשני ע"י כבישה, ועי' באגר"מ יו"ד א,מא דס"ל דגם בכישול אינו יוצא טעם מלח בלא תערובות העצם דא"א לבלוע טעם בלא ממש ולפי"ז כ"ש בכבישה דלא יהי' נבלע מא' לשני, אמנם אי"ז מוסכם ועי' במגילת ספר סי' קה אות א-ה שהאריך בענין זה.

ג. לענין מים קרושים עי' פמ"ג במשב"ז קה,א דמביא מח' האחרונים בענין זה והוא מיקל בהפס"מ עכ"פ, ועי' בערה"ש קה,ר דמיקל בזה, ועי' בשו"ת קנה בושם ח"ב טו-טז דמחמיר שלא להכניס מאכלי פסח לתוך מקפיא שדרכו להעלות קרח מבפנים מכל סביבותיו וגם על הדברים הנקפאים בתוכו אם במשך כל השנה מכניסים בו חמץ עיי"ש ועי' במגילת ספר קה אות י.

ד. עי' בש"ך בנקה"כ על הט"ז קה,טו דעשרים וארבע שעות אלו צריכין להיות רצופות, וכן מביא רעק"א קה,א דאם שפכן תוך מעל"ע ושפך לתוכו מים אחרים לא מקרי כבוש, ומביא תשו' מעיל צדקה דכמדומה נוהגים להתיר אם נלקח החתיכה תוך מעל"ע זמן מועט אפי' אם החזיר לאותן המים עצמן כל שלא נשרו מעל"ע בפעם אחת בלי הפסק, וכן עי' בערה"ש קה,יב, אמנם עי' פמ"ג במשב"ז קה,א דרק מתיר בהפס"מ והו"ד בגליון

ב. כבוש לא הוי ממש כבישול שמפעפע אפי' מה שלמעלה מן הרוטב, ורק מבליע ומפליט מה שהוא בתוך הרוטב¹ כשהרוטב הוא דבר כחוש², אבל כשהרוטב הוא דבר שמן נאסר אף מה שלמעלה מן הרוטב³.

ג. גם בכלים אמרי' כבוש כמבושל ולאחר כ"ד שעות⁴ מפליט ומבליע, ולכן אם נכבש איסור בכלי היתר נאסר הכלי כולו⁵, ואם נכבש היתר בכלי איסור בן יומו י"א שהמאכל נאסר⁶, ויש חולקין שכיון

===== הערות וצינונים =====

ה. עי' רמ"א קה,א וט"ז קה,ב וש"ך קה,א וחכמ"א נח,א. בסוף, וע"ע הגהות רעק"א על רמ"א הנ"ל.

יא. ועי' בט"ז צג,ב ובנקה"כ שם ובפמ"ג במשב"ז קה,א דנחלקו הפוסקים לענין כלי חרס חדש די"א שבולע מיד.

יב. ש"ך צח,ג פמ"ג משב"ז קה,א חכמ"א נז,יא, וע"ע ט"ז קה,א דס"ל דרק נאסר כדי קליפה.

יג. איסור והיתר הארוך הובא בט"ז קה,א ובש"ך קה,ב והקשו עליו דכיון דלא נעשה כבוש אלא אחר מעל"ע ואז הוי נטל"פ היאך יאסר המאכל? ויש באחרונים כמה נוסחאות לת' זה, עי' בשו"ת חות יאיר סי' קד ד"ה ואע"פ, דבהמשך מעל"ע בולע כל הזמן עד שיבלע הרבה הראוי לאיסור דאין סברא לומר דכ"ג שעה וג' רבעי שעה לא בלעו כלל וברביע שעה אחרונה בלע וכן עי' בפלתי קה,א דמפליט ומבליע לאט לאט רק אין טעם מורגש עד תשלום הכ"ד שעות, וא"כ תו ליכא נותן טעם לפגם דכבר נפלט רוב הטעם מקודם וגם נבלע הטעם מקודם ונייעור לבלוע לבל יהי פגום כיון שנבלע בו מחדש ויל"ע אי מש"כ נפלט רוב הטעם הוא דוקא ועי' דבריו במטה יהונתן בסי' קה, ועי' גם בבאר היטב בשם ר' יעקב מלובלין כעיי"ז, אמנם עי' בס' מאמר מרדכי או"ח תמוז,ז דמביא שר' יעקב מלובלין תי' דלא אמרי'

ועי' בפמ"ג במשב"ז קה,ב ד"ה ודע דכ' דלפי"ז אם יש ס' בכל החתיכה כנגד רוטב האיסור אבל אין בהחלק המונח ברוטב ס' כנגדו, אז מה שחוץ לכבישה ממנ"פ מותר ומה שבתוך הכבישה אסור דאין מה שבחוץ מצטרף, וה"ה להיפך לקולא דאם החתיכה הוא איסור והרוטב הוא היתר אם יש ס' ברוטב נגד חלק האיסור שבתוך הכבישה הרוטב מותר.

ועי' בחכמ"א נז,יא דמביא מש"כ הש"ך צח,ג דכלי שנאסר ע"י כבישה צריך לשער נגד כולו, וכ' דאין רצונו לומר דאם נכבש בחצי הכלי דיצטרך ששים נגד כל הכלי דאפי' במאכל אמרי' דאינו מפעפע למה שלמעלה מן הרוטב, אלא דמש"כ נגד כולו ר"ל כנגד כל המקום שנכבש בתוכו דאע"פ דצד השני אינו מונח בכבישה אפ"ה מפליט מעבר לעבר, ועיי"ש דכ' דנפק"מ לענין כלי שנאסר ע"י כבישה שנכבש במקצתו והכניסו לכלי אחר דא"צ ס' נגד כולו אלא נגד מקום שכבש בו.

ט. ועי' ש"ך קה, א דבכבישה לא אמרינן דאין אנו בקיאין בין כחוש לשמן.

י. חכמ"א נח, א עפ"י ש"ך קה, א, ועי' גם פמ"ג בשפ"ד קה, א ומש"כ שם

שכבוש רק מפליט אחר כ"ד שעות ואז הכלי לא הוי ב"י ומעמו פגום לכן המאכל מותר^ד, ויש שכתבו דאם מיד כשפינה האיסור מהכלי הניח בו ההיתר אז נאסר דהפגימה והבליעה באין כא', ואל"כ מותר דהפגימה בא קודם הבליעה^{טו}.

ד. אם יש ספק אי נכבש מעל"ע"י בבב"ח מותר משום שאינו נאסר מה"ת אלא בבישול ממש ולכן הוי ספיקא דרבנן ולקולא^ה, אבל

==== הערות וצייונים =====

בחכמ"א נז,ט, ודעת המשנ"ב אינו ברור דעי' שעה"צ תנא, קנו דמשמע קצת דס"ל כהמג"א, ועי' משנ"ב תמוז,לט, ומביה"ל תמוז,ח ד"ה אם משמע דלכתחילה יחמיר כאו"ה.

פו. ולענין אי אמרי' כבוש כמבושל בכלים דמבליע גם מה שנמצא מחוץ לכלי לתוך הכלי עי' רעק"א על הט"ז קה,א דמביא מפמ"ג בא"א או"ח תמוז,ל דמפליט מכל דופן הכלי אף ממה שדבוק עליו מבחוץ ומסיים הפמ"ג רצ"ע, ועי' במשמרת שלום בסו"ס קה בחידושי דינים אות יז דמאריך בזה והציע שאלה זו לפני הגאון אבד"ק בערזאן ומביא תשובתו ובסו"ד מסיק דרק בחמץ דבמשהו החמיר הפמ"ג עיי"ש, וזהו שלא כדברי הגרעק"א, ועי' יד יהודה קה,א בפיה"א ד"ה איסור.

יז. לענין ספק אם נכבש כלל או לא עי' יד אברהם.

יח. ועי' הגהו' רעק"א על קה, א דמ"מ אסור לבשלו עכשיו דזה כבר ספק דאורייתא, ועי' פ"ת קה, ד ודרכ"ת קה, לא. ועיי"ש ברעק"א דיל"ע אם מותר להוסיף עד ס' ולבשלו עיי"ש. ועי' בדרכ"ת קה, לא לענין ספק נכבש חלב בקדירה של בשר אי מותר להשהות הקדירה עד שלא יהי' ב"י ולהתירו משום ספק דרבנן.

דטעם הבלוע בכלי נפגם אחר מעל"ע אלא כשהוא ריקם אבל כשאינו ריקם לא, וכן מבואר בספר בית לחם יהודה קה,א, וסברא זו מפורש בכנסת הגדולה בסי' קה אות ו ד"ה אמנם דכשהכלי מלא אע"פ שאינו בולע ומבליע מ"מ אותו המאכל הנתון בכלי אינו מניחו לטעם שבתוך הכלי ליפגם, ומביא המהרש"ל שהובא בש"ך קג,טז כשיש בעין על הקדירה אז גם הבליעות נותנים טעם לשבח, ומ"מ מסיק שהוא דוחק הרבה ואינו מחוור ועי' גם ביה"ל תמוז,ח ד"ה אם שפשטות לשונו מורה כן (עיי"ש וכבר העירו עליו דבבית הלל ופר"ח לא מחכר סברא זו), ועי' חזו"א או"ח קיט,ו ד"ה ובמ"ב דכ' דא"א לומר סברא זו עיי"ש.

יד. ט"ז קה,א ש"ך קה,ב סט,י.

פו. עי' מג"א או"ח תמוז,טז דמביא הט"ז וש"ך הנ"ל, אבל כ' דבסי' תמוז,ח משמע דאם הקדירה ב"י אסור מטעם כבוש, א"כ צ"ל דהפגימה והבליעה באין כאחד, וא"כ אינו אסור אא"כ נתנוהו לתוכו מיד כשפינו ממנו האיסור, דאל"כ הפגימה באה תחילה קודם הבליעה, ועי' פר"ח קה,א דכ' דהכבישה הוא בסוף מעל"ע ורק נעשה פגום אחר מעל"ע, ולפי"ז מובן המג"א יותר, ועי' פלתי קה,א דמשמעות דבריו הוא דהמג"א והפר"ח הם אותו סברא, ועי' גם בהגהו' רעק"א על הש"ך צה,ג דמבואר כהמג"א וכ"פ

בשאר איסורים אסור דהוי ספק דאורייתא ולחומרא^י, ויש מקילים גם בזה בהפס"מ^ב.

===== הערות וצינונים =====

יז. רמ"א קה, א ונקה"כ שם. ועיי"ש דכ"ז כשהוא ספק אי נכבש מעל"ע אבל אי יש כאן ב' חתיחות ואחד משום חזקת כשרות (ועי' ט"ז קד, ג ופמ"ג שם). ועי' חכמ"א נח, ד דמיקל בהפס"מ נכבש ודאי שיעור כבישה וא' בפחות ולא ידעינן מי הוא הנכבש כשיעור לא מקילין.

פרק ו

דיני ודרגות בישול

א. בישול¹ בכלי ראשון שהיד סולדת בו מבשל ומפליט ומבליע בכל החתיכה² אפי' אינו ע"ג האש³, ואם אין היד סולדת בו יש להחמיר באוכלי⁴ דמפליט ומבליע כדי קליפה⁵.

===== הערות וצינונים =====

מהלך תחתיו ר"ל בכלי שהי' האור מהלך תחתיו, וכן כ' הפמ"ג במשב"ז סח,ט בהדין הב' דכ"ר שהוסר מאש ויד סולדת בו מבשל מן התורה, ודלא כהרמב"ן בע"ז עד:

ד. אבל לא בכלים עי' פמ"ג בשפ"ד קה,ה ובמשב"ז סח,ט בהדין הא' ד"ה אמנם וכ"פ בחכמ"א נט,א.

ה. כ"כ בש"ך קה,ה והגם שהפ"ת קה,ו מביא מתשובת בית יעקב דהש"ך הודה לו דהל' כמהרש"ל דנאסר כולו והו"ד גם בס' תוספת שבת שיח,לד ולמד דגם בנקה"כ חזר בו הש"ך עיי"ש, מ"מ כ"כ להל' הפמ"ג במשב"ז סח,ט בהדין הא' ד"ה אמנם דמביא הבית יעקב ואפ"ה מסיק לדינא דאוסר רק כ"ק וכ"פ בחכמ"א נט,א ועי' לשון הערה"ש קה,יח די בקליפה או בהדחה בעלמא, ע"ע בט"ז צד,א דמיקל לגמרי.

מלשון המהרש"ל משמע שכל חומרא זו הוא רק בכ"ר שעומד על האש, אמנם עי' פמ"ג במשב"ז סח,ט סוף דין א' דתמה על דבריו דלפי גירסתו בירושלמי מוכח דאפי' אינו עומד אצל האש עשו הרחקה עיי"ש, וכ"פ להל' החכמ"א נט,א דיש להחמיר כן אפי' אינו עומד על האש.

א. עי' כ"ז בסי' קה ב-ג.

ב. ועי' בפ"ת קה,ח דמביא מספר חמודי דניאל דאינו נאסר אם סילקו מיד אא"כ שהה קצת, ומביא ראי' מסי' צב,ב מש"כ שם אם ניער וכיסה מיד, ומה לי ניער וכיסה או סילק האיסור, ועי' בערה"ש קה,מג שכ' ע"ד ודברי טעם הן עיי"ש, אמנם עי' בפמ"ג במשב"ז סח,ט בהדין הא' דכל שיס"ב ונפל לתוכו אף שסלקוהו מיד אין שיעור לדבר ואסור, אלא דעיי"ש דדן לגבי בישול בכ"ח להיות אסור מה"ת אפשר דאינו אסור דלא נתבשל כמאב"ד עיי"ש, וכן עי' בדבריו בפתיחה להל' בכ"ח ד"ה וכמה יבשל, ועי' גם בדרכ"ת קה,סה דמביא עוד חולקים על החמודי דניאל. (ועיי"ש שמביא שי"א דדוקא כשנפל חתיכה לתוך קדירה ונתחת שהוא לח וצלול בזה פולט אם סלקוהו מיד אבל בשני דברים גושים י"ל דכו"ע מודים להחמודי דניאל דבלא שהה מעט אין לאסור ומביא הפמ"ג בשפ"ד צב,לח ד"ה שוב שכ' דאם נפל נר חלב על הכלי ו"שהה שם קצת" אם הוא מתכות יש תקנה בליבון וכו', ומשמעות דבריו הוא דלא נאסר מיד, וכן עי' בערה"ש קה,מג).

ג. עי' בגמ' חולין קד: שמא יעלה באילפס ראשון, ועי' בביאור הגר"א קה,יג דאף שבירושלמי כ' כל שהאור

ב. כלי שנשאב לתוכו מתוך כלי ראשון דינו ככלי ראשון לחומריו¹.

ג. עירוני מכלי ראשון שלא נפסק הקילוח מבשל כדי קליפה² ומפליט ומבליע כאחד³, ואם נפסק הקילוח אינו מבשל ואינו מפליט ומבליע כא' אבל אוסר כדי קליפה⁴ י"ב י"ג.

הערות וצינונים

ו. מסקנת הט"ז צב,ל וש"ך בנקה"כ שם ובסי' קדז, וחכמ"א נט,ג.

ח. ש"ך קה,ה חכמ"א נט,ב. ועי' בפמ"ג בשפ"ד קה,ה ובמשב"ז סח,ט בדין הג' דזהו לחומר א מחמת ספק, ולכן כלי הנאסר במליחה כדי קליפה לא מהני להגעיל ע"י עירוני דשמא אין מבשל כ"ק, אבל כלי שנאסר ע"י עירוני שפיר שייך להכשירו ע"י עירוני.

ועי' בחזו"א או"ח קכב,ג ד"ה סבר דכ' דכ"ז כששואבין מקדירה שע"ג האש אבל אם הוסרה מהאש נראה מהראשונים שהביא הט"ז שמה שבכף הוי כ"ש, אמנם ע"ע בחזו"א יו"ד סי' לב דכ' דנראה דספיקת תוס' בע"ז לג: שהובא בט"ז הוא בין שהקדירה על האש ובין שהוסרה כבר מן האש עיי"ש.

ז. פמ"ג במשב"ז סח,ט בהדין הג' עפ"י הש"ך קה,ה.

י. ש"ך קה,ה וחכמ"א נט,ב, ועי' בפמ"ג בשפ"ד קה,ה דזה דאוסר הוא רק חומר א בעלמא מדרבנן, ועי' בפמ"ג במשב"ז סח,ט בדין הרביעי דבספק יש להקל ככל ספק דרבנן, ועיי"ש בהגהו' רעק"א שמביא רא"י לא כזה מציוור שמחמירים בספיקו עיי"ש.

ועי' בט"ז הנ"ל שר"ל דגם בכ"ר ממש שהוסר מן האש והורק מה שבתוכו שיש לזה דין כלי שני עיי"ש, אמנם עי' במשב"ז צב,ל דנשאר בצ"ע על הט"ז בזה ומראיתו מבואר דגם בכלי שואב שהוציאו ריקם מכ"ר יש להחמיר, אמנם עי' בדבריו בפמ"ג בשפ"ד צדו, דנראה דיש לצרף לסניף להיתר דלאחר שהוציא הכף ריקן דאין שם כ"ר עליו, ועי' בחכמ"א נט,ג דמיקל לגמרי כשהוציאו כלי שואב ריקם דיש לו דין כלי שני לגמרי.

יא. ועי' בט"ז צה,יב דמביא מאיסור והיתר הארוך דע"י עירוניות הרבה בלע האיסור בכלול, ועי' בפמ"ג במשב"ז צה,יב שכ' דצריך להיות עיראות הרבה ביום אחד דאי לאחר מעת לעת כבר נפגם, וכ' דצ"ע לדינא על עצם דין זה ועי' בערה"ש צה,כ דמביא דין זה, ועי' בחכמ"א נט,ד שמביא דין זה בסוגרים עיי"ש וצ"ע היאך פוסק למעשה, אמנם עי' בחו"ד צה ביאורים ט דדין זה של האו"ה הוא תמוה דהא עירוני אינו יכול להרתיע יותר מכדי קליפה והאיך אפשר לבלוע בצונן, ועי' גם בשו"ת מהרש"ם ח"ב סימן יג דכ' דקיי"ל דלא נאסר רק כ"ק דלא כאו"ה (ועיי"ש שמביא הטוב טעם ודעת

ז. וכיון שכ"ז הוא משום חומר א אין להגעיל בהן דחשיב ככלי שני ג"כ לחומר א עי' ט"ז הנ"ל וכ"פ במשנ"ב חנב,כ, אמנם עיי"ש במשנ"ב דאם שוהה הכלי שואב בתוך הקדירה עד שהמים מעלין רתיחה בתוך הכלי שואב אז מיקרי שפיר כלי ראשון, והוא עפ"י המהרי"ל שהובא בט"ז צב,ל, אמנם עי' בחכמ"א נט,ג דכ' דגם בכה"ג הוי ספק ואין להגעיל בה.

ד. עירוי כ"ר שנזחל ע"ג מקום קר ואח"כ נגע באוכל או כלי אם נפסק הקילוח דינו ככלי שני, ואם לא נפסק הקילוח דינו כעירוי כ"ר י.

ה. כלי שני אע"פ שהיד סולדת בו^{טו} אינו מבשל^{טז} י, ונחלקו הפוסקים

הערות וצינונים

כ"ק מ"מ כ"ז שאינו מתקרב שפיר בולע ומפליט מהעליון כדי כולו.

יד. רמ"א צב,ז ע"י במשב"ז צב,כו ובביאור הגר"א צב,לו.

זו. ואם אין הידס"ב א"צ אלא הדחה ע"י ט"ז קה,ד, וע"י במשב"ז קה,ד דלכתחילה אסור להניחו בכ"ש שאין היד סולדת בו.

ואם היד נכוית בו כ' החכמ"א נט,ו עפ"י רמב"ם דגם בכלי שני מבשל, וכ"כ בחי"א בהל' שבת כ,ד והו"ד במשנ"ב שיח,מח.

ולענין דבר המלוח הרבה בכלי שני ע"י רמ"א סט,ט דבכה"ג גם כלי שני מבשל, וע"י בש"ך סט,לח דה"ה אם יש שם חומץ ושאר דבר חריף מבשל אף בכ"ש, וע"י בש"ך סט,לז דמביא דהמחבר באו"ח שיח,ט לית ליה דין זה דמלח גורמת בישול בכ"ש, ופסק הש"ך להחמיר במקום שאין הפס"מ וכ"פ בחכמ"א לב,ה (וע"י גם נט,א). (ומדברי הש"ך דכ' דהוא מח' המחבר באו"ח שיח ורמ"א רואים שלמד דס"ל לרמ"א דדבר מלוח בכ"ש מבשל ממש כפשטות הרמ"א, ולא רק דמפליט ומבליע, ובבב"ח יאסור בהנאה ויהי אסור גם בשבת וכן צידד הפמ"ג במשב"ז או"ח שיח,ח, אמנם ע"י בשפ"ד סט,לז דמתחילה מסתפק בזה, אלא שכ' דכיון דהרמ"א לא הגיה על המחבר בס"י שיח משמע דסובר דכ"ש אינו מבשל אלא מפליט ומבליע וכן כ' להל' למעשה עיי"ש).

זו. קה,ב וטעם החילוק בין כ"ר לכ"ש אע"פ ששניהם יס"ב כ' תוס' בשבת דף מ: ד"ה ושמע מינה, שכלי ראשון

מהדורא תליתאי ח"א תשו' קמו דחושש להאו"ה אך כ' דהיי' רק כשהעירוי שאחריו הי' בעורו וותח מעירוי הקודמת) וע"י גם באגר"מ יו"ד א,מב ענף ד ד"ה וענין דכ' דהרמ"א והש"ך לא הביאו חומרא זו משמע שפליגי ומסיק דאין להחמיר למעשה.

יב. ולענין אם העירוי הי' רק טיפה אחת אי אמרי' כיון שנפסק ממקומה אינה רותחת כ"כ ואינה אוסרת או לא, ע"י ברמ"א צג,א וש"ך צג,ו, וע"י בחכמ"א נט,ב דמשמע שאינו אוסר כלל, אמנם ציין למש"כ בכלל מה,כ ושם מבואר דיש חיוב גרידה, וע"י לקמן בפ"ג הע' יח.

יג. ע"י לקמן סעיף ה' דיש מחמירים בכלי שני, וע"י בט"ז קה,ד דמביא ממהרש"ל דמחמיר בכלי שני לאסור כולו וכ' וכ"ש בעירוי, ולמעשה לא מצינו בשאר פוסקים דמחמירים בעירוי כ"ר, וכן בכל תתאה צונן אמרי' תתאה גבר ורק אסור כדי קליפה, וצ"ב הלא עירוי כ"ר הוא יותר חמור מכלי שני, ולהמחמירים בכלי שני היאך אפשר להקל יותר בעירוי? וע"י בנקה"כ קה,ב דבאמת מק' על הדיעה דכלי שני אוסר כולו מזה דאפי' עירוי רק אוסר כדי קליפה, אמנם ע"י בחו"ד צא,ה בביאורים בדין תתאה גבר דמת' דלמשל כלי ראשון שהוסר מהאש והעמידו על איסור צונן דאינו בולע רק כדי קליפה, אמנם כל זמן שהכ"ר עדיין יד סולדת בו יש לו דין כ"ר ואם נפל דבר בתוכו אוסר כולו, וא"כ ה"ה בעירוי מכ"ר אע"ג דאינו בולע רק

אי מבליע בכולו^י או דמבליע כ"ק^י או דאינו אוסר כלל^כ כא.

ו. נחלקו הפוסקים בדין דבר גוש שהיד סולדת בו המונח בכלי שני אי דינו ככ"ר או ככ"ש^י, ולהל' מחמירים בזה דינו ככ"ר^י ובמקום

הערות וצייונים

דמביא משו"ת חת"ס דאנו רגילין להחמיר בכל הכלים אפי' כלי שלישי כל זמן שהיד סולדת בו אם לא בהפס"מ ויש עוד סברות להתיר עיי"ש. ועי' בש"ך קה,ה, דמחמיר לאסור כלי חרס במקום שאין הפסד כ"כ וכ"פ בחכמ"א נטו.

יט. הובא בשו"ע קה,ב וכ' המחבר דראוי לחוש לזה לכתחילה, ועיי"ש בש"ך קה,ה דהיי' דאפי' דבר שדרכו להדיחו אה"כ דאז מותר להניחו ע"ג איסור צונן מ"מ הכא יש ליזהר לכתחילה בדבר זה, ועי' בהגהו' רעק"א על שו"ע קה,ב דכ' דכלים ששמשו בחמין של כלי שני הוי כלכתחילה דיש להם תקנה בהגעלה וכלי חרס שאין לו הגעלה מותר, ועי' בש"ך קה,ה שמחמיר במאכל בכדי קליפה במקום שאין הפסד כ"כ.

כ. כן הוא דעת המחבר קה,ב בדיעבד (עי' בהע' הקודמת) וכ"כ הרמ"א קה,ג וכ"פ הערה"ש קה,יט ובאו"ח שיח,מד.

כא. לענין כלי שלישי עי' בפ"ת צד,ז דמביא מהחת"ס שכ' דאנו רגילים להחמיר בכל הכלים אפילו כלי שלישי כל זמן שהיד סולדת בו אם לא בהפס"מ ויש עוד סברות להתיר וכו', אמנם עיי"ש בפ"ת שכ' ע"ד דהמורים שלנו אין נוהגים כן, ועי' בשעה"צ תנא,י.

כב. עי' רמ"א צד,ז קה,ג שס"ל דינו ככ"ש אמנם עי' בט"ז צד,יד ובש"ך קה,ח (צד,ל) שמביאים האו"ה ומהרש"ל שחולקים שדינו ככ"ר, והטעם כ' באו"ה כיון שליכא דפנות המקררות דינו ככ"ר (עי' לעיל הע' טז).

מתוך שעמד על האור דופנותיו חמין ומחזיק חומו זמן מרובה, משא"כ כלי שני שאין דופנותיו חמין והולך ומתקרר. (ועי' בחו"ד צב,כו בביאורים שמק' על הדיוקים שבתוס' דסתרי אהדי דגבי כ"ר כתבו דוקא משום שיש לו דפנות שהוחמו באור מבשל, משמע דבר שאין לו דפנות המחממות אף שאין לו ג"כ דפנות המקררות אינו מבשל, וגבי כלי שני כתבו הטעם דאינו מבשל משום שיש לו דפנות המקררות משמע, כל שאין לו דפנות המקררות מבשל, ועי' לקמן בהע' כב).

יז. הנה באו"ח סי' שיח מצינו שיש דברים קלי הבישול שמתבשלים גם בכלי שני, וצ"ע למה לא מצינו זה גם הכא, ועי' חזו"א או"ח נג,יח דחולק על המשנ"ב שיח,מב בשם המג"א דיש להחמיר בכל דבר לומר שהם מקלי הבישול (חוץ ממים ושמן), וס"ל להחזו"א דאין להחמיר רק בפת עיי"ש, וכ' דכן משמע מהא דסתם ביו"ד סי' קה להקל בכלי שני בדיעבד ולא חילק בין בשר לפירות וירקות וכו', אמנם לשאר הפוסקים צ"ב, ועי' דבר חדש בשו"ת מהרי"ל סי' קנז אות יד דכ' דקלי הבישול הוא רק לענין שבת אבל לא לענין טעם דתליא בבליעה ופליטה, והיינו ששייך להיות בישול ואפ"ה לא לבלוע ולפלוט וצ"ב (ועי' באגלי טל מלאכת אופה טז,א). (ועי' במג"א תמוט בסו"ד ובפמ"ג בא"א שם דבחמץ יש להחמיר בקלי הבישול בכ"ש).

יח. שיטת מהרש"ל והו"ד בט"ז קה,ד דאע"פ שאינו מבשל וגם אינו מפליט ומבליע כאחד אבל בולע ואוסר עד כולו, וכ"פ הט"ז אם לא שהוא במקום הפסד גדול ודבר חשוב, וכן עי' בפ"ת צד,ז

הפס"מ יש להקל^{כד} וי"א דאם חתך הדבר גוש אין להקל אפי' בהפס"מ
כיון שיש גם דוחקא דסכינא^{כה}.

===== הערות וצינונים =====

ולענין דבר הנצלה עי' בפלתי קה,ה ד"ה אלא שכי' דצלי שאצל האש הוא בעצמו קולט כח וחום האש, וא"כ בכ"מ שינתק חומו בקרבו מחום אש, והוי כמטלטל כלי ראשון ממקום למקום וכן עי' בערה"ש קה,כו, ע"ע יד יהודה קה,יד בפיה"א, ויל"ע לדינא.

כג. חכמ"א ס,יב ערה"ש צד,לב קה,כ משנ"ב תמוז,כד.

כד. חכמ"א ס,יב ועי' בערה"ש צד,לב דכ' דבהפס"מ או בדיעבד כדאי הוא רבינו הרמ"א לסמוך עליו.

כה. חכמ"א ס,יב ומקורו מט"ז צד,יד.

פרק ז

דיני מליח כרותח

א. אוכל שנמלח^א (לא כדי להוסיף דמו)^ב והוא לח מחמת המליחה^ג דינו כרותח מיד^ד, וישנם כמה דרגות במליחה, א) קצת מלוח כעין שעושין לבשר עם דמו קודם שצולין אותו^ה, ב) מלוח כעין מליחה שעושין להוציא דם מבשר שיהא מותר לבשלו בקדירה, והיי' מלוח שאינו ראוי לאכול עם אותו מלח^ו, ג) מלוח הרבה כעין מליחה דבעי ליה לאורחא ולהצניעו שהוא כעין עבוד^ז. ומעיקר הדין מליחת צלי אינו כרותח, אבל כיון שאין אנו בקיאים בין מליחת צלי לקדירה אנו מחמירים שאפי' מליחת צלי דינו כרותח, אמנם בהפס"מ אין לאסור עד שיהא כעין מליחה לקדירה^ח, אמנם הציר עצמו שיצא מבשר שנמלח אפי' לא נמלח רק לצלי חשוב רותח אפי' בהפס"מ^ט.

ב. מלוח שנמלח כעין מליחת צלי או קדירה דינו כרותח לעולם^י עד שידיחנו, ואם נמלח כעין מליח לאורחא דינו כרותח עד שישרנו במים^{יא}.

 הערות וצינונים

- א. עי' כ"ז בסי' קה ט-יג ובסי' צא ה-ו. רמ"א צא,ה.
- ב. ועי' בהע' י. ז. עי' תוס' חולין קיב. ד"ה הני בשם הר"ר יעקב ישראל.
- ג. עי' צא,ה דאם הם יבשים או לחים ולא מחמת המליחה כגון שהודחו ממליחתה סגי בהדחה. ח. רמ"א צא,ה.
- ד. ש"ך צא,יא פמ"ג בשפ"ד צא,יא חכמ"א מג,ב ודלא כהמחבר צא,ה דאינו נעשה מלוח עד שיששה במלח כדי שיעור מליחה לקדירה.
- ה. עי' רמ"א עו,ב ועי' ביד יהודה צא,כד בפיה"ק דמליחה לצלי נקרא מלוח רק אם נרגש בו טעם המלח יפה אבל משום מעט מלח בעלמא לא וכע"ז כ' בכף החיים צא,לז.
- ו. עי' בסי' סט,ד ודין זה הוא אפי' אם רק נמלחה הכי בצד א' עיי"ש ועי' י. ש"ך וזכמ"א מג,ג. יא. שו"ע צא,ה.

ג. מעיקר הדין מליח כרותח מפליט ומבליע כדי קליפה אם הוא כחוש, ובכולו אם הוא שמן^{יב}, אבל כיון שאין אנו בקיאים בין כחוש לשמן^{יג} נוהגים לומר באיסור דאורי^{יד} דמבליע בכולו וצריך ס' כנגדו^{יז} אפי' בדבר שאין בו שמנונית כלל, דשמא שמן הוא, ואפי' בדבר השמן לגמרי ויש ס' כנגדו צריך ג"כ קליפה דשמא כחוש הוא^{יח}, אמנם במקום הפסד קצת יש להקל בדבר שאין בו שמנונית כלל כגון חמץ בפסח^{יט}, ובהפס"מ יש להקל גם בבשר כחוש שיש בו סרך שמנונית^י י"ח, שאינו אוסר אלא כדי קליפה.

ד. באיסור דרבנן שאין בו שמנונית כלל לא אמרי' שאין אנו בקיאים בין כחוש לשמן ואינו נאסר רק כ"ק^{יא}, ואם הוא דבר שיש בו סרך שמנונית יש להקל ג"כ בהפסד קצת^{יב}.

ה. מה שכתבנו שאפשר להקל באופנים הנ"ל זהו רק כשנמלח האוכל ולא שרה בצירו, דאם שהה בצירו^{יג}, או כל מאכל שכבוש בתוך תערובת מלח ומים^{יד} כשיעור שיתננו על האור וירתיה ויתחיל להתבשל

==== הערות וצינונים

- יב. עי' כ"ז בסי' קה, ט. ואף בהפס"מ אסור באיסור תורה) רעק"א קה, יט חכמ"א מג, טז.
- יג. ובדבר הבלוע אנו בקיאים בין כחוש לשמן וכמ"כ הש"ך קה יז-יח עי' בפמ"ג בשפ"ד קה, לח בחלק השני ד"ה ודע, ובגליון מהרש"א על רמ"א קה, ט.
- יד. ולענין אי אמרי' תרתי אין אנו בקיאים, דהיי' שאין אנו בקיאים בין כחוש לשמן ולא בקיאים בין מליחת צלי לקדירה ויצטרך ס' בדבר כחוש אפי' במליחת צלי, כ' רעק"א צא, ח דלא אמרי' תרתי אין אנו בקיאים ובכה"ג סגי בקליפה, אמנם הוא מביא מהפמ"ג בשפ"ד קה, כו דאף בכחוש אמרינן דמליחת צלי מבליע בכולו וכ' רעק"א דלענ"ד אינו מוכרח.
- יז. עי' ביאור הגר"א קה, סו.
- יח. רעק"א קה, יט וכעיי"ז בחכמ"א מג, טז וכ"כ בחזו"א יו"ד כבז ד"ה ובדבר.
- יט. רמ"א קה, ט בפמ"ג בשפ"ד קה, לח חלק ו' רעק"א קה, יט חכמ"א מג, טז חזו"א יו"ד כבז ד"ה ובדבר.
- כ. ש"ך קה, לח פמ"ג בשפ"ד קה, לח חלק ו' רעק"א קה, יט חכמ"א מג, טז חזו"א יו"ד כבז ד"ה מנהגנו.
- כא. עי' כ"ז בסי' קה, א.
- כב. עי' חכמ"א נח, ג בסוגריום.

הרי הוא כמבושל^{כג}, (ונמנו זמן קצוץ לזה דהוא י"ח דקות כ" וי"א כשז דקות) כ" ואמרי' דמפליט ומבליע מא' לשני מדין כבוש כמבושל^{כד}, וא"א להקל כלל.

ו. מפני זה דאמרינן שאין אנו בקיאינן בין כחוש לשמן ואנו משוים כחוש עם שמן, יוצא קולא ג"כ^כ בציוור דנמלחו כמה חתיכות כשרות עם חלב, שמן דמעיקר הדין היינו אומרים דאם אין בכל חתיכה וחתיכה ששים נגד החלב כולם אסורים ואינן מצטרפות יחד לס' משום שבמליחה יש חשש שלא מתפשט בשוה^{כה}, אמנם כיון דבדבר כחוש ודאי אין להחמיר כולי האי^{כז}, לכן מקילין גם בדבר שמן ואנו סומכין

הערות וציונים

- כג.** לשון השו"ע קה,א ועי' לשון השו"ע סט,יח דכ' כשיעור שיתנו מים על האש ויתחילו להרתיח, ועי' ברעק"א שם דמק' דבסי' קה משמע דמשערינן תמיד על הך חתיכה ששרה בציר אם היו נותנים אותו על האור אם הרתיח עיי"ש ועי' ביד יהודה סט,פד בפיה"א.
- והאחרונים התקשו דהיאך אפשר ליתן שיעור זה הא הכל תלוי בחוזק האש ובעובי הכלי ואם הוא מכוסה, ועי' בדרכ"ת קה,כט וביד יהודה הנ"ל דמשערינן באש בינונית.
- כד.** עי' בהקדמת המחבר לספר בית לחם יהודה דכ' דהשיעור הוא שיעור מיל וכן עי' בתפארת ישראל תרומות פ"י אות מב ובפסחים פ"ב אות מד דהוא י"ח דקות (ולענין הפס"מ יל"ע בביה"ל תנט,ב ד"ה הוי רביעית ובחזו"א או"ח קכג,א).
- כה.** עי' בדרכ"ת קה,מב דמביא י"א דהשיעור הוא לא פחות מששה מינוטין.
- כו.** ועי' בפמ"ג ב משב"ז קה,א ד"ה וכבישה דמביא מבית ישראל דכבישה זו הוא מדרבנן ונפק"מ לספיקות, והפמ"ג עצמו כ' דמדסתמו הפוסקים יש
- לומר דהוי דאורי' ואין להקל. כז. עי' כ"ז ברמ"א קה,ט. כח. עי' במחבר קה,ט דכ' דאין מצטרפין ביחד לבטל החלב משום דאין חלב מפעפע מחתיכה לחתיכה בלא רוטב, ועי' בט"ז קה,כא שכ' דהיי' דשמא בלע הרבה ואין לו שותפות לבטל ועי' במשב"ז שם דמסביר דר"ל דלא דמי לבישול כשיש רוטב שמוליך הבלוע מאחד לחבירו ומחלקו בשוה משא"כ במליחה אין חלב מפעפע מחתיכה לחתיכה אפי' בלוע שמן, ומשו"ה יש לחוש שמא קיבלה חתיכה אחת טעם יותר מהשניה. (וכלפי הדין דבמליחה אין חלב שמן מפעפע מחתיכה לחתיכה בלי רוטב עי' בט"ז קה, כב שמק' על המחבר שפסקיו סותרין זא"ז דבסי' קה,ז כ' בצלי דכן מפעפע מחתיכה לחתיכה, ואין לומר חילוק בין מליחה לצלי דהא הגמ' אומרת מליח כרותח דצלי, ועי' בנקה"כ שמת' דהמחבר חושש לחומרא דמפעפע ולכן בצלי נאסר האחרים, אבל גם חשש לחומרא במליחה דא"א לצרפם לששים שיהיו כבישול ממש ויתפשט בשוה דיכול להיות דנשאר קצת בחתיכה אחת בענין שאין בה כדי לבטל, ועי' בפמ"ג במשב"ז קה,כב דמביא עוד תי' מהפר"ח ומנחת כהן דהמחבר פסק בצלי דמפעפע מחתיכה לחתיכה ובמליחה דאינה מפעפע עיי"ש).
- כז.** לשון הפמ"ג במשב"ז קה,כה.

על השיטה דכל מליחה אינה אוסרת רק כ"ק, לכן אם יש ס' בין כולם לוקחים מהם כ"ק במקום שנגע החלב^ל והם מותרים^{לא}.

ז. עי' לקמן בפרק יא סעיף ד לענין איסור דבוק, ודעת הרמ"א^{לב} הוא שגם במליחה נאמר דין זה שאם איסור דבוק לחתיכת היתר, הגם שיש ביטול בס' בשאר החתיכות, אותה חתיכה שהאיסור דבוק בה נשארת באיסורה.

ח. אם נגעו שתי חתיכות שא' מלוח וא' תפל זה בזה^{לד}, המלוח מפליט טעם מתוכו ומבליעו לתוך התפל בין אם הוא תתאה ובין אם הוא עילאה^{לד}, אבל אין בכוחו להפליט מחבירו טעם ולבלועו. והנה אע"פ שבדרך כלל אין נפק"מ בזה, דאמרי' שהמלוח מולח החתיכה שנוגעת בה במקום שנוגע בו ועושהו מלוח ג"כ, ושניהם מפליטים ומבליעים מזה לזה^{לד}, אבל במקום הפסד^{לו} וי"א במקום הפס"מ^{לז} אמרי' שאין בכוח המלוח למלוח התפל, ואז בטהור מלוח וטמא תפל מותר הטהור בהדחה^{לח}, דאמרי' שהטהור מפליט ומבליע לתוך התפל ולא מפליט ממנו.

ט. זה שמקילין^{לט} במקום הפסד או הפס"מ לומר דטהור מלוח וטמא תפל מותר הטהור בהדחה משום דאין בכוח מליחה להפליט

===== הערות וצינונים =====

ל. ועי' ברמ"א קה,ט דאם אינו יודע איזה נגע הכל שרי, ועי' בש"ך קה,לה דהיי' משום דבטל ברוב, ומיירי דידוע שלא נגע ברובן.

לא. ועי' בש"ך קה, לו דה"ה כשהחלב נוגע בחתיכה, ועוד חתיכה נוגע בחתיכה זו וכן הלאה הכל מצטרף

לששים כמו בבישול. לששים כמו בבישול.

לב. קה,ט, ועי' בפרק י הע' ז לענין הפס"מ.

לג. עי' כ"ז בסי' צא,ה ובסי' קה,י.

לד. רמ"א קה,יא ועי' בש"ך קה,מא דהטעם הוא דדוקא ברתחת האור

יש חילוק זה דמחמת האור אותו שהוא גובר מרתיח את חבירו או מצנן אותו כי

כן הוא דרך תולדות האור, אבל במליחה אין כח באותו שהוא תפל לבטל כח

המליחה כי כן הוא דרך וטבע המליחה שאינה יכולה להתבטל כי אם ע"י הדחה, ועי' בפמ"ג בשפ"ד קה,מא דכ' דכן הלכה וכ"פ בחכמ"א מג,ו (ועי"ש בסעיף ז דמביא ציור ששייך להקל) ובערה"ש קה,כו מביא ב' הדיעות.

לה. רמ"א קה,י וביאור הגר"א קה,עד.

לו. פשטות הרמ"א קה,י וכן מביא רעק"א על הש"ך ע,כ דגם בהפסד קצת מיקל הרמ"א.

לז. ש"ך ע,כ בדעת הרמ"א, ועי' בחכמ"א מג,ה דג"כ כ' להקל רק במקום

הפס"מ, אמנם עי"ש שכ' דבהפסד קצת הגם שנאסר אבל סגי בקליפה כיון דרוב

הפוסקים מתירים לגמרי.

לח. צא,ה קה,י.

לט. עי' כ"ז ברמ"א צא,ה.

מחבירו, הוא רק אם הטמא הוא דבר גוש שצריך להפליט ממנו טעמו, אבל אם הוא דבר לח^מ כיון שא"צ להפליט ממנו טעמו שפיר נאסר הטהור גם במקום הפס"מ, שע"י רתיחתו מחמת מלחו בולע מהטמא הלח, וכ"ז כשהטהור המלוח ג"כ לח קצת אבל אם הוא יבש לגמרי אינו בולע מן הלח דכיון דכבר נתיבש ממלחו הוה ליה כאילו לא נמלח כלל^{מא} מב.

י. זה שאנו מחמירים בא' מלוח וא' תפל שלא במקום הפסד או הפס"מ דאמרי' דא' בולע מהשני, הוא רק בשני אוכלין, אבל כשמולח אוכל אפי' לח, בכלי איסור^{מב} אינו נאסר כלל אפי' כשאין הפסד, דאין מלח נכנס לתוך כלי ומוציא מתוכו האיסור^{מב}, אמנם ידיח את האוכל^{מה}, אבל לכתחילה אין למלוח אוכל לח בכלי איסור^{מב}. ודבר יבש שהוא מלוח מותר אפי' לכתחילה להניחם בכלי איסור^{מב} אמנם המחמיר בזה לכתחילה תבא עליו ברכה^{מב}, משום דחיישינן שמא אינו נקי^{מב}.

הערות וצינונים

להבליע, אף שנמלח הכלי גופא הרבה, דבבשר המלח נכנס בחלקיו ומוציא מתוכו משא"כ מכלי, ועי' בפ"ת קה, טו דלכך אפי' להסוברים (עי' הע' מב) דטהור מלוח לח וטמא תפל גוש שנאסר הטהור הלח, הכא יש להקל.

מה. חכמ"א נו, יד.

מו. ועי' חכמ"א נו יג-יד דלומד עפ"י ש"ך סט, סז דהטעם דאסור לכתחילה הוא משום דשמא ישכח ויאכלנו בלי הדחה ולכן בדבר שאורחיה בהדחה מותר גם לכתחילה, אמנם עי' בערה"ש קה, ע דהטעם הוא שלכתחילה יש לחוש למ"ד דיש מליחה לכלים להפליט (ועי' ביאור הגר"א קה, עט).

מז. קה, יג וש"ך קה, מד וביאור הגר"א קה, פב.

מח. רמ"א קה, יג צה, ז ש"ך בנקה"כ צה, ג. חכמ"א נו, יד ע"ע ט"ז צה, יח.

מט. ש"ך בנקה"כ צה, ג.

מ. עי' ש"ך צא, יד ופמ"ג בשפ"ד שם שצריך להיות לח ממש אבל אם הוא גוש אע"פ שלח קצת לא אמרי' דין זה.

מא. רמ"א צא, ה וחכמ"א מג, ח (ועיי"ש בסוגרים דמביא מהפ"ח דס"ל דכיון דנתלחלח הטהור היבש חזור להיות רותח, וחולק עליו).

מב. ולענין טהור מלוח לח וטמא תפל שהוא דבר גוש, לפי כל הנ"ל צריך להיות דהטהור מלוח מותר, דאינו מפליט מהטמא התפל, אמנם עי' ש"ך צא, טז דמביא מח', והש"ך נשאר בצ"ע לדינא, ועי' בפמ"ג בשפ"ד צא, טז דמסביר הצד להחמיר דאה"נ בטהור מלוח וטמא תפל "דמפליט מעט" מהטמא אבל כיון דטרוד הטהור לפלוט אין בו כח לבלוע אותו המעט אבל כשהטהור הוא דבר לח דא"צ לבלועו כיון שנבלל לתוכו, יש לאסור עיי"ש ועי' בחכמ"א מג, י שמביא ב' הדיעות.

מג. עי' כ"ז בסי' קה יב-יג.

מד. עי' פמ"ג בשפ"ד קה, מב והיי' דאין טבע המלח להפליט מכלי אלא

יא. אמנם אם שהה ציר בכלי כשיעור כדי שיתננו על האור ויתחיל להרתיח (עי' לעיל סעיף ה), אמרי' שהוא אכן מפליט מהכלי' ואוסר האוכל אם הכלי הוא ב"י או אפי' אם הכלי אינו ב"י אם הוא מלוח הרבה כעין כשמולחין בשר לזמן מרובה דזה משויא ליה לשבח^{נא}, אמנם במקום הפסד מרובה יש להקל דאינו בולע ופולט עד שישהה בו מעל"ע^{נב}.

יב. כלי שנמלח אוכל בתוכו, אינו בולע אלא כדי קליפה, ואפי' באופן שהמאכל הי' דבר שמן^{נב}.

===== הערות וצינונים =====

- ג.** חכמ"א נז, ובינת אדם נט (עז) (וכן עי' במשנ"ב תמז, מב) והוא כשיטת המג"א או"ח תמז, טז והדרישה שהובא בש"ך סט, סח, ודלא כט"ז סט, מא וש"ך סט, סח.
- נא.** עי' בט"ז סט, מא ומה שהשיג עליו הש"ך בנקה"כ, ועיי"ש ברעק"א שהביא ממנח"י דכשמולחים בשר לקיים מסתמא מולחים אותו הרבה עד שהציר הזב ממנו נעשה חריף ומחלי לשבח, ועי' במשנ"ב תמז, מב שכתב דבר זה לענין כלי
- נב.** חכמ"א נז, (ועי' בחיי"א קכא, כה ובמשנ"ב תמז, מב).
- נג.** רמ"א בסי' צח, ד ובסי' צא, ה בסו"ד ועי' בפמ"ג בשפ"ד צא, יח שהוא גם בדבר שמן וכ"פ בערה"ש צא, לב.
- ולענין כלי חרס עי' פמ"ג בשפ"ד צא, יח סט, פב.

פרק ח דיני צלי

א. הא דאמרי' דבנפל איסור לתוך קדירה צריך ששים לבטלו זהו רק בבישול, מפני שהרוטב מוליך ומעביר האיסור בכל התבשיל, אבל איסור שנפל על הצלי שאצל האש^א, או על דבר שמבושל בלא רוטב, או על דבר הנאפה^ב, עיקר הדין הוא כך – אם הם דברים כחוששים^ד אינו נאסר אלא כדי נטילה^ה שהוא כעובי רוחב אצבע^ו, אבל אם חתיכת האיסור היא שמינה וי"א שאפי' חתיכת האיסור כחושה אבל חתיכת ההיתר שנצלית עמה הוי שמינה^ז, האיסור מפעפע בכולה וצריך

הערות וצינונים

- א. עי' כ"ז בסי' קה ד-ח.
ב. רמ"א קה,ה.
ג. אף שגם באופנים אלו יש קצת רוטב, ע"כ להיות בשם בישול צריך הרבה רוטב, ועי' מש"כ בחו"ד צב,כ בביאורים עפ"י זה, ועי' מה שכתב ביד יהודה קה,לג בפיה"ק דכל שאין שם רוטב לכסות החתיכה לא נחשב רוטב ויל"ע אם מוסכם הוא. אמנם גם באופן שהם נגובים לגמרי ואין בהם שום רוטב דינם כצלי ויש בהם כל דינים אלו עי' בש"ך צד,לג ובפמ"ג משב"ז קה,כג (ורק דלענין בליעות בכלי יש נפק"מ עי' לקמן בסעיף ה), ע"ע במש"כ הערה"ש קה,ל.
ד. אף חלב שייך להיות כחוש כשבא מבהמה כחושה עי' קה,ה ועי' גם תוס' בחולין צז ד"ה ההוא.
ה. היי' במקום שנגע. ואם לא ידוע איפה נגע עי' רעק"א קה,יא דמביא דצריך שיטול כדי נטילה מכל החתיכה, אמנם כ' רעק"א דאם ידוע שלא נגע אלא במקום א' ולא ידעין מקומו, הנטילה בטל ברוב נטילות האחרות, דלא שייך ביה שמא יבשלם, דהא בבישול יהא ס' בכל החתיכה כנגד החלב עיי"ש.
ו. קה,ד, ועי' במשנ"ב תסא,כד דהיי' כעובי רוחב אצבע אגודל בינוני.
ז. שו"ע קה,ה ועי' ש"ך בנקה"כ קה,ד ובש"ך קה,יט וכן עי' בפמ"ג משב"ז קה,י דכן ראוי לנהוג לאסור וכן עי' בדבריו בשפ"ד קה,יט, וכ"פ בחכמ"א ס,ג. ועי' בש"ך קה,יד דמביא דהטעם בזה הוא דאזיל ההיתר ומפטם לאיסור והדר אזיל האיסור ומפטם להיתר (דומיא דפיטום בריח דכ' רש"י בפסחים עו: ד"ה בשם "שהריח מן השמן נכנס לכחוש ומפטמו וחזר זה ומוציא ריח גם הוא"), אמנם עי' ביד יהודה קה,כד בפיה"א דלפי"ז יהא נחשב חתיכת האיסור לשמן אף אם יצלה אח"כ עם חתיכה כחושה (ועי' היטב בפמ"ג אר"ח משב"ז תמוז,ג), ובודאי דאינו כן, וצ"ל דאינו מתפטם כ"כ אלא שהפטם מוליך הכחוש עמו ולא שיהא לגמרי כשמן עיי"ש, ועי' בחו"ד קה,יא בביאורים.
אמנם עי' בט"ז קה,י שחולק על כל הנ"ל וס"ל דפיטום אמרינן רק בריחא ולא בצלי וכן עי' בביאור הגר"א קה,גה. (ועי' לקמן בהע' יג).

ששים לבטלה, וגם כאשר יש ששים אם נפל למקום ידוע צריך ליטול כדי נטילה באותו מקום.^ה

ב. כ"ז מדינא, אולם הרמ"א כתב^ו דמנהגנו להחמיר לאסור כולו אפי' בכחוש דשייך בו שמנונית' עד דאיכא ששים, כיון דאין אנו בקיאין איזה מיקרי כחוש או שמן^ז, ואפי' איכא ששים צריך גם נטילת מקום דשמא כחוש הוא.

ג. זה דאמרי' דצלי אוסר הי' רק אם האיסור אסור מחמת עצמו^ח, אבל אם נבלע איסור כחוש בתוך מאכל שמן^ט (נאופן שאינו בטל), אינו

==== הערות וצינונים

ח. קה,ה ועי' ש"ך קה,טו דכן ס"ל להפוסקים הקדמונים המפורסמים וכ"פ בפמ"ג בשפ"ד שם ודלא כמהרש"ל דס"ל דהמחמיר הוי כסיל בחשך הולך.

יש בזה שני ביאורים בראשונים דבאו"ה יד,ג מבואר דהוא משום חומרא דחוששין להראשונים שס"ל דבצלייה נשאר הכל בכדי נטילה עיי"ש, ולפי"ז הי' מובן היטב למה המחבר כ' שהחיוב נטילה הוא רק אם נפל למקום ידוע, דאי לא ידעינן היכן נפל לא מחמירים להצריך נטילת מקום לכל החתיכה כיון שהוא רק חומרא, ובאמת כן הובא בפמ"ג במשב"ז

קה,יא וברעק"א קה,יא בדעת המחבר, אמנם עי' בבדה"ש קה,ה ביאורים ד"ה שנפל דמק' דבב"י מביא דברי הרשב"א בתורת הבית ד,א דף כא. ושם כ' דהמקור לזה הוא מפסחים עה: דנטף מרוטבו על החרס וחזר אליו יטול את מקומו (וכן עי' בט"ז קה,יא), וא"כ צ"ב היאך אפשר להקל אם לא ידעינן היכן נפל, הא הכדי נטילה הוי דין עיי"ש, ועי' ביד יהודה קה,כה בפיה"א דכ' די"ל דנקטו מקום ידוע משום דאי אינו ידוע כיון שיש בהיתר ס' לבטל האיסור תו זה בטל ברוב ומותר לאכלו ולבשלו ביחד.

ז. רמ"א שם, דבאיסור דלא שייך ביה שמנונית והוא בודאי כחוש אינו אסור רק כדי נטילה, ועי' בש"ך קה,טז דהיי' רק באיסור דרבנן, ועי' ברעק"א קה,יט דבהפסד קצת יש להקל גם באיסור דאורייתא וכ"פ בחזו"א יו"ד כב,ז ד"ה ובדבר.

יא. ולענין הפס"מ עי' ברעק"א קה,יט בסו"ד ובחכמ"א ס,ז דמסתפקים בזה, ועי' בחזו"א יו"ד כב,ז ד"ה מנהגנו ובד"ה ובדבר.

יב. עי' כ"ז בסי' קה,ז.

יג. עי' ש"ך קה,יט דכן הוא הסכמת הפוסקים, דאף שנבלע הכחוש בתוך

ולענין אם ידוע היכן נפל ובשלו בלי

אוסר כלל, דאמרי' דאין בלוע כחוש יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב, ויש להדיח חתיכת ההיתר^י, (ולא גזיין כמוש טטו שמן צנליעות)^{טו}. אבל אם הבלוע הוא איסור שמן אז אוסרת חתיכת ההיתר כולו אפי' ע"י צלי שהאיסור הבלוע בעצמה מפעפע ויוצא מחתיכה לחתיכה.

ד. נחלקו הפוסקים אי בשר בחלב נחשב כאיסור בלוע לענין זה שאינו יוצא מחתיכה לחתיכה בצלי^{טז} (כיון שחלז כמוש טטו) או דנחשב לאיסור מחמת עצמו^{יז} אמנם גם לדיעה זו דאמרי' דחשיב האיסור

הערות וצינונים

בחזו"א יו"ד טז, ד.

ועי' בש"ך קה, יז דמביא להק' על שיטה זו דלענין חתיכה הראויה להתכבד אמרי' דאם הוא איסור בלוע אינו נחשב לחהר"ל ושפיר בטל הוא, וגבי בב"ח אמרי' שנחשב לאיסור מחמת עצמו ואינו בטל, וא"כ מ"ש חהר"ל מצלי? ועיי"ש שמביא לת' דודאי בב"ח כל זמן שהוא מעורב מקרי שורשו וגופו של איסור, אמנם הוא כמו כלאי בגדים שבזמן שחוט פשתן מעורב בטלית צמר אסור להתכסות בכל הטלית אפי' באותו צד שאין חוט פשתן בו, אמנם אם נחתך מן הטלית אותו צד שאין בו פשתן מותר אותו צד, וה"ה בב"ח דאה"נ כשהוא מעורב דינו כאיסור מחמת עצמו, אמנם אם מפריד הבשר מן החלב לגמרי אותו בשר מקרי היתר ולא אמרי' בו חני"ן, וכיון שקיים להו לרבנן שאין שום טעם הולך מחתיכה זו רק טעם דבשר לחוד ולא שום חלב כיון שהחלב בלוע הוא ואינו יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב, א"כ הו"ל כאי' בא אליהו ז"ל ואמר לנו נחתך מן הבשר זה חתיכה קטנה שאין שום טעם חלב והוא מותר. יז. עי' בש"ך קה, יז ובט"ז קה, יג, אמנם עי' ט"ז פז, י צב, ג ובש"ך צב, ג שמביאים מח' בזה. יח. ש"ך קה, יז דנהי דלא פליט החלב עצמו מ"מ הבשר נחשב גוף האיסור

דבר שמן ושומן שבה מפעפע, אפי' אין השומן שבה מוליך עמו האיסור אלא למקום שהאיסור עצמו יכול לילך שם בטבעו, ולא ק' ממה שהובא לעיל בהל' א' שי"א דאפי' חתיכת האיסור כחושה, אם ההיתר שנצלת עמה הוי שמינה, דין האיסור כשמינה דאמרי' פיתום, דהתם כיון דהאיסור הכחוש פולטת רוטב של איסור ובכוחו לאסור כדי נטילה אז אמרי' דאם ההיתר הוא שמן זה מחזיק פליטתו ומבליע בכלו, משא"כ הכא דהוא רק איסור בלוע אז אמרי' שהכחוש נשאר בפנים ועיי"ש לעוד תי', ועי' בפמ"ג בשפ"ד קה, יט דלדינא הכי מסתבר, וע"ע ברעק"א קה, יג.

יד. עי' פמ"ג במשב"ז קה, יד דכ' דמשמע דהדחה בעי ואפשר לחומרא בעלמא.

טו. ש"ך קה, יז.

טז. עי' ט"ז קה, יג שמביא מהרש"ל שבב"ח מקרי איסור בלוע לענין זה דאינו יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב, והראי' דבסי' צב, ב כשנאסרה חתיכת בשר מחמת טיפת חלב שנפלה עליה דשאר החתיכות שנגעו בה מותרים, ומש"כ בשו"ע קה, ז דבב"ח מקרי איסור מחמת עצמה לענין צלי, ע"כ ר"ל בשר חם שנגע בגבינה עיי"ש, וכן עי' בביאור הגר"א קה, מ דלומד כדבריו ועיי"ש בסו"ד דכ' דהאחרונים שגו בזה בכמה דברים וכן עי'

עצמו, מ"מ אמרי' דכיון שהאיסור בא במציאות ע"י בליעה אמרי' שאנו בקיאים בין כחוש לשמן, ואם גם הבשר כחוש יאסר רק כדי נטילה^ט. ולכל הדיעות בשר חם שנגע בגבינה חשוב איסור מחמת עצמו^י.

ה. דין זה^כ דדבר כחוש הבלוע אינו יוצא בלי רוטב הוא רק כשהבלוע הוא בתוך אוכל, שכיון שיש לה מה לפלוט מגופה של עצמה, הבליעה שבגופה אינה הולכת בלי רוטב, אבל כלי שבלע איסור כחוש, שפיר אוסר מאכל (ועי' דהע"י)^{כב} שנצלה עליה, דכיון שאין לה פליטה מגופה יוצא מה שבלוע בתוכה, אמנם כשהוא יבש לגמרי אינו נאסר אלא כדי קליפה^{כג}, וכשיש בו רטיבות קצת אוסר עד ס'כד.

===== הערות וצינונים =====

- דחנ"ן ואוסר, ועי' בשפ"ד קה,יז דמביא ראי' מזה דאפי' אפר בב"ח שאין בו לחלוחית חלב אפ"ה אוסר, ועי' בחכמ"א נז,ו בסוגרים.
- יז. עי' ש"ך קה,יז והי"י דהחלב בעצמו הוא רק דבר כחוש וכל הגידון לאסור הוא מחמת הבשר, אמנם אם הבשר הוא שמן יאסור הכל מחמת הבשר עי' בפמ"ג בשפ"ד צב,ז.
- כ. עי' שו"ע קה,ז וט"ז קה,יג, ואף דכ' הש"ך צד,לב דאין דרך גבינה ליכנס אלא כדי קליפה עיי"ש בשפ"ד דלדין אוסר כולו.
- כא. עי' כ"ז בסי' קה,ז ובנו"כ.
- כב. אמנם אין כלי אוסר כלי בלי רוטב עי' ש"ך קה,כב ועיי"ש בשפ"ד דהוא אפי' בבלוע שומן.
- כג. ש"ך קה,כג ועי' בחכמ"א נז,ב בסוגרים.
- כד. ש"ך קה,כג ועי' בחכמ"א נז,ב בסוגרים.

פרק ט

דיני תתאה גבר

א. אם נפל חלב על בשר או בשר לתוך חלב^א או איסור להיתר ולהיפך^ב ואחד מהן חם, אמרי' תתאה גבר^ג, ולכן אם התחתון חם והעליון קר התחתון מתגבר על העליון ובוֹלַע ופולט כל אחד מהשני^ד ושניהם אסורים^ה, ואם התחתון צונן הוא מונע בליעות

===== הערות וצינונים =====

ברתיחתו וגם מעט הבשר נעשה רותח, וכן להיפך אם נפל הרבה חלב צונן על מעט בשר רותח איך נאמר דתתאה גבר ומחמם החלב, הרי עינינו רואות שהחלב צונן לגמרי וגם הבשר נצטנן, ולכן מחדש דכל דין תתאה גבר הוא כששוין הן בהכמות ולפי ערך החלב כן הוא גם כמות הבשר, ועי' ביד יהודה בסי' קה בפיה"ק כא ובפיה"א יב.

אמנם מסתימת כל הפוסקים לא משמע כן, וליישב קושית הערה"ש עי' בבדה"ש צא ככו, דבתתאה חם אין התגברות התתאה בזה שעושה העילאה חם, שבודאי יתכן שהתתאה עצמו יצטנן מהעילאה, אלא הכוונה בזה לומר שכל זמן שהתתאה חם פועל חמימות זה להבליע ממנו להעילאה ולהפליט מהעילאה לעצמו על אף שמתנגד הצינון של העילאה לחמימות התתאה, וכן בתתאה קר לא ר"ל שהתתאה מתגבר על העילאה לעשותו צונן כמותו דיתכן שהתתאה עצמו יחמם מהעליון, אלא המכוון בזה לומר שקרירות הצונן פועלת למנוע בליעות ופליטות מאחד לחבירו על אף שהעליון הוא חם, וכן עי' חו"ד צא,ה בביאורים ועי' לעיל בפרק ו' הע' יג.

ה. ושיעור האיסור תלוי אם זה צלי דינו כדיני צלי ואם נפל לתוך מה שמונח

א. עי' כ"ז בסי' צא,ד.

ולענין אי אמרי' תתאה גבר בלח בלח עי' בדרכ"ת צא,טו.

ב. עי' בסי' קה,ג, דדין זה הוא בין שהאיסור הוא למעלה או למטה.

ג. עי' בנודע ביהודה קמא יו"ד כח דהיאך שייך שיהי' מח' בגמ' אי עילאה גובר או תתאה גובר, הא נעמוד על הבחינה ונקח מין בשאינו מינו דהיתרא ואחד חם ואחד צונן ונחזי אם עילאה גבר או תתאה גבר ע"י הטעם שנטעם שבלע חד מחבירו, ועיי"ש שמת' שאין בחינה זו מופת חותך שאי"ז בודאי שדבר הנותן טעם יתן תמיד טעם, והראי' שאם נפלה חתיכה של איסור לקדירה אחרת חוזרת ואוסרת כבראשונה, והטעם דאולי לא פלט כלום בראשונה, הרי אפי' בקדירה רותחת שעל האש אי"ז ברור שמפליט, ולחומרא חיישינן שפולט במקום שיכול לפלוט, ועיי"ש שבזה מת' המח' אי ביטול הוא בששים או במאה, וכן המח' בכבוש כמבושל ומליח כרותח, ועי' בפמ"ג במשב"ז צא,ז ובערה"ש צא ח-י.

ד. עי' בערה"ש צא יא,יב דמק' דהיאך נתנו חז"ל כלל דתתאה גבר הא אם נפל הרבה חלב רותח על מעט בשר צונן תמוה לומר דתתאה גבר ומצנן את העליון, שהרי עינינו רואות שהחלב נשאר

ופליטות מאחד להשני אמנם עד שמספיק לצננו' בולע ומבליע כדי קליפה.

ב. איסור שהניחו בכלי היתר או היתר שהניחו בכלי איסור אמרי' נמי תתאה גבר' שאם התחתון הוא צונן אינן נאסרין אלא כדי קליפה, אבל כשהתחתון הוא חם והוא המאכל או בין הכלי ובין המאכל אינן נאסרין יותר מכ"ק, דכשהתתאה הוא מאכל אין בו כח לאסור הכלי או ליאסר מהכלי^ה.

ג. זה שאמרי' דבתתאה צונן עדיין נאסר כ"ק משום דעד שמספיק לצננו בולע ומבליע כ"ק אינו אלא חומרא בעלמא מדרבנן^ב, ולכן י"א' דאם א' מהן לח וא"א לקולפו דמותר בדיעבד, וי"א^א דאפי' בדבר שהי' שייך לקולפו אם לא קלפוהו ובשלו כך דמותר בדיעבד^ב אמנם

==== הערות וצינונים ====

בקדירה דינו כבישול עי' ש"ך צא,ה, ועי' בש"ך צב,ג.

הוא עילאה, וכן הכלי אינו נאסר אלא כ"ק גם כשהכלי החם הוא תתאה עיי"ש ויל"ע בכ"ז.

ולענין תתאה גבר במליחה עי' לעיל בפרק ד' הל' ח.

ו. רש"י פסחים עו. ד"ה עד דמיקר ליה, ועי' בט"ז צא,ו דמביא עוד פשט מאור"ה דכיון שהעליון מכביד על התחתון בולע ומבליע כ"ק.

ז. רמ"א קה,ג פמ"ג בשפ"ד קה,י חכמ"א נז,א ערה"ש קה,כח ודלא כמהרש"ל שהובא בש"ך קה,י דס"ל דלא שייך תתאה גבר רק בשני מיני אוכלין.

ח. עי' כ"ז ברעק"א קה,ט ובפמ"ג משב"ז צד,א ד"ה העולה מזה, ומקורם הוא מסי' צד,א דהתוחב כף חולבת בקדירה של בשר או איפכא משערים בכל מה שנתחב ממנו בקדירה.

ולפי"ז לכאור' כשתתאה החם הוא כלי או הכל אסור בין הכלי ובין המאכל, אמנם נראה מהערה"ש קה,כח דיש לו שיטה אחרת בענין זה דבכל תתאה חם האוכל אסור כולו גם כשהכלי האיסור

הוא עילאה, וכן הכלי אינו נאסר אלא כ"ק גם כשהכלי החם הוא תתאה עיי"ש ויל"ע בכ"ז.

פ. עי' משב"ז צא,ה בשם אור"ה, ובמג"א תסז,לג והו"ד ברעק"א צא,ו ועיי"ש שזה בעירווי שנפסק הקילוח, דבעירווי שלא נפסק הקילוח אסור מדינא.

י. עי' שו"ע צא,ד דבחלב רותח שנפל על בשר צונן או בשר רותח שנפל לתוך חלב צונן דהחלב מותר כולו.

יא. רמ"א צא,ד.

יב. לדעת הש"ך צא,ח ציור זה איירי דומיא דציור הקודם דהחלב מותר משום דלא שייך ביה קליפה כיון שהוא דבר הנבלל והקליפה נתערבה, וה"ה הכא איירי כגון שנתבשל הבשר בלא קליפה ונבלל בענין דאינו מכירו דלא שייך בי' קליפה אז מותר, אבל כשעדיין מכירו צריך ס' כנגדו, אמנם לדעת המג"א תסז,לג והו"ד ברעק"א צא,ו איירי גם בשניכר, דכיון דבתתאה גבר חיוב הקליפה הוא חומרא בעלמא יש להקל בכל אופן בדיעבד.

יש חולקין על כל הנ"ל¹, וכן הוא ההל' דלא מקילין בזה² (ונתין ס' כנגד קליפה כדי לנטלו).

ד. דבר רותח שנשפך על גבי³ קרקע⁴ ועדיין חם דדינו ככלי שני, י"א"י שאם העמיד עליו קדירה חמה שהוסרה מהאש⁵ דינו נאסר אלא כדי קליפה כמו תתאה צונן דאע"פ שבמציאות הוא חם אבל דינו כקר כיון שהוא כלי שני ולכן המאכל שבתוך הקדירה מותרת⁶, אמנם יש חולקין⁷ דא"א לדון את מה שנשפך כצונן כיון שהוא חם ולכן הכל אסור.

==== הערות וציונים ====

מוסכם עי' בדרכ"ת הנ"ל, וכן עי' בחכמ"א מה,יד שמשמעות דבריו הוא שצריך ס' נגד הנשפך (ועיי"ש דאם יש ספק אם יש ס' בקדירה נגד מה שזב דמותו), ועי' באגר"מ יו"ד א,מא שהאריך בענין זה.

ועי' בחו"ד שם דמסביר למה רק צריך ס' כנגד החלב בעין ולא נגד מה שבלוע בכירה, ע"פ חידושו הידוע דכיון דאין הבלוע יוצא מדופן לדופן בלא רוטב, דבר מועט כזה לא מיקרי רוטב, והראי' מצלי דאמרי' דאין הבלוע יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב אף שבודאי הן לחין הרבה, אלא ודאי דזה לא מיקרי רוטב, ולכן כ' דשתי קדירות שנוגעין זב"ז אפי' הן לחים מותר כשיש ס' נגד הבעין עיי"ש.

יז. רמ"א צב,ז.

יח. עי' ט"ז צב,כה וש"ך צב,לג (עיי"ש בהגהו' והע') דאם הקדירה אצל האש גם התבשיל אסור אם אין ס' כנגד החלב, שחום האש שבקדירה מרתיח התחתון מלהתקרר ובלוע שפיר. (ועי' חו"ד קה ביאורים ט וחידושים יג דס"ל דכלי שהוחם באור אפי' הוא עילאה אוסר הבשר שתחתיו אמנם עי' בבית אדם נח (עו) שחולק עליו דגם ככה"ג אמרי תתאה גבר).

יט. אמנם דב"ז תלוי בשיטות השונות שהובא לעיל בפרק ו סעיף ה.

כ. מנח"י והו"ד בפמ"ג במשב"ז סו"ס סח בדין הד' ד"ה מה שהקשה,

יג. עי' בט"ז צא,ז.

יד. פמ"ג במשב"ז צא,ז, ועי' בחכמ"א מבי דבהפס"מ מיקל.

טו. דאם כבר נבלע הכל בתוך הקרקע עי' בחכמ"א מה,יט דאע"פ שהעמיד עליו קדירה רותחת מותר, דכיון דנבלע בתוכו הרי זה כקדירה שבלוע מן התבשיל, ושתי קדירות הנוגעות זו בזו מותרין.

טז. דהיי' שלא נפל לכירה שאצל האש, דאי נפל לכירה שאצל האש והיא חמה שהידס"ב דינו ככלי ראשון עי' צב,ז ובט"ז צב,כה, ועיי"ש בט"ז דאם יש ששים בקדירה כנגד החלב בעין שתחת הקדירה מה שבקדירה מותרת, ועי' חו"ד צב,כ בביאורים דהא דלא בעינן ששים נגד החלב שבצידי הקדירה משום דדבר לח לא מיקרי חיבור, וכן עי' בערה"ש צב,מח דאם קרקע התנור שוה וחלב בלי גומות ודאי יש ששים משום דתחת הקדירה ודאי לא בא החלב, ורק סביבות הקדירה בתחתיתו ופשיטא שיש ששים כנגד זה. ועי' בדרכ"ת צב,קכט דמביא משו"ת משיב דבר דמיקל יותר דאפי' יש גומא בכירה תחת הקדירה ממש כל שרואין שהגומא מלא ולא חסר מהחלב שבגומא א"צ לשער כנגד כל החלב שבגומא וסגי לשער רק כנגד המעט שנגע בהקדירה ממש, אמנם כל הנ"ל דא"צ לשער נגד כל החלב שנשפך לא הוי דבר

ה. כשאין עילאה או תתאה אלא ב' החתיכות נוגעין זב"ז וא' מהן צונן וא' מהן חם, כ' הרמ"א^כ דנידון כמו תתאה צונן^כ, אמנם המהרש"ל^כ חולק וס"ל דתלוי איזהו חם ואיזהו צונן דאם האיסור הוא חם הכל אסור ואם ההיתר הוא חם צריך קליפה.

===== הערות וצינונים =====

צריך להיות שהבשר הרוחח הוא התתאה, ותי' הרשב"א דכל שהוא במקומו גובר ולכן החלב מקרר הבשר שנפל לתוכו הלכך בקליפה סגי, אמנם עי' בחכמ"א מה, יג דמביא דבציור שלנו שהקדירה עומד במקומו וקילוח צונן הלך אליו דאמרי' שדינו כתתאה כיון שהוא במקומו, זהו דוקא כשנפל על הקדירה, אבל אם זב תחת הקדירה ממש לא אמרי' דכיון שהקדירה עומד במקומו יש לו דין תתאה, אלא הזב תחת הקדירה הוא התחתון, ולכן בציור שהקילוח הוא צונן דינו כחם לצונן והקדירה אסורה משום קליפה והתבשיל מותר, ולא דמי להרשב"א הנ"ל דשאני התם דעל כל פנים גם תחת הבשר הרוחח יש חלב משא"כ כאן.

(ועל עיקר דברי הש"ך לת' דקילוח לקדירה לא הוי נוגעין זה בזה כיון שהקדירה הוא במקומו עי' בחו"ד צב, כד בביאורים דמק' עליו דלפי"ד אם הוי מונח בשר כבר מקודם ואח"כ הניח גבינה אצלו הוי הבשר תתאה כיון שמונח במקומו וא"כ לא יקרא זה אצל זה רק כשנעקרו שניהם ממקומם והניח זה אצל זה בפעם אחת עיי"ש).

כג. הו"ד בט"ז קה,ה ובש"ך קה,ט, ועיי"ש בט"ז דבמקום שאין הפס"מ יש להחמיר כן וכ"פ בחכמ"א ס,יא.

ובסי' צא,ה צב,כה, ועיי"ש בסו"ס סח דיש להחמיר באיסור תורה, ובאיסור דרבנן או בהפס"מ בשל תורה המיקל לא הפסיד, ועי' בחכמ"א מה, יט דמביא ב' הדיעות.

כא. קה,ג, ועי' בערה"ש קה,כו דהעיקר כדעת הרמ"א (ועיי"ש שסברתו הוא דכיון דמונחים זה בצד זה אינם דוחקים זה את זה שיחממו כולו ודי בקליפה, ועי' בדרכ"ת צא,כב מה שמביא משו"ת בית יצחק).

כב. ועי' ברמ"א צב,ז דכ' דאם יש קילוח צונן שהלך אל קדירה חמה שהוא כלי ראשון הכל אסור דתתאה גבר והוי כצונן לתוך חם דכולו אסור, ועי' בש"ך צב,לו דכ' דלא דמי לדין הנ"ל דנוגעין זב"ז דנידון כתתאה צונן א) משום דהכא כיון שבא בקלוח מלמעלה הוי כמו עילאה ב) א"נ כיון שהקדירה עומד במקומו חשיב תתאה ג) א"נ הכא מקלח על הקדירה.

ומש"כ בתי' השני דכיון שהקדירה עומד במקומו חשיב תתאה עי' בדומה לזה בש"ך צא,כג דמביא מהרשב"א בציור דנפל בשר רותח לחלב וכדו' דדינו בקליפה ומק' הרשב"א דכיון דהבשר שוקע לתוך החלב והחלב צף על הצלי

פרק י

כללי חתיכה נעשית נבילה

א. תערובת בשר בחלב שאסור מה"ת² אמרי' בו חתיכה נעשית נבילה מן התורה¹ כגון שבישול³ בשר בהמה טהורה עם חלב בהמה טהורה, דכיון שכל אחד בעצמו הי' היתר ורק בצירופם ביחד נאסרו, ע"כ דהבשר והחלב עצמם נעשו איסור⁴, ולכן אם נפלו אח"כ לתוך היתר צריך ס' כנגד שניהם כדי לבטלם.

ב. תערובת של שאר איסורים⁵ כגון שנבלע חלב⁶ בחתיכת היתר ואין

הערות וצינונים

- א. עי' כ"ז בסי' צב,ד.
- ב. לענין בב"ח שאיסורו הוא מדרבנן כגון בשר עוף עם חלב נחלקו הראשונים והפוסקים אי אמרי' בו חנ"ן, עי' כ"ז בט"ז צ,ד. ולהל' לדעת הרמ"א צ,א אמרי' בו חנ"ן וכ"פ בט"ז צ,ד ועי' בהגהו' רעק"א צ,ב, דמביא ראי' מהש"ך פז,ג דגם ס"ל כן, וכ"פ באגר"מ יו"ד ב,לו ד"ה ועיין. (זהו יותר חמור מדין חנ"ן לקמן בסעיף ב, עי' לקמן בסעיף ג' ובהע' טו).
- וה"ה לענין בשר בחלב ע"י כבישה עי' פמ"ג במשב"ז קוב, ד"ה ודע, וכן עי' בפמ"ג בסדר והנהגות הנשאל עם השואל באיסור והיתר ב,לג, (ע"ע בערה"ש צב,כה דפסק דל"א חנן בבכ"ח דרבנן וכ' דאין ראי' מהט"ז הנ"ל דאיירי בכחל ועשאוהו כבב"ח ממש).
- ולענין בשר בחלב ע"י מליחה, עי' בפמ"ג משב"ז צב,טז ד"ה ודע דדינו כנ"ל דאמרי' חנ"ן ואפי' בהפס"מ אין להקל, אמנם עי' בחכמ"א מד,יג דבהפס"מ יש להקל.
- ג. עי' בפמ"ג בפתיחה לבכ"ח אות ב, וכ"כ בחכמ"א מד,ז ובערה"ש צב,כד.
- ד. דביבש ביבש לא אמרי' חנ"ן עי' רמ"א צב,ד.
- ה. ולענין לח בלח עי' לקמן בסעיף ג.
- ו. ועי' בפמ"ג שפ"ד צב,ג.
- ז. עי' כ"ז ברמ"א צב,ד. ולענין איסור משהו לא אמרי' חנ"ן ונחלקו הט"ז צב,טז והש"ך בנקה"כ שם בפרטי דין זה עיי"ש.
- ח. ועי' ט"ז צ,ד צב,יא דאמרי' חנ"ן גם באיסור דרבנן בשאר איסורים ועי' במשב"ז צב,יא דמביא ראי' מרמ"א לדבריו, ועיי"ש שמביא מהפר"ח שמיקל באיסור דרבנן וכ' דחלילה לסמוך עליו, ועי' באגר"מ יו"ד ב,לו ד"ה ועיין דכ' וראוי להחמיר עיי"ש.
- ט. וע"ע בערה"ש צב,כה דמיקל באיסור דרבנן דל"א חנ"ן גם בבכ"ח.
- י. ועי' בפמ"ג במשב"ז קוב, ד"ה ודע דגם בכבישה ומליחה אמרי' חנ"ן, אלא דלענין מליחה עי' ש"ך צב,טז דמביא הרמ"א בתורת חטאת דלצורך הפסד גדול או לעני בדבר חשוב מקילינן דלא אמרי' חנ"ן, ועיי"ש בש"ך שזהו אפי' בדבר שמן שאוסר עד ס' אפי' לפי המחבר בסי' קה,ט, ועיי"ש בשפ"ד דהיתר הרמ"א בנוי ע"ז דרוב פוסקים ס"ל דל"א חנ"ן בשאר איסורים, ועי' בפמ"ג במשב"ז קוב, ד"ה

בו ס' כדי לבטלו, אע"פ שאין כאן את הסברא הנ"ל דכל א' בעצמו היתר וכו', אפ"ה לא אמרי' שאין כאן אלא עירוב איסור עם ההיתר ואם בישלה אח"כ עם אחרות יצטרך רק ס' כנגד החלב, אלא מדרבננ' אמרינן דנעשית נבילה^ט וצריך ס' כנגד כל החתיכה.

ג. אם נתערב איסור לח"י כגון דבר נוזל^י, או שנבלע בליעה^י, בתוך

הערות וצינונים

מדרבנן יש להקל בספיקן ועי' בשפ"ד צב, יב דאי נפלה לאינה מינה ונשפך ולא ידעינן אי הי' ס' נגד כל החתיכה (ובודאי הי' ס' כנגד האיסור) הוה ספק דרבנן ולקולא וכ"פ בחכמ"א מד, טו (ועי' בפמ"ג משב"ז סד, ח, לענין כל היכא דאיכא מח' אם מקילין לענין חנין), וע"ע בנודע ביהודה תנינא יו"ד סי' נ ד"ה והי'.

יא. עי' כ"ז ברמ"א צב, ד.

יב. ועי' ש"ך צב, יד דחלב לשומן ג"כ מקרי לח בלח, ועי' בנודע ביהודה יו"ד מהדו"ת סי' נ ד"ה ובגוף שאם הי' מתחילה לח בלח ואח"כ נקרש שוב לא אמרי' שכשנקרש יהי' נ"נ, שחני' חידוש הוא בשאר איסורים ואין לך בו אלא חידושו שבשעה שנתערב יהי' נ"נ אבל לא אח"כ בשעת הקרישה, שהרי אז לא ניתוסף בו איסור אלא שנשתנה בעצמו ונעשה קרוש ואיך מעצמו יתחדש איסור. ועי' בחכמ"א נא, כד דעיסה שנילושה מקמח ומי בצים ונמצא בה טיפת דם דינו ג"כ כלח בלח ובהפס"מ לא אמרי' חני' ואם יהי' ס' בין כל הקמח והרוטב והתבשיל הכל מצטרף לבטל הביצה.

יג. כגון שנפל איסור לתוך לח רותח והוציא האיסור דהבליעות והטעם שנשארו הוי רק לח עי' בפמ"ג בשפ"ד צט, יג ד"ה והנה, וכן עי' בדרכ"ת צב, סג. ועי' ש"ך קג, כ דמבואר דפליטת כלים נקרא דבר לח וכן עי' בבאור הגר"א קג, כו.

ודע דבכבישה אין להתיר אפי' בהפס"מ דבמליחה מצרפים השיטה דאינו נאסר אלא כ"ק, משא"כ בכבוש דכולו אסור.

ובעיקר דברי התו"ח דלצורך הפסד גדול וכו' יש להקל דל"א חני' במליחה בשאר איסורים, כ' המנח"י דחזר בו הרמ"א מזה בשו"ע קה, ט דכ' דצריך ס' כנגד כל החתיכה, ולכן כ' דאין להקל אא"כ יש עוד צד להקל עיי"ש, אבל עי' בפמ"ג שפ"ד צב, טז שכ' דשם איירי הרמ"א באין הפס"מ ולא חזר בו מתו"ח, וכ"כ רעק"א על הרמ"א שם דאיירי שלא במקום הפס"מ.

(ועי' בפמ"ג בסדר והנהגות הנשאל עם השואל באו"ה ג, לז שכ' דמסתברא דבפת עכו"ם ובישול עכו"ם לא אמרי' חני' דהם שונים משאר איסור דרבנן דא"צ ביטול בששים והוא בטל ברוב הלכך לא מיחלף בבב"ח).

ח. ט"ז צב, יא ש"ך צב, יב ועיי"ש בשפ"ד דכן עיקר וע"ע בשפ"ד שם וברעק"א צב, ח די"א שהוא מה"ת.

ט. ובטעם הדבר שאמרו הרבנן חני' בשאר איסורים עי' בפמ"ג במשב"ז צב, טו דמביא דהרשב"א לומד דכיון דאפשר לסוחטו אסור ואין הגעלה באוכלין דאין הטעם נסחט ממנה לגמרי לכן שויא רבנן כחתיכת נבילה, והר"ן כ' דהטעם הוא משום לתא דבב"ח ומח' זו נוגע לדין לח בלח עי' לקמן בסעיף ג ובהע' יח - יט.

י. ועי' בפמ"ג במשב"ז צב, יא ובסוס"ק כד דכיון דכל דין זה לא הוי אלא

היתר לח, אם הוא בשר בחלב אמרי' ביה חנ"ך אפי' אם הוא בב"ח דרבנן^{טו}, אבל אם הוא שאר איסורים במקום הפסד גדול^{טז} י' יש להתיר דל"א חנ"ך בלח בלח^{יז}, ויש מחמירים אם אירע ע"י בישול^{יח}.

ד. אמרינן חנ"ך גם בבליעות בתוך כלים^{יט}, ולכן כף שנבלע בו חלב והוא ב"י שבלעה כזית בשר ולהיפך, וכן כף שבלוע בו היתר והוא ב"י שבלע כזית איסור, ולא ידוע כמה היתר בלע הכף בתוך הב"י^כ, אם תחבו אח"כ בתוך כ"ר של היתר צריך ס' כנגד כל הכף, דכל

===== הערות וצינונים =====

ממנו ונתערב האיסור לגמרי, ונמצא שאין האיסור מעורב עכשיו בהיתר הראשון בלבד לכן לא דנים אותו כחתיכת נבילה ולא אמרי' בו חנ"ך.

עוד טעם הובא בב"י שם בסו"ד בשם האור זרוע שאמרי' חנ"ך רק כשנבלע בה האיסור, משא"כ בדבר לח שאין האיסור נבלע בהיתר אלא מעורב בו, והחכמ"א מד,ט מביא טעם זה.

יב. עי' ט"ז צב,טו בשם מהרש"ל, ועי' שם במשב"ז דההסבר הוא דס"ל דהטעם דאמרי' חנ"ך בשאר איסורים הוא לא כמו שהובא בהע' הקודמת דכיון דאותה חתיכה אסורה לעולם דנו אותה כנבילה, אלא משום לתא דבשר בחלב, וא"כ בעינן דוקא דרך בישול אבל דבר צונן כגון לח בלח לא נ"נ וה"ה כל שנאסר שלא כדרך בישול, אבל אם הי' לח בלח ע"י בישול גם בשאר איסורים צריך להחמיר אטו בשר בחלב.

ב. עי' כ"ז בס"י צח, ה.

כא. דאם ידוע כמה בלע א"צ ס' אלא כנגד הבלע, דלהל' לא אמרי' חנ"ך בכלים עצמן ואפי' בכלי חרס עי' חכמ"א מד, יח דפסק כן למעשה וכהש"ך צח, כא וביאור הגר"א צח, כו ודלא כרמ"א צח, ה.

יד. רמ"א צב,ד.

טו. פמ"ג בשפ"ד פז,ג צב,טו.

טז. רמ"א צב,ד ודלא כמהרש"ל שהובא בט"ז דאם הוא שלא כדרך בישול יש להקל גם שלא במקום הפסד, ועי' בערה"ש צב,כח דכ' דהפסד גדול הוא יותר מהפסד מרובה אמנם הפמ"ג במשב"ז צב,טו והחכמ"א נא,כד העתיקו לשון הפסד מרובה.

יז. ועי' באגר"מ יו"ד ב,לו ד"ה אבל נראה דבאיסור דרבנן יש לסמוך להקל אף בלא הפסד כלל.

יח. וטעם הדבר להקל יותר בלח בלח עי' בב"י צב,ד דמביא רשב"א ור"ן (ומשמעות הב"י דכ"ה סברת המרדכי עי"ש וכן לומד הפמ"ג במשב"ז צב,טו, אמנם עי' ברעק"א צב,יא שלומד דהמרדכי הוא עוד סברא מצד דחתיכה יש בה חשיבות משא"כ דבר לח, ולפי"ז כ' דאף אם נתוסק החתיכה ונימוחה צריך ס' נגד כולה דכבר נ"נ בשעת הבליעה כשהוא חשוב, משא"כ להרשב"א דלקמן עי"ש) דרק אמרי' חנ"ך באיסור הבלוע בחתיכה, דכיון דאין האיסור יוצא מחתיכה זו דאפשר לסוחטו אסור (פמ"ג משב"ז צב,טו), לכן דנו אותו כנבילה עצמה, אבל בלח בלח אע"פ שנאסר הוא מחמת האיסור, אבל אם נפל אח"כ להיתר אז בטל האיסור מהלח לגמרי משום שיצא

הבליעות נ"ג, אמנם במקום הפסד^{כב} בשאר איסורים^{כג} ובכלים שאפשר להגעילן^{כד}, יש לסמוך על הסוברים דלא אמרי' חנ"ן בבליעות שבתוך כלים, ובבב"ח רק מקילין בהפס"מ^{כה}.

ה. בשר שנפל לתוך חלב רותח צריך ס' כנגדו ואז החלב מותר, אף שהמתין להוציא הבשר עד שנה החלב מרתיחתו ופלט הבשר את החלב שבלע^{כז}, וכן אם נפל חתיכת בשר לתוך חלב או חתיכת איסור לתוך תבשיל פעמיים (אומו סמיכה), א"צ אלא פעם א' ס' כנגד החתיכה^{כז}, וה"ה בתחב כף בשרי ב"י לתוך חלב רותח פעמיים (אומו קף) א"צ אלא פעם א' ס' כנגדו^{כח}.

ו. גם באופנים דלא אמרי' חנ"ן ואינו אוסר אלא לפי חשבון איסור שבה, מ"מ אותו חתיכה אסורה לעולם גם כשיש ס' כנגד האיסור, דאמרי' אפשר לסוחטו אסור^{כט}, חוץ מדבר לח ודבר שנבלל ונימוח

==== הערות וצינונים =====

כב. עי' כ"ז בש"ך צח, יח ובשפ"ד שם, ע"ע בחכמ"א מד, יח דמשמע מדבריו דמיקל רק בהפס"מ גם בשאר איסורים ומקורו הוא מש"ך צח, כא, וצע"ק דע"כ הש"ך איירי רק לענין בב"ח דבשאר איסורים כ' בסקי"ח להקל גם בהפסד.

כג. דיש לצרף השיטות דרק בבב"ח אמרי' חנ"ן. מאה ועשרים בחלב כנגד הבשר, דכיון דמה"ת מין במינו ברובא בטיל לא דייקנן כולי האי, ועי' גם בשפ"ד צד, ד. כז. רמ"א צח, ד ופמ"ג בשפ"ד צכו, ועי' בביאור הגר"א צח, כ דאע"ג דבלוע שבו נ"ג והוי כאיסור אחר שנפל דאוסר, משום דהבלוע הוי בקדירה מין במינו ורק צריך ס' מדרבנן ובכה"ג אוקמוה אדאורייתא ברובא, דהטעם דמין במינו צריך ס' הוא גזירה אטו מין באינו מינו, משא"כ הכא ליכא למיגזר דא"א באותו קדירה אלא במינו, ועי' גם בפמ"ג הנ"ל.

כד. בכלים שא"א להגעילן משמע מהפמ"ג בשפ"ד צח, כא דג"כ דינם כן הרי דיש להקל בשאר איסורים במקום הפסד, דציין לש"ך בס"ק יח, אמנם לא סתמתי כן למעלה דלא מוכח כן מדברי הש"ך עצמו, ועי' חכמ"א דרק הקיל בזה כהפס"מ (אולם עי' בהע' כ"ב שדעתו תמיד להקל רק בהפס"מ).

כה. ש"ך צח, כא. אבל בכלי חרס אין להקל אפי' בהפס"מ עי' ש"ך ושפ"ד שם.

כו. צב, א ועי' בפמ"ג במשב"ז צב, א דלא חוששין דבלא ופלט הרבה פעמים חלב ולא יועיל ס' וגם ל"צ ששים וא' או

כז. עי' סי' קנ"א, וכ' הט"ז צב, דהוא האמת והש"ך קוב, כ' דכן הסכמת האחרונים.

דבאופן דל"א חנ"ן אם נתרבה לח וכדו' עד שיש בין הכל ס' לבטל
האיסור הכל מותר^ל.

ז. לא שייך דין חנ"נ ואפשר לסוחרו אסור בדבר שעדיין כולו היתר^א,
ולכן בצלים או ירקות שבלועים מבשר ובשלם בקדירה חולבת^ב,
אם ידוע כמה בשר בלוע בהן א"צ ששים אלא כנגד הבשר, וגם
הבצלים והירקות מותרים^ג.

ח. קדירה של חלב שבשלו בה מים תוך מעל"ע ואח"כ בשלו בה
בשר לא אמרי' דצריך לשער נגד כל המים משום דעדיין היתר
הוא ורק צריך ס' נגד החלב שבלעה הקדירה^ד.

=====
הערות וצינונים
=====

ובטעם הדבר עי' בפמ"ג שפ"ד צב, יא
דמביא הרשב"א בתוה"ב הארוך שכ'
שהאיסור הנבלע בה אין יוצא ומתערב עם
הרוטב, והרשב"א בתוה"ב הקצר כ' לפי
שאיך האיסור שבה נפלט ממנה לגמרי,
ועיי"ש שמק' סתירה בין הארוך לקצר וכ'
דלהארוך קפילה מועיל ולהקצר לא
מועיל, וכ' דלהל' נקטינן כדברי הקצר
דההוא כ' אחרונה וחזר בו ממש"כ
בהארוך ולכן קפילה לא יועיל.
ל. קו, א.

לא. עי' כ"ז בס"י צד, ו.
לב. כ"ה לשון המחבר צד, ו, ועיי"ש
בהגהו' רעק"א דבדקדוק נקט כן
ולא נקט ובשלם בחלב, דמיירי בקדירה
של חלב אבל אין חלב בקדירה אלא דבר
אחר ובזה הוא דמהני ס' נגד הבשר וגם
הבצלים עצמן מותר, משום דליכא חשש

לג. ש"ך צד, כג בשם מהר"ם מלובלין, ט"ז
צוה חכמ"א מד, יב.
ועי' ברעק"א צד, ו, שכ"ז בנתבשלו,
אבל בנכבשו י"ל דגם הבצלים אסורים
וכ"פ בחכמ"א מד, יב.
לד. רמ"א צד, ו.

פרק יא

חלב שנפלה לתוך או על קדירה של בשר

א. חלב שנפל לתוך קדירה של בשר^א ישנם כמה חילוקי דינים בזה, דאם נפל לתוך הרוטב או ע"ג חתיכת בשר שכולה בתוך הרוטב, כל הקדירה מצטרף לבטל החלב בששים, אבל אם נפל על חתיכת בשר שכולה חוץ לרוטב כגון שהחתיכה היתה מונחת על חתיכה אחרת שחציה מחוץ לרוטב צריך ס' באותה חתיכה לבדה כדי לבטל החלב, דכיון שהוא מחוץ לרוטב אין החלב מתפשט לכל הקדירה אלא נשאר באותה חתיכה, אם לא שניער או כיסה הקדירה^ב בתחילה^ג מיד^ד שאז החלב מתפשט לכל הקדירה וכל הקדירה מצטרף לבטל החלב שנפלה.

ב. אם נפל חלב על חתיכת בשר שמקצתה בתוך הרוטב ומקצתה מחוץ לרוטב^ה, דעת רש"י הוא דדינו כחתיכה שהוא מחוץ לרוטב^ו,

---

 הערות וצינונים

- א. עי' כ"ז בסי' צב.ב.
- ב. ואל"כ כל אותה חתיכה אסורה, ולענין שאר החתיכות שנגעו בה דעת הש"ך צב,ז עיי"ש בשפ"ד הוא דאם היא כחושה הם צריכין נטילה (גם לרמ"א דס"ל דאין אנו בקיאים בין כחוש לשמן דמה שאינו גוף האיסור ורק בליעה לא חמיר כ"כ ואוקמוה אדינא עי' ש"ך קה,יז) ואם היא שמנה כולם אסורים לגמרי, אמנם לדעת הט"ז קה,יג דבכל אופן שאר החתיכות מותרים אפי' בלי כדי נטילה, ועי' ש"ך קה,יז דטעם המח' הוא דכיון דדבר כחוש שנבלע אינו יוצא מחתיכה לחתיכה בלי רוטב לכן החלב שהוא כחוש אינו יוצא לשאר החתיכות ורק טעם בשר יוצא, אמנם ס"ל להש"ך דכיון דאמרי' חנ"ן טעם הבשר אוסר שאר החתיכות, ודעת הט"ז הוא דכשנפרד טעם הבשר לגמרי מטעם החלב תו לא אמרי' חנ"ן, ולכן כיון שיוצא רק טעם בשר לחוד אינו אוסר שאר החתיכות.
- ג. עי' ט"ז צב,ו וש"ך צב,ח דלדבריהם אסור לנערו או לכסותו לכתחילה דאסור לבטל איסור לכתחילה (אבל למהרי"ן חביב שם יחי' מותר).
- ד. רמ"א צב,ב. והיי' דא"צ נייעור גם בסוף, וגם רק נייעור בסוף לא יועיל בשום אופן.
- ה. עי' בערה"ש צב,ח דא"א לבאר מה הוא מיד ותלוי בראיית עיני המורה, ועיי"ש לביאור הדבר למה לא נעשית נבילה ברגע שלפני הנייעור.
- ו. עי' כ"ז בסי' צב,ב.
- ז. ולכן צריך ס' באותה חתיכה לבטל החלב, ולענין שאר הקדירה באופן שאין בחתיכה ס' כנגד החלב, עי' ט"ז צב,ב דנקט דאותה חתיכה נאסרת חלק התחתון מחלק העליון, וחוזרת ואוסרת למטה כל הרוטב ומה שבתוכו עד ס' נגד כל החתיכה, והיי' דכיון דמקצת החתיכה

ודעת הר"י הוא שדינו כחתיכה שבתוך הרוטב, ולכן אם יש ס' בכל הקדירה כנגד הטיפה, כל הקדירה חוץ מאותה חתיכה והחתיכות הנוגעות בה מותרות ממנ"פ, דלרש"י נשאר באותה חתיכה, ולר"י החלב מתפשטת לכל הקדירה, והמח' הוא על אותה חתיכה וחתיכות הנוגעות בה, וכן אם נייער או כיסה הקדירה לאחר זמן אם מספיק ס' כנגד החלב או דצריך ס' כנגד כל החתיכה.

ג. והנה בבב"ח נחלקו האחרונים למעשה^ה, אמנם בשאר איסורים נקטינן דאותה חתיכה אסורה כשאין בה ס' כנגד האיסור ושאר הקדירה מותרת כשיש ס' נגד האיסור שנפל, אפי' עם נייער או כיסה לאחר זמן^ב.

ד. כל זה שמקילין בשאר איסורים דאם נפל איסור על חתיכה שמקצתה בתוך הרוטב דא"צ ס' אלא נגד האיסור שנפל, מיירי כשאין האיסור דבוק לחתיכת היתר' דאם האיסור דבוק לחתיכת היתר' אמרי' דחתיכת ההיתר נעשה נבילה ואפי' היא כולה בתוך הרוטב וצריך ס' לבטל כל חתיכת ההיתר^א.

===== הערות וצינונים =====

מונחת תוך הרוטב מוליכו לכל הקדירה, אמנם עי' בש"ך צב ויג דחולק עליו וס"ל דחתיכה זו אינה אוסרת האחרות ודינו ממש כמו חתיכה שכולו חוץ לרוטב וכ"כ החכמ"א מדא, והחזו"א יו"ד טז, ב וסתמתי כשיטה זו.

ח. שיטת הט"ז הוא דהמחבר ס"ל כרש"י (סק"ב) והרמ"א בשאר איסורים כר"י אלא שמחמיר לאסור אותה חתיכה (סק"ה) ובבב"ח סותר דבריו דבסעיף ב פסק כר"י ובסעיף ד כרש"י והט"ז פוסק למעשה כרש"י (סק"ב) אלא דבשאר איסורים יש להקל כהר"י דלא ני"נ (סקי"ד).

יא. ובביאור דין זה נאמרו ב' טעמים, א) עי' ט"ז צב, יב שמביא טעם דחיישינן שמא פעם אחת נשאר לבדו ברוטב בסוף העירו, או שמא פעם אחת הוציאו

ה. חלב שנפל על קדירת בשר מבחוץ^י והוא אצל האש או אפי' הוסר מהאש ועדיין חם כולו^י, אם נפל כנגד התבשיל, (או ע"ג כיסוי הקדירה והמחיל הקדירה להרמים^י או אפי' על הדופן צמקום הדיקן והקדירה מכוסה ורוממת^י דדינו כנפל כנגד המנשיל), אם יש ס' בתבשיל כנגד החלב, התבשיל מותר משום שמפעפעת לפנים והוי כאילו נפל בתבשיל^י, אבל הקדירה אסורה^י, ויערה התבשיל מיד^י בבת אחת^י בצד השני

==== הערות וצינונים

דג"כ רק מצדד להקל בהפס"מ, אמנם עיי"ש דאם כל האיסור הוא דרבנן אז ודאי יש להתירו, בציור דלא הוי דבוק ממש דאז רק יש טעם הראשון דאסור משום ספק וספק דרבנן לקולא.

ועי' חו"ד צב ביאורים ח וחידושים ט דכ' בדין דבוק שממהרת לבלוע זהו רק כשהוא דבוק בתולדה דאז נחשב הכל לחתיכה אחת וממהרת לבלוע, אבל במקום שא"א לרוטב לבא מחמת ענין אחר כגון שהוא במילוי או כיוצ"ב הכל מצטרף לששים, אמנם עי' בדרכ"ת צב, מזו. יב. עי' כ"ז בס"י צב ה-ז.

יג. פמ"ג בשפ"ד צד, ג.

יד. רמ"א צב, ז וכ"פ בחכמ"א וע"ע בט"ז צב, כח דחולק ע"ז.

טו. ביאור הגר"א צב, כט חכמ"א מה, ו.

טז. לשון השו"ע צב, ה וליתר ביאור עי' בנו"כ.

יז. רמ"א צב, ו ועי' בש"ך צב, כז דהטעם הוא דחיישינן שמא לא פעפע הכל לפנים אלא נשאר משהו בדופן הקדירה, ועיי"ש בש"ך דלכך אם בשלו בקדירה תבשיל אחר דינו כמו בפעם הראשון וכ"פ בחכמ"א מה, ב, וכן עי' בפמ"ג במשב"ז צב, יז, אמנם עי' בט"ז צב, יז דמביא ממהרש"ל דאף הקדירה מותרת מן הדין לבשל בה בשר עוד, אלא שלכתחילה אסורה להשתמש בה אפי' בשר שנראה כאי' נאסר בחלב וכ' הט"ז דכן נראה

רותחת חוץ לקדירה ונעשית נבילה ומשהחזירה לא הותרה עוד ואוסרת השאר עד ס' נגדה (ב) עי' ש"ך עב, יח והו"ד במשב"ז צב, יב דהטעם הוא דאותה חתיכה שהאיסור דבוק בה ממהרת לבלוע האיסור תחילה לפני שאר הקדירה ונעשית מיד נבילה.

ועי' במשב"ז צב, יב דיש ב' נפק"מ בין הפשטים (א) בנפל איסור דרבנן, דלטעם הראשון לא יהי' חנ"ן משום דספק דרבנן לקולא, ולטעם השני דממהר לבלוע גם באיסור דרבנן יהי' חנ"ן. (ב) אם לא הי' דבוק ממש, כגון שנמצא שרץ בראש דג שהמים נכנסים שם בראש אבל לא הוי דבוק ממש דיש כאן את הטעם הראשון ולא הטעם השני, ולכן כ' הט"ז צב, יב דאם נמצא שרץ בראש הדג דרק יש את הטעם הראשון של ספק, אז הדג עצמו יהי' אסור דהוא ספק דאורי"י שמא הי' פעם א' מחוץ לרוטב, אבל שאר הקדירה מותרת אם יש ס' נגד השרץ, דכיון דחנ"ן בשאר איסורים הוא מדרבנן הוי ספק דרבנן ולקולא, ועיי"ש בפמ"ג דיש לומר דכיון דהחתיכה שהאיסור דבוק בה לא הולכין בה לקולא כיון דהספק הוא על איסור דאורי"י, א"כ גם שאר החתיכות יהיו אסורים דאין הספק על חנ"ן דהוא דרבנן אלא על אותו חתיכה דהוא מה"ת וכ' דבהפס"מ יש לצדד להקל וגם זה צ"ע, ועי' גם בדבריו בסדר והנהגות הנשאל עם השואל באו"ה ג, לח

שלא כנגד מקום נפילת הטיפה, ואם אין ס' בתבשיל כנגד החלב גם התבשיל אסור.

ו. חלב שנפל על קדירת בשר מבחויץ כנ"ל אלא שנפלה שלא כנגד התבשיל והכלי מגולה, אם הכלי אינה ב"י מבשר (אע"פ שעכשיו מנשל זה נשר) דינו כנפלה כנגד התבשיל^{כא}, ואם הוא ב"י מבשר חיישינן שהתפשט הטיפה עד סמוך לששים ולא במלה ונ"כ, לכן אם יש ס' פעמים ס"א פחות מעט^{כב} יערה התבשיל בצד השני שלא כנגד נפילת הטיפה^{כד}, ואם אין בו זה השיעור (אלא ס' נגד המלח שנפלה) יניחנה כך ולא יגע בה עד שתצטננה^{כה}, ויש שנהגו^{כו} לאסור התבשיל בכה"ג מחשש

===== הערות וצינונים =====

הכלי, וא"כ לא פפעע נמי התבשיל למעלה ואם פפעע למעלה א"כ גם הטיפה מתפשט עד למטה, וכ"כ החכמ"א מהו, ועיי"ש עוד בש"ך.

כא. רמ"א צב,ה ש"ך צב,כב חכמ"א מהו.

ועי' בש"ך צב,כה דימתין עד שיצטנן ועי' בדבריו בסק"כ, ועי' בחכמ"א מהו, דכ' דלא יערה באותו צד ויל"ע בזה.

כב. ועי' בדרכ"ת צב,פז מה שמביא די"א שכ"ז הוא בבב"ח כיון דלכו"ע אמרי' חנ"ן אבל בשאר איסורים יש להקל יותר, אמנם עי' חכמ"א מה,ה דגם בשאר איסורים נאמרו דינים אלו.

כג. ש"ך צב,כ וכן נקט הפמ"ג בשפ"ד צג,א ובחכמ"א מה,ה ע"ע בדרכ"ת צב,פט.

כד. ש"ך צב,כ ועי' במה שמביא רעק"א צב,טו ועי' גם במש"כ הש"ך צב,כה. **כה.** שו"ע צב,ה. ועי' בש"ך דלא מהני שינקוב הכלי מתחת דחיישינן שמא יגע הרוטב בדופן שנאסר ע"י נענוע, ועיי"ש דלא מועיל ג"כ לערות בצד שני דשמא ינענע הקדירה.

כו. שו"ע צב,ו וכ"כ ברמ"א צב,ז דהכי נהוג ולהל' כ' בש"ך צב,כד בשם מהרא"י דהיה אחרון וגדול בדורו ואיזן

עיקר, ולדבריו בדיעבד שבשלו בקדירה תבשיל אחר אפי' אין ס' כנגד הטיפה, התבשיל מותרת, ועי' בערה"ש צב,לט.

ועי' בחכמ"א מה,ג דכ' דאם הוא כלי שדרכו להשתמש בו בשפע שי"א שמותר להשתמש בו לכתחילה כשיהי' תמיד בטל בס', אע"פ שלא קיי"ל הכי (עי' לקמן פרק כג,ד) מ"מ אם נפל חלב או איסור כנגד התבשיל ואינו אלא ספק שמא נשאר משהו בדופן הקדירה סמכינן על המתירין, אמנם יל"ע בפמ"ג במשב"ז צב,יז ועי' בדרכ"ת צב,קג.

יח. רמ"א צב,ו ועי' בש"ך צב,כח דהטעם הוא דשמא יפעפע יותר ועיי"ש בשפ"ד דאם לא עירה מיד מותר בדיעבד.

יט. עי' בדרכ"ת צב,קי דמביא מהגהות מהרש"ק על הפמ"ג דצריך לערותו בזריזות להפוך הקדירה בפעם א' ולשפכה הכל יחד כמו רגע, דאם מערה מעט מעט כשנתמעט התבשיל נשאר אח"כ בלא ס' נגד החלב, ולכן במאכל עב שא"א לערות הכל בב"א יותר טוב להניחו עד שיצטנן עיי"ש, וכן עיי"ש בס"ק קיא לענין בדיעבד.

כ. עי' ש"ך צב,כג דמסביר דאם רוצים לאסור דופן הקדירה מחמת הטיפה ע"כ צ"ל שמא כישול אינו מפפעע בכל

שעלתה פעם א' רתיחת הקדירה ונאסרה ע"י הדופן ולדבריהם אין להקל אלא בשעת הדחק^כ או לצורך גדול כגון ערב שבת^כ או לצורך אורחים^כ או בהפס"מ^ל.

ז. אם החלב שנפל הי' מועט^{לא} כגון טיפה^{לב}, ונפלה על צד הקדירה שכנגד האש בכל גוונא התבשיל מותר משום שהאש שורפת הטיפה ומייבשה, ונחלקו הפוסקים אי גם הקדירה מותרת^ל.

==== הערות וצינונים ====

ועי' בפמ"ג משב"ז צב, כג דהטעם להקל הוא דסומכין אדיניה דצינון או עירווי מצד השני מותר ולא גזרינן שמא יעלה הרתיחות או שמא יערה מאותו צד, ועי' בשפ"ד צג, א דאם עירה אותו מצד שנפל החלב אסור אף בהפס"מ דני"ג בתוך הריקן, אמנם עי' בביאור הגר"א צב, לד דהטעם להקל הוא דסומכין על השיטות דל"א חנ"ן בבליעות, ולפי"ז גם אם עירה דרך אותו צד דנפל החלב מותר, ועי' בפמ"ג במשב"ז צח, ח ד"ה דע דבשני טעמים אלו נחלקו הט"ז ונקד"כ שם.

לא. עי' כ"ז בסי' צב, ו.

לב. לשון השו"ע צב, ו הוא ודוקא בדבר מועט כגון טיפה אבל אם נפל הרבה אין להתיר, ולא פירש השיעור דהרבה ועי' מש"כ בתורת האשם נה-נו, ג.

לג. עי' רמ"א צב, ו דהקדירה נמי שרי וכ"פ בחכמ"א מה, ח ועי' בביאור הגר"א צב, ל דהטעם הוא שאינו נכנס הטיפה בקדירה כלל, ועי' בדרכ"ת צב, קא דלכן י"ל דגם בכלי חרס מותר, אמנם ע"ע בש"ך צב, כו דמחמיר לאסור הקדירה.

וחיקר כל המנהגים וכי' דנוהגים להתיר ע"י צינון ומביא ג"כ ממהרש"ל הכי, וכן עי' בביאור הגר"א צב, כט, וכן עי' בערה"ש צב, מג דכי' דלא נתפשט המנהג הזה ולא שמענוהו, וכן עי' בחכמ"א כלל מה דלא מביא מנהג זה, אמנם עי' בפמ"ג בשפ"ד צב, כד דהמנהג הוא לאסור כהמחבר אם לא במקום הפס"מ וכדו'.

כו. צב, ז.

כח. ועי' בט"ז צב, כג דבע"ש א"צ להמתין עד הצינון ויכול לערות אותו מצד אחר (ובפשטות היתר זה הוא משום שאין זמן, אמנם עי' בתורת האשם נה, ב והו"ד בדרכ"ת צב, קכ דבע"ש אף שיש שהות עוד לצננו ולערות לקדירה אחרת ולחזור לחממו, אפ"ה אי"ז כבוד שבת לאכול מאכל שנתחמם אחר שכבר נצטנן ע"כ התירו לערות מיד מצד אחר).

כט. ש"ך צב, כט ועי' בש"ך צב, ל דיניח עד שיצטנן אם אפשר, אבל אם צריך מיד לצורך אורחים וכה"ג א"צ להמתין עד שיצטנן אלא יערה בצד האחר.

ל. ש"ך צב, כט ועיי"ש דה"ה לעני כפי ראות עיני המורה.

פרק יב

דיני ריחא

א. לכתחילה חוששין דריחא מילתא^א, ולכן אסור לצלות או לאפות אוכל כשר עם אוכל איסור^ב, או בשר עם חלב^ג, בתנור אחד^ד כששניהם מגולים^ה, ואע"פ שאינן נוגעים זב"ז, ואפי' באופן שאין חשש שיזוב מאחד לשני^ו ואין שם זיעה כלל.

ב. בדיעבד ריחא לאו מילתא היא אם אין התנור קטן^ז וסתום לגמרי^ח, ואין שני המאכלים תחת כיסוי אחד^ט, ואין אחד מהן חריף^י, ואינו נעשה לריח^{יא}.

═══════════ הערות וצינונים ═══════════

- א. עי' כ"ז בסי' קח.
 ב. לענין איסור דרבנן עי' פמ"ג במשב"ז קח,א.
 ג. עי' ט"ז וש"ך א ועי' פמ"ג בש"ד סק"א ובסקי"ח אות א' דגם בבי' כחושים אסור לכתחילה כיון שאין אנו בקיאים בין כחוש לשמן, ועי"ש דלענין פת בפת מותר לכתחילה והמחמיר תבוא עליו ברכה, (ועי' בשו"ע או"ח תסא,ה ובמשנ"ב כב דבדיעבד באפו חמץ עם מצה לא נאסרה גם אם היו נילושים בשמן או שומן), ולפי"ז יוצא דמעיקר הדין מותר לשרוף הפרשת החלה ביחד עם החלה בב"א (ויזהר שלא יגע הפרשת החלה בתנור עצמו) אלא שהמחמיר תבא עליו ברכה. (ועי' בערה"ש קח, ט דס"ל דמדינא אסור לכתחילה אפי' שניהם כחושים).
 ד. ועי' רמ"א קח, א דגם בתנור גדול נוהגין להחמיר לכתחילה, ועי' ש"ך קח, ג ופמ"ג במשב"ז קח, ב ומשנ"ב תמוז,ג ובשעה"צ ח דהיי' בסתום קצת, אבל בגדול (עי"ש) ופיו פתוח מותר לכתחילה, אולם עי' פמ"ג בשפ"ד קח, יח אות א דגם בזה המחמיר תבוא עליו ברכה וכן עי' בחכמ"א סב, ג.
 ה. ואם אחד מכוסה אפי' בבצק בעלמא שוב לא שייך ריחא עי' רמא קח,א ועי"ש ובש"ך סק"י ורעק"א לענין דבר חריף.
 ו. עי' סימן צג, א.
 ז. שאינו מחזיק יב עשורונים, ועי' בפ"ת צז,ז.
 ח. עי' רמ"א קח א,ב. ואם הוא סתום לגמרי יש להקל רק בהפס"מ עי' ש"ך קח,ח.
 ט. רמ"א קח, א. ולענין זה אחר זה עי' רמ"א קח, א דמותר בדיעבד גם אם אפו איסור והיתר תחת מחבת אחת מגולין, ועי' ש"ך קח, יב דהטעם הוא שלא נמצא ריחא ופיטום לכלי שיחזור ויפלוט לאוכל ואפי' כלי ב"י, ועי"ש בהגהו' רעק"א ופ"ת ב וע"ע אגר"מ יו"ד ח"א תשו' נט. ועי' בשפ"ד יב דגם בזה אחר זה לכתחילה אסור.
 י. עי' רמ"א קח, א וגליון מהרש"א אות ה' ושעה"צ תמוז, ו, ועי' פמ"ג בשפ"ד סקי"ח אות ג דאפי' שניהם כחושים וכ"כ בחו"ד קיצור דינים ד.
 יא. עי' ש"ך קח,ט.

ג. אם אפה פת עם בשר אסור לאוכלו עם חלב אם יש לו פת אחר, דכיון דיכול לאכלו בפנ"ע או עם בשר, נידון כלכתחילה^י, וכן אם גוי אפה פת עם איסור אסור לקנות אותו פת אם יש פת אחר, דכ"ז מקרי לכתחילה, אבל אם אין לו פת אחר בריות, מותר בשניהם דזה מקרי לענין זה דיעבד^י.

ד. כל הנ"ל הוא בצלייה ואפיה^י, אבל בישול בקדירה קיל טפי^ט, ולכן מותר לכתחילה לבשל אוכל כשר ואוכל איסור בב' קדירות זה לעצמו וזה לעצמו בתנור א' אפי' שניהם מגולים^ט ואפי' בתנור קמץ אם הוא פתוח קצת, אבל אם הוא סתום לגמרי וגם שוהה שם זמן רב כדרך שמטמינים החמין לצורך שבת אסור אפי' בדיעבד^י ובמקום הפס"מ יש להקל.

ה. כל דבר שאסור בהנאה^י ועומד להריח בו כמו בשמים של ערלה אסור להריח בו, ואם אינו עומד להריח בו אלא לאכילה כמו אתרוג של ערלה מותר להריח בו^ט, אבל איסור עבודה זרה חמיר טפי דאף שאינו עומד להריח בו אסור להריח בו^י.

==== הערות וצינונים

- יב. רמ"א סימן ק"ח, א וכן שו"ע צ"ג, ועיי"ש ובש"ך סק"ד דה"ה כל דבר פרווה דאפשר לאכלו בלא חלב.
יג. רמ"א שם.
יד. עיי' כ"ז בסי' קח, ב.
יז. עיי' בש"ך קח, טז דמביא ב' פשטים בזה: א. שאין ריח המתבשלים כ"כ אוסר. ב. כיון שיש הפסק קדירה יש להקל והנ"מ הוא כנצלה בקדירה, ועיי' מג"א תמז, ד דנ"ל טעם הראשון דאע"פ שבהפסק קדירה אינו יוצא הריח מהצדדים מ"מ יוצא מלמעלה, ועיי' בחכמ"א סב, ב דבמקום הפס"מ יש לסמוך על המקילין.
יז. כשאין חשש זיעה, ומהכא משמע שבתנור אין בעיי' של זיעה בכלל וכבר דנו בזה.
יז. עיי' מג"א תמז, ה ופמ"ג בשפ"ד קח, יז ובסק"ח אות ד וחכמ"א
- סב, ג וביה"ל תמז, א ד"ה ששייך, שכששוהה זמן רב נראה בחוש שיש ריח גדול, אבל אם הוא רק כשעה שתיים אין להחמיר בדיעבד.
יח. עיי' כ"ז בסי' קח, ז.
יט. ועיי' ש"ך קח, כז, והחכמ"א סב, י פסק להקל, ועיי' בביה"ל תמג, א ד"ה אפי' דמביא כמה סברות להחמיר לאסור להריח פת חמה של עכו"ם בפסח.
כ. ש"ך קח, כז חכמ"א סב, י. ועיי' בשו"ע קח, ה דמותר לשאוף בפיו (ועיי' בשפ"ד קח, כו ובחכמ"א סב, י דה"ה בחוטמו) ריח יין נסך דרך נקב שבחבית לידע אם הוא טוב, אף דלהנ"ל צריך להיות אסור, עיי' בש"ך וחכמ"א הנ"ל דמביאים מתוס' בע"ז שביין שאני דליכא הנאה כי אדרבה חזק היין נכנס בחוטמו ומזיקו. (ודנו הפוסקים אם מותר לעשן או לשאוף טאבאק שיש בתוכו סתם יינם עיי' בפ"ת קח, ג ובערה"ש קח, כה, ובענין

ו. כל דבר שאסור באכילה ומותר בהנאה, אם עיקרו עומד להריח מותר להריח בו^{כא}, אבל אם עיקרו עומד לאכילה ומחמת טוב טעמו מריח, בזה מסתברא דלכתחילה אין להריח בו דיש לחוש שמא יבוא לאוכלו^{כב}.

ז. אסור לטעום שום איסור אע"פ שאינו בולעו, ואע"פ שהאיסור מותר בהנאה^{כג}, משום דלא גרע מריחא^{כד} כה.

הערות וצינונים

אמנם עי' ש"ך מב, ד דתי' דאפשר קים להו לגאונים דמלתא דלא שכיחא היא שתהא המרה נטולה לגמרי והרגילות הוא שנבלע במקומה וקרוב הדבר שיטעום טעם מרה, ולפי"ז אין מקור להקל בטעימא בספק איסור.

ולענין טעימה באיסור דרבנן עי' במשב"ז קח, ט דמסיק דאסור לטעום איסור דרבנן ולפלוט, ומ"מ בטעימת בורית יש להתיר מטעם דאין ראוי כלל אפי' לאכילת כלב והמחמיר תע"ב, ועי' בפ"ת צח, א מה שמביא בענין זה ויל"ע מה דעת הפמ"ג בטעימה בלשון לחוד כשהאיסור הוא פגום, ועי' בדבריו במשב"ז צה, טו.

ולענין טעימה בתענית ציבור עי' או"ח סי' תקס"ז ועי' ט"ז צח, ב דס"ל דלכל הדיעות מותר לטעום בלשונו לחוד, וכל הנידון שם הוא לענין טעימה ליקח לתוך פיו והו"ד בהגהו' רעק"א באו"ח שם.

ולענין טעימה באיסור מחמת מנהג עי' שעה"צ תקנ"א, סח לענין תבשיל של בשר בתשעת הימים שאין שם ס' דאם קפילא ישראל טועם ואין בו טעם בשר שרי, "וטעימה כה"ג אפשר דשרי".

דומה עי' דרכ"ת קח, פט וחכמ"א סב, יב אם מותר להבעיר הטאבאק מנר של חלב).

כא. ביה"ל רטז, ב ד"ה המוסק ועי' פ"ת קח, ה.

כב. שם בביה"ל, ועיי"ש דכ"ש להריח להדיא לעורר בו תאוה לאותו דבר ומכ"ש אם הוא מלתא דאית ביה קיוהא.

כג. רמ"א קח, ה ט"ז קח, ג ש"ך קח, כד חכמ"א סב, י (עיי"ש דאפשר אפי' בדבר שהוא פגום אסור לטועמו ועי' לקמן בהע' כה). ועי' שפ"ד קח, כד דהאיסור לטועמו היא הן בלשון או טועם ופולט.

כד. דרכ"מ קח, ו ט"ז קח, ט ועי' משב"ז שם דבאמת אף למאן דמתיר ריחא לכתחילה אפ"ה אוסר בטעימה דגזרינן אטו אכילה עי' ריב"ש סי' רפח, ועיי"ש בפנים דכ' ואפשר דטעמא דטעימה אסורה היינו כדי שלא יבא לבלוע מעט ואתי לידי אסורא דאורייתא.

כה. האחרונים מק' ע"ז משו"ע יו"ד מב, ג דאם חסרה המרה קורע וכו' וטועמו בלשונו אם יטעום טעם מר כשירה, וק' דאיך מותר לטועמו, ועי' ט"ז צח, ב דבמקום ספק מותר לטעום בלשונו,

פרק יג

דיני זיעה וניצוק

א. זיעה^א שעולה מחלב דינה כחלב^ב ג' ומבליע לתוך דבר שפוגע בו^ד כאשר הזיעה^ה או דבר שפוגע בו הוא ידס"ב^ו, אבל אם שניהם

===== הערות וצינונים =====

א. ע"י כ"ז בסי' צב,ח, והמקור הוא מתשו' הרא"ש עפ"י משנה במכשירין ב,ב, דמרחץ טמאה זיעתו טמאה, ונלמד מזה דזיעה היוצאת מן הדבר חשובה כאותו דבר.

וע"י באגר"מ יו"ד א,מ דגם בדברים יבשים יש להחמיר בודאי הזיעו אבל בסתמא אין לחוש לשמא הזיעו (וע"י בתו"ח לה,ו).

ד. וע"י רמ"א צב,ח דמבואר דגם כשיש מקום לזיעה להתפשט לצדדים זיעה אוסרת, וע"י בתשו' הב"ח ב,כד דמדינא ס"ל דכל דין תשו' הרא"ש דזיעה אוסרת הוא רק בכירה שלהם שעשוין כקדירה ושופתין על פיה קדירה דהתם ודאי כיון דהמחבת היא למטה בחלל הכירה והקדירה של בשר ע"פ הכירה אין מקום לזיעה להתפשט לצדדים, וא"כ בעלות הזיעה בא אל הקדירה ואוסרתה, אבל אם מבשלים ע"פ התנור והמקום מגולה והזיעה מתפשט גם לצדדין אע"פ שעולה ג"כ למעלה אין לנו לומר שנבלע בודאי בבשר שתלה למעלה, אמנם עיי"ש דמביא דממהרא"י לא מבואר כן ולדבריו אנו שומעין אע"פ שאין רא"י לו מן התלמוד וכ"פ הרמ"א לכן אינו מיקל, אבל עיי"ש דאם יש ספק אם היסוד"ב בזיעה ויש מקום לזיעה להתפשט אין לאוסרו מספק מאחר שאפי' ודאי יס"ב ס"ל דמותר מדינא והו"ד ברעק"א צב,כא. (וע"ע בערה"ש צב,גה).

ה. ואפי' הקדירה היא צוננת הכל אסור ע"י רעק"א צב,כא, והגם שהש"ך צב,לו מביא דקדירה שעומד במקומו חשיב תתאה, כבר הבאנו לעיל בפרק ט'

וע"י בש"ך צג,ד די"א דמה שנאסר ע"י זיעה יותר חמור ממה שנאסר ע"י בישול עיי"ש משום שהוא ע"י טעם בעצמו, וע"י גם בדרכ"ת צב,קסד די"א דזיעה הוא הטעם העיקרי שבמאכל.

ב. ע"י בדרכ"ת צב,קסד די"א דזיעה מחלב הוי רק מי חלב ויאסור הבשר רק מדרבנן ויש חולקים, וע"י בשו"ת מנח"י ז,נט דמלשון הרא"ש בתשו' דכ' דהזיעה הוא כמו חלב משמע כחלב ממש עיי"ש.

ג. לענין זיעת אוכלין ע"י בפמ"ג בסדר והנהגות הנשאל עם השואל באו"ה סדר שני לז,לח והו"ד בפ"ת צב,ו דמביא רמב"ם בטומאת אוכלין ז,ד דזיעת המשקין משקין אבל זיעת אוכלין כמו חלב המותך אין זיעתו כמוהו, ולפי"ז דן אם זיעת חלב אוסרת עיי"ש, אמנם ע"י בדבריו באו"ח משב"ז תמוז,ט ד"ה תשובה ובא"א תנא,ל דמביא דמהג"א תנא,ל מבואר דאף זיעת הבל מאוכלי חמץ הוי כחמץ, אמנם ע"י בבית מאיר או"ח תסא,א דנוקט דזיעה אינה אלא בדבר לח ולא בדבר יבש.

פחותים מידם"ב אינו נבלע לתוכו אלא שצריך להדיחו ודבר שאין דרכו להדיחן אסור להניחו שם לכתחילה דחיישינן שמא ישבח להדיחו.¹

ב. אם בישל חלב בקדירה מגולה² תחת קדירה של בשר, אם עלה זיעה מהקדירה התחתונה לקדירה העליונה נאסרת הקדירה העליונה (ואם אין ס' כנגד כל החלב שנקדירה התחתונה³ נאסר הקדירה העליונה והתנזל

הערות וצינונים

כזה אינה נחשב זיעה ויל"ע בזה), אמנם עיי"ש דלכתחילה אין להניח קדירה מכוסה שיש בה חלב תחת קדירה של בשר, ועי' באגר"מ יו"ד ג', דהטעם הוא דאולי יגלשו קצת ע"י שכחה והעלמה לרגע וגם שהוא נפתח קצת לפעמים ע"י העלאת הרתיחות.

מ. ועי' בדרכ"ת צב, קסט שמביא מספר שאול בן הלוי שהתפלא על דין זה דלמה צריך ס' כנגד כל החלב שבקדירה הא יש למדוד החלב שנשאר בקדירה ולראות כמה נפחת ממה שנתנו בו תחילה ורק יצטרך ס' כנגד פחת זה, ומביא שרבו המהר"ל השיב דאף שלא נחסר חלב מהקדירה מ"מ אפשר שנתן טעם ע"י הזיעה, אמנם דחה זה דא"א לומר כן דלפי"ד אם החלב יפול אח"כ לקדירה אחרת צריכין עוד פעם ס' כנגדה וא"כ מצינו שחלב נותן טעם יותר מכדי כולה וא"כ איך אמרו חז"ל דבכולה משערין ולא יותר הא אפשר שתתן טעם ותחזור ותתן טעם עד כמה פעמים כדי כולה. והטעם דל"צ ס' נגד מה שבלוע בקדירה עי' פמ"ג במשב"ז צב, כט דכ' דהוא משום שהבלוע הוה נ"ט בר נ"ט דהיתרא, ואה"נ באיסורא צריך לשער ג"כ נגד הכלי התחתונה, אמנם ע"ע בחור"ד צב, כו כביאורים דאפי' באיסור א"צ לשער נגד הבלוע בקדירה משום דאין זיעה עולה רק מן החלב ולא מן הקדירה.

הע' כב מש"כ החכמ"א מה, יג דאם האיסור וכדו' הוא תחת הקדירה ממש לא אמרי' סברא זו, ומה שיש לדון בזה הוא כשהזיעה הולך על צדדי הקדירה, ועי' בחור"ד צב, כו כביאורים.

ו. דאז אף אם אין הידס"ב בזיעה אסור עי' פמ"ג במשב"ז צב, כט ורעק"א צב, כא, וע"ע בדרכ"ת צב, קעג דמביא חולקים דס"ל שאם אין הידס"ב בזיעה גם אם הקדירה רותחת אין לחוש. אלא שיש להק' על הפמ"ג ורעק"א הוא דיהי' דינו כמו תתאה צונן דאינו אסור אלא קליפה והתבשיל שבתוכה יהי' מותר, ועי' בדרכ"ת הנ"ל דמביא שי"א דאיירי שהקדירה רותחת מחמת האש דל"א תתאה גבר אבל בלא"ה אף שהוא חם הוי כמו חם לתוך צונן, אמנם מסתימת הלשון לא משמע דאיירי דוקא בכה"ג (ועי' בבדה"ש צב, קעו שכ' סברא שהזיעה הנוגעת בשולי הקדירה מתהווה ממנה טיפות ואתן טיפות מתחממות מחום הקדירה להיות הן עצמן ידס"ב וחזר דינו להיות כחם לתוך חם עיי"ש).

ז. פמ"ג בסדר והנהגות הנשאל עם השואל באיסור והיתר ב, לו ועיי"ש שכ' דאם נתבשל אח"כ בלא הדחה ותמיד הי' עולה זיעה אני חוכך לאסור כי א"א לשער בס'.

ח. עי' רמ"א צב, ח דאם הקדירה מכוסה לא חוששין לזיעה (והגם דגם בדבר מכוסה עולה קצת זיעה מצדי הכיסוי אולי דבר מועט

שנמוכה, ואם יש ס' נמצא העליונה כנגדו המצטל והקדירה אסורה', ולגבי קדירה התחתונה עי' הע' י"א.

ג. אם כיסה קדירה י' שמבשל בה חלב עם כיסוי רותח" מקדירה שמבשל בה בשר, או בכיסוי צונן ב"י מבשר והתחילה הקדירה

הערות וצינונים

דמפרש פשט בהרא"ש שהזיעה מחבר ב' הדברים והוי כא' נגעו זה בזה, (ועי' בשו"ע הגר"ז או"ח תנא, מא וז"ל "לפי שההבל העולה מהתבשיל להכיסוי הוא מחבר את זיעת הכיסוי עם התבשיל ונעשה כאלו נתערבה הזיעה בתבשיל").

והנפק"מ בין ב' הטעמים הוא (עי' בדה"ש צב,ח ביאורים ד"ה ונבלע) אם יש מקום לזיעה לצאת, דלטעם הראשון מותר משום שכיון שיש לה מקום לצאת אינה אוסרת שוב למטה, (אם לא שרואין דנתחלחה העליונה בתחתיתה כ"כ עד שחוזר ונפול ממנו טיפות לתוך הקדירה של חלב, עי' בפרי תאר צב,טז וביד יהודה צב,גב בפיה"א), אמנם לטעם השני הזיעה עושה חיבור אז אפי' אם יש מקום לזיעה לצאת ואינה יורדת למטה עדיין אוסר התחתונה מפני החיבור (ועי' בלבוש בסי' צג שאם כיסה תבשיל של בשר בכיסוי של חלב או איפכא צריך ס' כנגד כל הכיסוי אפי' אם הכיסוי נקוב למעלה שיוצא ההבל דרך שם מ"מ טעם שבכיסוי נכנס לתבשיל) ולדינא יל"ע בכל זה.

יב. עי' כ"ז ברמ"א צג,א. יג. ועי' פ"ח צג,ו דהטעם שבציור זו הכל אסור משום שסתם כיסוי רותח יש בו לחלוחית ונבלע בקדירה ואוסרתה, והכיסוי נאסר ג"כ משום דמסתמא כיון ששניהם חמים ויש מאכל בקדירה עולה הבל מן המאכל לכיסוי ואוסרו, ועי' בערה"ש צג,יח דנראה דלומד דהקדירה אסורה משום שעולה הזיעה של הקדירה אל הכיסוי ויורד מהכיסוי אל הקדירה. יד. בכיסוי כלים הרגילים שלנו אם אינו ב"י אינו אוסר ולא חוששין למנהג שהובא ברמ"א צג,א עי' ט"ז צג,ב ש"ך צג,ד חכמ"א מו,ג ערה"ש צג,טז.

י. רעק"א צב,כ, דדינו כמו נפלה טיפה כנגד הרוטב ויש ס' כנגדה.

יא. הנה בשו"ע צב,ח כ' מחבת של חלב שנתנו בכירה תחת קדירה של בשר וכו', ועי' בדגו"מ צב,יא שכ' ע"ז דכשהזיעה עולה ונבלע בקדירה ואוסרתה אז גם המחבת נאסרה שהזיעה נאסרה ואוסרתה, ועי' בהגהו' אמרי ברוך שכ' על הדגו"מ דהיכא שפתוח קצת מן הצד למעלה י"ל שאין הזיעה יורדת שוב למטה רק בעליותה מן המחבת הולכת אל הקדירה ולחוקן, ואולי גם הדגו"מ מודה לדבריו אלא שלמד ציור דשו"ע דאיירי בכירה דאין מקום לזיעה לצאת, ולפי"ז בציור שציירנו למעלה אולי לכו"ע יהי הקדירה התחתונה מותרת.

אמנם זה תלוי בטעם שהתחתונה יהי אסור, דזה ברור דזיעה לא רק שעולה למעלה ואוסרת העליונה אלא דבכחו גם לאסור התחתונה, עי' בזה ברמ"א צב,ז דטיפה הנופלת ע"ג כיסוי קדירה דינה כנפלה ע"ג קדירה נגד הרוטב והוא שהתחיל הקדירה להרתיח דאז עולה הזיעה תמיד ומגיע אל הכיסוי ויורד משם אל הרוטב, וכן עי' רמ"א קח,א דאם אפו או צלו איסור תחת מחבת ואח"כ צלו היתר נאסר ההיתר אם הזיעה המחבת משניהם.

והנה בדין זה יש ב' מהלכים א) פשטות רמא צב,ז שהזיעה עולה ואוסר ונאסר ויורדת שוב למטה, וכ"ה בפמ"ג במשב"ז צב,כט ובאו"ח בא"א תנא,מד דכ' לשון דהזיעה נופלת, וכ"ה ביד יהודה צב בפיה"ק סח ובפיה"א נב. ב) עי' בשו"ת טוב טעם ודעת תליתאי יו"ד קעו

להזיעה זיעה שהים"ב^{טו} תחת הכיסוי, הכל אסור הקדירה הכיסוי והחלב, (אס לא שיש ס' במגשיל כנגד הכיסוי דלא המגשיל מותר).
 ד. אם כיסה קדירה של חלב צוננת עם כיסוי רותח מקדירה שמבשל בה בשר^{טז}, אמרי' דמסתמא הי' לחלוחית על הכיסוי^י, ולכן י"א דהקדירה אסורה^{יח} אמנם המאכל רק צריך קליפה^{יז}.
 ה. גם במקום שזיעה לא מגיע לעליונה, אם מערה דבר צונן לתוך דבר חם באופן שיש שם ניצוק שמחברים^כ, אנו חוששין לכתחילה דע"י הניצוק הזיעה עולה למעלה משום דתתאה גבר ואוסרת^{כא}, ובדיעבד מותר^{כב}, ולכן אסור לערות לכתחילה מכלי שיש בו שומן כשר לגר דולק שיש בו חלב או שומן איסור^{כג}, וכן כל היתר קר לאיסור חם^{כד}, ובדיעבד אין לחוש.

 הערות וצינונים

- מו. ש"ך צג,ה חכמ"א מו,ד.   כו. ע"י כ"ז ברמ"א קה,ג.
 מז. ע"י כ"ז ברמ"א ונו"כ צג,א.   כא. עפ"י הפמ"ג במשב"ז קה,ו דמרכיב הט"ז והש"ך עיי"ש.
 יז. ש"ך צג,ו.   כב. שם ברמ"א, וע"י ביד יהודה קה,לב לענין איסור שאוסר במשהו.
 יח. ש"ך צג,ו דחולק על הרמ"א וס"ל דא"א לומר דטיפה אחת כח חמימותה פוסק ואינו ככ"ר, ועוד דהכא עדיף מטיפה שנפלה על הכלי דהכיסוי גופא עם הלחלוחית חם נגע בקדירה, וע"י בערה"ש דמביא ב' הדיעות ונשאר בצ"ע והחכמ"א מו,ה מכריע דאם אינו הפסד כ"כ יש לאסור אותה כהש"ך, ובמקום הפסד אף הקדירה מותר.
 אמנם עיי"ש בש"ך דכל המח' הוא כשיש לחלוחית על הכיסוי אבל אם הי' יבש פשיטא דלכו"ע הכל שרי.
 יט. לשיטת הש"ך בהע' הקודמת הטעם דצריך קליפה הוא כמו בקדירה אמנם למי שסובר דהקדירה מותרת, ע"י באורח מישור על דרכ"מ הארוך צג,ב דאפשר לומר דהוא משום דמ"מ האיסור הוא בתוכו וששים לא שייך לומר דאינו נבלע בכולו משו"ה בעי קליפה, או אפשר דמאכל רך יותר מכלי ונבלע בו אפי' ע"י טיפה א' עיי"ש.
- כז. ע"י כ"ז ברמ"א קה,ג.
 כא. עפ"י הפמ"ג במשב"ז קה,ו דמרכיב הט"ז והש"ך עיי"ש.
 כב. שם ברמ"א, וע"י ביד יהודה קה,לב לענין איסור שאוסר במשהו.
 כג. ציור הרמ"א הוא במערה צונן לתוך חם, וכ"ה במקור הדברים במשנה במכשירין ה,י דהמערה מחם לחם ומצונן לצונן ומחם לצונן טהור, מצונן לחם טמא, והיי"ו דלענין זה צונן לתוך חם הוא יותר חמור מחם לתוך חם, ובחם לתוך חם לא נאמר דין זה דהזיעה עולה ע"י הניצוק, וע"י שם בפיהמ"ש להרמב"ם שמסביר דכיון ששניהן חמין אע"פ שהתחתון יותר חם מן העליון לא יראה לו פעולה ברורה במשקה אשר שופך ממנו, וע"י בפמ"ג במשב"ז קה,ו דמביא לשון הרמב"ם דאין פעולת התחתון נכרת, ועיי"ש בפמ"ג דנשאר בצ"ע ע"ז דלמעשה בחם לתוך חם אכתי ההבל עולה למעלה. (ויל"ע במה שמביא המשנ"ב בשעה"צ תמד,ד).
 כד. ולענין דבר שאינו איסור, כגון לשפוך שמן מבקבוק פרווה לתוך מחבת שמטגנים בשר עוף וכדו' לא ראיתי דבר ברור בפוסקים.

פרק יד

דיני חם מקצתו, ושתי קדירות הנוגעים זב"ז

א. התוחב כף חולבת ב"י לתוך קדירה של בשר או להיפך^א, צריך ששים כנגד חלק הכף שנתחב בקדירה^ב, וי"א כנגד חלק הכף שנתחב בתבשיל^ג, ואם יש ס' כנגדו^ד התבשיל מותר והכף אסורה.

הערות וצינונים

אורחא דמילתא לתחוב לתוכו יותר מן העיגול וצריך לשער יותר.

ועי' בנודע ביהודה יו"ד מהדו"ת סי' טז דמדויק מש"ך הנ"ל דאם הי' ברור לו עד כמה תחב הי' נאמן ולא אמרי' מלתא דלא רמיא עליה דאינש לאו אדעתיה, דכיון שעכ"פ יודע שבשום פעם יש חילוק בדבר יודע איך עושה, אמנם בדבר שאינו מעלה על לבו שיש בזה איזה קפידא בשום פעם כגון שוחט שלא למד הלי' שחיטה ואומר אחר שלמד ברי לי ששחטתי יפה לא מהני כיון שבשעת שחיטה לא ידע שיש קפידא בשום פעם בשהיי' דרסה כו', וכדבריו פסק בערה"ש צד, ב, אמנם עי' ביד יהודה צד, א בפיה"א שמביא הנו"ב וחולק עליו וכ' הסברא היא ממש להיפך דבשחיטה הגם שא"י הלי' שחיטה מ"מ הא יודע הוא שיש הלי' שחיטה ויותר יכול להעלות על דעתו שיהא איזה הקפדה בשחיטתו מכאן שלא עלה על דעתו כלל שהוא כף של חלב וסבר בודאי שכף של בשר הוא ולא יהא שום הקפדה בדבר עיי"ש, ועי' בפמ"ג בסדר והנהגות הנשאל עם השואל באו"ה ב, ג, דנראה דלא ברור לו דב"ז, וכ' דמ"מ ניכר הוא עפ"י הרוב ויש בו רושם עד היכן נתחב, וכן עי' יד יהודה צד, ד בפיה"ק דאם ידוע לו עד כמה תחב כגון שניכר עד כמה נתלחח או שלא הי' צריך

א. עי' כ"ז בסי' צד, א.

ב. כן הוא לשון השו"ע ועי' בפ"ת צד, א דמביא כן מכרתי ופלתי ומחור"ד, והיי' שצריך לשער נגד חלק הכף שהכניס לתוך הקדירה אפי' נגד מה שלמעלה מן התבשיל שהוא חם מחמת הבל הקדירה, וכ"פ בערה"ש צד, א. (ועי' גם בפמ"ג במשב"ז צד, א ד"ה ודע דס"ל כן כשהייתה הוא ידס"ב).

ג. עי' שו"ת חת"ס יו"ד סו"ס פב והו"ד בפ"ת צד, א דס"ל דמשערין כנגד מה שתחב בתבשיל ומביא ראי' ממהרש"ל שהובא בש"ך צד, א דאם אינו ברור לו עד כמה תחב משערים בסתם דרך לתחוב דהיי' עד ראש הכף ואי ס"ד דהבל הקדירה נמי אוסר א"כ הכל לפי גודל הקדירה ומסיים וכן נוהגים בעלי הוראות, וכ"פ בחכמ"א מו, ו ועיי"ש בבינת אדם מד (אס).

ד. ועי' בש"ך צד, א דאם אינו ברור לו עד כמה תחב משערים בסתם דרך לתחוב דהיי' עד ראש הכף, ועי' בפמ"ג בשפ"ד שם וברעק"א על הש"ך דהיי' כל מה שהוא עגול, ועי' בבדה"ש צד, ו דכ' דנראה דהיי' בכף שנוטל בו מן התבשיל שיש לו בית קיבול וכשנוטל מן התבשיל הדרך שתוחב רק עד העיגול דאז מתמלא ונוטלו, אבל בכף שמנער בו התבשיל אז

ב. גם בכלי מתכת אמרי' דא"צ ס' אלא כנגד מה שנתחב לקדירה, ולא אמרי' דכיון דחס מקצתו חס כולו צריכין לשער כנגד כולו'. י"א דאע"ג דלענין בליעות ופליטות לא אמרי' חס מקצתו חס כולו' מ"מ אם הכלי נתחמם בצד א' ונפל איסור בצד השני שהוא קרי' אמרי' דנבלע האיסור שם, דלגבי זה אמרי' דחס כולו, וי"א^ט דזה דלא צריך לשער נגד כולו הוא משום דאינו מפליט רק מחלק החס, אבל אמרי' חס כולו לענין זה דמתפשט האיסור גם לחלק הקר'.

הערות וציונים

מסי' צב,ה דמבואר דכשנפלה טיפת חלב כנגד הריקן שחוששין שהטיפה מפעפעת וכו' ולפי"ז כ' דאם הכף הוא כולו רותח שהסירו מכלי ראשון וידס"ב אה"נ אם תחבו לקדירה חולבת צריך ס' נגד כל הכף דפולט בכולו, וכן עי' ברעק"א או"ח תנא על המג"א כד דג"כ כ' תי' זה, וכן עי' בחו"ד צב,טז בביאורים.

ח. היי' אפי' הוא קר עדיין, דאם הוא חס עי' בהע' הקודמת דהבליעות הולכין בכולו גם לש"ך, וכן עי' בפמ"ג משב"ז צד,א ובשפ"ד צד,ג, אמנם עי' ביד יהודה צב,לו בפיה"א בסו"ד שכ' על שיטה זו דדבר זה היא דבר שאין הדעת סובלו כלל ולא מצינו כן בכל או"ה שיהא מקום קר בולע מחמת חמימות דצד השני, דהא מ"מ כיון שמקום זה קר היא היאך יהא בולע עיי"ש.

ט. מג"א או"ח תנא,כד וכ"פ בחכמ"א מו,ו (ועי' בדבריו בסי' עדיא לענין הפס"מ ועוד צדדים להקל) ולפי"ז מובן סי' צב,ה עיי"ש במג"א, ולפי"ז יוצא דאם תחב צד א' של כף באיסור ואח"כ תחב צד השני בהיתר צריך ס' כנגד מה שתחב, משא"כ להש"ך מותר דאין שם בליעות כלל.

י. ועי' במשנ"ב תנא,סט ובשעה"צ שם עו,עז דלומד בשיטת הרמ"א דבחס מקצתו אע"פ שנבלע גם ביד הכלי (דלא כש"ך) מ"מ אמרי' ככולעו כן פולטו ויוצא

אלא לתחוב מעט לשאוב הזוהמא א"צ לשער אלא נגד מה שתחב.

(אמנם יש להעיר דעי' לקמן בפ' טו הע' ט דלדעת השו"ע וש"ך בחתך בסכין נאמן לומר עד איפה חתך, וגם המהרש"ל שחולק וס"ל דמילתא דלא רמיא וכו' עי' ביש"ש בחולין פ"ז ס"י מב דרק כותב זה על סכין משום דכשחותך בסכין סתם אין מדקדק כמה חתך בסכין, משא"כ בכף עיי"ש, ועי' גם בפמ"ג משב"ז צו,ד, וא"כ לכאור' נראה מכל הפוסקים שם כדברי הגו"ב, ויל"ע בזה).

ה. רמ"א צד,א צח,ד ועי' בש"ך צד,ג דאף דעת המחבר כן.

ו. שיטת הש"ך צד,ג וביתר ביאור בסי' קכא, יז והוא שיטת מהר"ם מ"ץ ועי' בש"ך בסי' קכא,יז שכ' דרוב פוסקים ס"ל כן והכי קיי"ל ועיי"ש דאפשר גם הטור והרמ"א ס"ל כן, אמנם מבואר שם דאם נבלע איסור בצד א' של הכלי אין להשתמש בצד השני ורק בדיעבד אם נשתמש בו מותר, וכ"פ בערה"ש צד,ו.

ז. ועי' ש"ך קכא,יז די"ל דכ"ז דוקא בחם שע"י בישול, אבל בחם שע"י האש ממש אפשר דהאיסור מתפשט בכולו ומפליט מכולו.

ועי' במשב"ז צד,א שרוצה לומר בדעת הש"ך דאם המתכת הוא כולו חס במציאות אז אמרי' חס כולו והולכין הבליעות בכולו ומכולו, ובזה מת' הקו'

ג. לכתחילה יש לזוהר ששתי קדירות רותחות יבשות שא' מהן חלבי וא' מהן בשרי וכדו' לא יגעו זה בזה^ט, אמנם בדיעבד אם נגעו אינן נאסרים^י משום דאין בליעות יוצאים מכלי לכלי^י בלי רוטב, ואם יש רוטב^י בין הקדירות הם נאסרים אף בדיעבד^{טו}.

===== הערות וצינונים =====

דמזכיר סברא שיהיו כב' כלים ואינו מפעפע מזה לזה, ועי' במור וקציעה בסו"ס תנא שכ"כ להדיא, אמנם עי' בשו"ת רדב"ז שני אלפים שח דכ' לענין הגעלה דאפי' כלים העשויים משתי חתיכות ומחובר במסמרים כגון הכלים שיש להם בית יד ארוך ואינו מגוף הכלי אלא שהוא מחובר במסמרים נהגו להחמיר ולהגעיל ומנהגם של ישראל תורה היא עיי"ש, ועי' בשו"ת מהרש"ם ג, קיב לענין כלי מתכות עם רגלית שמחוברים במסמרים לגוף הכלי ונשאל אי הויין ככלי א' ויש בה דינים של חם מקצתו חם כולו או דהוי כב' קדירות שנגעו זב"ז, והוא מביא שו"ת הרדב"ז הנ"ל וכ' הרי הדין מפורש דהמנהג להחמיר גם בכה"ג.

יד. אם הוא רק לח קצת עי' בחו"ד צב,כ בכיאוורים דאינו נקרא רוטב ואין הבלוע יוצא מדופן לדופן, והראי' דהא בצלי אמרי' דאין הבלוע יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב אף שבודאי הן לחין הרבה, אלא ודאי דזה לא מיקרי רוטב (ועי' במשב"ז צב,כט), אמנם עי' בדרכ"ת צב,קפג דיש חולקים ע"ז, ועי' בשו"ת מהרש"ם ג,רלו דכ' דצ"ע להתיר הקדירה לכתחילה אבל לענין התבשיל יש לסמוך על החו"ד.

טו. לענין חצובה (היינו הברזל שעליו מניחים את הקדירה ע"ג האש) עי' רמ"א או"ח תנא, ד דכ' לענין פסח דחצובה צריך ליבון, ועי' במקור חיים תנא, טז בחידושים דכ' דאפי' מבשר לחלב אסור, וכן עי'

הבליעות שביד הכלי ע"י הגעלת הכלי עצמו ולכן אפי' אם נשתמש ביד הכלי בחמין מותר (ודלא כמג"א), ועיי"ש במשנ"ב תנא, עא דמוכח דהטעם דהרמ"א מחמיר לכתחילה הוא משום טעמים אחרים ועי' גם בפר"ח קכא, טז.

יא. רמ"א צב,ח.

ועי' באגר"מ יו"ד ג, דהטעם דמחמירים בזה לכתחילה הוא משום דשמא יזוכו כשיעלו הרתיחות וישפך מן הקדירה לתחת קדירה האחרת כעין הא דמביא הפמ"ג במשב"ז צז,ג, ולכן עיי"ש באגר"מ שכ' דלא שייך זה כשאין שם אלא קדירה אחת של בשר שהעמידה על מקום שנבלע בו חלב, אמנם עי' בפמ"ג בשפ"ד קה, כב דכ' לכתחילה אין לעשות כן ליגע ב' קדירות חמות אפי' אין בהם תבשיל, וכן עי' בדבריו באו"ח א"א ריש סי' קעג דג"כ כ' לענין קדירה ע"ג שולחן דלכתחילה יזהר עיי"ש, ומזה מוכח דלא כהאגר"מ אלא דגם כשאין חשש שישפך מקדירה א' לשניה עדיין אסור, ועי' בבדה"ש צב,קפב דכ' דהטעם להחמיר לכתחילה הוא משום שאין ההל' ברורה לומר שהבליעה אינה יוצאת מכלי לכלי בלא רוטב.

יב. ועי' בפמ"ג בשפ"ד קה, כב דאפי' בבלוע שמן אינו אוסר ודלא כמו מאוכל לאוכל עי' קה,ז.

יג. ולענין ב' כלים המחוברים זל"ז במסמרים או יתידות וכה"ג, עי' בהגהו' רעק"א על המג"א באו"ח תנא, כד

 הערות וצינונים

בחכמ"א עד, דחצובה שנשפך עליו איסור צריך ליבון ובדיעבד מותר דהוי כב' קדירות שנגעו בזה בזה, אמנם עי' במשנ"ב תנא, לד' דכ' דדין הרמ"א דחצובה צריך ליבון הוא רק לכתחילה משום חומרא דחמץ דבאמת ב' קדירות הנוגעות זו בזו אין יוצאת הבליעה מזו לזו, וגם יש לתלות שאף אם נשפך כבר נשרף והלך לו כיון שבכל שעה היא על האש, והפשט שהמשנ"ב מיקל בשאר איסורים אע"פ שב' קדירות אסורים לכתחילה י"ל שהוא בצירוף ב' הסברות או די"ל להשיטה בהע' יא דב' קדירות רק אסורים לכתחילה כשיש חשש שיזובר לתחת קדירה האחרת והכא לא שייך זה,

והנפק"מ בין ב' הפשטים הוא החצובות שיש לנו היום שהם יותר גדולים מהאש ולפעמים יש מסגרת אחת גדולה לשתי חצובות, וכזה אם נשפך עליהם אוכל מהקדירה א"א לומר סברת המשנ"ב שאף אם נשפך כבר נשרף והלך לו, דסברא זו בנויה בפשטות על מש"כ בשו"ע צב"ו, שאם נפל כנגד האש מותר שהאש שורפו ומייבשו (עי' אגר"מ יו"ד אנט), וזה רק שייך כשהיא כנגד האש (ולהשיטה בהע' יד דבלח קצת אוסר הכא יהי' אסור בדיעבד), אמנם אם יש להקל משום שאין חשש שיזובר לתחת הקדירה גם בחצובות של היום יש להקל ויל"ע בזה, ועי' אגר"מ יו"ד א סי' נט וסו"ס מ.

פרק טו דיני סכין

א. סכין הוא יותר חמור משאר כלים¹ משום ב' טעמים, (א) סתם סכין ואפי' אינו ב"י אמרי' דשמנוניתו קרוש על פניו ואינו נקיג (ב) אם חתך דבר שמצריך דוחקא כיון שיש דוחקא דסכינא² הוא יותר קל להפליט ולהבליע.

ב. אם חתך בשר רותח שבכ"ר³ בסכין חולבת⁴ ב"י, הבליעות שבסכין

הערות וציונים

- א. עי' כ"ז בסי' צד,ז.
- ב. דאילו בשאר כלים אמרי' דמסתמא הם נקיים עי' ש"ך צה,א, ועיי"ש בפמ"ג בשפ"ד דמביא דהרמ"א ס"ל דסתם כלים של ישראל אינם נקיים ובשל גוים אפשר דנקיים דגוים אנקיותא קפדי טפי מישראל, אמנם הוא מביא דלדינא הסכים המנחת יעקב עם הש"ך דסתם כלים הם נקיים, חוץ מאם עכשיו עומדים להדיחו כמבואר בש"ך הנ"ל, וכ"פ בחכמ"א מח,ח ובערה"ש צה,ח.
- ג. ולענין סכינים של היום עי' בפ"ת י,ב ובדרכ"ת צו,ד דמביאים משו"ת פרח מטה אהרן שכ' דזה דאמרי' סתם סכין שמנוניתו קרוש על פניו היינו רק בסכיניהם שלא הי' מקונחים ונקיים כראוי אבל סכינים שלנו שדרכם לנקות היטב ואין שום שומן דבוק בהם הוי כשאר כלים, וסיים הדרכ"ת דיבין המורה מעצמו לדון בזה הכל לפי מקומו ושעתו, ופשוט הוא דגם במקום שדרכם תמיד לנקות היטב הסכין מ"מ לא כל הזמנים שוין בזה דבשעה שעוסקין בבישול שדרך לחתוך בסכין אחת הנה ואחת הנה אין רוחצין אותו בין תשמיש לתשמיש, ועי' גם בלשון המחבר צו,א או שאינו מקונח,
- ומדייקים מזה דקינוח מועיל להסיר שמנונית הסכין, אמנם ע"ע בדרכ"ת צו,יד בשם התבואות שור דרק מועיל נעיצה להסיר השמנונית ולא דבר אחר, ועי' ברעק"א צו,א.
- (ועי' בש"ך צו,ג ובמנח"י סא,יט לציור דסומכין אמ"ד דאף סכין בחזקת שהוא מנוקה ועי' ברעק"א על הש"ך הנ"ל).
- ד. וסכין לאו דוקא דה"ה פומפיה (רי"ב אייז"ן) כמבואר בפמ"ג במשב"ז צו,ג, וכן מדוכה עי' צו,ג ועי' בדרכ"ת צד,קא דמביא בשם ריב"ם שנייטוך דגם מזלג שתחתו לאוכל בדוחקא יש בו דין דוחקא דסכינא.
- ה. עי' כ"ז בסי' צד,ז.
- ו. היי' שהשתמשו בו עם חלב בכ"ר, ועי' בערה"ש צד,לה שכ' ודע עוד דסכין חולבת במדינתנו כשבא שאלה לפני החכם יחקור במה הסכין חולבת דע"פ רוב אין משמשין בסכין של חלב ברותח כלל ורק חותכין גבינה וחמאה ואין בו דין סכין חולבת כלל, ולכן צריך החכם לחקור בזה כדי שלא להפסיד ממון ישראל חנם, דהשוואלים אינם בקיאים בזה כידוע לנו.

הולכין לכל הבשר, אע"פ שאין שם רומבו' והסכין הי' התתאה^ה, ואם אין בה ס' כנגד מקום הסכין שחתך הבשר^ט כל הבשר אסור והסכין צריך הנעלה^ה, ואם יש בה ס' כנגד הסכין הבשר מותר ויקלוף כדי קליפה^ה וי"א שיטול כדי נטילה^י. ואם הסכין אינו ב"י א"צ ס' כנגדו אלא צריך ליקח כדי קליפה^י וי"א כדי נטילה^י.

===== הערות וצינונים =====

ז. והיי' דאף דצלי בכחוש דינו מעיקר הדין בכדי נטילה ונפק"מ גם לדידן דאין אנו בקיאים בין כחוש לשמן והכל אסור, אמנם בכליעות אנו בקיאים אפ"ה הכא הכל אסור (עי' פמ"ג בשפ"ד צד,כו) משום דאגב דוחקא דסכינא מתפשט בכולו עי' בש"ך צד,כו בתי' הראשון ועי' בפמ"ג שם דהלי' כתי' זו ולכן אף בבשר כחוש הדין כן (וכן עי' בפמ"ג בשפ"ד י,כב ד"ה דין חדש), ועי' בחכמ"א מז,א דמביא תי' זו וגם מביא עוד תי' של הש"ך דמסתמא בלע הסכין ג"כ דבר שמן, אמנם ע"ע בערה"ש צד,כח דק' לומר דדוחקא דסכינא יגרום שתתפשט בכל החתיכה ולהדיא מוכח מהרשב"א והרא"ש דבענין דוחקא דסכינא שוה דבר חריף לרותח גמור ובדבר חריף אינו מתפשט יותר מכדי נטילה, ולכן כ' דהטעם הוא דסתם סכין של חלב יש עליו שמנונית חמאה וגם בבשר יש שמן, וכן עי' ברעק"א צד,ח.

ז. מלתא דלא רמיא עליה דאינש לאו

אדעתיה, אמנם הש"ך חולק וס"ל דנאמן, אמנם מסיים דכ"ז כשידוע לו בבירור עד כמה חתך אבל מן הסתם ודאי הדרך לחתוך בכל הסכין וכ"פ לקולא החכמ"א מז,א והערה"ש צד,כט.

י. רמ"א צד,ז.

יא. פשוטות הט"ז צד,יג וכ"ה מפורש

בט"ז צו,א (ועי' בהגהו' על הפמ"ג משב"ז צד,יג שכבר מק' עליו מהט"ז בסי' צו דהוא שלא כדמפרש הפמ"ג בט"ז בסי' צד דקליפה לאו דוקא ור"ל כדי נטילה) והטעם הוא דשם האיסור עכ"פ יותר דבוק ונסרך, וכ"פ בחכמ"א מז,א ובערה"ש צד,ל.

יב. פמ"ג במשב"ז צד,יג. ועי' בהע' הקודמת בסוגרים.

יג. היי' דמצד בליעות מעצם הסכין אין לחוש כיון דהוא אינו ב"י, וכל

הטעם לאסור הוא משום שמנונית שע"ג הסכין, וכ' הט"ז צד,יג דכיון דהוא דבר מועט אמרי' דכיון שצריך ליטול כדי קליפה ששם האיסור נסרך יותר אמרי' שבודאי יש ס' כנגדו אמנם אם אין ס' כנגד השמנונית בחתיכת הבשר כל הבשר אסור וכן נקט הש"ך בנקה"כ שם, אמנם כמה פוסקים נקטו כמש"כ הב"ח דא"צ ס' כנגד השמנונית דכיון דהשמנונית הוא דבר מועט אינו מתפשט יותר מכדי קליפה עי' בש"ך צד,כט, ועי' בפמ"ג במשב"ז צד,יג שכי' שמשמעות הדברים הוא שפסק כב"ח ודלא כמש"כ בנקה"כ, וכן מביא

ח. עי' ש"ך צד,כה דכשיש דוחקא דסכינא בלע טובא אע"ג דהסכין הי' למטה והבשר למעלה ואין דינו כתתאה צונן.

ט. היינו דרק צריך ס' כנגד מקום הסכין שחתך אבל א"צ ס' כנגד כל הסכין עי' בט"ז צד,יב וש"ך צד,כח, ועיי"ש שהביאו המהרש"ל שס"ל שלמעשה צריך לשער נגד כל הסכין דהיי' הלהב חוץ לקתא דכל חותך בסכין אינו מדקדק כמה חתך בסכין ואף אם יאמר ברי לי שלא חתכתי רק במקום זה אינו נאמן דכל

ג. אם הבשר^{טו} הוא פחות מיד סולדת בו^{טז}, או בכלי שני להשיטות דאינו נאסר, אפ"ה כשחתכו בסכין חולבת אפי' אינו ב"י אמרי' דמבליע כדי קליפה כיון שיש דוחקא דסכינא, ולכן צריך לקלוף הבשר והסכין צריך נעיצה בקרקע^{יז}.

ד. אם חתך בשר צונן בסכין חולבת, מן הדין א"צ אלא הדחה ושפשוף היטב, ומ"מ נכון לקלוף הבשר^{יח}. ולגבי הסכין תלוי בזה, אם הבשר לא הי' קשה ידיחנו היטב^{יט} קודם שיתייבש הסכין ודיו, אבל אם הבשר היה קשה^כ או אפי' הי' רך ונתייבש הלחות על הסכין^{כא} אז הסכין צריך נעיצה.

ה. אם חתך^{כב} פירות^{כג} וירקות^{כד} שיש בהן לחות כגון קישואים, בסכין של בשר ורוצה לאכלם בחלב, לא מהני הדחה ושפשוף, דאדרבה עי"ז יהי' נסרך בהם יותר^{כה}, ולכן צריך שיגרוור קצת ממקום החתך^{כו},

==== הערות וצינונים =====

דכשהבשר מבושל כיון דרכיך נכון לקלפו וצ"ע.

ב. חכמ"א מז, ד (ומש"כ מז, ג דהסכין צריך נעיצה לכאור' הוא רק בחתך דבר שיש בו חמימות).

כא. ש"ך צד, לא וחכמ"א מז, ד (ויל"ע בסוף דברי החכמ"א).

כב. יד יהודה צד, מו בפיה"ק עפ"י הרמ"א סט, כ.

כג. עי' כ"ז בסי' צו, ה.

כד. חכמ"א מט, ט.

כה. ערה"ש צו, כא.

כו. ש"ך צו, כא.

ועי"ש בש"ך דלענין קישואים כ' התו"ח דהם חריפי קצת ולפי"ז אפי' אם הסכין הי' נקי יהי' צריך גרידה ועי' בפמ"ג בשפ"ד שם שטעם זה עיקר אמנם טעם זה לא הובא בחכמ"א וערה"ש.

כז. ועי' בט"ז צו, יד שמביא שגרירה היא פחותה מקליפה שהקליפה צריכה שתהא גסה קצת שתוכל להנטל כולה כאחת.

מהפר"ח שהש"ך אף שהודה בנקודות הכסף להט"ז אין בהודאתו כלום כיון שהגיד בש"ך אין חוזר ומגיד עי"ש, וכן כ' בגר"א צד, כד ובחכמ"א מז, ב ובערה"ש צד, ל דכיון דהוא משהו אינו מתפשט יותר מכדי קליפה. ועי' גם בחזו"א יו"ד כב, ה.

יד. פמ"ג במשב"ז צד, יג ועי' לעיל בהע' יא בסוגרים.

טז. עי' ברמ"א צד, ז ובנו"כ.

טז. עי' ביאור הגר"א צד, כז ובפמ"ג בשפ"ד י, כב ד"ה דין חדש וביד יהודה צד בפיה"א לט ובפיה"ק מז.

יז. עי' ברמ"א צד, ז דכ' ואפי' אין הסכין ב"י יש לקלוף הבשר "מעט" משום שמנונית הסכין, ועי' בחכמ"א מז, ג דלומד דר"ל כדי קליפה וכלל ב"י ואינו ב"י ביחד.

יח. עי' ביו"ד סי' קכא להפרטים בזה.

יט. חכמ"א מז, ג, ועי' ביד יהודה סי' צד בפיה"א לט ובפיה"ק מז דכ'

אבל אם חתך בו לפת שהוא ריבוי^{כה} או גור^{כט} א"צ גרידה משום שאין בהם לחות הרבה^ל לא.

ו. אסור לחתוך הפת שאוכלים עם הגבינה בסכין שרגילין לחתוך בשר וכן להיפך^{לב}, אמנם אם קינחו יפה י"א שמותר^{לג}, וי"א דמדינא צריך נעיצה^{לד} ומצד המנהג גם זה אסור^{לה}.

ז. וכל שכן שאסור לחתוך גבינה אפי' צוננת בסכין שרגילין לחתוך בשר^{לו} ובזה לכו"ע לא מועיל קינוח, אלא שו"א שמעיקר הדין נעיצה מהני אלא שמצד המנהג אסור^{לז}, וי"א דאף מדינא נעיצה לא מהני^{לח}.

==== הערות וצינונים =====

יהודה צו, ליד בפיה"א דמביא החו"י וחולק עליו וס"ל דגם בדיעבד אסור, אמנם מצדד להתיר בצירור של החו"י עם עוד סברא עיי"ש, ועי' במה שמק' המנח"י סא, לז על התו"ח סא, יא דכ' דבמקום שא"א לגררו דאסור בדיעבד ממש"כ הרמ"א בעצמו דבמקום שצריך קליפה דמותר בדיעבד (עי' רמ"א צא, ד) וכ"ש שיהי' זה בגרירה עיי"ש.

לב. עי' כ"ז בסי' פט, ד.

לג. ט"ז פט ו-ז וכ"פ בחכמ"א מ, יד ובערה"ש פט, טז. ואם חתך לחם בלא קינוח עי' במשב"ז צו, יד דלא מהני הדחה אלא גרידה.

לד. ש"ך פט, כב ועי' בפמ"ג במשב"ז פט, ז דכן נוהגים העולם אם לא בשעת הדחק ובדרך, וטעם הש"ך הוא דחוששין דדוחקא מפליט אף בצונן עי' פמ"ג במשב"ז פט, ו ובשפ"ד פט, כב.

לה. ש"ך שם שלומד כן ברמ"א, ועיי"ש בש"ך דבשעת הדחק שאין לו סכין אחר מוקמינן לה אדינא.

לו. עי' כ"ז בסי' פט, ד.

לז. ט"ז פט ו-ז.

לח. ש"ך פט, כב ועי' בשפ"ד שם דמסביר דהטעם דהכא הוא יותר

כה. ש"ך צו, כב.

כט. חכמ"א מט, ט ערה"ש צו, כא.

ל. ואם מה שדבוק על הסכין הוא דבר שמן צריך שפשוף והדחה עי' בשו"ע סד, יז וברמ"א סד, יט ובביאור הגר"א כט, לז ועי' גם בפ"ת צא, א. אמנם אם אינו דבר שמן יל"ע דעי' בחכמ"א מז, ג דכ' בחתך בשר בסכין חולבת דמן הדין יעשה הדחה ושפשוף ואולי ס"ל דמן הסתם צריך לחוש שיש עליו דבר שמן ג"כ או אפשר דרק החמיר כשחתך בשר ויל"ע בזה.

לא. ובבשר רואין מסעיף הקודם שאין בה דין גרידה כלל, ולענין דגים עי' ש"ך צו, טז דמבואר דבדגים שלא נמלחו אין בהם דין גרידה, אמנם עי' בשו"ת חות יאיר קעט והו"ד בפ"ת צו, ה דס"ל דגם בחתך דג שייך הסברא דהוא לח וא"א להדיח אותן משום שעיי"ז יהי' נסרך בהם ביותר, ועיי"ש לענין דג שנפתח עיי' גוי שכ' דבקישואים קל לגרור קצת משא"כ בדג שא"א לגררו, ואם נאמר לקלף מקום החתך יפסד כלו כיון שקליפה היא גסה קצת, ולכן כיון שא"א לתקנו הו"ל בדיעבד ומותר, ולכן ישטוף עליו מים ויעבור עליו בכח חודו של סכין, וגרירה ממש מבשר הדג לא בעי עיי"ש, ועי' ביד

ח. נהגו כל ישראל להיות להם שני סכינים^{לט} ולרשום אחד מהם שיהא לו היכר^מ, ונהגו לרשום של חלב^{מא}. ויש שנוהגים להיות להם ג' סכינים א' של בשר וא' של חלב וא' שחותכין בו לחם^{מב}.

==== הערות וצינונים =====

חמור מבסי' קכא בסכין של איסור דמועיל נעיצה, משום דמבשר לחלב שמא ישכח, וכן כ' ביד יהודה פטז, בפיה"א עיי"ש.

בשם תשו' אדני פז דס"ל דאין לסמוך על ב' מיני קתות של סכינים כי חיישינן שלפעמים ישתמש בהם אדם אחר בבשר כיון שאין בהם חרוצין.

למ. רמ"א פטד, ועי' לעיל בסעיפים ה-ו די"א דהמנהג הי' כדי שיוכל לחתוך גבינה ובשר וי"א שהמנהג הי' כדי שיכול לחתוך לחם של המין השני.

מא. ועי' בפמ"ג במשב"ז פטז, שלא יעשה הסימן בשל בשר פן יבוא אחר להשתמש בו חלב כיון דרובן חורצין של חלב, והמוצא סכין חרוץ ברחוב של יהודים ודאי של חלב הוא.

מ. ועי' בערה"ש פטז, שכ' דה"ה כל הכלים כגון קערות קטנות וגדולות וכפות ומזלגות יעשה משני מינים לבשר ולחלב כדי שלא יתחלף או לעשות חריצים על של חלב, וע"ע בדרכ"ת פטנד, כד פט, כד וסיים ומנהג נכון הוא והובא בערה"ש פטז, ועי' בדרכ"ת פט, נג מה שמביא בזה וסיים דכן נתפשט המנהג גם במדינתנו.

פרק טז

דיני נ"ט בר נ"ט

- א. נותן טעם בר נותן טעם^א דהתירא^ב, כגון לבשל או לצלות דבר פרווה בכלי בשרי ב"י נקי^ג ע"מ לערכו עם חלב אסור לכתחילה, ואפי' אם בישלו כבר בלי כוונה לערכו עם חלב אסור לערכו עם חלב ומ"מ בדיעבד אם עירבו בחלב^ד מותר באכילה^ה י.
- ב. אע"פ שאסור לערב המאכל בחלב, אבל מותר ליתנו לתוך כלי חלביו שלא ע"י עירוי^ו אפי' לכתחילה^ז. ונחלקו הפוסקים אם מותר לבשלו לכתחילה בכלי בשרי ע"מ ליתנו אח"כ בכלי חלביו^ח.
- ג. אם הכלי שנתבשל בו לא הי' ב"י מותר לכתחילה לערכו עם חלב^ט,

---

 הערות וצינונים

- א. עי' כ"ז ברמ"א בסי' צה,ב.
- ב. דדבר האסור אפי' יש בו כמה פעמים נ"ט בר נ"ט עדיין נשאר אסור עי' בט"ז צה,א, ועי' בש"ך צד,כב שיש בזה ב' טעמים או משום דבאיסור כל מה שמקבל טעם אמרי' חנ"ן וא"כ הוה כטעם ראשון, או כמש"כ הר"ן דרק בהיתר יש היתר של נ"ט בר נ"ט דכיון דאיקלש כולי האי לא חשיב לאסור, אבל במידי דאיסורא כל היכא דאיכא טעמא אסור לעולם. ולענין אי הוי מה"ת או מדרבנן עי' בפמ"ג בשפ"ד צד,כב.
- ג. ועי' ש"ך צה,א דסתם קדירה שמבשלים בו אמרי' מסתמא נקי הוא, ורק לגבי הדחת כלים אמרי' דמסתמא שומן דבוק בהן דהא השתא הוא דמדיחן.
- ד. ואם עירבו במזיד יל"ע ועי' בדרכ"ת צה,טז.
- ה. ועי' בש"ך צה,ד דמביא המהרש"ל דבנצלו אסור בדיעבד דיש רק ב' נותני טעם משא"כ בבישול יש ג' נותני טעם מהבשר לקדירה, מקדירה למים,
- ממים לאוכל, אמנם הרמ"א כ' דבכל ענין מותר בדיעבד וכ"פ בחכמ"א מח,א וכן עי' בערה"ש צה,יב.
- ו. ולענין נ"ט בר נ"ט דעדיין מורגש הטעם עי' בפר"ח צה,ג דגם בכה"ג יש בו דין נ"ט בר נ"ט אמנם עי' בדרכ"ת צה,ה די"ח עליו.
- ז. רמ"א צה,ב.
- ח. ש"ך צה,ה.
- ט. ועי' לקמן בסעיף טז שיש ציור דאסור.
- י. עי' פמ"ג במשב"ז צה דה דמביא מח' האחרונים בזה וסיים דאפשר לכבוד השבת וכדומה המיקל אין גוערין בו, אמנם עי' באגר"מ יו"ד ג, אות ב' דיש להקל בזה.
- ועי' בתהלה לדוד בהל' בכ"ח סי' כ דלאחר שהביא מח' הנ"ל כ' דנראה דאם אינו ב"י מותר לבשלו לכתחילה ע"מ לתנו בכלי ההפכי.
- יא. רמ"א צה,ב, ועיי"ש דכ"ז כשהמאכל אינו דבר חריף דדבר

אבל אסור לכתחילה לבשלו בכלי שאינו ב"י ע"מ לערבו עם חלב משום דנותן טעם לפגם אסור לכתחילה^ז.

ד. נחלקו הפוסקים אי אמרי' נ"ט בר נ"ט בשעת בישול, כגון שנפל חלב על קדירה שמבשלין בה פרווה ואח"כ ערבו עם בשר, די"א דאסור אם אין ס' כנגד החלב דבשעת בישול הכל מקושר וחשבינן לקדירה כחלק מהמאכל ולכן נידון כטעם ראשון^ז, ויש מקילין דאפ"ה דינו כטעם שני ומותר בדיעבד^ז.

ה. נחלקו הפוסקים אם טעם הראשון הי' באוכל וטעם השני הי' בכלי, די"א דכל באוכל הוי כממש ולכן רק נידון כטעם א' בכלי^{טו}, אמנם י"א דאם הי' נתינת טעם אח"כ בכלי נידון כטעם שני^{טו}.

ו. אם לא בישל הפרווה בכלי בשרי ב"י אלא שנתן הפרווה רותח בכלי בשרי ב"י, או שנתן הפרווה קר לכלי בשר ב"י רותח^י, מותר

==== הערות וצינונים =====

צה,ב דכ' דהרשב"א הוכרח לומר דביצה היא מנוקבת דאל"ה אף אם בשלו עם בשר הוה נ"ט בר נ"ט טעם א' בקליפה דהוי כמו כלי, ועי' בדרכ"ת צה,ז.

מזו. פמ"ג במשב"ז צה,א קג,ו.

מזו. עי' יד יהודה צה בפיה"א א ובפיה"ק ב וכן בסי' צד,יט בפיה"א ד"ה הפ"מ וד"ה מיהו, דלאו דוקא מתחילה בכלי ואח"כ באוכל דה"ה מתחילה באוכל ואח"כ בכלי, אמנם רוטב של בשר לא נחשב לטעם רק לבעיץ, וירקות שנתבשלו עם הבשר צ"ע אם נחשב לטעם עי"ש ועי' גם בחו"ד צה ביאורים ד.

ועי' בפ"ת צה,א די"ח על כל הנ"ל וס"ל שגם כששני הטעמים נבלעו באוכלין גרידא יש דין נ"ט בר נ"ט.

יז. עי' כ"ז ברמ"א צה,ב.

יח. עי' ט"ז צה,ג וש"ך צה,ו דאם שניהם חמים הו"ל כנצלו וכ"פ

בחכמ"א מח,א אמנם ע"ע בערה"ש צה יב,יד.

חריף אפי' אינו ב"י אוסר אפי' בדיעבד עד שיש ס' כנגד בשר הבלוע בהם.

יב. חכמ"א מח,ב (ועי"ש במש"כ אם אין לו כלי אחר וא"א להשאיל) וכ"כ בתהלה לדוד הלי' בב"ח סי' כ, (ועי' בביאור הגר"א צה,ז).

יג. חו"ד צה בביאורים א' ובחידושים ב' וכ"פ בערה"ש צה,ד, ועי' גם בדרוש וחיידוש לרעק"א בסוף ח"א בתשו' להרב מוה' זעקיל (עמוד פז) דכ' דנסתפק בדין זה די"ל דנ"ט בר נ"ט הוי רק היכא דתחילה נפסק הכח הא' כמו דגים שעלו בקערה של בשר, דבתחילה נפסק המבליע ונבלע בקדירה, אבל היכא דבשעה שבשלו דגים נטף שומן על דופן הקדירה מבחוץ, י"ל אף דהולך דרך קדירה לא מקרי נ"ט בר נ"ט, דכח הראשון דהיי' הבשר התפשט בכח אחד להקדירה ולדגים שבתוכו, וכ' דיש לו ראיות לזה, ועי' בדרכ"ת צה,ז.

יד. עי' פ"ת צה,א צז,ה בשם תשו' בית אפרים, וכן מביאים הפמ"ג במשב"ז

לכתחילה לערבו עם חלב, אבל אסור להעלותן בכלי בשרי בכה"ג ע"מ לערבו עם חלב^י.

ז. אם הודח כלי בשרי ב"י בתוך כלי חלבי ב"י או שהודחו כלי בשרי ב"י וכלי חלבי ב"י ביחד בתוך כלי פרווה^ק, אם המים שבתוכו הוי כ"ר וידם"ב, אע"פ שכולם נקיים, כולם אסורים וצריכים הגעלה, משום שהוי טעם שני באיסור משום דהכלים נוגעים זב"ז ונפלט טעם מזה לזה^כ ומשום דכשטעם שני של בשר ושל חלב נכנסים במים מיד נאסרת המים וחוזרת ואוסרת הכלים.

ח. אם אחד מן הכלים אינם ב"י והכלים הם נקיים כל הכלים מותרים^{כב} אף הכלי שאינו ב"י דהוי נ"ט בר נ"ט דהיתרא אף לאחר שנכנס בתוך כלי זה מאחר שאינו ב"י^{כג}, והמים נוהגים בהן איסור לכתחילה^{כד}. ט. אם א' מן הכלים אינם ב"י^{כה} והי' בעין דבוק בו^{כו} הכל אסור משום שטעם השני דהב"י נותן טעם לתוך הממשות והוי טעם שני באיסור ועוד דהבעין נוגע בכלי הב"י, אמנם אם יש בעין דבוק בכלי שהוא ב"י אותו שהוא ב"י מותר שטעם פגום אינו אוסרו, והאינו ב"י אסור^{כז} משום שנוגע בו הבעין, ואם שניהם אינם ב"י ויש בעין על א' מהן המלוכלך מותר והנקי אסור^{כח}. וכ"ז איירי בסתמא אבל אם יש ששים במים כנגד הבעין כל הכלים מותרים^{כט}.

י. אם הודחו כלי בשרי ב"י וכלי חלבי ב"י תוך כלי פרווה בזה אחר זה^ל, אם שניהם נקיים הכל מותר^{לא} דהמים הוא תמיד נ"ט בר נ"ט

===== הערות וצינונים =====

יב. ט"ז צה,ד.	שאין כן במים גרידא.
כ. ע"י כ"ז ברמ"א צה,ג ונו"כ.	כה. ע"י כ"ז בסי' צה,ג ובש"ך צה,י.
כא. וע"י בפמ"ג במשב"ז צד,ז דאע"ג דשתי קדירות שנוגעות זב"ז אין מפליטין מזה לזה בלי רוטב מ"מ ע"י הבל בקדירה מפליט שפיר.	כו. אמר"י מסתמא שומן דבוק בהן דהא השתא הוא דמדיחן.
כב. רמ"א צה,ג.	כז. לבשר וחלב מדינא ולשאר דברים ממנהגא.
כג. ט"ז צה,ט.	כח. פמ"ג בשפ"ד צה,י.
כד. והטעם בזה ע"י ט"ז צה,י וש"ך צה,יד כיון שיש בו בליעות של נותן טעם לפגם מבשר וחלב ואין שייך בזה דיעבד כמו בתבשיל דהוא דבר חשוב והתורה חסה על ממון של ישראל מה	כט. עפ"י צה,ג ועפ"י הפמ"ג בשפ"ד צה,א.
	ל. ע"י כ"ז ברמ"א צה,ג.
	לא. ולענין אם מותר לכתחילה להדיחן בזה אחר זה, ע"י באגר"מ יו"ד ג,י

דהיתירא, ואם א' מן הכלים מלוכלכים תלוי בזה, דאם בתחילה הודח המלוכלך אז נאסר השני אבל אם בתחילה הודח הנקי שניהם מותרים, ואם שניהם מלוכלכים הראשון מותר והשני אסור^ל, ואם יש ששים במים כנגד הבעין בכל אופן מותר.

יא. אם עירה מים רותחין מכ"ר בשרי ב"י על כלי חלבי ב"י^ל ולא נפסק הקילוח^ל, אע"פ שאין כאן חשש דהכלים נגעו זב"ז, וגם שהי' כבר טעם שני קודם שהגיע לכלי חלבי, אפ"ה כ' הרמ"א דדינו כמו שהי' בכ"ר^ל והכלי התחתון אסור^ל, ובמקום הפסד ובעת הצורך י"א דיש להקל דאינו נאסר^ל.

יב. אם עירה מים רותחין מכ"ר פרווה על כלים של בשר ושל חלב ולא נפסק הקילוח אם שניהם מלוכלכים שניהם אסורים^ל, ואם

הערות וצינונים

ובמשאת בנימין שהובא בפמ"ג במשב"ז צה,ג).
לו. עי' פמ"ג במשב"ז צה,ג דהרמ"א אינו אוסר אלא התחתון ולא העליון, וכן אם העליון אינו ב"י פשיטא דהתחתון שרי.

לו. עי' פמ"ג בשפ"ד צה,ה דבהפסד שרי ולעת הצורך אין להחמיר כ"כ, ועי' בחכמ"א מחא דלכבוד שבת וכיוצ"ב אם אין לו כלי אחר יש לסמוך על המתירין דמותר לערות וכ' דמ"מ ימתין עד שיצטנן קצת מרתיחתו דאז לכו"ע מותר לערות (ויל"ע בכוונתו), ועי' בערה"ש צה,כב דכ' דכיון שיצא מפי רבינו הרמ"א יש להגעיל הכלי אם היא של מתכת ואם היא של חרס לא ישתמש בה מעל"ע.

לח. ט"ז צה,יב ש"ך צה,כ וכן מבואר בפמ"ג בשפ"ד צה,כ וכן עי' בערה"ש צה,כב ובאגר"מ יו"ד א,מב ענף ד, וכ"ז דלא כהרמ"א צה,ג דמיקל בזה (והש"ך הנ"ל למד דפשוט ברמ"א הוא דאינו מפליט ומבליע כאחד בכלי שהוא קשה, ועי' בכיור הגר"א צה,כב דמבאר דבריו דמיד שנחו המים על כלי אחד הוי כלי שני נויל"ע מרמ"א צב,ז דעירוי כ"ר שנזחל ע"ג מקום קר דדינו כעירוי כ"ר אם לא נפסק הקילוח).

אות ב דאם כשהודח הכלי ראשון לא הי' בשעת הרתיחות על האש א"כ כל הנידון הוא אם מותר להעלות המים בכלי חלב כדי להעלותו אח"כ בכלי בשר שגם להפמ"ג שהובא לעיל בהע' י' שנוטה לאסור לבשל בכלי חלבי על דעת להעלותו בכלי בשרי, אולי גם הוא מודה דמותר להעלות ע"מ להעלות, וכיון שגם דינו של הפמ"ג שנוי במח' ודאי דאין להחמיר, ועיי"ש דהאגר"מ סובר דיש להקל גם בצירור של הפמ"ג, אמנם עיי"ש דכ' דבמקומותינו שאיכא מים חמין בלא טירחא גדולה יש להחמיר מצד חשש קטן דאולי הפמ"ג יאסור גם בלהעלות ע"מ להעלות עיי"ש.

לב. עפ"י הפמ"ג בשפ"ד צה,יח.

לג. עי' כ"ז ברמ"א ונו"כ צה,ג.

לד. פמ"ג במשב"ז צה,ג דאם נפסק הקילוח הכל מותר.

לה. ועי' ט"ז צה,ג עם הפמ"ג במשב"ז שם דהטעם הוא דניצוק חיבור לכן אנו חושבים קילוח העירוי כאילו הוא בכלי שמערה ממנו, ולכן אוסר את הכלי שהוא מערה עליו (אמנם ע"ע בש"ך צה,ה,

א' נקי וא' מלוכלך הכלי שהוא נקי ודאי אסור והכלי שאינו נקי ג"כ יש לאסור (עי' צהערה) לט, ואם שניהם נקיים יש להקל בהפס"מ מ"א.

יג. אם הודחו כלים של בשר ושל חלב בכלי שני אפי' שניהם מלוכלכים, אם לא הי' שם חלב צלול שניהם מותרים דאין כלי שני מפליט ומבליע כאחד מ"ב.

יד. אם נמצא קערה חולבת בין כלי בשר לא חיישינן שמא הודחו ביחד בדרך שנאסרים מ"ב.

הערות וצינונים

וקליפת כלי א' כששניהם מלוכלכים יהיו מותרים עי' בדרכ"ת צה, עז.

מב. עי' פמ"ג במשב"ז צה, יב וכן עי' בחור"ד צה, ט בביאורים, וגם כשיש לכלוך זה נקרא מפליט ומבליע כאחד משום שצריכין לחממו כ"כ שיהי' יכול להבליע אח"כ, אמנם בחלב צלול דמתערב בתוך המים אז המים החמים נחשבים כחלב אם אין ס' נגד החלב, (וע"ע במהרש"ל ביש"ש ח, סד והור"ד בט"ז צה, יב (והט"ז חולק עליו) דכ' לאסור אפי' בכלי שני דיש לחוש להלכלוך יתמחה בתוך המים ויהיו נחשבים כגוף האיטור, אכן כ' דכיון שהוא קצת כמו חומר אין המורה צריך לשאול ע"ז אם היו מלוכלכות עד שיתברר לו ממילא שהיו מלוכלכות, ועי' בט"ז סט, כג עמש"כ הרמ"א דבשר שנמלח ולא הודח אח"כ אם הושם בכלי שני ואין ס' נגד המלח הכל אסור דמאחר שיש שם מלח וציר אפי' בכלי שני מבשל, והט"ז מביא מהרש"ל שחולק דכלי שני אינו מבשל ואינו מפליט ומבליע כאחד הדם שבתוך המלח בבשר, ועי' בפמ"ג במשב"ז שם דמק' על המהרש"ל דלא מבין דבריו דאינו מפליט ומבליע כאחד ר"ל דאינו מפליט מגוש לדבר אחר אבל כאן המלח נמס במים ומבליע דם בעין לחתיכה).

מג. רמ"א צה, ג ועי' בט"ז צה, יד דאפי' אם גיליין באותו בית להדיח בכ"ר מותרין מכח ס"ס, ספק שמא לא הודחו עמהם ואת"ל הודחו שמא לא היתה ב"י, עוד טעם יש עי' בדרכ"מ צה, ה דמביא

למ. עי' בש"ך צה, כ דשאינו נקי צ"ע אי נימא כיון דהנקי נעשה נבילה חוזר ואוסר השני כיון שמערה עליו כל פעם או נימא דעירווי לא מבשל כולי האי, וכ' דיש להחמיר במקום שאין הפס"מ, וכ"כ בפמ"ג בשפ"ד צה, כ דיש להחמיר ומשמעות דבריו הוא דראוי להחמיר גם כשרק עירה פעם א', וכן משמעות דבריו הוא דאסור גם בהפס"מ עיי"ש, ועי' באגר"מ יו"ד א, מב ענף ד דלומד פשט בהש"ך דאם רק עושה עירווי א' אז האינו נקי מותר ומה שהחמיר הש"ך הוא בעשה עוד עירווי, ועיי"ש דכותב כהש"ך ומיקל רק בהפס"מ, וכ"ז דלא כמו שנראה מהט"ז צה, יב דהאינו נקי מותר.

מ. פמ"ג בשפ"ד צה, כ וכ' ואם אפשר בהגעלה יגעלנה, ועי' גם בחכמ"א מח, יב דמחמיר בזה שלא במקום הפס"מ, וגם בהפס"מ כ' דיש להורות שימתין מלהשתמש בכלים אלו עד לאחר מעל"ע בכדי שלא יהי' בזה חשש איסור דאורייתא (ועיי"ש בחכמ"א דמתיר כל ציורי סעיף זה בהפס"מ).

מא. ואם יש ששים כנגד קליפת הא' כששניהם נקיים מותר ומסתמא יש במי הדחה ס' נגד קליפת האחד עי' בפמ"ג בשפ"ד צה, כ, וכן אם יש ס' כנגד הלכלוך וקליפת כלי א' כשא' מהן מלוכלך או כנגד הלכלוך של ב' הלכים

זו. כל דינים האלו של הדחה איירי שהדיחו הכלים בדבר שאינו פוגם הבעין, אבל אם הדיחו אותו בדבר שפוגם הבעין והטעם, הכל מותר^מ. זו. קדירה בשרית שבשלו בה דבר פרווה ותחבו בה כף חלבית נקיה ואחד מהן הוא ב"י ואחד מהן אינה ב"י^מ, מדינא הכל מותר דטעם שבא מהב"י הוא נ"ט בר נ"ט דהיתרא והטעם שבא מהאינו ב"י הוא פגום ואינו אוסר, אלא שהמנהג הוא להחמיר שלא להניח התבשיל בכלי שהוא מהמין האינו ב"י^מ אלא מניחים אותו בכלי שהוא כמין הב"י^מ וכן נוהגים לאסור הכלי שאינו ב"י^מ, ואם יש במאכל

הערות וצינונים

זו. ועי' ברעק"א צד,ה דאם הקדירה היתה הכלי שאינה ב"י אין לערות מהקדירה להכלי שהוא כמין ההפכי בעוד שהקדירה רותח.

מח. ועי' ש"ך צה,יח דמביא מתורת חטאת דכ' דאין לאכול המאכל לא עם בשר ולא עם חלב, והש"ך מק' עליו דלמה לא יאכל המאכל עם אותו מאכל שכמין הב"י, דהאינו ב"י רק נותן טעם לפגם והרמ"א בעצמו בס"י צה,ב כ' דאם הי' הכלי שנתבשלו בו לפגם שלא הי' ב"י נוהגים בו היתר לכתחילה לאכלו עם המין השני ועי' בפמ"ג בשפ"ד שם, אמנם עי' בחכמ"א מח,יא וערה"ש צד,כא דאם הוא מאכל שאפשר לאוכלו בלא שומן או חלב וגם האדם אינו מקפיד בכך הוי כלכתחילה ויש לאכלו לבד ואם א"א לו לאוכלו כך הוי כדיעבד ומותר לאוכלו בשומן או חלב כמין הכלי שהוא ב"י, (ועי' בדרכ"ת צד,עא דמביא מהחמודי דניאל דאם שניהם אינם ב"י אין לאכול לא עם בשר ולא עם חלב דהוי לכתחילה ועיי"ש דמביא מס' מנחת פתים שדבריו צ"ע).

ועי' בט"ז צד,ט ובש"ך צד,יט דכ' עפ"י הרמ"א צה,ג דכ"ז במאכל, אבל אם בשלו מים אסורים באכילה, וכ"פ בחכמ"א מח,יא, ועי' בט"ז צה,י ובש"ך צה,יד דהטעם הוא דבלעי מפגם בב"ח ולא שייך כדיעבד במים גרידא כמו

דהוא משום דלא מחזקינן איסורא דלמא הודח בכלי ראשון, ועי' בביאור הגר"א צה,כג דמביא ב' הטעמים, ועי' בפמ"ג במשב"ז צה,יד דמביא ב' הטעמים וכ' דהנפק"מ הוא אם יש רק ספק א' ומביא הפר"ח דמחמיר כשיש רק ספק א', ועי' בחכמ"א מח,טז דרק מביא הטעם דס"ס וע"ע בערה"ש צה,כג דמביא הטעם דלא מחזקינן איסורא ג"כ.

מז. עי' בשו"ע צה,ד דמיקל אם שמו אפר במים שע"י האפר הוא נטל"פ, ועי' בט"ז צה,טו וש"ך צה,כא מה שהשיגו על המחבר ועיי"ש בפמ"ג, אמנם עי' בחכמ"א מח,טו שפוסק כהמחבר וכ"כ בערה"ש צה,כד דכן המנהג הפשוט אצל כל בעלי הוראה, ובשאר דברים המרים שפוגמים ודאי אולי גם הט"ז והש"ך יקילו.

מה. עי' כ"ז ברמ"א צד,ה.

זו. כן גורס הש"ך צד,יח וביאור הגר"א צד,יח. והטעם לחומרא זו הגם דגם בנ"ט בר נ"ט מותר לאוכלו בכלי של המין ההפכי עי' לעיל סעיף ב' כ' בש"ך צד,יח בתי' השני דיש לחוש דלמא אתי למטעי ולומר דלעולם כף חלבי אינו אוסר בקדירה בשרי אע"פ ששניהם ב"י וזה ודאי אסור ואע"ג דהוא חשש רחוק מ"מ יש ליישב המנהג כן.

ס' נגד חלק הכף שתחב הכל מותר (ועי' צהע' לענין אס שניהם צ"י ויש ס' כנגדו).²

יז. אם בשלו פרווה בכלי פרווה נ"א ותחבו בה כף חלבי ב"י, ואח"כ ב"י בשלו בה פעם אחרת דבר פרווה ותחבו בה כף בשרי ב"י, ולא הי' במים ס' כנגד א' מהכפות, י"א ב"י שאסור להשתמש בקדירה לא בשר ולא חלב ורק פרווה מותר, אמנם י"א ב"י דאין להחמיר כאן משום

הערות וצינונים

בסעיף ז דיש חשש שהכלים נוגעים זב"ז מה מועיל ששים הא בולעת הכף מהקדירה והוא טעם שני, לכן כ' הט"ז דבע"כ הרמ"א ס"ל כטעם השני שם דנאסרת המים וכו' וכאן אין חשש זה כיון שיש ס', אמנם ע"י בש"ך צד, ח דכ' דלהרמ"א אע"פ שיש ס' כנגד הכף הכף אסור, ועי' בפמ"ג ורעק"א שם שמק' עליו מרמ"א זו דאם יש ס' הכל מותר גם הכף, ועי' בחו"ד צד ביאורים י דגם להרמ"א הכף ודאי אסור לפי המנהג עיי"ש, וכן בחכמ"א מוט מק' קו' הנ"ל על הש"ך וג"כ כ' דאפשר מצד המנהג יש לאסור הכף.

נא. עי' כ"ז בס"י צד, ה.

נב. עי' בש"ך צד, טו דמביא מהרר"י דדינים אלו הוא אפי' אם תחיבת הכף השניה הי' לאחר מעל"ע דתחיבת כף הראשונה, אמנם מביא מהגהות הר"ף דחולק ע"ז וס"ל דאם הי' לאחר מעל"ע מותר להשתמש בקדירה לכתחילה עם המין שתחב באחרונה.

נג. מחבר ורמ"א צד, ה, ולטעם הדבר עי' ט"ז צד, ו וכדף אחרון להט"ז, ועי' בפמ"ג בשפ"ד צד, כא דראוי לחוש להט"ז וכן הביא כן מהמנח"י דממנהגא אסור בב' כפות.

נד. ש"ך צד, טו ועי' גם בביאור הגר"א צד, טז וכ"פ בחכמ"א מח ג-ה.

כתבשיל וקדירה שהוא דבר חשוב והתורה חסה על ממון של ישראל, ועי' בפמ"ג בס"י צד משב"ז ט ושפ"ד יט וכן במשב"ז צה, דאפי' הוחמו המים לשתיה אסור עיי"ש.

מז. רמ"א צד, ה ועי' בש"ך צד, כ דהיי' אפי' לבשל בו שאר דברים, וק' ע"ז ממה שכ' הרמ"א צה, ג והובא לעיל בסעיף ח לענין הדחת כלים דאם א' מן הכלים אינן ב"י כל הכלים מותרים אף הכלי שאינו ב"י משום דהוי נ"ט בר נ"ט דהתירא אף לאחר שנכנס הטעם בו משום שהוא אינו ב"י, ומ"ש כאן דנוהגין לאסור הכלי שאינו ב"י, ות"י הט"ז צה, ט דהכא מחמירים משום מראית העין לפי שמערין המאכל לתוך כלי שהוא כמין הב"י משו"ה יש לאסור הכלי שאינו ב"י, משא"כ בהדחת כלים, וכדבריו כ' בחכמ"א מח, יא, והש"ך צד, יח ת"י דהכא כיון דאירע ע"י בישול נוהגין להחמיר טפי משא"כ התם דרק הודחו, ועי' בפמ"ג במשב"ז צד, ט מה שמיקל לענין אם לא הי' מאכל בקדירה ורק בישלו בו מים (והחכמ"א מח, יא מביאו אמנם הוא כ' הטעם כהט"ז).

נז. עי' ברמ"א שכ' דאם יש במאכל ששים הכל שרי ועי' ט"ז צד, ח (בהגהות) וש"ך צד, יז דע"ז אין המנהג של הרמ"א לכן הכל מותר, ועי' ט"ז צד, ז דהיי' גם אם שניהם ב"י, אלא שהט"ז מק' על הרמ"א דלפי הטעם המובא לעיל

דהכא הוי ג"מ בר ג"מ דהתירא לתוך כלי ועוד דהוי ג' ג"מ האוכל
 לכף, הכף למים, והמים לקדירה^י, אמנם כיון דעכ"פ יקבוע תשמיש
 לקדירה זו יש לקבוע כתחיבת הכף האחרונה^י.

===== הערות וצינונים =====

נה. ועי' בפמ"ג בשפ"ד צד, טו דאע"פ דכל בישול נמי הוי ג' ג"מ התם יש
 חשש שיגעו בכלי גופא משא"כ בכלי א"א בלי אמצעות מים דאין בליעות
 יוצאים מכלי לכלי בלי רוטב עי"ש עוד ועי' גם בחכמ"א מח,ה בסוגרים.
 נו. וכן לאחר תחיבת כף א' יש לקבוע התשמיש למין זה עיי"ש בש"ך. (ועי' בס' מגילת ספר צד,יד שר"ל שכ"ז רק אם אין לו נפק"מ איזה שמוש לקבוע הקדירה וכגון שיש לו צורך גם בקדירה בשרית וגם לחלבת ולכן אומרים לו שיקבע את שמוש הקדירה עפ"י תחיבת הכף, ומשמעות הדברים היא לא כדבריו ויל"ע בזה).

פרק יז

דיני דבר חריף

א. דבר חריף כגון חלתית, צנון, שום, בצל, כרישין, חריין, וכיוצ"ב וכן פירות חמוצים ודגים מלוחים^א, שנחתך בסכין בשרי אסור לאכול כולו בחלב^ב, דאמרי' דדוחקא דסכינא^ג ביחד עם דבר חריף מפליט ומבליע בכולו אפי' בדבר קר, אמנם בדיעבד שכבר נתבשל עם חלב א"צ ס' רק כנגד כדי נטילה^ד, ובוזה דבר חריף הוי יותר חמור מבישול

══════════ הערות וצינונים ══════════

א. עי' כ"ז בשו"ע צו א, ב, דכל הנ"ל נידון כדבר חריף. ועי' לקמן סעיף ו.

בדעת תורה צו, א ד"ה וברין שכ' דאם חותכים על קערה של חרס וכדו' שבודאי חותכין במתינות ולא בחוזק שלא ישבר יש לצדד להקל, אבל בשל עץ ומתכות כשמכין עם הסכין בחוזק כנהוג יש להחמיר, וכ"ז דלא כספר יהושע בפסקים וכתבים קכב דמיקל בזה.

ב. עי' כ"ז ברמ"א צו, א.

ג. ודוחקא דסכינא הוא לאו דוקא כשנחתך בסכין, אלא עי' בשו"ע

ד. עי' ש"ך צו, י דגדר בדיעבד הוא שנתבשל עם דבר אחר, ועי"ש דה"ה בחתכו בסכין של איסור הוא כולו אסור ואינו נחשב כדיעבד, ורק אם בשלו אח"כ בהיתר כלפי ההיתר זה נקרא בדיעבד וא"צ ס' אלא כנגד כדי נטילה, וכ"פ בערה"ש צו, י, אמנם דעת המנח"י שהובא בפמ"ג בשפ"ד צו, י וברעק"א צו, ח דבסכין של איסור אם חתכו כבר נידון כדיעבד, וכן עי' בחכמ"א מט, ב, דכ' אם חתך הערינג וצנון בסכין של איסור ויש קצת הפסד הסומך לזרוק כדי נטילה ולאכול השאר לא הפסיד דזה נקרא דיעבד.

צו, ג, דתבלין שנדוכו במדוכה ג"כ יש בה דינים אלו, ועי' בחכמ"א נו, ב שכ' דאם חתך הערינג ואוגרקעס חמוצים על כלי איסור אסור אפי' בדיעבד, דדוחקא דסכינא וחורפא דמליח מפליט מן הכלי איסור עכ"פ במקום החתך, והיי' דכשחותך יש דוחקא על הכלי שמתחת לאוכל, וכ"כ בשו"ת טוב טעם ודעת תליתאי רטו כדבר פשוט שאינו כדאי לשוב עליה דבחותך דבר קשה כיון שצריך לעשותו בכח ודאי הוי דוחקא ולכן בחתך בצלים בסכין של בשר על כלי חלב הבצלים והסכין טריפה (וכ"ז אי אמרי' בדוחקא מבליע בלי רוטב אז י"ל הסכין נאסר עי' לקמן בהע' ט), וכ' דאין כאן ענין למפליט ומבליע כאחד דבדבר גוש ועב בתחילת החתיכה הוא פולט ובסוף מבליע (עי' לקמן בהע' י) וסיים וכן אני מורה תמיד, ועי'

ועי' ברמ"א צו, א דבמקום שאין נמצא לקנות רק החתוכים בסכין של גוי נוהגין לקנות ולהתיר ע"י נטילת מקום.

דבבישול אמרי' נ"ט בר נ"ט מותר בדיעבד משא"כ הכא בדבר חריף עדיין צריך ביטול משום דחורפיה פלט גוף הטעם ונידון כמעט ראשון^ה.
 ב. אם חתך דבר חריף בסכין בשרי, ואח"כ בשלו עם דבר פרווה ונתערב הדבר פרווה בתוך חלב, י"א דאינו נידון כנ"ט בר נ"ט וצריך ס' כנגד כדי נטילה של הדבר חריף^ה, וי"א שמותר בלי ביטול כדין כל נ"ט בר נ"ט שמותר בדיעבד^ה.

ג. אם חתך דבר חריף בסכין בשרי, ואח"כ חתכו עוד פעם בתוך שיעור כדי נטילה עם סכין פרווה, נחלקו הפוסקים בדין של הסכין הפרווה, שי"א שנעשה בשרי משום דכשם שדבר חריף מוציא גוף הטעם שבכלי כמו"כ מבליע כל טעם זה לתוך כלי ולכן, טעם ראשון של בשר בלוע בסכין הפרווה^ה, אמנם יש חולקין ע"ז וס"ל דהסכין

==== הערות וצינונים ====

ה. עי' ש"ך צ"ב, וכ"פ בפמ"ג בשפ"ד צ"ב, דחלילה לזוז משו"ע ורמ"א דחורפא ודוחקא גרע טפי מחום האש, וכן עי' בביאור הגר"א צ"ב, וכ"פ בחכמ"א מט"א, וכ"ז דלא כפר"ח צ"ב, ה"טז דס"ל דכיון דבבישול מקרי נ"ט בר נ"ט כ"ש חורפא, ועי' בפלתי צ"א, שכ' דבמקום עוד צירוף לקולא יש להקל כמו הפר"ח (והו"ד בבית אדם מט (סו סח) בתו"ד), ובדומה לזה עי' בפ"ת צה"ד על מש"כ הרמ"א בדבר חריף אין דין נ"ט בר נ"ט וכ' שם הפ"ת דבתשו' מקום שמואל חולק ע"ז אמנם מסיק דבדבר חריף גמור אין לזוז מפסק הרמ"א מאחר שכן פשט המנהג, אבל במקום שיש להסתפק אי מקרי דבר חריף כמו בארשט דיש מח' אי נקרא דבר חריף וכדומה יש להתיר ומביא שכן הסכים בתשו' פרי תבואה וכן הובא זה בערה"ש צה"ט.

ז. עי' רעק"א על הפמ"ג הנ"ל (הודפס בתשו' חדשות להגרעק"א (תשל"ח) וכן בשו"ת רעק"א ח"ג (לונדון תשר"מ)) שכ' לחלוק על הפמ"ג דהדבר חריף פלט ובלע כל מה שהי' בסכין והוי הדבר חריף כמו הסכין אבל לא עדיף מיניה, דמשום דהוא חריף לא נתחזק יותר ממה שהי' בסכין ולכן נידון כטעם א' שהוא בכלי ואח"כ הוי טעם שני במים, וכן עי' יד יהודה צ"ג, בפיה"א.

ח. פשוט דברי המג"א או"ח תנא, לא דכ' דעושים שלא כדין במה שלפעמים חותכין זנגביל בסכין של בשר ודכין אותו במדוכה ונמצא המדוכה בלוע מבשר, ואח"כ דכין בתוכו בשמים ואוכלין

ו. עי' פמ"ג בשפ"ד צ"ב, דכ' דבחורפא אלף טעמים לא מהני, ולמשל צנון שחתכו בסכין בשרי ונתנו במים, והמים לאוכל אחר, ואח"כ לחלב אוסר דכבר כתבנו כל באוכלין אפי' אלף

השני נשאר פרווה, והטעם להקל בזה הוא משום דהבלוע בתוך הדבר חריף אינו יוצא ונבלע בתוך כלי בלי רוטב^ט, עוד טעם להקל הוא משום דאע"ג דדבר חריף מוציא כל הטעם מן הכלי אבל אינו מבליע בכלי כל הטעם, ולכן בסכין השני רק יש טעם שני של בשר. והנפק"מ

הערות וצייונים

שיש בו איסור בלוע אפי' שמן, וכן ע"י בדבריו צד, טו בביאורים ובסי' צד, בביאורים, ולפי"ד יוצא דחריף חמור יותר בדין זה מצלי וצ"ב).

אמנם יש המקילים יותר דסכין השני נשאר פרווה גם אם הי' בלוע בשר שמן בסכין הראשון ע"י ביד יהודה צו, ט בארוך ובקצר וכן בס"ק כח בפיה"א, וכן ע"י בשו"ת מהרש"ג ח"ג סי' לט אות ג' דמביא מש"כ החו"ד בסי' קה (ע"י לעיל בסוגרים) דבצלי אמרי' דאינו נאסר כלי מבלוע שמן והוא לומד דה"ה בחורפא ג"כ, וכ"כ שם בד"ה אחר עוד סברא להקל דכיון דהבלוע של בשר שבתוך הדבר חריף אינה חריף לכן אינה זזה כלל ממקומה, ואינו דומה כלל לבלוע שמן גבי רותח שגם הבלוע היא רותחת ודבר שמן מפעפע עיי"ש.

י. אבן העזר צו, ג. ועיי"ש שמביא הש"ך קכב, (וע"י גם צה, ז) דדבר חריף שבשלו בקדירת בשר ב"י ואחר מעל"ע שבשלו בו בשר בשלו בו חלב מותר החלב אע"פ שהוא ב"י משעה שבשלו בו דבר החריף הגם דדבר חריף שנתבשל בו עושהו כטעם ראשון, וע"כ דמה שחוזר לקדירה נידון כטעם שני והוי נ"ט בר נ"ט דהתירא, ובאמת עיי"ש בדגו"מ תנינא דמק' על הש"ך דדבר חריף לא שייך נ"ט בר נ"ט משום שהוא הבין כהמג"א הנ"ל דגם מה שנבלע לתוך הקדירה הוי טעם ראשון, (וע"י במש"כ המחצה"ש על המג"א הנ"ל דמח' המג"א ואבן העזר תלוי במח' הש"ך ובנו בנקה"כ, אמנם ע"י מש"כ בזה בקונטרס דבר חריף בהלכה בסו"ס דבר חריף א, ד) וע"י

בחלב, לכן יש ליזהר שלא לחתוך הזנגביל רק בסכין חדש, וכ"פ בחכמ"א מט"י (וכ' דבדיעבד צ"ע) וכ"פ במשנ"ב תנא, צ (וכן ע"י ס"ק ק"ב).

ט. ע"י בפמ"ג או"ח משב"ז תמוז, יג דנסתפק אם בלוע יוצא מאוכל בלי רוטב בדבר חריף ודוחקא או דדינו כמו צלי דמבואר בסי' קה, ז דאינו יוצא מחתיכה לחתיכה בלי רוטב, וע"י בדבריו בא"א תנא, לא (וע"י גם בסקל"ה) דכ' דאף את"ל דבחריף ודוחקא אין מפליט בלע מאוכל, מ"מ בנידוך ונעשה קמח ל"ש בלע וכן לומד המג"א הנ"ל (וע"י ביד יהודה צו, כח בפיה"א מש"כ ע"ד), ולפי צד זה בציוור שציירנו למעלה דחתכו בסכין פרווה גם להמג"א יהי' מותר, וכן ע"י בחו"ד צו, ו בביאורים שכתב דדברי המג"א תמוהין דהא אין טעם הבלוע יוצא בלא רוטב, אמנם עיי"ש בחו"ד דכ' דאפשר דמיירי בבלוע שמן דיוצא בלא רוטב, והיי' דהיתר זה דאין הבלוע יוצא בלי רוטב הוא רק בדבר כחוש ולא בדבר שמן וכ"כ בדעת תורה צו, א דבבלוע שמן לא שייך היתר זה, וכן ע"י בשו"ת בית שלמה יו"ד סי' קסח שכ' דלא יפה הם עושים המורים שמתירים בפשיטות עפ"י הפמ"ג הנ"ל, דהא עכ"פ בבלוע שמן יוצא בלא רוטב ועכ"פ נבלע מכבר שומן תוך הסכין דהא בחריף אף אינו ב"י אוסר, (וכ"ז הוא כמו צלי דאם מאכל בלוע מאיסור שמן אמרי' דנבלע בתוך כלי ע"י בט"ז קה, טז, אלא שכבר העירו דבר פלא על החו"ד דהכא מבואר דבבלוע שמן יוצא לכלי בלי רוטב בדבר חריף ודוחקא, אמנם החו"ד בסי' קה בביאורים טו וחיידושים כד' כ' בצלי אין כלי נאסר אפי' ממאכל

בין שני הטעמים להקל הוא אם סכין השני היא חלביה, דא"א להתיר מחמת נ"ט בר נ"ט דהכא הוי נ"ט בר נ"ט דאיסורא, אבל עדיין יש את הטעם להקל משום דאין הבליעה יוצא בלי רוטב (אמנם הדבר מריף ולא אסור). ד. עוד חומרא יש בדבר חריף יותר מבישול דברים תפלים, דדבר חריף שנתבשל או נחתך בכלי שאינו ב"י שהבלוע בו הוא פגום, אפ"ה אמרי' דחורפי' דדבר חריף מחליא ליה. להבליעות שיצאו לתוך הדבר חריף י' לשבח^{טו}, והגם שי"א שדין זה הוא רק בקורט של חלתית שחריף הרבה, מ"מ להלכה אנו נוקטים דה"ה כל הדברים החריפים מחליא ליה לשבח, ולכן תבלין שנדוכו במדוכה של בשר שאינו ב"י או נתבשלו בקדירה של בשר שאינו ב"י אסור לאכלם בחלב^{טז}, וכן אם היו של איסור נאסר הדבר חריף^{יז}, אמנם כשנבלע דבר חריף בקדירה הוא נפגם לאחר מעל"ע כשאר דברים י"ח.

===== הערות וצינונים =====

- בחו"ד צו, דמביא דברי האבן העזר וכו' עליו דבגוף הדין יפה כתב אבל לא הי' צריך לכל זה, דבלא"ה דברי המג"א תמוהין דאין טעם בלוע יוצא בלי רוטב וכבהע' הקודמת, ועי' ביד יהודה צו, כח בפיה"א שמביא מש"כ האבן העזר וכו' והיא ברור, וכ"כ בישועות יעקב צו, כדברי האבן העזר, ועי' בכפה"ח תנא, קפה לאחר שהביא מח' הגמ"א ואבן העזר כ' דנראה דיש לזהר בזה רק לכתחילה אבל בדיעבד אין לאסור.
- יא. גם אם הסכין החלבי הוא אינו ב"י עכ"פ אסור לדיעה זו לבשל בה לא בשר ולא חלב וממנהגא אסור לבשל בו אפי' דבר פרווה כמבואר בסי' צג, א ובש"ך שם סק"ג, ואולי אסור אף מדינא אם נאמר דבדוקחא וחריף מפליט ומבליע כאחת עי' בפמ"ג בשפ"ד צו, כ, ועי' בשו"ת טוב טעם ודעת תליתאי רטו בענין דומה דכ' דאין כאן ענין לסברת אינו מפליט ומבליע כאחד, דבדבר גוש ועב בתחילת החתיכה הוא פולט ובסוף מבליע, ולפי"ז יהי' הסכין אסור מדינא מטעם איסור בכ"ח.
- יב. עי' כ"ז ברמ"א צה, ב צו, ג.
- יג. עי' בפמ"ג במשב"ז צו, יג וכן בחכמ"א נד, ד דמביאים המנח"י דמאכל שהוא בעצמו פגום מתחילת ברייתו לא אמרי' חורפא מחליא ליה לשבח, ורק אמרי' הכי בכלי שאינו ב"י שהי' מתחילה לשבח ואח"כ נפגם.
- יד. עי' בש"ך צה, ז ובסי' קכב, דדוקא המאכל עצמו שהוא חריף נעשה לשבח אבל לא משוי' הבליעות שנשארו בקדירה לשבח ועי' לעיל הע' ט'.
- טו. עי' פ"ת צה, ד דמביא מח' אי דין זה דחורפא מחליא ליה לשבח הוא דין דאוריית' או דין דרבנן, ועי' בפמ"ג במשב"ז צו, א דכ' שהוא מה"ת וכ"כ בשער התערובות ג, ו ד"ה עוד יש וד"ה ועיין וכ"כ בערה"ש צו, יב.
- טז. רמ"א צו, ג.
- יז. רמ"א קכב, ג.
- יח. רמ"א קכב, ג חכמ"א נה, ג ערה"ש קכב, ט.

ה. הגם דאנו מחמירים לומר דכל דבר חריף מחליא ליה לטעם פגום של אינו ב"י לשבחה, לפעמים אנו מצטרפים השיטה דס"ל דרך קורט של חלתית מחליא ליה לשבחה, ולכן מותר לקנות צנונות שנחתכו לצד זנבותיהם עד חצי הצנון^{יב}, משום דתולין שנעשה במרא וחצינא ולא בסכין, משום דאף אם נחתכו בסכין אמרי' דסתם סכין אינו ב"י^{יב} ויש שיטה דס"ל דרך קורט של חלתית מחליא ליה לשבחה ולא שאר דברים חריפים, אמנם אם ידוע דהסכין הי' ב"י אלא דמסופק אם חתך בו הצנון או לא, אז אסור דא"א לצרף שיטה זו^{כא} כב.

ו. אם חתך בסכין שאינו ב"י פירות חמוצים וכל דבר חריף שאפשר לאוכלו חי כמו שהוא^{כב}, הגם שאנו מחמירים שיש בה דין דבר חריף^{כד}, אמנם מכיון שיש מח' אי גידון כדבר חריף, וגם על הצד שהוא דבר חריף י"א דלא מחליא לאינו ב"י לשבחה, דרך בכח חלתית לעשות כן, לכן אמרי' דבמקום הפסד^{כה} וי"א הפסד^{כו} יש להקל, ומ"מ כדי קליפה נאסרת^{כז}.

ז. י"א^{כח} דהגם דאנו מחמירים דל"א נ"ט בר נ"ט בחריף, וכן מחמירים דכל דבר חריף מחליא ליה לטעם אינו ב"י לשבחה, וכן מחמירים

===== הערות וצינונים =====

- יב. עי' כ"ז ברמ"א צו,א וש"ך ס"ק יג,יד וכן עי' בסוס"ק כ.
- כ. עי' רעק"א על הש"ך צו,יג דמביא ממנח"י דאע"ג דאמרי' סתם סכין אינו נקי מ"מ הוא דבר מועט בסכין ואין להחמיר כולי האי בספיקות, ועי' במנח"י סא,יט בפנים שמוסיף דגם בלא"ה דעת קצת פוסקים דאף סכין בחזקת שהוא מנוקה, ועי' בפמ"ג בשפ"ד צו,יד דמת' די"ל שנתקנה באחרות.
- כא. ש"ך צו,יב.
- כב. ועי' ש"ך צו,יב עפ"י ביאורו של הפמ"ג, דאם הספק הוא על שאר דברים חריפים כמו קרי"ן ובצלים אז אפי' אם ידוע דהסכין הי' ב"י אלא שמסופק אי חתך בו הדבר חריף דיש להקל, דיש עוד ספק שמא ההל' הוא כרבינו יחיאל דס"ל דדוקא צנון שהוזכר בגמ' חולין
- קיא: יש דין דאגב חורפא בלע ביחד עם דוחקא, אבל שאר דברים חריפים אינן פולטיין ובוולעין כלל עיי"ש, אמנם הפמ"ג בשפ"ד שם כ' דאין להקל כי כפי הנראה קרי"ן ובצלים חריפים יותר מצנון, וכ' דאף שאי"ז הכרח מ"מ נ"ל כן.
- כג. עי' בפמ"ג במשב"ז צו,ט ובחוו"ד צו,ט בחידושים ובחכמ"א מט,ד.
- כד. צו,ב (ועי' בחכמ"א מט,ז).
- כה. ט"ז צו,ט עפ"י מש"כ בסק"ח דסומכין על השיטה דרך קורט של חלתית מחליא ליה לשבחה ולא שאר דברים, ועי' בפמ"ג במשב"ז צו,ט בסוגרים דאפשר אף במקום הפסד קצת.
- כו. כ"כ הפמ"ג בא"א תמז,לג בסו"ד, וכ"כ המשנ"ב תמז,פא.
- כז. עי' בפמ"ג במשב"ז צו,ט.
- כח. עי' כ"ז בבית מאיר צו,ג.

דכל דבר חריף דינו כצנון ודלא כרבינו יחיאל דס"ל דדוקא צנון שהוזכר בגמ' יש לו דין דאגב חורפא בלע עם דוחקא^כ, ואפילו בהצטרף ג' דברים אלו ביחד אנו מחמירים לכתחילה, אמנם בדיעבד כשיש ג' צירופים אלו ביחד לא מחמירים, ולכן אם חתך בצלים בסכין חולבת שאינו ב"י ונתנום בקדירה של בשר מותר בדיעבד^ל, אמנם י"ח עליו דגם בכה"ג אסור בדיעבד^{לא}.

ח. זה דלא אמרי' נ"ט בר נ"ט בדבר חריף הוא רק אם טעם השני הי' בחריף, אבל אם טעם השני הי' בדבר שאינו חריף כיון דכבר נקלש טעמו אין בכחו של דבר חריף לעשותו לטעם ראשון^{לב}, אמנם אם הדבר שאינו חריף קיבל טעם שני של איסור שאינו ב"י הגם שהוא מותר כיון שהאיסור אינו ב"י אם אח"כ נעשה דבר חריף י"א^{לד} דנאסר דדינו כפוגם ולבסוף השביח ויש מתירין^{לד} דכיון דכשעה שבא הטעם שני הי' מותר דהוא לפגם והוא טעם שני דקלוש שוב אין יכול לחול עליו איסור.

ט. דבר חריף שנתבשל נחלקו הפוסקים אם בטל חורפייהו^{לה}, אבל בצלים שנתבשלו בודאי בטל חורפייהו^{לו}.

י. לא מקרי מאכל דבר חריף משום מעט תבלין שבו רק אם כולו הוא דבר חריף ורובו ככולו^{לז}.

==== הערות וצינונים ====

- כט. ע"י לעיל הע' כב.
- לא. ועיי"ש בבית מאיר שמוסיף דבפרט סכין חולבת שרוב תשמישו בצונן, אמנם המשמעות הוא דגם בלא"ה הי' מקיל (ע"ע במשמרת שלום על שפ"ד צו,ב). ועיי"ש דמצד מה דשמנונית סתמא על פניו זה תמיד בטל בס' תוך הקדירה.
- לא. פמ"ג במשב"ז צו,י ומביא ראי' מהרמ"א צה,ב דכ' דאם בשלו דברים חריפים בכלי של בשר אפי' אינו ב"י או שדכו תבלין במדוך של בשר אם בשלו בחלב אוסר אפי' בדיעבד עד דאיכא ס' נגד הבשר הבלוע בהם, וכן ע"י בחכמ"א נה,ב דאם דכו תבלין או מלח במדוכה שאינה ב"י במדוך של איסור או בשל בשר ונתנו
- לב. פמ"ג בסדר והנהגות השואל עם הנשאל באו"ה ב,י וכן ע"י בפלתי צו,ד.
- לג. פמ"ג במשב"ז צו,ט.
- לד. חק יעקב או"ח תמו,מג, חו"ד צו,ד בביאורים, הגהו' רעק"א על הפמ"ג משב"ז צו,ט.
- לה. ע"י בפ"ת צו,ד, וע"י בכף החיים צו,יב דכ' דיש לילך בזה אחר הראות (וע"י במשנ"ב תמו,ס).
- לו. ע"י בפמ"ג בשפ"ד קח,ט וכן ע"י בפ"ת הנ"ל בשם ספר באר יעקב.
- לז. רמ"א צה,ב חכמ"א מט,ו שעה"צ תמו,עט.

יא. נחלקו הפוסקים בשיעור זמן של כבישה בתוך דבר חריף שי"א דדינו כמו כבוש בציר^ל דדינו כשיעור שיתננו על האור ויתחיל להרתח (עי' לעיל נ"ז), וי"א דשיעור כדי שיתננו על האור וכו' הוא רק בציר משום כח המלח שיש בו אבל לא בדבר חריף, ודין החריף כדין כבוש רגיל במעל"ע^ל, ואם שהה בדבר חריף פחות מכדי שיתננו וכו' י"א שגם לדיעה הראשונה אינו נאסר כלל^ב, וי"א שנאסר כדי קליפה מא^ב.

===== הערות וצינונים =====

כלים דמקיל כהש"ך דשיעורו מעל"ע, ועי' בספר דבר חריף בסוה"ס בקונטרס דבר חריף ז, ג, דע"כ אין כוונת המשנ"ב לפסוק לגמרי כהש"ך, דמהשנ"ב בב' מקומות הובא בהע' הקודמת כ' דשיעור דבר חריף הוא בשיעור שיתננו על האור, ובע"כ כוונתו דבפליטת כלים סמכין על הש"ך.

מ. ביאור הגר"א קה, דמש"כ השו"ע דבפחות משיעור זה לא נאסר אלא כדי קליפה לא קאי אלא אציר ולא על חומץ.

מא. פשוט השו"ע קה, ועי' בפמ"ג בשפ"ד קה, דמסביר דבריו דלאו מתורת מליחה קאתינן עליה אלא כל שמונח באיסור צלול בעי קליפה.

ועי' בשו"ת מנח"י ז, לא שמק' על דברי הגר"א בהע' הקודמת שהרי הב"י כ' להדיא דנלמד מציר לחומץ שעד שישאה כדי שיתננו וכו' אינו אוסר אלא כדי קליפה? ועיי"ש בתשו' הנ"ל שנושא ונותן עם הגרשז"א לענין רחיצת עלי חסא בתוך כלי שיש בו חומץ אי יוצאין בו בפסח דהא פחו' משיעור כדי שיתננו נכבש בו כ"ק וכל עובי העלה של חסא הוי כקליפה ואין יוצאין ידי חובת מרור בכבושין עיי"ש.

מב. אמנם גם לדעת הש"ך דמיקל לגמרי בדברים חריפים מ"מ אוסר לכתחילה לשים דבר חריף לח וקר בתוך כלי איסור עי' בדבריו בס"י צא, ג בסו"ד ובסי' קכא, י.

ועי' ביד יהודה צה בפיה"ק כא ובפיה"א יח דמבואר בהרשב"א דלאו דווקא במבשלם ביחד אלא דגם אם דכין במדוכה מעט דבר חריף מעורב בשאר דברים נתבטל מהם החריפות עיי"ש.

לח. שו"ע קה, א וכ"פ המג"א תמז, כח דאין להקל נגד השו"ע וכ"פ בחכמ"א נח, ג ובערה"ש קה, יא ועי' במשנ"ב תקכו, טו תרמח, נד דפסק הכי עכ"פ למאכל (עי' הע' הבא). (ועי' גם בחו"ד קה, ז בביאורים ובכרתי קה, ה ובפלתי קה, ד).

לז. ש"ך קה, ב ועיי"ש דמק' סתירת המחבר בזה דבסי' קה, א כ' דחומץ וציר שוין דשיעורם בכדי שיתננו וכו' ובסי' קה, א כ' דבחומץ צריך מעל"ע, ועי' במג"א תמז, כח דמת' קו' הש"ך דבסי' קה, אירי בחומץ שאינו חזק כ"כ כגון חומץ שכר וחומץ יין ולכן אין דינו כדבר חריף משא"כ בסי' קה, אירי בחומץ חזק, (ולענין גוף הנידון אי חומץ שאינו חזק דינו כדבר חריף דעת המג"א הנ"ל דאין דינו כדבר חריף וכן פסק הערה"ש קה, יא והוסיף דחומץ שבימיו שאינו חזק כ"כ אין דינו כציר (ועי' בפמ"ג בשפ"ד קה, ב), אמנם כמה אחרונים חולקים וס"ל דגם חומץ שאינו חזק דינו כדבר חריף עי' בט"ז צו, ט וכן בכרתי קה, ה ובפלתי קה, ד וכן בחכמ"א מט, ד, אמנם החכמ"א בסי' נח, ג כ' דבדבר מאכל יש להחמיר בכל חומץ אפי' אינו חזק אבל לענין לאסור כלי דוקא חומץ חזק אוסר עיי"ש, אמנם בכל אופן כ' בסי' מט, ד דבהפס"מ יש להקל כדעת המג"א). ועי' במשנ"ב תמז, עא לענין פליטת

פרק יח

דיני עשיית פת חלבי או בשרי

א. אסור לעשות^א פת חלבי או בשרי^ב גזירה שמא יאכלנה עם המין ההפכי, ואם עשאהו אפי' בשוגג^ג אסור לאכול אותה פת אפי' לברכה^ה, ואם שינה צורת הפת^ו קודם האפי'^ז שיהא ניכר להרואים^ח

===== הערות וצינונים =====

- א. עי' כ"ז בס"י צז.
- ב. ועי' פמ"ג בשפ"ד צז, א דגם בשומן אווז וכיוצ"ב אסור, אף דגם עם חלב הוי רק איסור דרבנן מ"מ לא הוי גזירה לגזירה, דקרוב לטעות שעל הלחם יחיה האדם ודרכו לאכול עם בשר וחלב, ועי' בערה"ש צז, דהוסיף דכל עיקר הגזירה הוא רק באיסור דרבנן שהרי אף אם יאכל הפת הנלוש בחלב עם בשר הרי אי"ז דרך בישול וא"כ מה לי הך דרבנן או הך דרבנן, וכ' דבזה אפשר לומר שחששו פן יתן הפת בקדירה של בשר רותח והוה דרך בישול, וכ' דמ"מ לדינא אין חילוק ואסור גם בשומן אווז וכדו'. ולענין נ"ט בר נ"ט כגון אי מותר ללוש עיסה במים שנתחממו בכלי חלב עי' בדרכ"ת צז, לו.
- ג. והסכימו הפוסקים דהיי' דוקא בנתינת טעם, דאם בטל בס' אין הלחם נאסר עי' חו"ד צז, ב בביאורים וחידושים ובחכמ"א נ, ד ובערה"ש צז ג, יב ועי' בחכמ"א נ, ד דכ' דאם אינו יודע אם יש בו טעם חלב מותר לטעמו, וע"ע בפלתי צז, א דטעימה לא מועיל, ואפי' החכמ"א עצמו כ' בבינת אדם נ (ט) דאף דלכאוי' כשטועמו מותר לאכלו עם המין ההפכי אמנם כיון שהפלתי אוסרו לגמרי יש לאוכלו לבד ולא עם המין ההפכי עיי"ש.
- ד. עי' בפמ"ג בשפ"ד צז, א דכ' יל"ע אם לש פת עם חלב בשוגג שלא ידע מאיסור זה או נפל בשוגג חלב מי אסור או"ד לא קנסו כי אם היכא שעבר במזיד, וכ' דמסתמת הפוסקים משמע אף בשוגג אסור וצ"ע, ועי' בערה"ש צז, ח דאפי' בשוגג אסור דלא חילקו חז"ל בזה. ועי' לקמן בהע' יא.
- ה. ועי' בכף החיים צז, יא דכ' דנראה דבשוגג מותר למוכרו לב"ב הרבה ככר לכל א' כדי שיהא מועט לכל א' וגם שיניח בו סימן.
- ו. ועי' בערה"ש צז, ח דאם נתערב ככר זה בככרות נראה דיש להתיר כדין יבש ביבש ולא שייך כאן חתיכה הראויה להתכבד דאין איסורו מחמת עצמו.
- ז. ועי' בחכמ"א נ, ג ובבינת אדם נא (ע) דמביא מהגהו' שערי דורא שגם סימן מהני, למשל אם הם של בשר ישימו עליו קצת עצמות ואם הוא של חלב

שהוא חלבי או בשרי^ט או שעושה רק קצת פת מה שהוא וב"ב צריכים ליום אחד מותר לעשותו אפי' לכתחילה.

ב. גם לאחר אפיית פת פרווה אסור לעשותו חלבי או בשרי אם אין התנאים דלעיל^{יא}.

==== הערות וצינונים =====

ז. ועי' בפמ"ג בשפ"ד צז,א דאותן לחמין שמשמין הרבה שומן בהם עד שניכר השומן בהם שרי דאין ליטעות, וכן עי' בערה"ש צז ג,ה דאם ימלאו העיסה עם בשר או גבינה אין איסור דניכרת היא ולא יבואו לאכלן עם המין ההפכי.

י. עי' רמ"א צז,א ועי' בפמ"ג בשפ"ד צז,א דמביא כן מתורת חטאת דכל ליומיה הוי דבר מועט, ודלא כמשמעות המחבר שהוא כדי אכילה בבת אחת.

ועי' בערה"ש צז,ד דאם בני ביתו מרובים יכול ללוש בחלב מה שהוא ובני ביתו צריכים לאכילת יום אחד שהוא מעל"ע.

ועי' בפמ"ג בשפ"ד צז,א דלא מהני לאפות הרבה ולחלקן אח"כ להרבה אנשים וכ"כ בחו"ד צז,ג בביאורים, ובחידושים אות ה' (ועי' לעיל בהע' א).

יא. עי' בחו"ד צז,ו בביאורים דכ' דה"ה בנפל חלב על פת מרובה אפי' חלב צונן דבדבר האפוי ויש בו בקעים אסור אפי' בצונן, וכן עי' בשו"ת רב פעלים יו"ד א,יא דדן לענין נפל חלב מאליו על לחם אפוי, וכ' דכיון דנפל החלב מאליו דרך מקרה ואונס לא שייך בהו הקנס שקנסו חז"ל לאסור לחם חלבי עיי"ש עוד ורואין דבלא"ז הי' אסור. (ובעצם דבריו דלא שייך הקנס כשנפל החלב מאליו עי' גם בערה"ש צז,ט ועי' גם בחכמ"א נה). (ועי' בסימן צא,ג ובדרכ"ת שם סק"ב).

ישימו עליו קצת גבינה, ועיי"ש בבית אדם דה"ה לפי"ז דמהני אם יכתוב עליו בשר או חלב.

ז. עי' חו"ד צז,ג בביאורים, ובחידושים אות ה' דהשינוי אינו מועיל רק כששינה בשעת אפי' דלא הי' עליו איסור כלל, אבל לעשות שינוי אחר שכבר נאסר אינו מועיל, וכן עי' ביד יהודה צז,ד בפיה"ק, ולענין הפס"מ יל"ע בבית אדם נא (ט).

ח. ועי' בפ"ת צז,ג דמביא בשם תשו' מהרי"ט דאין מועיל שינוי רק בביתו, אבל לעשות הפת מרובה למכור בשוק אסור דאורחים לא יכירו בשינוי ואף על סמך ההודעה אסור דחיישינן שמא ישכח מלהודיע, וכ"פ החו"ד צז,ד בביאורים, ובחידושים אות ה, אמנם עי' ביד יהודה צז,ז בפיה"ק שמביא את דברי המהרי"ט הנ"ל אמנם כ' דבכל תפוצות ישראל בעירות הגדולות נהגו לאפות פת משונה עם חלב הגם שנמכר גם לאורחים כיון שהוא מפורסם שמין פת זה נאפה עם חלב ואין חוששין לחששת המהרי"ט, וכ' דנראה דגם המהרי"ט לא החמיר אלא משום דהשנוי שם לא הי' שינוי גמור וכמה אנשים נכשלו בזה כמש"כ שם, אבל בפת שהיא משונה באמת משאר פת והכל יודעין שמין פת זה נילש בחלב אין לחוש, ולמעשה המנהג בא"י למכור בורקס חלבי בצורה משולש וע"כ צ"ל דסומכין על מש"כ היד יהודה.

ג. כל הנ"ל הוא רק בפת שעומדת לאכילה בין עם בשר ובין עם חלב, אבל אם אין הדרך לאכלו רק לקינוח או עם משקה מותר ולא חיישינן שיאכלנו אחר שאכל בשר או גבינה דכולי האי לא חיישינן².

ד. נחלקו הפוסקים אי הגזירה הנ"ל הוא רק בפת שעל הלחם יחיה האדם או דכל דבר שהדרך לאכלו עם בשר ועם חלב אסור לעשותו לחלבי או בשרי³.

===== הערות וצינונים =====

יב. חכמ"א נ,ג וכע"ז בפ"ת צז,ג בשם מהרי"ט דאם ממולא במיני מתיקה שאין דרך לאכלן עם גבינה מותר ללוש אותן עם שומן ולא חיישינן שמא אחריהם יאכל גבינה, דדיינו במה שאסרו ואין לנו לגזור גזירה אחרת עליה, ונראה שהיום נשתנו הדברים דכל מיני מתיקה אוכלין ביחד עם קפה חלבי אמנם אין הדרך לאכול דברים מתוקים עם בשר, (וקרקרים וכה"ג דינו כפת דהדרך הוא לאוכלם בין עם בשר בין עם חלב). יג. ע"י כ"ז בט"ז צז,א ובפר"ת צז,א דכתבו ה"ה שאר דברים וכן ע"י במה שמביא הנחלת צכי ריש סי' צז, אמנם ע"י חו"ד צז,א בביאורים שמביא החולקים וכ' וכן נראה עיקר וכ"כ בערה"ש צז ב,ח וכן ע"י בחכמ"א נ,ג דכ' דוקא בפת אסור, וע"י במנח"י ס,ג בתו"ד דמשה יין ללחם עיי"ש.

פרק יט

דיני לח בלח, ודיני ביטול בשישים

א. איסור שנתערב בהיתר לח בלח מין באינו מינו, צריך ס' לבטלו, ואין אנו סומכין על טעימת גוי"א אפי' באיסור דרבנן, ואפי' על טעימת ישראל למעום טעם היתר אין סומכין לכתחילה, ומ"מ י"א דבדיעבד סומכין על טעימת ישראל הבקי להבחין בטעמים, כגון בתרומה שנפלה לחולין דטעים לה כהן, או דבר חריף שחתכו בסכין בשרי וטעמו דלית ביה טעם בשר ובדיעבד בישלו בחלב.

ב. דין זה דצריך ביטול בשישים אם הוא מין באינו מינו (דהיינו טעם האיסור שונה מטעם ההימרה), הוא מה"ת דטעם כעיקר הוא דאורייתא,

הערות וצינונים

- א. רמ"א צח, א ועי' כפה"ח צח, ב דכ"ה גם המנהג עכשיו לספרדים. ועי' בש"ך צו, ה דהוא אפי' בדיעבד. (ועי' לקמן בהע' יא).
- ב. עי' פמ"ג בשער התערובות ג, א ד"ה ודע, ובשפ"ד צח, כט וע"ע רעק"א צח, א.
- ג. עי' ש"ך צו, ה.
- ד. חכמ"א נא, ו. ולענין אי צריך לבלעו או שמספיק טעימה בלשון עי' ט"ז צח, ב ומשב"ז שם.
- ה. ש"ך צח, ה.
- ו. ש"ך צו, ה.
- ז. עי' ש"ך צח, ו וכ' והגיעו דברי אלה לפני כמה גדולי הדור והסכימו לדברי ועי' בפמ"ג שפ"ד צח, ו דכ' דכל האחרונים הסכימו עמו וכן הלכה, וכ"פ החכמ"א נא, כה, ודלא כרמ"א צח, ב דס"ל דאזלינן בתר שמא ולא בתר טעמא ועי' בערה"ש צח מה, מו.
- ח. עי' כ"ז בס"י צח, ב. ולענין אי טעם כעיקר רק מחמירים בו דהוא דאורייתא ואי יצא קולא מזה לא מקילינן, או דסבירא לן דטעם כעיקר הוא ודאי דאורייתא, עי' פמ"ג בשער התערובות ח"ב סוף פ"ב ד"ה ואני דמסתפק בזה וכ' דהנ"מ הוא לשיטת הש"ך צד, ד צב, י דדבר האסור בפנ"ע לא אמרי' חנ"ן כיון דאין כל א' היתר בפנ"ע, ולכן אם נאמר טעם כעיקר הוא משום ספק אז בכה"ג דחתכת בשר קבלה טעם אז לא מקילינן לומר דטעם כעיקר ולא שייך לחול ע"ז חנ"ג אם בלעה אח"כ חלב, אבל אם הוא ודאי אז אמרי' כן גם לקולא ובכה"ג לא יחול עליה איסור בב"ח, (ועי' בפמ"ג בסוף הפתיחה לבב"ח ד"ה ודע, ובסדר והנהגת השואל עם הנשאל באו"ה שני אות נא דכ' דטעם כעיקר ודאי הוה, אבל אין להביא ראיה משם דשם ר"ל ודאי הוה לחומרא דאין לעשות מזה ס"ס).
- ועי' בספר אפיקי ים ח"ב סימן לב דמביא בשם ספר גבעות עולם בשם הגאון מ' טעביל ז"ל ממניסק, וכן בשם הגאון

ולכן^ט אם נשפך התערובת בענין שאין יכולין לעמוד עליו אם יש בו
 ס' לבטל האיסור, אפי' אם הי' בו רוב היתר אסור.

===== הערות וצינונים =====

ט. בעיקר דין זה דטעם כעיקר, ידוע
 חקירת האחרונים אם הפשט הוא
 דע"י הטעם חשוב ניכר האיסור ולית ביה
 דין ביטול כלל, או דהטעם עצמו אסור,
 ע"י בזה בס' לקח טוב להגר"י ענגיל כלל
 ג' ובחידושי הגר"ח על הרמב"ם מעשה
 קרבנות י, יב ובמאכלות אסורות ט, ט טו,
 א. ויוצא נפק"מ למעשה באופן דיש רק
 טעם איסור בלא שום ממשות כלל דאם
 הוא דין דניכר האיסור ולא בטל בכה"ג
 יהי' מותר דאין כאן איסור כלל, וטעם
 בעלמא אין מקור לאסור, אבל אם הטעם
 עצמו אסור אז יהי' אסור בכה"ג.

והנה האחרונים דנו בזה האם בכלל
 שייך דבר כזה שיהי' טעם בלא ממשות,
 ע"י שו"ת מהרש"ם ג, קסג דנשאל מרב
 שהתווכח בזה עם רב אחר בציור שנפל
 חלה לקדירת חלב ולאחר שהוציאו ראו
 שרק נחסר מהחלב כף א', ונפל החלה
 אח"כ לקדירת רוטב בשר, האם מספיק ס'
 כנגד הכף של חלב שנחסר או דאמרי'
 דאולי נפלט טעם משאר החלב לתוך
 החלה, ועי"ש שענה המהרש"ם דאם הי'
 החלב רותח שייך לפלוט רק טעם אע"ג
 דנשאר הבעין ולכן צריך ס' כנגד כל
 החלה או החלב, ועי"ש בסוף התשו'
 דאחר איזה שנים נשאל כעין שאלה הנ"ל
 בקדירה חדשה שבשלו בה חצי לוג חלב
 ועירו החלב ונחסר רק חצי מהחלב,
 ובשלו בה בשר, אם סגי בששים נגד חצי
 כף חלב והשיב המהרש"ם לאסור כנ"ל.
 [ורואים דפשיטא ליה למהרש"ם דטעם
 כעיקר הוא דנאסר עצם הטעם], ועי'
 בשו"ת אגר"מ יו"ד א, מא ד"ה אך דכ'
 דבלח אינו יוצא כלל טעם בלא תערובות
 העצם דלא נחלק כלל הטעם מהממש

ר' שמחה זעליג ראב"ד דבריסק ובשם
 הגר"ח דס"ל דהוא רק משום ספק ולא
 ודאי, דההלי' הוא דמותר לשחוט עוף בעד
 חולה מסוכן בשבת ולא אמרי' לעכו"ם
 לנחור, וכי' הר"ן דאע"ג דאיסור נבילה
 הוא רק איסור לאו ושבת איסור סקילה,
 מ"מ לא הוי איסור נבילה קל בזה משום
 דבנבילה הרי הוא עובר על כל זית וזית,
 ובאיסור שבת לא נעבור רק פעם אחת,
 נמצא דאדרבה שבת קיל מנבילה בזה,
 ופסקו גאונים הנ"ל דכ"ז שייך כשרפואת
 המסוכן הוא דוקא בבשר ממש, משא"כ
 כשהחולה רק צריך המרק מהבשר, ולא
 הבשר עצמו, ואין בהמרק אלא משום
 טעם כעיקר אז אסור לשחוט בשבת,
 משום דזה שפסק השו"ע דטעם כעיקר
 דאורייתא הוא רק לחומרא לענין נשפך
 אבל לא לקולא, והרמב"ם ורש"י ס"ל
 דטעם כעיקר דרבנן, עי"ש עוד, וכ"ז הוא
 רק כשעכ"פ יש בהמרק רוב נגד הנבילה
 דאל"כ י"א דהוא אסור מה"ת גם אי טעם
 כעיקר לאו דאורייתא, ע"י גמ' חולין קיב:
 הטמאים לאסור צירן ורוטבן וקיפה שלהן
 ע"י חידושי הגר"ח על הש"ס (סנטסיל) סי'
 שפט, ומביאים דהוא מבואר כבר
 בראשונים ע"י ריטב"א צח: סוד"ה רבא
 אמר דכ' כי שרינן טעם בלא עיקר כשהוא
 ע"י תערובת אבל כשהוא מופרש בעיני'
 הוא ודאי אסור, וכל היכא דהוי טעם
 איסור מרובה והיתר מועט כמאן דאיתיה
 בעיניה חשיב. ע"ע בשו"ת חמדת שלמה
 יו"ד סי' יג-יד דחוקר בזה אי למ"ד טכ"ע
 לאו דאורייתא אם הוא מטעם ביטול ברוב
 או דטעם לאו כלום אפי' אין רוב ועי"ש
 מה שמוכיח מדברי הראשונים וכן עי'
 בשו"ת רעק"א סי' קס"ו.

ג. מה דאמרי' ביטול בס' הוא בסתם איסור דאמרי' דאם יש ס' כנגדו מסתמא אינו נותן טעם ובטל, אבל באופן שמרגישיין טעם האיסור באוכל, אינו בטל אפי' באלף^א, ואיסור^ב (ואפי' איסור דרננן)^ג דעבידי

===== הערות וצייונים =====

וא"א לבלוע טעם בלא ממש, משא"כ כ דבר יבש עיי"ש. טעמו בלבד לא גופו ולא פליטתו עיי"ש, ולמעשה יל"ע בזה.

י. עי' כ"ז בסי' צ"ח, ח. וכ' הר"ן (חולין לה: בדפי הרי"ף סוד"ה גרסי') דהוא אסור מן התורה (והובא ברעק"א צח,ה), אבל עי' ש"ך צח, כט דמביא מאו"ה דהוא דין דרבנן, ועי' פמ"ג בשער התערובות ח"ג פ"א ד"ה ודע דמסביר דהוא משום דטעם קלוש לא אסרה תורה, ולהל' כ' הפמ"ג בפתיחה להל' פסח חלק שני א, יד דאנן קיי"ל כללא כל למעלה מששים אף שנרגש הטעם דרבנן, וכ"פ החכמ"א נג, כט, אמנם עי' ערה"ש צח, עה דכ' דכשהטעם מורגש בטוב הוי דאורייתא, (ועיי"ש שמחדש דאו"ה דס"ל דהוא דרבנן הוא רק על מה דקיי"ל דאפי' באלף לא בטיל).

יא. ועי' בש"ך צח, כט דמביא דבכה"ג אם אינו ידוע אם מרגישים טעמו מותר להאכילו לגוי מסל"ת ונאמן, וכ"פ בפמ"ג משב"ז צח, יא בסוד"ד (וכ' דכמו"כ עכו"ם קפילא נאמן) וכ"פ החכמ"א נג, כט.

יב. עי' שו"ע קה"יד שזהו דוקא באופן שהאיסור אסור מחמת עצמו, דאם אינו אסור מחמת עצמו כגון שהמלח בלוע מדם ממליחת בשר ונתנהו בקדירה בטל בששים אע"פ שהמלח עדיין נותן טעם בקדירה, דכל מקום שאין האוסר יכול לילך שם אין הנאסר אוסר יותר מן האוסרו.

יג. ט"ז צח, יב ש"ך צח, לא חכמ"א נג, כט ערה"ש צח,סח.

ועי' בס' לקח טוב שם דמביא מש"כ הש"ך בסי' צח, טז על מש"כ הרמ"א שם בנפל קלב לתוך התבשיל ויש ששים כנגדו, צריך ליתן שם מים צוננים כדי להקפיא החלב ויצוף למעלה ויסירונו משם, וכ' הש"ך דבליכא ס' לא מהני נתינת מים צוננים דמ"מ מתחלה נפלט טעם האיסור וטעמא לא בטיל במה שמסיר השומן אח"כ, ולא עדיף מאילו נפל חתיכת איסור אע"פ שמכירו והוא שלם וזרקו צריך ס' כנגד כולו, ומדייק מזה דאע"ג שכל העצם צף למעלה אפ"ה אסור דטעם לבדו אוסר אף בלי עצם, אולם הט"ז שם בסק"ז כ' דבליכא ס' לא מהני זה דצף החלב למעלה אפי' אם אנו יודעים שיש בו שיעור כמו שהי' בתחילה מ"מ הטעם שלו נפלט ונכנס מים במקומו, ומדייק מזה דס"ל לט"ז דטעם לחודיה אינו אוסר רק שחיישינן שמא נשאר גם מעצם החלב ונכנס מים במקומו.

ועי' בשו"ת אור גדול (החדשות) סו"ס ט' ד"ה ואמנם דכ' דבכ"מ בתלמוד שנוכר טעמו ולא ממשו פירשו כל הראשונים היכא שנימוח האיסור או שפולט שמנונית וציר ורוטב, אבל היכא דליכא שום דבר רק דנקלט טעמו צ"ע אם אוסר כלל דמיא לריחא דאמרי' דלאו מילתא אף בנרגש הטעם עיי"ש, אמנם הראה חכ"א דהוא מפורש בחידושי הר"ן חולין צח: די ש ג' מינין בטעם כעיקר והראשון הוא

לטעמא, כמו מלח ותבלין^י, שנפלו לתוך דבר שאינו שוה בטעמו^{טו}
אמרי' מסתמא הוא נותן טעם אפי' באלף^{טז}.

ד. אם נתערב לח בלח מין במינו, מה"ת בטל ברוב כיון שאין מרגישין
בהיתר טעם האיסור, ורבנן הצריכו ביטול בששים אטו מין באינו
מינו^{יז}, ולכן אי נשפך בענין שאין יכולין לעמוד עליו לשערו^{יח} אם נודע
שהי' רובו היתר ובטל מה"ת, וספק אם יש בו ס' אמרי' ספיקא דרבנן
לקולא^{יט} כ.

הערות וציונים

יד. ועי' ט"ז צח, יא דשומן אע"ג דמטעים המאכל וממתיקו אינו נכלל במידי דעבידי לטעמא, דאינו נרגש כ"כ כמו דבר חריף, ולכן בטל כמו כל האיסורים, ועי' חכמ"א נג, ל דכ' דבכה"ג אע"ג שנתנו אותו לקדירה להטעים את התבשיל אפ"ה לא מקרי מילתא דעבידא לטעמא, אמנם עי' בשו"ע הגר"ז או"ח בקונטרס אחרון תקיג, ד דכ' דדברי הט"ז הוא רק אם נפל מאליו אבל אם נתנו כדי לבשם התבשיל פשיטא דאינו בטל עיי"ש.

יח. ועי' שו"ע צח, ג דכ"ז בנשפך אבל אם הוא לפנינו וא"א לעמוד על שיעורו אף באיסור דרבנן אסור, ועי' ש"ך צח, ט דמביא ב' טעמים א- דספק התלוי בחסרון ידיעה לא מיקרי ספק דדעת שוטים הוא זה (ועי' בט"ז צח, ו ובנקה"כ צח, ב) וכן הסביר החכמ"א נא, טז, ב- ועוד טעם מביא מהר"ן דרק מקילין בדבר שבא באקראי בעלמא כגון שנשפך אבל לא אזלינן לקולא בכל דבר שא"א לעמוד עליו, דאז יהיו כל האיסורים בספק ולפיכך ראו חכמים להשוות מדותיהן וכן הסביר הערה"ש צח, לט.

יט. עי' כ"ז צח, ב. ומבואר מנו"כ דה"ה אם הי' מין בשאינו מינו אך עיקר איסורו הוא מדרבנן יש להקל, ולענין בשר עוף בחלב עי' ט"ז סק"ה דפסק דבזה עשו חכמים חיזוק לדבריהם כשל תורה ואין להקל, ואילו הש"ך סק"ז מיקל, ועי' בפמ"ג משב"ז סק"ה בסו"ד

טז. עי' ש"ך צח, ל דאם נפל לדבר ששוה בטעמו בטל בששים, וכ"פ בחכמ"א נג, לא, ועי' חזו"א כז, ו דכ' דהדבר מוכרח דאין כח תבלין להטעים אלא דבר החסר תבלין, אבל אין בכחו של תבלין להטעים תבלין עיי"ש, ע"ע רעק"א סי' צח, דמביא מפר"ח ומנח"י דס"ל דבמינו משערין כל שראוי ליתן כנגדו באינו מינו.

יז. ועי' ש"ך צח, כח דאם ידוע בבירור שאינו נ"ט כגון שנפל קורט אחד של מלח או תבלין ליורה גדולה מותר וכ"פ בחכמ"א נג, כט ובערה"ש צח, סח. יז. הכי מסביר הרא"ש בפ' גיד הנשה סי' לז, ועי' בפמ"ג בשער התערובות ח"ג פ"ה ד"ה ואחר, שמביא דלהרשב"א אין הטעם משום גזירה אלא

ה. אם נתערב איסור במינו ובשאינו מינו ונשפך וספק אם יש שישים לבטלו, י"א^כ שאם נודע שהיה רובו היתר ממינו אז רואין את שאינו מינו כאילו אינו והשאר מינו רבה עליו ומבטלו, ועכשיו רק הוי ספק דרבנן ויש להקל, ויש חולקין^כ דס"ל דעדיין הוי ספק דאורייתא, דאם אין ס' כנגדו עדיין נרגש הטעם של איסור באינו מינו ולכן אין להתיר, ויש שהכריע דבהפסד מרובה וצורך מצוה יש להקל^כ.

ו. אם נפל^כ איסור^כ לאחד משתי קדירות של היתר, ואינו ידוע לאיזו מהן, ואין באחת מהן כדי לבטל האיסור^כ אבל יש בשתיהן כדי לבטלו, אם ב' הקדירות הן של אדם אחד^כ ועתיד להתערב^כ והוא

===== הערות וצינונים =====

- דכ' דבהפסד^מ המקיל כש"ך לא הפסיד, ועי' חכמ"א נא, יד המקיל לגמרי כש"ך, והערה^ש צח, לח כ' דהסומך על הש"ך לא הפסיד ויש לו על מה לסמוך והמחמיר תבוא עליו ברכה.
- כ. ועי' פמ"ג במשב"ז צח, ג בסו"ד ובשפ"ד צח, ד בסו"ד דכ' דאף שיש עכורים אומן א"צ לברר, דכיון שאין אנו נוהגים כלל לסמוך אעובד כוכבים הוה כלא אפשר לברורי, ע"ע חכמ"א נא, יד דפסק ככרתי ופלתי דבספק צריך ליתנו לנכרי לטעום בענין שאפשר לעמוד על טעמו דאע"ג דאין אנו סומכין על טעימת נכרי היינו לחומרא אבל לא להקל ח"ו. ועי' בדרכ"ת צח, מד שכ' ע"ד דהמנהג הוא כמש"כ הפמ"ג ומעולם לא שמענו משום בעל הוראה שיורה ליתן לעכורים למטעמיה יהי באיזה אופן שיהי דגם לחומרא אין נותנין לעכורים לטעום.
- כא. עי' כ"ז בסי' צח, ב שהמחבר מקיל וכ"פ הט"ז סק"ה, ועי' גם בחזו"א כו, ב ד"ה ונראה.
- כב. עי' ש"ך צח, ח ועיי"ש דנ"ל דגם הרשב"א לא התיר רק את המינו וכן עי' בנקה"כ סק"א ועי' בפ"ת צח, ז דמביא תשו' חת"ס דאין נראה להקל נגד דעת הש"ך.
- כג. חכמ"א נא, טו.
- כד. עי' כ"ז בסי' קיא, ז.
- כה. עי' ט"ז קיא, ז, ש"כ"ז הוא רק באיסור דרבנן או באיסור דאורייתא ששיעור ביטולו הוא מדרבנן, וכ"כ בביאור הגר"א קיא, יט ובערה"ש קיא, טז, אמנם מש"ך קיא, טז, יט מבואר דאמרי' צירוף גם באיסור דאורייתא, ועי' בשפ"ד קיא, טז ונשאר בצ"ע (ויל"ע בדברי החכמ"א סד, יט ובבינת אדם שער הקבוע כלל ד).
- כו. עי' ש"ך קיא, טז דאם יש באחד מהן לבטלו ואין בשני לבטלו אין אומרים בזה שהוא מותר מחמת שנכנס בספק שהרי אותו שיש בו כדי לבטל לא נכנס בספק כלל דאפי' את"ל דבתוכה נפל מותרת היא, אם לא שי"ל שאני אומר עי' לקמן בפרק לו.
- כז. ואם הם של שני בני אדם לא אמרי' צירוף, אלא שנחלקו הרמב"ן והרשב"א בבאו שניהם לשאול זה אחר זה ולא בב"א, אי דומה לגמ' בכתובות כז. ועוד, דשני שבילין א' טמא וא' טהור והלך באחד מהן ועשה טהרות ובא חבירו והלך בשני ועשה טהרות דבכאו לשאול זה בפני עצמו וזה בפני עצמו שניהם טהורים, עי' בזה בט"ז קיא, ו ובש"ך קיא, יג, יט, ולדברי הש"ך העיקר הוא כהרמב"ן

תערובות יבש ביבש (לית זה טעמא) כמ מצטרפים ב' הקדירות ביחד, דאמרינן כל הנכנס בספק מצטרף לבטלו והוא בטל, ואפי' אחת בבית ואחת בעליה ל'. ואם הוא תערובות לח בלח אם הוא מין באינו מינו אין מצטרפים ל', ואם הוא מין במינו מצטרפים אותן בהפס"מ ל', ואין לאכלו אלא לאחר שיערבנו יחד ל'.

ז. איסור אינו בטל בשישים אם מכירים אותו ל' ואפי' איסור דרבנן ל', ודבר שאפשר להסירו הוי כאילו מכירו ל' ולכן חלב שנפל לתוך

הערות וצינונים

להקל וכ"פ בחכמ"א סד, יא, אמנם עי' מש"כ החזו"א בסי' לט, ב.

ב. עי' ט"ז קיא, ח ובש"ך קיא, יח דאם השני מיני היתר אסורים בתערובות כגון שאחד בשר ואחד גבינה אין מצטרפין לבטלו, וכן אם אינם עומדים להתערב כגון שאחד נתבשל במתיקות ואחד בקיוהא אינם מצטרפים, (ועי' בפרי תאר קיא, ט ד' דהגם דהפוסקים רק כתבו דברים שאסור להתערב מחמת הדין או שא"א לערבם מחמת טעמם, כ"ז לאו דוקא אלא כל דאנן סהדי דלא ערבי אין מצטרפין, ולכן כ' דקדירה של אורז וקדירה של תבשיל של פולין או ירקות וכדומה אין מצטרפין כי אין דרך כלל להתערב).

כ. עי' ש"ך קיא, ב.

ל. שו"ע קיא, ז ועי' בפר"ח קיא, טז ובערה"ש קיא, טז דבשתי עיירות אינן מצטרפין.

לא. ש"ך צב, ח קהל, קז, א כיון דאיכא למיקם אטעמא לא נכנס הכל בספק וכ"פ החכמ"א סד, י.

לב. רמ"א קיא, ז וש"ך קיא, ב.

לג. רמ"א שם ועי' ט"ז קיא, י שזהו רק חומר. ולענין יבש ביבש אי צריך לערבנו יחד קודם שאוכלו עי' בבדה"ש קיא, ז ביאורים ד"ה לאחר שיערבנו.

לד. עי' כ"ז ברמ"א צח, ד.

ולענין אם דין זה הוא מדאורייתא,

עי' לבוש או"ח תרלב, א בתי' השני דכ' דמה"ת אפי' במכיר האיסור בטל ברוב דהא מסנהדרין ילפינן לה דבטל ברוב והתם ידענין מי המזכה ומי המחייב ואפ"ה אמרה תורה זיל בתר רובא, אבל עי' ט"ז או"ח תרלב, ג דכ' ע"ד דאינו ראוי להיכתב וח"ו לומר כן עיי"ש, ועיי"ש מה שתי' על ראיתו מסנהדרין, ועי' גם בפמ"ג במשב"ז שם דכ' דבסנהדרין י"ל דכיון דאין ידוע איזו דיעה נכונה הוה כאין מכירין.

לה. חכמ"א נא, א.

לו. הא דאיסור שאפשר להסירו הוי כמכירו הוא מרמ"א, ועי' בפלתי צח, ו דמדמה דין זה לדבר שיש לו מתירין, ולכן כ' דאם המאכל מתקלקל ע"י נתינת מים צוננים א"צ ליתן שם מים וכמבואר בסי' קב, ועי' פמ"ג משב"ז צח, ז וערה"ש צח, נז דכתבו דיש לחלק דהכא הוי כניכר האיסור ואין היתר זה, ויש לומדים בדעת הפלתי דיש לו גדר אחר בזה שאפשר להסירו אסור משום דישל"מ ואינו משום דניכר האיסור. ולמעשה אם מתקלקל המאכל ע"י נתינת מים לדעת הפלתי יש להקל והפמ"ג וערה"ש הנ"ל כתבו להחמיר, ועי' בחכמ"א נא, ב דבהפס"מ אפשר שיש להקל ומ"מ יניח שיצטנן התבשיל דאין המאכל מתקלקל כ"כ עיי"ז, שיוכל לחזור ולחמם אח"כ.

תבשיל אע"פ שיש ס' כנגדו ואין מכירין האיסור, צריך ליתן שם מים צוננים כדי שיקפיא החלב ויצוף למעלה, ויסירו משם ל^י.

ח. איסור שנפרך לחתיכות דקות מאד אע"פ שהוא בתוך רוטב עבה שא"א לסננו, אם ניכר האיסור ע"י ראיית העיניים או ע"י משמוש יד י"א דאינו בטל ל^ח.

ז. דבר לט האסור^ב בעצמו ומעמיד^מ, אפי' באלף לא בטל מדרבנן^{מב},

===== הערות וצינונים =====

אסור לבטל איסור דרבנן וע"י בדרכ"ת פז, קמה. **מא.** ציור השו"ע פז, יא דמעמיד הוא דהעמיד גבינה בעור קיבת גבילה וטריפה ובהמה טמאה, וע"י באגר"מ יו"ד ב, מח בתוך תשובה אי גבינה הנקרא קאטעד טשיז היא בכלל איסור גבינת נכרים כ' בתו"ד דאף שנותנים בהם מעט רענעט אף אם נימא שהוא דבר אסור, מסתבר שאין להחשיבו מעמיד כיון דאין להגבינה שום תועלת מזה, דלא משובח טעם הגבינה במעט הרענעט שנתנו שם יותר מכפי שהועמדו מעצמם מצד הזמן והחום, ומה שמיהר להעמיד ע"י הרענעט אי"ז כלום בטובת הגבינה אלא הוא טובת המוכר שיש לו הגבינות איזה ימים קודם, ואין שייך לאסור מצד זה מטעם שהרענעט מעמיד עיי"ש.

ולענין חומר משמר שנותנים במאכלים אם דינו כמעמיד שאינו בטל, ע"י בשו"ת מנח"י ו, עא שכ' דבהשקפה ראשונה נראה דאין בזה משום מעמיד עיי"ש, וע"י בשו"ת הר צבי יו"ד סי' פ מה שחוקר בכעין זה בספירט שעירבו ביין כדי לעכב תסיסת היין כדי שישאר מתוק, ואח"כ נודע שנעשה מסתם יינם והי' ביין של היתר ס' נגד השפירטוס, וכ' דמעמיד שייך גבי גבינה שניכר האיסור שהעמיד את הגבינה, משא"כ הכא דעיקר טעם היין הוא מעצמותו אלא שהשפירטוס גורם ומונע שייך ההיתר לא

לו. רמ"א צח, ד. והסכימו הפוסקים דרק מהני כשיש ס' אמנם כשאין ס' לא מועיל עצה זו (ע"י ט"ז צח, ז ש"ך צח, טז חכמ"א נא, ב ערה"ש צח, נו ודלא כב"ח). (ודין זה של נתינת מים צוננים ע"י לשון אר"ה כג, ט בשם ראב"ן "מצוה" ליתן בו מים קרים וע"י גם בדרכ"ת צח, ע, וע"י בהע' הקודמת דכפי שלומדים בדעת הפלתי בודאי הוא דין דרבנן, ע"ע בגליין מהרש"א צח, לג (ד"ה אם מכירו) דמביא רא"י מר"ן דהוא מה"ת ואע"ג שציין דבריו עמש"כ הרמ"א מכירו מ"מ ראייתו הוא על אפשר להסירו, ויל"ע בזה).

לח. ע"י בסי' קד, א ובט"ז קד, א וכן הסכימו כמה אחרונים ע"י בפמ"ג במשב"ז קד, א בשם המנחת כהן והפר"ח, וכ"פ החכמ"א נא, ג, (וכן ע"י בערה"ש בתחילת סי' קד), וזהו דלא כפשטות הרמ"א קד, א (ע"י בערה"ש קד, י) והש"ך קד, ג ובנקה"כ סק"א דבכל האיסורים חוץ משרצים אם א"א לסננו אע"פ שהוא ניכר יש בו ביטול.

(ומ"ש דניכר ע"י ראיית עיניים הוא מפמ"ג משב"ז קד, א, ומ"ש ע"י משמוש יד הוא מהגר"א קד, ו).

לז. ע"י כ"ז בסי' פז, יא.

מ. ע"י פמ"ג בסדר והנהגות הנשאל עם השואל באו"ה ב, כב דאף באיסור דרבנן אמרי' דמעמיד אינו בטל, אמנם ע"י באגר"מ יו"ד ב, לב שבאיסור דרבנן סומכין דגם מעמיד בטל בס' (ע"י ש"ך פז, לה בשם מהרש"ל ובדגו"מ שם), (ועיי"ש שכ"ז לענין דיעבד שטעו ועשו העמדה מאיסור דרבנן, דלכתחילה

ודוקא שלא הי' שם מעמיד אחר רק האסור, אבל אם הי' שם ג"כ מעמיד היתר ואין בכח האיסור לבד להעמיד^{מב}, הוי זה וזה גורם והוא בטל כשאר איסורים.

===== הערות וצינונים =====

ישנה את טעמו שיש לו מתחילת ברייתו, כאן י"ל שאי"ז מעמיד אלא מעכב שלא יתחדש בהיין טעם חדש, ועיי"ש שכ' דיש לדון לאידך גיסא דמכיון דמצד טבע היין שתוסס טעמו מתחלף, א"כ טעם המתיקות מראה שיש כאן שפירטוס שהוא מונע ומעמידו על טעמו הראשון ושוב יהא חשוב כאילו הוא בעין עיי"ש.

ע"י בביאור הגר"א קבו, ובחכמ"א נג, מא ובערה"ש קב, ח.

מב. ע"י במג"א או"ח תמב, ט דמביא מח' אם דין זה דמעמיד אינו בטל הוא דין דאורי"י או דין דרבנן, אבל ע"י בפמ"ג במשב"ז פז, יג ובחכמ"א נג, לג ובאגר"מ יו"ד ב, לב דנקטו דהוא דין דרבנן.

מג. ט"ז פז, יג וכן נוטה הש"ך פז, לו בתחילת דבריו ולבסוף נשאר בצ"ע וע"י בפמ"ג בשפ"ד פז, לו דלומד דהש"ך הסכים לט"ז וכ"פ בחכמ"א נג, לז ובערה"ש פז, מב ובמשנ"ב תמב, כה ובשעה"צ שם מה.

ולענין אי חזותא בטל, האריכו בזה האחרונים, ע"י בפמ"ג במשב"ז ק, א ובדרכ"ת קב, ל. ונראה דלהל' נקטו האחרונים דחזותא כן בטל אם לא שהוא דבשיל"מ או איסור הנאה (או איסור משהו),

פרק ב

דיני דברים המצטרפים להיתר או לאיסור

א. כל איסור¹ (ואפי' איסור מדרבנן²) בין אם הוא דבר מאכל ובין אם הוא כלי ב"י הבלוע מאיסור³, שנתבשל עם היתר צריך ס' כנגד

הערות וצינונים

א. עי' כ"ז בסי' צח, ד.
 ב. ש"ך צח, י.
 ג. ועי' שו"ע צח, ד דבין חרס או עץ או מתכת, ועי' ש"ך סקי"ב דזה לאפוקי שיטת הראב"ד דבעץ ובמתכת כיון דאפשר להפריד האיסור ע"י הגעלה אין משערין בכולו אלא אומדים אומד יפה כמה יצא ממנו.
 [ונחלקו הפוסקים אם דבר חי פולט טעמו, דעי' בשו"ת חת"ס יו"ד צד (והו"ד בפ"ת קדג), דכ' דהי' עובדא בפ"פ דמיין דפרח תרנגולת לתוך קלחת חמאה ורתחת על האש ומתה בתוכו, והורה גאון אחד ומהולל מאד (עיי"ש בהע' דזה הי' בעל ההפלאה וזו היתה השאלה הראשונה שהובאה לפניו בכואו לק"ק פפד"מ) שאסור החמאה אפי' לגוים, ושפכוהו בחוצות, ולבסוף הזכירוהו דבשר עוף בחלב מותר בהנאה, ובתוך כדי דבור השיב דאה"נ בהנאה מותרת ולמוכרה לגוי אסורה משום בליעת אבר מן החי דאסור לבני נח, והי' נראה לעין דתחלת ההוראה לא הי' מטעם אבר מה"ח, וכשגגה יצאה מלפני שליט, אך לא יאונה לצדיק כל און הזמין לו השי"ת תי' לשזביה מכיסופא, וכן נוקט החת"ס דגם בחי שייך פליטה, ומביא ראי' מתלמידו מהו"ד ברוך, מהרא"ש בע"ז ה, היא דמק' דלמה נאסר שכו' בנפילת עכבר הא המן הרשע העיד (מגילה יג:): דאפי' נופל זכוב בכוסו של אחד מהן זורקו ושותהו ואם אדוני המלך נוגע בכוסו של אחד מהן חובטו בקרקע ואינו שותהו, ותי' הרא"ש דבשהה בו זמן מרובה אז אסור, ורואין דאי הי' מבליע מיד הי' אסור אע"פ שהוא חי, אע"כ דגם בע"ח מפליט, וכן עי' בשו"ת פרי יצחק ח"א סי' רא דמביא ראי' דבע"ח מפליט מגמ' חולין ח: בסכין ששחט בה טריפה דיש

מ"ד דצריך הגעלה בחמין מפני שבלעה שמנונית הטריפה, ומק' הגמ' דגם בבהמה שמותרת בלעה אבר מן החי עיי"ש, ומבואר בגמ' דשייך פליטה גם כשהבהמה חיה, אמנם עי' בשו"ת טוב טעם ודעת ח"א תשו' קנה דכ' דהחוש מעיד דחי אינו מפליט, ומביא מהגאון מוהר"ר יעקב מליאס ז"ל ששחק ע"ז לאסור בלוע מן החי, ודוחה ראית החת"ס מן הרא"ש דשם לא נזכר בזכוב חי ויתכן להיות דמייירי בזכוב מת, ואין ראי' מההפלאה כיון דלא עשה כן רק כמתנצל, ואם טעה בזה לפי שעה וסבר דבב"ח בעוף אסור בהנאה יתכן דטעה גם בזה, ובפרט דקיי"ל בת"ח שאמר דבר הלכה וחידוש, אם קודם מעשה שומעין לו לאחר מעשה אין שומעין לו, ועיי"ש לראיותיו ועיי"ש בהוספה היאך מתרץ הרא"י מחולין דף ת, ועי' בפ"ת קדג, דמביא בשם החקרי לב דאם נפל עכבר או דבר טמא חי לא מניין מעל"ע רק משמת כי בעודנו חי אפי' שהה כמה ימים אינו אסור וכ' ע"ז הפ"ח וכן הדעת נוטה, ועי' בקהלות יעקב חולין סי' ה דמביא מח' זו ומק' דלא לו שאומרים דחי מפליט ומבליע א"כ אדם שנגע במאכל רותח שהיס"ב למה לא נחוש לפליטת טעם מבשר אדם בתוך המאכל, ועיי"ש בד"ה אכן שרוצה לת' עפ"י מש"כ הנודע ביהודה או"ח תנינא סי' סו (והו"ד בפ"ת צח, ה), דאף דאנן קיי"ל דטעם כעיקר דאורייתא מ"מ זה לימוד או ממשרת או מגעולי נכרים, ולכן י"ל דוקא באיסורים שדומים להם שהם לאוין שיש בהם מלקות, ולכן בשר אדם שהוא רק איסור עשה (עי' רמ"א יו"ד עט, א וש"ך סק"ג) לא אמרי' טעם כעיקר דאורייתא, ועיי"ש עוד מש"כ להפוסקים דבשר אדם אסור בלאו. (לענין דגים חיים עי' בשו"ת מהר"ם שיק יו"ד תשו' קא, ובתו"ד כ' דבדגים דחיותן במים איך אפשר שהמים יפעלו עליהם להוציא את כחן לחוץ וכו').

כולו, אפי' אם מסירו שלם, מפני שאין אנו יודעים כמה יצא ממנו, (אם לא שידע שכל מה שנבלע זהכלי הוא פחות מנמות הכלי, כגון כלי חדש שנישל זה כמות מועטת של איסור, דאז א"כ ס' אלא כנגד האיסור ההוא).

ב. משערים ההיתר והאיסור כמו שהוא בא לפנינו, בין במין במינו בין במין בשאינו מינו, אע"פ שהי' בהיתר יותר מתחילה ונתמעט בבישולו ונבלע בקדירה, משום דבאותו שיעור שנבלע בה היתר נבלע בה ג"כ איסור, ואפי' כשראינו האיסור בשעת נפילתו ונתמעט פחות ממה שנתמעט ההיתר, אפ"ה לא מקילינן דלא ידוע כמה בלעה הקדירה, וכמה פעמים יבא קלקול מזהו.

ג. אם בשעה שנפל האיסור לא נודע אם הי' בהיתר שישים כדי לבטלו ועכשיו כשבא לפנינו לאחר שנצטמק יש שישים כנגדו, אמרי' דהוא בטל דכיון דאין ריעותא, לא מחזקינן איסורא לומר דשמא בעת נפילת האיסור הי' האיסור גדול מאד ונצטמק ממנו יותר ממה שנצטמק ההיתר, אמנם יש חולקינן ע"ז וס"ל דהכל אסור אם לא שבאומדנא יש שישים לפי מה שהי' יכול להיות גדול. ולכל הדיעות אם בשעה שנפל האיסור

==== הערות וצינונים ====

ד. עי' כ"ז בסי' צט, ד. ו. ט"ז צט, ה. פמ"ג משב"ז צט, ד. ערה"ש צט, יח.

ועי' ט"ז הנ"ל ופמ"ג במשב"ז צט, ה. וערה"ש הנ"ל דדין זה הוא אפי' בעצמות דמצטרפין לבטל האיסור אע"ג דעצמות אין מצטמקין ובשר האיסור דרכו להצטמק, אפ"ה לא מחזקינן איסורא, אמנם עי' ביד יהודה צט, יא בפיה"א שכ' ע"ז דהוא דבר תימה מאד דהאם אמרי' דלא מחזקינן איסורא אפי' נגד החוש והידוע עיי"ש. (ועי' בכפה"ח צט, כד דכשהאיסור הוי רך או דבר שהוא ניתך בנקל כגון שומן נבילה ונתערב בקדירה בזה גם להסוברים דלא מחזקינן איסורא, כל שלא ידענו שיעור האיסור בשעת נפילה אסור הגם שיש כמה שלפנינו ס' עיי"ש).

ז. חכמ"א נב, ג.

ח. חכמ"א נב, ג.

ה. מהרש"ל הו"ד בט"ז צט, ד. בש"ך צט, ו. ובחכמ"א נב, ג. ועי' בפמ"ג במשב"ז צט, ד. דג"כ מחמיר כמהרש"ל אמנם במין במינו דמה"ת בטל ברוב, והוא במקום הפסד מרובה וצורך גדול יש להתיר באומד יפה מה שנבלע בקדירה (ולא במה שכלה מחמת האש) אם ידוע שבעת נפילת האיסור הי' ס' אמנם מסיים דמ"מ לדינא צ"ע ועי' גם בשפ"ד צט, ו, אמנם עי' יד יהודה צט, יג בפיה"ק (וכן עיי"ש בפיה"א י) דאין להקל אף במקום הפס"מ, ועי' גם בכפה"ח צט, כב דכ' דלא שמענו ולא ראינו מי שהורה להקל בזה ולכן אפי' בשעת הדחק ובהפס"מ אפי' במין במינו לעולם משערין כמו שבא לפנינו.

הי' שישים ועכשיו אין האיסור בעין וא"א למיקם עלה דמילתא, מעמידין הדבר על חזקתו ואמרי' דכי היכי שנתמעט מן ההיתר כן נתמעט מן האיסור לפי חשבון^ט.

ד. בשר חי של נבילה שיש בה עצמות, שנפלה לקדירת בשר כשר שיש בה עצמות, א"צ שישים אלא כנגד הבשר ועצמות הרכין^י והמוח שבעצמות^י, אבל אין צריכים לבטל העצמות הקשות לפי שאינן מצטרפים לאיסור^י, ועצמות היתר מצטרפים להיתר לבטל

===== הערות וצינונים =====

ומן העצמות ומן הגידים ומן הקרנים ומן הטלפים וכו' אע"פ שהוא אסור הרי זה פטור מפני שאין אלו ראויין לאכילה, ומשמע דיש איסור בעצמות, כתבו האחיעזר והחזון יחזקאל שם דאיירי הרמב"ם בעצמות הרכין או שיש בהם מוח אבל בעצמות הקשים והיבשים בודאי גם איסורא ליכא, ועי' גם בקובץ תשובות ח"א עג,ג דמביא האחיעזר וחזון יחזקאל הנ"ל אלא דכ' דצ"ע לדינא כיום בזמננו שמייצרים ג'לטין גם מפסולת בשר טרי ויתכן שנשאר בו טעם ולא נתייבש כעץ. אמנם עי' במכתב של הגר' אליעזר זילבר (אב"ד סינסינטי) להגרוד"ר בענגיס הודפס בישורון יב עמוד רמא בענין זה, ודעתו הוא דג'לטין אסור מה"ת עיי"ש, ועי' באגר"מ יו"ד ב,כו דאוסרו מרמב"ם הנ"ל ועי' בתשו' לב שם, ועי' שו"ת משנת ר' אהרן סי' טז-יז שהאריך בענין זה והעלה דלרוב שיטות אסור ולמקצת פוסקים ג"כ אין היתר ברור, ועי' גם בשו"ת מנח"י ה,ה.

יג. והטעם דאינו מצטרף להיתר לבטל האיסור כ' הפמ"ג בשפ"ד צט,ב דאולי הוא משום שלא יבוא לטעות באם בישל הנבילה תחילה דאז העצמות מצטרפים עם האיסור עי' סעיף הבא, ועי' עוד טעם בערה"ש צט,ח.

יד. הנה נתקשו האחרונים בטעם דעצמות מועילים לבטל איסור,

מ. עי' כ"ז בסי' צט א-ב.

י. ש"ך צט,א חכמ"א נב,א, ועי' בפמ"ג שפ"ד צט,א שכ' דאם נפל עצם רך מנבילה להיתר באינו מינו יראה לאסור באין הפס"מ, אבל בהפס"מ המיקל לא הפסיד, ובמינו המיקל אף בהפסד קצת אין גוערין בו ואפי' לצרף אפשר לצדד.

יא. צט,א.

יב. עי' בט"ז צט,א דכ' לפי שאינם בני אכילה אינם בכלל האיסור, (ועי' בחו"ד צט,ב בביאורים דאף ההלכות שבעצמות אסור מ"מ אין יכולין לאסור אחרים כיון דטעם קלוש הוא עיי"ש וכן עי' בפמ"ג במשב"ז קה,א בבחינה הב', ע"ע בפרישה צט,א בסוגרים (מהמגיה) דס"ל דאין בהן לחלוחית לאסור).

והנה מט"ז זו משמע דאין איסור בעצמות יבשות (עכ"פ לגמרי עי' לעיל במוסגר מש"כ החו"ד) וכ"כ להדיא בשו"ת אחיעזר ח"ג לג אות ב (ה), ומשו"ז מתיר להשתמש עם "דזעלאטין" (ג'לטין - Gelatin) שהוא אבק שנעשה מעצמות יבשות ומערבים אותו בהרבה מיני אוכלין עיי"ש, וכן עי' בשו"ת חזון יחזקאל סי' ה (נדפס בסו"ס חזון יחזקאל מס' זבחים וליקוטי הש"ס) שהעצמות אינן בכלל נבלה וטרפות וטמאה לענין איסור כשם שאינן בכלל נבילה לענין טמאה עיי"ש, וזה שכ' הרמב"ם במאכ"א ד,יח האוכל מנבלה וטרפה או מבהמה וחיה הטמאים מן העור

האיסור^{טו}, ובמקום הפסד גם עצמות הקשות של איסור מצטרפים עם ההיתר לבטל האיסור^{טז}.

ה. בשר נבילה שיש בה עצמות שכבר נתבשלה קודם שנפלה לקדירת היתר, העצמות מצטרפים להאיסור לפי שבלעו מבשר הנבילה כשנתבשלה לבה^{יז}.

ו. אין טעם של גיד הנשה אוסר^{יח} דאין כגידים בנותן טעם, אבל אם נימוח הגיד ואינו ניכר צריך ס' כנגדו^{יט}, ושמונו אוסר בכל אופן וצריך ס' כנגדו.

==== הערות וצינונים =====

לאיסור שהרי בלעו מהרוטב ומים שנעשו נבילה עיי"ש.

יז. עי' כ"ז בסי' ק, ב. ועיי"ש דגיד הנשה עצמו אינו בטל אפי' באלף דהיא ברי'.

יח. עי' ט"ז ק, ה וש"ך ק, ט דאע"פ שאין בו טעם מ"מ התורה אסרתו וצריך לבטלו. וק' דאם אין לו טעם למה צריך ס', הא כמו שהיו סומכין פעם על קפילא לומר דאין טעם, ככה"ג אנו יודעים שאין טעם, ועי' בחו"ד ק, ז בביאורים דמסביר דודאי א"א לומר דאין לגיד טעם כלל דאין יפולגו תנאים אם יש כגידין בני"ט כיון דיכולין לטועמו ויטעמנו קפילא (עי' רשב"א חולין צב: ד"ה הא דאר"י) אלא ודאי דיש לו טעם רק שחולקין אם יש כח בהטעם לאסור אחרים, אבל כשנמוח הגיד ונתערב הגיד וניכר טעמו של גיד, הרי אוכל הגיד בטעמו שאסר רחמנא, ולכן צריך ס' נגדו לבטל טעמו, ועי' גם במשב"ז ק, ה. ועי' ביד יהודה ק, ט בפיה"א דכ' דל"ק מידי, דכל שאין טעמו נרגש מחמת דבר אחר ולא מחמת מיעוטו עדיין אסור וכמו מין במינו, וקפילא רק מועיל משום דהאיסור הוא כ"כ מועט נגד ההיתר דא"א לטעמו ואז מותר, ועי' באגר"מ יו"ד ב, כד.

יט. עי' כ"ז בסי' קט.

ועי' בפמ"ג משב"ז צט, א דמסבירו בב' בחינות א) דנתפשט האיסור בשוה גם לתוך העצמות, וזה דקדירה אינה מצטרפת להיתר לבטל האיסור הוא משום דשבע מבלוע ובחדשה משום לא פלוג, או משום דקדירה מגולה בחוץ משא"כ כל העצמות הם בתוך הרוטב והנפק"מ הוא אם חרסי אדמה בתוך הרוטב מצטרף להיתר. ב) דיש מיחל בעצמות שמבלבל האיסור וכלשון הט"ז צט, א, ולפי"ז בחרסי קדירה וקליפי ביצים בודאי אין מצטרפין, ועי' בשאר האחרונים מה שמק' ומת' בענין זה, ויוצא נפק"מ למעשה, ועי' במגילת ספר צט, א.

טו. פשטות הרמ"א צט, א וחכמ"א נב, א, אמנם עי' פמ"ג בשפ"ד פו, יח דלומד דהרמ"א מיקל רק בהפס"מ, וגם דלומד דהרמ"א איירי במין באינו מינו אבל מין במינו יש לצרפו להיתר אף באין הפס"מ.

טז. צט, ב ועי' בפמ"ג במשב"ז צט, א בסו"ד דאף שהטור כ' דטעם הדבר הוא שמא נתמעט מבשר הנבילה ונכנס בעצמות וכ' ע"ז הב"ח דאם ראה תחילה כמה היתה הנבילה א"צ אלא ס' כנגד הנבילה, מ"מ לדידן דאמרי' חנ"ן בשאר איסורין א"כ אף שיודע כמה היתה הבשר קודם הבישול עכ"ז העצמות מצטרפין

פרק כא

דיני יבש ביבש

א. תערובת יבש ביבש^א, דהיי' שאינו נבלל^ב אלא האיסור עומד בעצמו אלא שנתערב^ג ואינו מכירו, והוא מין במינו, בטל ברוב^ד.

===== הערות וצינונים =====

א. לענין קמה בקמח אי מקרי יבש ביבש או לח בלח עי' במח' שהובא בש"ך קט, ג והגהו' רעק"א שם. ולהל' משמעות הש"ך הוא דמיקרי לח בלח כיון דנבלל, ועי' פמ"ג בשפ"ד שם שקשה להקל נגד הש"ך דרובן סוברים דלח מיקרי, וכ"פ המג"א תצח, כח והמשנ"ב תמוז, לב וציין לעי' בסי' תנג, יז ועיי"ש ובשעה"צ שם כה דבעל נפש יחמיר לעצמו (כפס) לחוש לדעת הפוסקים דקמח בקמח מקרי יבש ביבש (לענין חזר וניעור).

ב. ועי' בפמ"ג במשב"ז קט, א דכ' דלא בעינן סמוכין ומוקפין אלא כל שיש ג' חתיכות וא' מהן טריפה אזלינן בתר רובא ואפי"א בבית ושתים בעליה, ע"ע בכינת אדם שער הקבוע ד, שחולק עליו, ועי' בדרכ"ת קט, ד למ"מ בזה.

ג. ועי' בש"ך קט, ו דא"צ כפל, והלשון חד בתרי בטל הוא לאו דווקא ור"ל ברוב כדכתיב אחרי רבים להטות וכ"כ בביאור הגר"א קט, ד, ועי' בפמ"ג בשפ"ד קט, ו ובשער התערובות א, א ד"ה והנה דמביא מח' בענין זה די"א דמדרבנן בעינן כפל, (וע"ע בדברי המהרש"א פסחים מד. בתד"ה איתביה דס"ל דבעינן כפול מה"ת עיי"ש ובמגיה שם), ולדינא מסיים הפמ"ג בשפ"ד בצ"ע, ועי' חכמ"א נא, ד דלא מכריע, אמנם הפמ"ג בשער התערובות א, א סוד"ה ואמנם כ' דלענין הלכה במשהו יותר אין לגעור בו, ועי' פמ"ג באו"ח תנה אשל אברהם טו דכ' דבאיסור קיי"ל משהו יותר הוה רוב,

ועי' בערה"ש צח, כו דא"צ כפל וכ' דכן הכריעו גדולי האחרונים וכן הוא לשון הש"ס וליבטל ברובא, וכן המג"א תנה, טו והמשנ"ב תנה, לח כתבו דאפי' בלח בלח מין במינו מה"ת בטל ברוב וכ"ש ביבש ביבש (דעי' בפמ"ג בשער התערובות א, א ד"ה והנה שי"א שאף דביבש ביבש מספיק רוב, בלח בלח צריך כפל עיי"ש ע"ע בחכמ"א נא, ד בסוד"ד וצ"ע).

ד. ועי' פ"ת קט, א שנחלקו האחרונים בדעת הש"ך אי מספיק רוב מנין דהיי' שיש ג' חתיכות וא' מהן איסור, אמנם א' מהן גדול יותר מהשנים האחרים ביחד, דאין כאן רוב בבנין אלא במנין, או"ד דצריך ג"כ רוב בנין דהיי' שהשנים ביחד יהי' יותר גדול מהחתיכה הגדולה, ועי' בפמ"ג בשפ"ד קט, ו דמסביר את דבר הש"ך שיש ג"כ רוב בנין (וכן עי' חכמ"א נא, ד), אמנם עי' חזו"א לו, כ דמביא המח' וס"ל דרק צריך רוב מנין, שיסוד ההיתר הוא דכשנותנים עינינו בכל א' מהן הרוב מתירה, ולכן אם יש בשרש התערובות ג' מאורעות ב' של היתר וא' של איסור הרוב מתירה, וגדלות החתיכות לא מעלה ומוריד שהתערובות בגופים ולא בחלקי הגוף עיי"ש, ועי' בס' מגילת ספר סימן קט, א אות א' ד"ה ונראה שמסביר המח', שהחזו"א הנ"ל נקט דביטול היבש הוא מדין כל דפריש מרובא פריש ולכן מספר החתיכות הוא הקובע, אבל הדיעות שצריך רוב בנין ולא מספיק רוב מנין ס"ל דגדר ביטול יבש הוא כגדר ביטול לח, שהמיעוט

ב. נחלקו הראשונים בדין זה של ביטול ברוב, לדעת הרא"ש מותר לאדם א' לאכול כל החתיכות ביחד, דנהפך האיסור להיות היתר מגוזה"כ, ולדעת הרשב"א מותר לאדם א' לאכול כל אחת בפני עצמה"י דבכל א' וא' אנו אומרים שזהו של היתר אבל לא יאכל כולן ביחד"ט, ולדעת הסמ"ג יש להחמיר שאדם א' לא יאכל כולם שנמצא בודאי אוכל איסור, אלא ב' בנ"א יאכלום, ולדעת רש"י ישליך א' מהן או שיתן לגוי"י כ'.

הערות וצינונים

שלשתן מביא חטאת, שהרי בכירור אכל חתיכה של חלב, וכ"ש דאין לו לאכול כולן ביחד, והאחרונים נו"נ בזה, ונראה דמסקנת הפוסקים הוא שהוא דין דרבנן ע"י בט"ז קט, א וכן במשב"ז שם וכ' שם שהוא פשוט, וכן ע"י בדבריו בשער התערובות א, ג ד"ה והנה ומביא רא"י לזה ממין במינו בלח מה"ת שרי והא אכל איסור ביחד בדברים הנבללים דיש בילה, וע"כ הוא דין דרבנן, (ולתרוץ קו' זו על התוס' רי"ד ע"י במשנת רבי אהרן חולין ז, ג דרק אמרי' נהפך באופן דאם לא אמרינן נהפך לא יהי' דין התערובות כדין הרוב אלא כדין המיעוט כמו בלח דאי לא יתבטל ויהפך להיתר אז נאסור גם את רוב המותר, דבכל חלק מהלח יש גם חלק איסור שנבלל לתוכו, וכיון שיש סתירה בין הרוב למיעוט דהרוב אומר דהוא מותר באכילה והמיעוט אוסרו אז בע"כ חל ביטול כזה דנהפך המיעוט להיות כהרוב, ובזה מודה התוס' רי"ד, משא"כ ביבש ביבש הרי שפיר נותר מכת הרוב לאכול כל א' בפנ"ע ואין סתירה בזה אז לא בענין להתיר את כולם מדין נהפך עיי"ש (ומש"כ שם שמשמעות הגר"א הוא שדברי הרשב"א הוא מה"ת ע"ע בשערי ישר שער ג' פ"ט), ע"ע בזה בקובץ שיעורים ב"ב אות קכו ובקובץ שמועות חולין אות לו מש"כ לת' הקושיא דבלח הוא ביטול במציאות משא"כ יבש ביבש כל חתיכה עומדת בפנ"ע) וכ"כ הגר"ז תמב, טו וכ"כ השעה"צ תמוז, ל דהוא רק דרבנן אף לדעת הרשב"א כדאיתא ביו"ד באחרונים, (ע"ע ערה"ש קט, כ צח, כט ובסעיף לד דנקט שהוא מה"ת). יב. מבואר מרמ"א קט, א דכ' דיש לנהוג לכתחילה כהסמ"ג, מבואר דמעיקר

נגרר אחר הרוב ורובו ככולו, וא"כ מסתבר שרוב בנין הוא הקובע כמו בלח.

ה. ע"י כ"ז בסי' קט, א.

ו. חולין פ"ז סי' לז

ז. וע"י ש"ך קט, ז דה"ה דמותר לאכול אחד ושנים או שנים ואחד ורק שלשתן כא' אסור לאכול, וכ"פ החכמ"א נא, יז, אמנם ע"י בפרי תואר קט, ג דכ' דאסור לאכול שנים ביחד דהא איסורא ברובא איתיה וכ"פ בערה"ש קט, כ ומביא שכבר כ' כן בשיטמ"ק בכיצה ג.:

ח. ולפי"ז גם אחר שבטל ברוב אי בשלן כולן כא' אסור לאכול אפילו א' לבדו אם אין שם ס', שנבלע טעם האיסור בכל החתיכות ע"י שו"ע קט, ב.

ט. וע"י בחגורת שמואל (על הלבוש) קט, ה דכ' דגם בב' בנ"א אין לאכול כולם בבת אחת אלא זא"ז.

י. וע"י בב"ח סו"ס קט דמביא ממהרש"ל דהטעם הוא כדי שלא יראה להם שאוכלין איסור.

וע"י בפ"ת קט, ב דמביא מנו"ב דאח"כ מותר לאדם א' לאכול משנים הנותרים ולא אמרי' בהא איסורא ברובא אשתייר.

יא. ויש מח' גדולה לשיטות דל"א נהפך האיסור להיתר אם זהו דין דאורייתא או דין דרבנן, וע"י תוס' רי"ד ב"ב לא: סוד"ה שתי (שס"ל כסמ"ג) דמוכח דהוא דין דאורייתא, ולכן כ' דאע"פ ששלשה בנ"א מותרין לאכול שלשתן, אם אדם א' אכל

ג. מדינא ההל' הוא כהרשב"א^י, אבל יש לנהוג לכתחילה כהסמ"ג שאדם א' לא יאכל כולם^ד, ולחומרא בעלמא יש מחמירים כשיטת רש"י להשליך א' או ליתן לגוי^{טו}, ובמקום הפסד^{טז} יש להקל כשיטת הרא"ש דנהפך האיסור להיות היתר והכל מותר.

ד. תערובות יבש ביבש מין באינו מינו^י ואינו מכירו^{יב}, החמירו רבנן דצריך ס' לבטלו כיון דאם יבשלם יתן טעם^{יג} ויהי' אסור מה^{יד} ככא.

 הערות וצינונים

לדין של חוזר וניעור (עי' בפרק כב), ולביאור הדבר עי' בקובץ שמועות חולין אות לו דהיתר ביטול בתערובת אינו ככל דברים המתירים לחלוטין ומפקיעין סיבת האיסור לגמרי, אלא הוא מתיר רק לשעתו, והיינו דהספק הוא סיבת ההיתר וצריך שיהא המתיר הזה קיים תמיד, וכשהוכר האיסור חוזר וניעור מכאן ולהבא, ובזה מסביר מה שאין ביטול בדבר שיש לו מתירין דפירש"י בביצה ג: דהוא משום דהואיל ויש לו מתירין לאחר זמן לא יאכלנו באיסור עי' ביטול, וק' דהא האיסור נהפך להיתר ומה איסור שייך כאן, ומסבירו כנ"ל דאע"פ שנהפך להיתר היינו רק שהאיסור בפועל בטל אבל סיבת האיסור קיימת.

כ. ועי' רמ"א קט, א שכ' ואין חילוק בזה בין אם האיסור מדרבנן או מדאוריית, ועי' בש"ך קט, ט דמק' עליו דבאיסור דרבנן אין לחשוש שיבא לידי איסור דאוריית, ולכן א"צ ס' ובטל ברוב וכדבריו פסק בחכמ"א נא, יא, ועי' ברעק"א על הש"ך הנ"ל דמביא הש"ך בכללי ס"ס דבליכא הפסד כולי האי יש להחמיר ועי' בפמ"ג בש"ד קט, ט שמביא שי"א דבהפסד יש להקל וכ"פ בערה"ש דיש להקל רק בהפסד אבל שלא בהפסד אין להקל שבאו"ה כ' טעם אחר דיבש ביבש מבא"מ צריך ס' לפי שנקרא דבר שיש לו תקנה דיכול קצת להכיר האיסור ולהסירו.

הדין ההל' הוא כהרשב"א וכפסק המחבר, וכ"כ בפירוש בחכמ"א נא, יז.

יג. רמ"א שם ולשון החכמ"א נא, יז הוא ראוי לנהוג.

יד. רמ"א שם.

טו. כ"ה לשון הרמ"א קט, ב וכ"כ המג"א תמז, יא והחכמ"א נא, כ ושעה"צ תמז, ל והחזו"א כח, יד בסו"ד ועי' גם בדרכ"ת קט, סז, אמנם עי' פמ"ג ש"ד קט ס"ק ה, י ובמשב"ז קט, ד דכ' דהרמ"א התיר בהפסד "מרובה" וכ"כ הגר"ז תמב, טו.

טז. עי' כ"ז ברמ"א קט, א.

יז. עי' ש"ך קט, ח דזה שייך באופן שנפרך לחתיכות דקות שאין ניכר בין זה לזה, או שנודע שמין א' אסור ואינו יודע איזה מהן.

יח. עי' בש"ך קד, ג לענין נטל"פ וכן עי' בפמ"ג משב"ז קג, ב.

יט. וזהו גם לשיטת הרא"ש הנ"ל בסעיף ב' דאמרינן איסור נהפך להיתר דעי' בש"ך צחו, בסו"ד דמביא זה גם מהרא"ש, ועי' בפמ"ג בשער התערובות א, ב ד"ה ומה דנתקשה בזה, דכיון שנעשה היתר אפי' אם מבשלו ביחד צריך להיות מותר וכמו שכ' הרא"ש במין מינו ונודע התערובת דמותר לבשולן יחד, ותי' דצריך לחלק דבאינו מינו בלח דטעם כעיקר הוה חוזר וניעור, והיינו דגם הרשב"א מודה

פרק כב

דיני איסורין מבטלין זא"ז, ודיני חוזר וניעור

א. שתי חתיכות של שני איסורים נפרדים שנתערבו בחתיכה של היתר, י"א שאם אכלן חייב מלקות שאין איסורין מבטלין זה את זה^א, וי"א שפטור ממלקות דאיסורין מבטלין זה את זה^ב, ולכו"ע איסורים באכילה וכמה פוסקים הסכימו דהוא מה"ת^ג.

ב. כל מח' זו אם איסורים מבטלין זא"ז הוא רק בחתיכות, אבל כשכל האיסור הוא משום הטעם כמו באיסורים נוזלים כדם וחלב שיש רוב היתר כנגדן ואסור משום טעמו אז לכו"ע איסורים מבטלין זא"ז ומצטרפים לשישים לבטל הטעם ומותרים באכילה^ד.

===== הערות וציונים =====

א. שיטת ר' אלעזר בזבחים דף עט. וכ"פ הרמב"ם בפ"ח מהל' פסולי המוקדשין ה"כ.

ב. שיטת ר"ל בזבחים עח. ופשטות משמעות הרא"ש בתשובה כ, ב דכ"ה ההל' (ע"ע בתשו' חת"ס ליו"ד תשו' צו ד"ה והנה דמוכיח מזה דהרא"ש מביא ר"ל באב"א סברא ולא באב"א גמרא דלא ס"ל כר"ל עיי"ש) וכ"כ הטור סו"ס צח.

ג. הנה דעת הב"ח בקונטרס אחרון בסי' כז דהאיסור הוא מדרבנן, וכן עי' חו"ד צח ביאורים סק"ח, אבל כמה אחרונים חלקו עליהם וכתבו דאסור באכילה מה"ת, עי' פמ"ג בשער התערובות ח"ג פ"ה ד"ה אמנם דמביא הב"ח וכ' דצ"ע דודאי משמע דאסור מה"ת, וכן מביא רא"י מהב"י דכ' דלא הי' צריך הטור לכתוב הדין דאיסורין מבטלין זה את זה כיון דאפ"ה אסור

באכילה וכל השאלה וכל הראיה הוא על מלקות עיי"ש בב"י, ולדעת הב"ח נפק"מ טובא דהוא דרבנן ובספק הולכין לקולא, וכן עי' פמ"ג בפתיחה להל' שחיטה בשורש הג' ד"ה עוד ראיתי דהב"ח הוא פלא גדול, וכן עי' שפ"ד כז, ב, ועי' גם בשו"ת אחיעזר ח"ב סי' י' אות ז ד"ה וכל דכ' על החו"ד שס"ל שאיסור אכילתו הוא רק מדרבנן שאין נראה סברתו לדינא, וכ"ה דעת החזו"א כה, ה ד"ה והא וכן עי' בחלקת יואב ח"א במהדורא תנינא סו"ס טז דכ' על החו"ד דח"ו לומר כן עיי"ש.

ד. עי' סי' צח, ט. ועי' בשפ"ד צח, לג דזהו גם למ"ד איסורים אין מבטלין זא"ז, ועי' בדבריו בשער התערובות ח"ג פ"ה ד"ה באופן דאף דבתשו' הרא"ש הנ"ל מביא גם רא"י מר"ל דס"ל דאיסורים מבטלין זא"ז מ"מ אף להרמב"ם דחולק וס"ל כר"א יודה עכ"פ

ג. ולכן קדירה שיש בה חמשים ותשעה זיתים היתר, ונפלו בה בבת אחת^ה שני זיתים אחד של דם ואחד של חלב (דהיינו שמי שמות של איסורים, ושמי טעמים דהאיסורים אינם שווים צטעס) כל אחד מצטרף עם החמשים ותשעה של היתר לבטל חבירו.

ד. אם ב' האיסורים שוין בטעמא כגון כזית בשר מריפה וכזית בשר נבילה, ודאי א"א לומר שהאיסורים מבטלין זא"ז כיון שעדיין נרגש הטעם, והם מצטרפים לאיסור^ה, אבל אם נאסרו ב' חתיכות בשר מחמת שקבלו טעם מב' איסורים שטעמם שונה, אע"ג דהבשר שוה בטעמא, הם מבטלין זא"ז דאין הנאסר חמור מהאוסר, ולכן אם כזית בשר נ"נ מחמת חלב וכזית בשר נ"נ מכח דם כל אחד מצטרף לבטל טעם חבירו.

ה. אם שניהם אסורים משום שם א' אבל הם חלוקים בטעמם, אע"פ שמן התורה מבטלין זא"ז דליכא טעמא, אפ"ה אסורים מדרכנן^ב.

ו. איסור שנתבטל ונתוסף בו אח"כ איסור^ה שטעמו שוה כאיסור הראשון (אע"פ שהוא משם אחר), אמרו^ה דחוזר וניעור האיסור הראשון

==== הערות וצינונים

ח. חוו"ד בסי' צח ביאורים סק"ח בחר"ד צב, טו בביאורים, ע"ע בדגו"מ ומה שהשיג עליו בהגהו' אמרי ברוך.

ז. עי' פמ"ג בשער התערובות ח"ג פ"ה ד"ה וראיתי, וכן ברעק"א צח, ח. ולענין אי מצטרפין לאיסור להצריך מאה ועשרים פעמים כנגדן או רק שאין מצטרפין עם ההיתר לבטל איסור השני לא איתפרש בהדיא.

ו. צח, ט ולא כתבתי ציור השני שכי' שם המחבר דלדידן דאמרי' חנ"ן בכל האיסורים לא משכח"ל כ"כ עי' בש"ך צח, לד.

יא. ועי' בפמ"ג בשער התערובות ג, א ד"ה נסתפקתי דנסתפק דאולי לאו דוקא אם נתוסף בו איסור אלא אפי' אם נפל היתר ממין הראשון נמי אסור דחוזר וניעור די"ל דהיתר נמי מעורר האיסור ועיי"ש בשער התערובות ג, ד ד"ה והנה דמביא רא"י דהיתר מעורר איסור, אמנם עי' רעק"א על הט"ז פז, ב דחולק ע"ז, ועי' בדרכ"ת צט, פט למ"מ ולכל דברי הפמ"ג בענין זה.

ועי' רעק"א צח, ז דמביא דאם תחב בקדירה של נ"ט זיתים ב' כפות א' בלוע בו כזית דם וא' בלוע בו כזית חלב אין מבטלין זא"ז דשמה א' פלט וא' לא פלט.

ז. עי' ש"ך צח, לג ופמ"ג בשער התערובות ח"ג פ"ה ד"ה בענין, ורעק"א בהגהו' לש"ך הנ"ל וכ"פ בחכמ"א נא, לא. ועיי"ש ברעק"א לענין אם נפלו למינם.

ולא אמרי' דהראשון כבר נתבטל ונעשה היתר, אלא דצריך ס' כנגד שניהם, וי"א י' דבהפס"מ יש להקל כשהוא: א. יבש ביבש. ב. מין במינו. ג. ונודע התערובות קודם שנתוסף בו האיסור השני, דלא אמרי' חוזר וניעור.

===== הערות וצינונים =====

יב. ש"ך צט, כא ועיי"ש בשפ"ד דמשמע מהש"ך דאף האיסור הראשון מצטרף לבטל איסור השני בכה"ג. והטעם להקל יותר בכה"ג דביבש ביבש אין טעם, וכן כשהוא מין במינו אין טעם, ובנודע התערובות י"ל דהראשון כבר נתבטל, ועי' בחכמ"א נא, כח דמביא דברי הש"ך, אמנם עי' בדרכ"ת צט, צה דמביא כמה פוסקים שחולקים על הש"ך ויל"ע לדינא.

פרק כג

דיני אין מבטלין איסור לכתחילה

א. אין מבטלין איסור לכתחילה ואפילו אם כבר נפל האיסור לתוך היתר אלא שאין בו שיעור לבטלו, גם אם הוא במקום דלא אמרינן חנ"ן, אסור להוסיף עליו היתר כדי לבטלו, בין באיסור דאורייתא² בין באיסור דרבנן³.

הערות וצינונים

תרכו דדנו בביטול סכך פסול דיהיה אסור משום אין מבטלין וכו' ותי' דהוא איסור דרבנן וכו' מוכח דגם ביבש ביבש הוי רק דין דרבנן עיי"ש בלבוש (סעיף ב') ובב"ח (אות ז) ובט"ז (סק"ב).

ולענין איסור הנאה עי' בספר ישועות יעקב סי' תרעז דכ' דבודאי אסור מה"ת, שע"י שמבטל האיסור הרי נהנה מכמות המאכל שניתוסף עיי"ש.

ועי' בשו"ת אבנ"מ יח דס"ל דתרומה לכו"ע אין מבטלין מה"ת משום דאנו מזהרין על התרומה שלא נפסידנה כדכתיב ושמרתם את משמרת תרומותי, וכשמבטל תרומה בתוך חולין הרי נהפך האיסור להיתר וה"ל מאבד התרומה בידיים, ועיי"ש בהגה, ועי' באתון דאורייתא דכ' ע"ד האבנ"מ דמסברא ה' מקום להסתפק בזה אם עובר בכה"ג אעשה דשימור די"ל דרק כשמטמא תרומה שתהי' טומאתה עליה בעוד בה קדושת התרומה זהו בזיון לקדושת התרומה וה"ה לאבדה ולהפסידה, אבל מה שעושה ממנה חולין ומתירה הרי אי"ז בזיון כלל עיי"ש, וכעיי"ז כ' בברכת פרץ בפר' קרח.

ב. ולענין אי מותר לבטל איסור דאורייתא בכה"ג שגם אחרי הביטול יהיה אסור מדרבנן, כיון דהא דאין מבטלים איסור לכתחילה אינו אלא

א. ע' כ"ז בסי' צט ה,ו.

ועי' ש"ך צט, ז דיש מח' אם זהו דין דאורייתא (באיסור דאורייתא) או דין דרבנן, ועי' בחכמ"א נב, ו בסוגרים ובערה"ש צט, כז דדעת רוב הפוסקים הוא דהוא איסור דרבנן. והטעם דאסור לבטל איסור אם זהו מדרבנן, כ' בתוס' פסחים דף ל. ד"ה לשהינהו והגהו' מרדכי חולין סי' תשנ"ג דא"כ מה הועילו חכמים (או התורה) בדינם הואיל ויכולים לבטלו, עוד טעם כ' הלבוש או"ח תרכו, ב והו"ד בט"ז תרכו, ב גזירה שמא יבוא להתיר כל האיסור, עוד טעם מצאנו כאשר האיסור הוא בלוע בכלי יש חשש שמא ישתמש בה בדבר מועט שאין בה שיעור ביטול עי' שו"ע צט, ז וסי' קכב, ה (ויל"ע למה לא כתבו האחרונים טעם זה בכל ביטול איסור, ואולי רק יש חשש זה כשלא נראה האיסור בעין).

ועי' בנודע ביהודה מהדו"ת יו"ד סי' מה ד"ה שלישיית והו"ד בקצרה בפ"ת צט, ג דמחדש דכל המח' הוא בטעם שנתבטל, אבל ביבש ביבש לכו"ע אסור לבטל מה"ת כיון דאין הטעם בטל אלא שאין מכירין האיסור ואם יבוא אליהו ויאמר שחתיכה זו הוא האיסור אז אסור מה"ת וא"כ איאך אפשר לומר דבעת שמכירין האיסור דלערכנו כדי שלא יכירנו ועי' בערה"ש צט, כז דכ' דדברי טעם הן, אמנם כבר מביאים דמנו"כ בשו"ע או"ח

ב. כדיעבד' שביטל או הוסיף איסור לכתחילה, אם הי' שוגג' מותר לאכלו, ואם הי' מזיד אסור למבטל עצמו, אם הוא שלו, ולמי שנתבטל בשבילו, ואסור למכרו לישראל אחר אם הוא נותן ביוקר מן

הערות וצינונים

צריך ס' נגד כל התערובות, וכי עוד דגם במקום דל"א חנ"ן לא מהני ההיתר לבטל אא"כ נתוסף קודם שנודע התערובת, אבל אם נודע התערובת קודם לא מהני מה שנתוסף אח"כ, אמנם עי' בש"ך צט, טו דחולק ע"ז וס"ל דבשוגג מותר אפי' נודע בינתיים וכ"כ בשפ"ד שם להל'.

ו. ועי' פמ"ג במשב"ז צט, ח וערה"ש צט, כג דשוכח ואונס מקרי שוגג, ולענין אומר מותר (שגג בדין) דעת הט"ז צט ז, ט, יב דדינו כשוגג והו"ד במג"א אר"ח קדו, וכן נקט המשב"ז צט, ט לדינא, אבל יש חולקים ע"ז עי' בדרכ"ת צט, סב וכ"פ בערה"ש צט, כג דאינן דינו כשוגג, ועי' בחכמ"א מד, יא שכ' דבמקום הפס"מ יש לסמוך ולהתיר ודיינינן ליה כשוגג.

ואם עשה ע"פ הוראת חכם עי' פמ"ג במשב"ז צט, ט דמקרי שוגג, ועי' פ"ת צט, ה דמביא מתשובת צמח צדק שכתב דאם הוא מסופק בהוראה ושאל ללומדים ולא שאל לבעלי הוראה המפורסמים לא מקרי שוגג.

ז. עי' ש"ך צט, ז שזה אפילו למ"ד דאסור מה"ת לבטל איסור, ע"ע חו"ד בבאורים צט, ד ורעק"א בהגהות לש"ך צט, ז, וע"ע במשב"ז צט, ז מה שמביא מהפר"ח אבל מסיק דלהל' קי"ל דאפי' איסור תורה בעין שביטל בשוגג לא קנסו.

ח. עי' רעק"א על צט, ה דמביא מהתבואות שור דאם בישל אח"כ המאכל גם הקדירה אסורה ועי' בכפה"ח צט, מו דיש מקילין.

ט. ועי' בב"י צט, ה ד"ה ומ"ש רבינו בשם הרמב"ם, דכ' בזה ב' טעמים

מדרבנן (עי' לעיל הע' א) ובדרבנן הא לא יתבטל, עי' בזה בשו"ת אחיעזר ח"ב סי' ט ובח"ג סי' מט.

ולענין איסור שעתידי להיות מותר בין כך דהוא דבשיל"מ, אם יותר קיל ויהיה מותר לבטלו היום באינו מינו כדי שיהי' מותר גם היום, עי' בפמ"ג במשב"ז צט, ז בסו"ד דמחמיר בזה, ע"ע בשו"ת האלף לך שלמה אר"ח שכה דמצדד לקולא עיי"ש.

(עי' לעיל בפרק א הע' ל לענין ביטול איסור לכתחילה בכישול בכ"ח).

ג. במקום הפס"מ כ' בשו"ת רעק"א סי' לח ד"ה אולם מטעם אחר, יש לסמוך על שיטת המחבר צט, ו דאיסור דרבנן מותר להוסיף ולבטל ואף היכא דיש לו עיקר בדאורייתא, ועי' בשו"ת מנח"י ה, ס דמביא דברי רעק"א וכ' דה"ה בשעת הדחק גדול עיי"ש. ועי' בפמ"ג בשפ"ד צט, יז במעשה שהי' דהורה מורה א' דמותר לכתחילה להוסיף ולבטל בהפס"מ ושעת הדחק והסכים לדבריו, ועי' במשב"ז אר"ח תמת, ד ד"ה עיין דמוכח דהי' ספק הוספה וספק ביטול ואפ"ה היקל (ועי' בדרכ"ת צט, פג דהשפ"ד צט, יט כ' דיש לצדד להקל בהפס"מ וכי דנראה מלשונו דדוקא בצירוף סניף הוא דיש להקל בהפס"מ וכי דכן מוכח מהמעשה הנ"ל דרק היקל בצירוף דהי' ספק חמץ עיי"ש, אבל כד תעיין במשב"ז הנ"ל באר"ח תראה שכונתו שגם חבית זה דאמרי' דהי' מותר הוא ספק ורק דספק חמץ מותר ולכן הוי הוספה ומותר להוסיף בהפס"מ ושעת הדחק עיי"ש ודו"ק כן נראה ודלא כהדרכ"ת ויל"ע בזה).

ד. עי' כ"ז בסי' צט, ה.

ה. עי' ברמ"א צט, ה שכ"ז הוא רק במקום דל"א חנ"ן, דבמקום שאמרי' חנ"ן

גוי, ובמקום האסור לו אסור ג"כ לבני ביתו".

הערות וצייונים

לדעת הריב"ש, ועיי"ש בתשו' סג ד"ה ומש"כ וד"ה שנית שהשיב לו השואל שכיון שהרבה ישראל קונים אף שהם המיעוט אפ"ה מרבים בשבילם, עיי"ש שכ' סברא דלא חשש לזה שלמעשה להט"ז הנ"ל ודעימיה מותר כיון שזה שנתבטל בשבילו לא ידע מזה, ולכן אף שהריב"ש אסור ודאי הוי רק ספיקא דדינא, ורק אולי אפ"ה להרוב יש מקום לחוש קצת משום שודאי אופן העשיה רוצים לעשות כרצון הרוב, אבל הא הרוב הם עכו"ם, אך להריב"ש הנ"ל שצ"ל שלא פלוג כיון שעכ"פ נעשה עבורו יש אולי לאסור גם בבית חרושת, אבל עכ"פ הוא רק ספק במלתא דרבנן עיי"ש, ולפי"ז כ"ש אם הבית חרושת הוא של עכו"ם והרוב מוכר לעכו"ם דאין בזה איסור, ומשמע מהתשובה שיותר גם ליתן הכשר לזה, וע"ע בדרכ"ת קח, כ דיש חולקים על כל זה עיי"ש ועי' גם בבדה"ש צט, ה ביאורים ד"ה שנתבטל בשבילו. (ועי' תשו' הרשב"א ג, ריד והובא בשו"ע י"ד קלד, יג שכל דבר איסור שרגילין ליתן לתוך היתר, אין אותו האיסור מתבטל במיעוטו להתירו עיי"ש, אמנם עי' בפ"ת קלד, ח מה שמביא מהנו"ב דיש לסמוך להקל על שאר גדולי הראשונים דלית להו הך סברא מאחר דאפי' להרשב"א אי"ז רק מדרבנן).

י. צט, ה וש"ך סקי"ב דאע"ג דהאיסור עצמו היה מותר בהנאה מ"מ הי' אסור באכילה ועתה הי' נהנה בתוספת זה להתיר אף באכילה, וכ"פ בחכמ"א נב, ז ובערה"ש צט, כו. (ויל"ע למה א"א למכור בדמים שנותן הישראל חרץ מכמות האיסור שזה ימכור בדמים שנותן עכו"ם דגם בכ"ג אינו נהנה ממה שביטל, או אם ריבה עליו שכל התערובת ימכור בדמים שנותן עכו"ם והשאר בדמים שנותן ישראל).

יא. ט"ז צט, י חכמ"א נב, ז ערה"ש צט, כו.

א. כדי שלא יהנו לו מעשיו הרעים ויבוא לעשות כן פעם אחרת, ואע"ג דא"א חוטא ולא לו, שאני הכא דלא משמע להו לאינשי דאיכא איסורא במילתא הלכך חיישינן. ב. דאי שרית למי שנתבטל בשבילו חיישינן דילמא אתי למימר לגוי או לעבד שיבטלנו, ועי' ש"ך צט, יא דמעתיק הטעם השני.

ועי' ט"ז צט, י דכל איסור זה הוא אם ידע זה שנתבטל עבורו וניחא ליה אפי' לא צוה אותו לבטלו אבל אם לא ידע ממנו שרי ליה דהרי הוא כשוגג וכ"פ בחכמ"א נב, ז ובערה"ש צט, כו, ועי' בנהר שלום או"ח שיח אות ב ד"ה כתב (וכ"כ באגר"מ י"ד א, סג ד"ה שנית) דהסברא הוא כטעם השני בב"י, דאין חשש שיעשה הוא האיסור בשביל אחר אלא דהחשש הוא דלמא אתי למימר לגוי או לעבד שיבטלנו, ואם לא ידע מזה ולא ניח"ל אין חשש זה, אמנם עי' בפר"ח צט, יג דכ' דמה בכך אי ניחא ליה או לא ניחא ליה סו"ס כיון דאנהו מעשיו הרעים איכא למיחש שיבטלנו פעם אחרת להאכילו לאחד מאוהביו, ועי' בנהר שלום שם דס"ל לפר"ח כטעם הראשון של הב"י ואז יש לאסור גם כשלא ניח"ל וזהו הנפק"מ בין ב' טעמים של הב"י.

ועי' בהגהות רעק"א לשו"ע צט, ה דמביא מתשובת הריב"ש דאם ביטל על הסתם למי שירצה לקנות הרי הוא כמו שנעשה בשבילם ביחוד ואסור לכולם, וכ' ע"ז רעק"א ונשמע מזה דאף מי שנתבטל עבורו לא ידע מזה וכהפר"ח ולא כט"ז, ועי' באגר"מ י"ד ח"א תשו' סב ד"ה ומדין שכ' דבבית חרושת של ישראל שמבטל איסור במזיד אם הרוב נמכר לעכו"ם אין להחשיב שנעשה בשביל ישראל המיעוט ואין לאסור מצד זה גם

ג. אם אין כוונתו לבטל האיסור אלא לענין אחר^{יב}, וא"א לעשותו בענין אחר^{יג} מותר לבטל איסור לכתחילה, ולכן אם נפלו נמלים לתוך דבש מותר לבשלו שיהא ניתך וראוי לסננו^{יד}.

ד. י"א שיש אופן כשאין כוונתו לבטל האיסור דמותר לבטלו לכתחילה גם כשאפשר לעשותו בענין אחר, והוא אם נבלע איסור מועט לתוך כלי, אם דרכו של הכלי להשתמש בו בשפע היתר שלעולם יש ס' כנגדו מותר להשתמש בו לכתחילה אפי' בכ"י, לפי שא"א לבא לידי נתינת טעם, אבל אם נבלע בכלי שדרכו להשתמש לעתים בדבר מועט כקערה וכיוצ"ב, אסור להשתמש אפי' בשפע משום דאין מבטלין איסור לכתחילה גזירה שמא ישתמש בה בדבר מועט ויבא לידי נתינת טעם^{טו}, אבל להל' לא קיימא לן כדיעה זו^{טז} אלא רק באיסור שפוגם מה שמבשל

==== הערות וצינונים =====

יב. עי' שו"ע פד יג, יג, וב"י ונו"כ שם. בנ"צ מ"ש בזה ובארתי שם שדעת הרבה פוסקים אינו כן עיי"ש בנחלת צבי ועי' בדרכ"ת צט, לו ד"ה ובענין.

יג. ט"ז צט, ז, קלז, ד, ערה"ש צט, כט, ועי' במשב"ז צט, ז, דמסביר דכשא"א בענין אחר מפסיד ההיתר ע"י כך משא"כ באפשר בענין אחר, ועי' פ"ת צט, ד, דה"ה אם אפשר בענין אחר רק שהוא טירחא ג"כ מותר באין כוונתו לבטל עיי"ש ובהגה' ועי' גם בדרכ"ת צט, לו ד"ה ומ"ש.

יד. עי' בשו"ת רעק"א א, עז דכל היתר זה הוא דווקא כשמראה להיפוך דאין

כוונתו לבטל כגון בדבש דההיתוך הוא להפריד הדבש מהנמלים ולהשליך האיסור אלא דממילא נפלט הטעם זה מקרי אין כוונתו לבטל, אבל כשלא מראה ההיפוך י"ל דמקרי קצת כוונתו לבטל, ורק מותר כשיש עוד צירוף עיי"ש ועי' בדרכ"ת צט, לו שנראה מהאחרונים שלא ס"ל הכי.

יד. ועי' בפ"ת פד, י, בשם הגו"ב דרק מותר בכגון ציור זה שכבר מעורב בה הנמלים, אבל לערב לכתחילה אסור גם אם כוונתו לענין אחר (ועי' בערה"ש פד, פד), אמנם עיי"ש בפ"ת שכ' ע"ד ועיין הערה"ש צט, מט).

בנ"צ מ"ש בזה ובארתי שם שדעת הרבה פוסקים אינו כן עיי"ש בנחלת צבי ועי' בדרכ"ת צט, לו ד"ה ובענין.

טו. עי' שו"ע צט, ז, קכב, עפ"י הסברו של הפמ"ג במשב"ז צט, טו בריש דבריו, ומש"כ וגם לבטלו לכתחילה כן מבואר מהגודע ביהודה יו"ד מהדו"ק סי' כו בהג"ה דהוא המחמיר לעיל שבאין כוונתו לבטל רק מותר להוסיף ולא לבטל לכתחילה, אבל מודה הוא שבכלי שפע מותר, ועי' נחלת צבי בסו"ס פד.

טז. עי' ט"ז צט, טו, קכב, ג, ש"ך קכב, ג, וכו' כ"כ בסי' קכב, ה, ושמא ישתמש בה בדבר מועט כ' בסי' צט, ז, וכבר העירו האחרונים בזה ונראה דדבר א' הוא (עי' משב"ז הג"ל) דהטעם דאין מבטלין איסור לכתחילה בכלוע הוא שמא ישתמש בה בדבר מועט ועי' לעיל הע' א, ויל"ע בזה.

טז. עי' ט"ז צט, טו, קכב, ג, ש"ך קכב, ג, ונקה"כ צט, ז, ועי' בחכמ"א נב, י, דכ' דכל האחרונים חלקו על המחבר (ע"ע לשון הערה"ש צט, מט).

בכלי מהני שפע"י יח, אמנם לפעמים סומכין על שיטה הראשונה י"ב.

ה. י"א שמותר להוסיף על איסור כדי לבטלו קודם זמן איסורו כמו חמץ לפני פסח כיון שעדיין לא הגיע זמן האיסור, אמנם רוב הפוסקים אוסרים דכיון דמערב אדעתא דלאכול אותם בפסח הו"ל כמבטל בזמן איסורו, ובשעת הדחק אפשר דיש לסמוך על המקילין י"א.

===== **הערות וצייונים** =====

הגדולים של היצרן שיש קצת איסור בחוץ לא שייך למיגזר כלל שמא ישתמשו בו במעט דבשביל מועט לא יעסקו כלל כידוע (ואולי רק התיר בצירוף עוד סברא עיי"ש).

וכן עיי' בחכמ"א מהג, דכ' בציור דנפל טיפת חלב על קדירה כנגד הרוטב דכיון דאינו אלא ספק שמא מפעפע וא"א לבוא לידי איסור מן התורה סמכין על המתירין שפעע ואם הוא כלי שדרכו להשתמש בו בשפע מותר לכתחילה לבשל באותה קדירה, ועיי' בבינת אדם מא (נח) שג"כ מצטרף הספק שמא מפעפע עם שפע, אך שם כ' שימתין מעל"ע (אף שהתם איירי בכלי פרווה עיי"ש), (ועיי' בדרכ"ת צט,קו דמביא הבינת אדם בקצת שינוי שהוא מצטרף נ"ט בר נ"ט דהתירא עם שפע וגם צירף עוד היתר להמתין עד שיהי' אינו ב"י ואולי הי' לו גירס' אחרת בהבינ"א).

ועיי' בפמ"ג במשב"ז צט,טו בסו"ד שכ' שמשמעות הט"ז הוא דבאיסור מועט דרבנן שומעין להקל ואח"כ כ' ולדינא צ"ע.

ב. לענין אי היתרים אלו נאמרו רק על איסור בלוע או גם על איסור בעין עיי' בפר"ח קכב,ג דמביא דה"ה באיסור בעין, וע"ע בפר"ת קכב,ה מד"ה וכל זה והלאה ועיי' אגר"מ יו"ד א,ס. (ומש"כ במשב"ז צט,טו בתחילה, נראה דרק ר"ל דמכוין לבטלו ואין להביא רא"י משם).

כא. עיי' כ"ז במשנ"ב תנג,כ.

יז. ט"ז צט, טו חכמ"א נבי, ערה"ש צט,מט. (ועיי' בפמ"ג במשב"ז צט,טו ד"ה ומ"ש הט"ז דכ' דמשמע דבפוגם מותר אפי' בכלי שדרכו להשתמש לעתים בדבר מועט אם יש עכשיו ס' כנגדו דאי נמי ישתמש במועט הוה נותן טעם לפגם ולא יבוא לידי טעם, אמנם לא ראיתי בשאר אחרונים שכ"כ ויל"ע לדינא).

יח. ולענין כלי שאינו ב"י אם דינו כשאר דבר הפוגם עיי' ערה"ש צט,מט דכ' דכן יש להורות להשהות מעל"ע ואז מותר בשפע, וכן עיי' באגר"מ יו"ד ג,כח דכ' ומנהג מורי הוראה להתיר בשפע היתר דוקא לאחר מעל"ע, אמנם עיי' בפמ"ג בשפ"ד צט,כג דכ' בדעת הש"ך דקדירה שאינה ב"י ואיסור מועט אפ"ה אסור וכן עיי' בחכמ"א בבינת אדם מא (נח) דמוכח דהמתנת מעל"ע לחוד לא מועיל.

יט. עיי' בית מאיר על הט"ז צט, טו דכ' דבשל חרס יש להקל, (ועיי' אגר"מ יו"ד א,ס ד"ה ומה דבדיעבד יש להורות כהמחבר שגם הרמ"א לא השיג עליו, אמנם אולי כ' זה רק לצירוף עיי"ש).

וכן עיי' ערה"ש צט,מח דאם א"א כלל להשתמש שלא בשפע כגון שהטיפה נפלה באמצע גובה הקדירה באופן שגם אם לא ימלאוה מלא רק עד הטיפה ג"כ יהי' שישים לכו"ע מותר שהרי א"א לבוא לידי איסור כלל, וכן עיי' אגר"מ יו"ד א,ס ד"ה ומה דג"כ כ' סברא זו ולכן במכונות

ו. מותר לכתחילה לבטל דבר פסול כדי להכשירו כגון לערב ענפי אילן עם סכך הסוכה שלא יהיו ניכרים והסכך הכשר ירבה עליהם ויבטלן, ולא שייך בזה אין מבטלין איסור לכתחילה דאין כאן איסור, אלא שהיושב בה אינו יוצא ידי חובת המצוה^{כב}.

ז. כל האיסור לבטל איסור הוא רק בודאי איסור אבל מותר לבטל לכתחילה ספק איסור, וי"א שזהו רק בספק איסור דרבנן אבל בספק איסור דאורייתא אין להקל^{כג}.

ח. אסור לבטל לכתחילה חלב במים כדי ליתנו אח"כ בקדירה של בשר^{כד} או לשתותו אח"כ עם בשר^{כה}, אבל אם כבר נתבטל כגון

==== הערות וצינונים =====

נתנית טעם מעיקרא אין שם בב"ח עלה וכ' דהוא רק מטעם לא פלוג דבב"ח מחזי כמבטל איסור עיי"ש) וכ"כ בגליון מהרש"א על צטו, וכ"כ בערה"ש צט,מו ובגר"ז או"ח תמ"ב בקו"א ג.

ועי' מג"א תמז, מה בשם הצ"צ דיין לבן שהוכחה מראיתו ורוצים לתקנו שמימים לתוכו חלב בהמה וחלב חטה פחות מס' דאסור משום דגזרינן שמא יבא לשתות ממנו עם בשר או שמא ישתה ממנו בפסח ואע"פ שנתבטל בס' מ"מ הו"ל מבטל איסור לכתחילה ועוד די ש לחוש שמא ישאר קצת מהחלב חטה בעין, וחולק עליו המג"א דכיון דאין כוונתו לבטל אין איסור לבטלו לכתחילה (וכלעיל), ומ"מ אם ידוע אותו יין לא ישתה ממנו בפסח דשמא נשאר קצת חלב חטה בעין אבל אין איסור לעשות כן משום חששא שמא ישתה ממנו, וכ"פ במשנ"ב תמז,קו, אמנם עיי"ש שמשמע דגם אין לשתותו לכתחילה עם בשר, ויל"ע למה הא הש"ך צט,כב כ' דלאחר שנתבטל חלב במים מותר ליתנו לקדירה של בשר, ורואין שאין חשש שמא יהי' בעין והמג"א רק חשש לחלב חיטה דאולי יש שם גושים או שהחמיר יותר לענין חמץ בפסח, ועי' בחכמ"א נב,יא שמתיר

כב. עי' כ"ז בשו"ע או"ח תרכו,א ומשנ"ב ה ושעה"צ ו, ועיי"ש במג"א ג דכ' עוד ביאורים בזה א. דהוא קודם זמנו (עי' לעיל הל' ה) ב. דאין מבטלין הוא רק במקום שנהנה אבל מצוות לא ליהנות ניתנו עיי"ש ועי' בלבוש תרכו,ב דכ' דהטעם דאסור לבטל איסור לכתחילה היי' משום שמא יבא להתיר כל האיסור (עי' לעיל הע' א), אבל הכא במצוה ליכא למיחש להכי דכיון דלמצוה קמכוין לא יעשה המצוה בעבירה.

כג. עי' ש"ך צב,ח קיד,כא (וכן עי' ב"י פד, יד וש"ך פד,מ שכתבו כלל זה בצירוף דאינו מכווין לבטלו וכן עי' ש"ך קטו,כח). ועי' פמ"ג בשפ"ד צט,ז דכ' דרק בספק איסור דרבנן יש כלל זה ולא בספק איסור דאורייתא, אמנם פשוטות הש"ך משמע דהוא אפי' באיסור דאורייתא, ועי' דרכ"ת צט,לז דמביא מח' בזה ולדינא יל"ע.

כד. עי' רמ"א צט,ו וש"ך צט,כב, ועיי"ש בשפ"ד דמביא הצמח צדק דאסור לערב החלב עם המים לכתחילה וכ"כ בשו"ת רעק"א א,לח ד"ה ויש ראייה ובתשו' רז ד"ה וכיון (עיי"ש שנתקשה בזה וכ' דלכאורה מסברא יהי' הדין שמותר גם לערב בשר לתוך חלב ממש כשיש ס' ולא שייך אין מבטלין איסור לכתחילה בזה דהוא לאו מדן ביטול אלא דכשאין

שנפל חלב במים ויש ס' כנגדו, מותר לכתחילה ליתנו לקדירה של בשר^{יז}.

ז. תערובת יבש ביבש שנתבטל חד בתרי שאין לאכול כולן ביחד (עי' לעיל פרק כ"ג-ג) גם אין לבשלן כולן כא' כשאין ס', כיון שיבלע טעם דכל חתיכה בכל החתיכות, ואם רוצה לבשלן יחד ואין שם ס' מותר להרבות עליהם כדי שיעור שישים ולבשלן, ואין בו משום מבטל איסור כיון שכל א' בפנ"ע מותר אין כאן איסור^{יח}.

י. י"א שמותר לפגום איסור כדי להתירו ואינו נכלל בביטול איסור לכתחילה^{יט} ויש אוסרים^כ, ואין בזה הכרעה ברורה וצ"ע לדינא^ל.

==== הערות וצינונים

שהוי היתר, וצ"ל דבשר כלפי חלב נקרא איסור ודו"ק וכן שמעתי בשם הגר' שלמה אייגער לת' קו' הגרעק"א לעיל בהערה כד דמק' דמסברא יהא מותר לבטל בשר לתוך חלב ממש, ות"י הגרש"א דבשר כלפי חלב נקרא איסור.

כח. עי' בדק הבית בית ד' שער ד' ד"ה עוד כתב שכלי (לו) בסו"ד עוד אני אומר שאין דין איסור בטולין לכתחילה אלא במה שמתקיים האיסור בתוכו כגון נבילה וחזיר לתוך אוכל של היתר שאעפ"י שיש בו שישים של היתר מ"מ האיסור קיים ושמו עליו דמעיקרא אוכל והשתא אוכל, אבל יין במים שהוא נפסל לגמרי וכן רוטב חזיר מועט לתוך שישים של מים מותר לבטל אפי' לכתחילה הא למה זה דומה למי שבא להפסיד גופה של נבילה עד שתהא פגומה שהיא בעין שבודאי מותר לו לעשות כן ואח"כ מותרת לו, וכ"כ להל' בשו"ת חכם צבי שאלה קא והובא ביד אפרים צט,ה.

כט. עי' שאילת יעבץ ב, קלא ד"ה והנה והובא ביד אפרים צט,ה ועי' גם בשו"ת מלמד להועיל ח"ג שאלה קג.

ל. ערה"ש צט, כט וכ' דנראה דאם פוגמו עד שאינו ראוי לאכילת אדם כלל מותר אבל בפגימה בעלמא אסור.

לשתותו לכתחילה עם בשר, וכן עי' גר"ד תמז,גב דמתיר לשתותו עם חלב ורק בפסח החמיר שיש לחוש שמא אין כל החלב חטה כלול יפה עיי"ש, ואולי דברי המשנ"ב הם לאו דווקא וכתבו אגב פסח, או די"ל דהחמיר יותר כשביטל להדיא אף שבכוונתו הי' לענין אחר, ויל"ע בזה, והוא נוגע למעשה לענין אי מותר לשתות עם בשר משקה פרווה שנקנה ממכשיר שמכין גם משקאות חלביים, לאחר שהכינו במכשיר משקה חלבי ונשארו טיפות בפי המכשיר, וה"ה אם מותר לשתות עם בשר משקה פרווה שנתן בו סוכר שמעורב בו קצת חלב (וניכר ע"י הגושים שבתוך הסוכר), דאע"פ שאין כוונתו לבטלו, מ"מ להמשנ"ב אולי אסור לשתותו עם בשר.

(וכלפי עצם הענין לבטל חלב כדי ליתנו אח"כ בקדירה של בשר, עי' רעק"א על הש"ך פז, יט דאי אינו מבטלו לענין אכילה והנאה אלא לענין בישול בב"ח לא מצינו שיהא אסור לבטל איסור לכתחילה עיי"ש, אבל ע"ע בדרכ"ת צט, מג).

כה. כן מוכח ממג"א בהע' הקודמת דאם כוונתו לבטלו אסור.

כו. ש"ך צט,כב.

כז. עי' כ"ז בס"י קט,ב. ועי' לעיל הל' ח שאסור לבטל החלב במים אע"פ

י"א. י"א דדבר שאסור משום סכנה מותר לבטל ולא נאמר בזה דאסור לבטלו לכתחילה וי"א דגם דבר שאסור משום סכנה אסור לבטלו לכתחילה י"א.

===== הערות וצינונים =====

י"א. ע"י דרכ"ת קטז, כ.

פרק כד דיני בריה

א. בריה"א (דהיינו דבר המלוק ועומד לעצמו)², אע"פ שמה"ת בטל כשאר איסורים, החמירו רבנן³ דאינו בטל אפי' באלף⁴ מפני חשיבותה⁵.

ב. אין לו דין ברי' אא"כ יתקיימו בו ארבע תנאים. התנאי הראשון הוא שצריך להיות דבר שהי' בו חיות לאפוקי חמה אחת של איסור⁶.

ג. התנאי השני הוא שיהא אסור מתחילת ברייתו לאפוקי עוף טהור שנתנבל ושור הנסקל⁷.

הערות וצינונים

א. עי' כ"ז בסי' ק.

ב. מתוך פי' הראשונים בחלין צט-ק (רמב"ן רא"ה).

ג. ועי' ט"ז ק, א דבספק ברי' אמרי' ספיקא דרבנן לקולא, אבל בודאי

ברי' וספק איסור דאורייתא אפי' באלף לא בטיל דהספק הוא על האיסור דאורייתא.

ד. עי' ב"י סי' ק אות ד'.

ה. ועי' ט"ז ק, א דמסביר דכיון דמה"ת לוקה על אכילת ברי' אפי' פחותה מכזית דהא סתמא כתיב לא תאכל אותם, החמירו רבנן בתערובת שלהם, (וזהו עפ"י שיטת תוס' חולין צו. ד"ה מ"ט, אבל לרש"י בשבועות כא: ד"ה מפרש זה דלוקין על אכילתו הוא ג"כ משום חשיבותיה).

ועי' במשב"ז שם בסו"ד דמביא מח' אי ברי' באיסור דרבנן בטל דאין מלקות או"ד דגם באיסור דרבנן ברי' אינו בטל, ועי' בשפ"ד ק, יא דלהל' אף באיסור דרבנן אינו בטל ועי' בדרכ"ת ק, א.

ו. לענין כינה דמותר להרגה בשבת אפ"ה כ' בפמ"ג ש"ד ק, א דהוא ברי' ועי' יד יהודה ק, ב בפיה"ק דג"כ כ' דבכלל בריית נשמה היא, וכ"פ בערה"ש ק, ד.

ז. הנה בתנאי זה דנו האחרונים דיש שלמדו דהעיקר הוא כמש"כ בשו"ע שצריך להיות אסור מתחילת ברייתו, ולכן תולעים הקטנים שנמצאים בתוך פירות ואוכלים הנקראים מילבין, אינם ברי' והם שפיר בטלים בתוך המאכל ומותר לאכול המאכל, (ובדומה לזה מביאים סברת הש"ך ק, ב שמסביר ביצת אפרוח ל"ה ברי' דמתחילת ברייתה היתה מותרת), אבל יש שלמדו מתוך דברי הראשונים דכשכתבו תנאי זה כתבו ג"כ שאסורים מחמת עצמן, עי' ר"ן שהובא בב"י שכ' איסור מגופו וכן עי' רשב"א בתוה"א ב"ד ש"א עמוד יד. שכ' דאסור מצד עצמו, וכן עי' בס' האשכול בפ' גיד הנשה והל' תערובת אסור אות כט דכ' דאין איסורו בא במקרה אלא בסדר הבריאה, ולכן הם כתבו דהעיקר

ד. תנאי שלישי הוא שיהא דבר שאם יחלק אין שמו עליו, לאפוקי חלב.

ה. תנאי הרביעי הוא שצריך להיות שלם^ה מ.

ו. ברי' שהוא פגום מצד עצמו אינו אוסר תערובתו, אבל אם אינו פגום בעצמו אע"פ שפגום התבשיל אינו בטל.

הערות וצינונים

ולענין אי נתרסקה בתוך פיו אי בטל ממנה שם ברי' עי' בחזו"א יד (א), ו ד"ה ושיעור דכ' דאין חילוק מתי נתמעך דאפי' נתמעך בפיו ע"י לעיסה קודם בליעה בטל מיניה דין ברי' ומתבטלין כדין יבש ביבש ועי' בדרכ"ת ק, ב דיש חולקים ע"ז ועיי"ש מה שמביא בענין זה.

ז. ועי' בפמ"ג בשער התערובות ג, ב ד"ה בעלי חיים ובשפ"ד ק, ו דכ' דאף שהוא שלם כל שע"י בישול וכדומה נאבד צורה ותואר שלו לא מיקרי בריה, וכ"כ בכינת אדם נג.

י. רמ"א קג, א וע"ע בפ"ת קג, א. ועי' בשפ"ד ק, א שכ"ז דוקא אם נסרחה מעלמא, אבל דברים הפגומים בעצמם כגון זבובים ונמלים שנפשו של אדם קצה בהם וטעמן פגומים אפ"ה הוי ברי', דבכה"ג אסרם התורה ואינה בטילה, אבל אי נסרחה אח"כ אע"פ דהי' פגום מעצמו מעיקרא אז בטלה מתורת ברי', דשאני בין סרחון דידהו לסרחון דאתי מעלמא עיי"ש ועי' לשון השו"ע ק, א ברי' דהיינו כגון נמלה, ע"ע בערה"ש ק, יח דחולק עליו ומכח זה מלמד זכות על אלו האוכלים מאכלים שמצויים בהם מילבין עיי"ש.

הוא שלא יהי' גורם חיצוני לאיסורו אלא שיהא אסור מצד עצמו, ובסתמא דמלתא דבר שאסור מחמת עצמה הוא אסור מתחילת ברייתו, (וזהו גם לקולא דטריפה מבטן דהוי דבר אחר שגורם לה אין דינה כברי'), ולכן אין להתיר המאכל שיש בתוכו מילבין עי' כ"ד בפלתי ק, ד ובחוו"ד ק, ה ובפמ"ג בשפ"ד ק, ג ובפ"ת ק, א ובדרכ"ת ק ד, כב.

ולהל' בודאי אין להקל דהא גם בפלתי שכ' הסברא להתיר כ' ח"ו להקל בשום צד ורק כתבו כתריס לפני הפורענות עיי"ש, וכן מסיק הפמ"ג בשפ"ד פד, לא להחמיר, וכן עי' בחוו"ד הנ"ל דכ' סברא דג"ז מקרי מתחילת ברייתו דקודם שפירשו לא מקרי שרץ הארץ כלל וכיון דאחר ששמן שרץ הארץ לא הי' להן היתר מקרי אסורין מתחילת ברייתן.

ח. ועי' ש"ך ק, ו דזה לאפוקי נתרסק או נחתך ממנה אבר א' אפי' אבר שאין הנשמה תלויה בו.

וכן אם נפל ממנו קצת ע"י בישול כמו שרגילות הוא להתפרפר פסקו המשנ"ב רי, ח והחכמ"א בכינת אדם נג להקל דאינו ברי'.

פרק כה

דיני חתיכה הראויה להתכבד

א. חתיכת איסור^א ואפי' איסורו מדרבנן^ב שראויה להתכבד בה לפני אורח חשוב^ג, ואינו טעון מעשה גדול להכינוד אינו בטל מדרבנן^ה אפי' באלף, מפני חשיבותו^ו, בין במינו בין שלא במינו^ז.

ב. ברין חהר"ל אזלינן בתר בתרא^ח, דהיינו דאף שעתה היא אסורה בהנאה ואינה ראויה להתכבד בה אם לאחר הביטול תהי' מותרת

הערות וצינונים

שהי' בשעת התערובת כגון שיש כאן הרבה חתיכות וביניהם חתיכות קטנות וחהר"ל ולא ידענא אי האיסור הי' החהר"ל, ועי' בשו"ת אחיעזר ח"ב סי' טו אות ד' (ו) ד"ה וע"ד מה דמת' קו' המנח"י דחהר"ל בעינן שיהי' ראוי באמת בתורת ודאי, אבל מה שהוא ספק אצל בני אדם אם ראוי להתכבד, שרוב אינם מכבדים בו ולא מחתי נפשיהו לספיקא, ולפי"ז ממילא הוי אינו ראוי להתכבד.

ועי' ש"ך קא, ב דאם הוא ודאי חהר"ל וספק אם הוא אסור לא בטל, (וכ"ז באיסור דאורייתא אבל באיסור דרבנן שוב הוי ספיקא דרבנן ולקולא עי' ט"ז קא, א).

ו. עי' שו"ת בית הלוי ח"ב סימן לד, יא בביאור דברי הראשונים בזה אם החשיבות הוא מצד עצמו, דכל דבר שראוי ליתנו לפני אורח הגון, יש לו חשיבות ותיקנו רבנן דלא בטל וכמו דתיקנו רבנן דברי' לא בטיל, או"ד דהטעם הוא דהוי דבר שבמנין עיי"ש ובשפ"ד קא, א.

ז. רמ"א קא, ו.

ח. עי' קא, א ובשפ"ד קא, א.

א. עי' כ"ז בסי' קא.

ב. רמ"א קא, א. ועי' לקמן הע' טו לענין בב"ח דרבנן.

ג. עי' משב"ז קא, א ובערה"ש קא, א.

ד. רמ"א קא, ג ועיי"ש דתרנגולת בנוצתה, ורגלים או ראש שלא נחרכו משערן נקרא מחוסר מעשה גדול (ועי' גם בש"ך קא, יא), אבל מליחה, בישול, חתיכה אינו נקרא מעשה גדול, ועי' ט"ז קא, ו וש"ך קא, י דכבש שלא הופשט עורו ג"כ נקרא מעשה גדול, ועי' בבדה"ש קא לב, לו דבזמנינו שמסירים הנוצות בקל באמצעות מכונה, וכן מפשיטים העור בדקות אחדות תו לא חשיב מעשה גדול ואינה בטילה, ויל"ע מהו דעת הפוסקים בענין זה ועי' במגילת ספר קא, ט.

ה. ט"ז וש"ך קא, ב ולכן כ' הרמ"א קא, א דאם הוא ספק אם היא ראויה להתכבד אזלינן לקולא אפי' היא אסורה מדאורייתא, ועי' בש"ך קא, יג שמשמעות דבריו הוא דהוא ספק להמורה וכן עי' בשפ"ד קא, יג ובמשב"ז קא, ב, אמנם עי' במנח"י מ, יט דכ' דע"כ לא מיירי שהוא ספק להמורה דספק חסרון ידיעה לא מיקרי ספק כלל אלא דנסתפק לנו מה

וראויה להתכבד בה^ט אינה במילה^ו ואזלינן ג"כ בתר השתא דאם היא עכשיו ראויה להתכבד בה, גם אם לאחר הביטול לא תהיה ראויה להתכבד בה ג"כ אינה במילה^ז.

הערות וצינונים

ט. ואם לאחר הביטול יהי ראויה להתכבד בה רק לפני כהנים, כתבו הראשונים בחולין דף ק. דאין בה דין חהר"ל, ועי' בשפ"ד קא, א דיש קצת חילוק בין לשונות הראשונים, דתוס' שם ד"ה שאני כ' דלא חשיבא דכהנים אין מחזיקין טובה זה לזה שכולן שוין דלכל בני אהרן תהי איש כאחיו, ומבואר דבלאו האי סברא אף שאין ראוי לכל העולם עדיין נקרא ראויה להתכבד, אבל מבעל התרומה ומרשב"א משמע דכל שאין ראוי להתכבד לכל האורחים לאו ראוי להתכבד מיקרי.

י. וכ' הש"ך קא, א דלכן כל התערובת אסור בהנאה ועיי"ש דמ"מ מותר למכרן לגוי חוץ מדמי איסור שבהן.

יא. עי' שו"ת פנים מאירות א, צח והו"ד בשפ"ד קא, א דמביא ראי' מתוס' חולין פא: ד"ה ככרות דחתיכת לחם הפנים לא בטילה בשל חולין משום דחמיר וראוי להתכבד בו אע"פ שבחולין לא הוי ראוי להתכבד (דדוקא ככרות של בעל הבית חשיב), והא לאחר שתתבטל לא יהי ראוי להתכבד בו, ע"כ אזלינן נמי בתר השתא, ועי' גם בשו"ע או"ח תרעג, א דמביא מתרומת הדשן דאם נתערב נר חנוכה לאחר שהודלק וכבה בתוך זמן שיעורו דאסור בהנאה, בשאר נרות לא בטל אפי' באלף, משום דהוא דבר של מנין, וזה אפי' במקום שרגילין למכור הנרות במשקל מ"מ נרות של מצוה הכל מונין אותן בכל לילה, ועיי"ש בט"ז סק"ו מה שמק' על התרה"ד וכ' דכיון דאם יבטל הנר חנוכה לא יהי דבר שבמנין דהא בחול אין משתמשין בו במנין אז בטל, והיי' דאזלינן רק בתר בתרא, אמנם המג"א שם סק"ט והמשנ"ב סקכ"א פסקו כמו התרה"ד דאזלינן נמי בתר השתא, ועיי"ש בשעה"צ סקכ"ד דמביא חבל אחרונים דהסכימו כן ומביא שבביאור הגר"א משמע שמסכים עם הט"ז וצ"ע, ועי' בפמ"ג בשפ"ד קא, א דג"כ פסק דאזלינן נמי בתר השתא.

ולענין אי יהי ראוי רק לגוי לאחר הביטול אי מיקרי ראוי להתכבד להראשונים הנ"ל דס"ל דצריך להיות ראוי לכל האורחים בודאי נקרא אינו ראוי להתכבד, והפמ"ג הנ"ל כ' דאפשר כל הראשונים מסכימים דראוי לגוי לא נקרא ראוי להתכבד ועיי"ש בסוף הס"ק מה שמביא מפר"ת ומש"כ ע"ד, ועי' מש"כ בשער התערובות ג, ב ד"ה ומה דנשאר בצ"ע, ועי' נודע ביהודה יו"ד טז דנו"ג בזה וכ' דכיון דאסור ליתן מתנת חינום א"כ לא הוי ראויה להתכבד, ומה שיכולין למכור לא מיקרי ראויה להתכבד עיי"ש, ועי' בפ"ת קא, ד ובחכמ"א נג, ח שמביאים דבריו, אבל כותבים דלא החליט זה להיתר גמור רק שצירף סברא זו לסניף לשאר סברות (ובעיקר סברת הנ"ב מלא תחנום נתקשו האחרונים דהא במכירו מותר ועי' שו"ת ר' יוסף מסלוצק סי' ל"ה ד"ה וראיתי דכ' דצ"ל דהטעם דלמכירו מותר משום שהוא כמוכרו לו ומכירה לא

ג. בדין חהר"ל הולכין בתר שעת ידיעת התערובות, ואם אז אינו ראויה להתכבד היא במילה, ואינו חוזר וניער אח"כ אף אם אז הוי חהר"ל כגון אם בשעת הידיעה של התערובות היה התרנגולת ביחד עם הנוצות, אע"פ שהסירו הנוצות אח"כ, לא חשיבא ראויה להתכבד והיא במילה², אמנם אם לא נודע התערובת עד שהסירו הנוצות אינה במילה, דבשעת הידיעה כבר הוי ראויה להתכבד³.

ד. חהר"ל רק שייך באיסור מחמת עצמו⁴ כגון נבילה ובכ"ח⁵, אבל לא באיסור בלוע, דהבליעה אינה ראויה להתכבד בה, לכן חתיכה שלא נמלחה אין בה דין חהר"ל ובטילה דאין איסורה אלא מחמת דם שבלוע בה, וכן אם נאסרה חתיכה מחמת שקבלה טעם מאיסור ולא הי' בה ס' לבטלו אין בה דין חהר"ל, אע"פ דאמרי' חנ"ן, דמ"מ גרמת האיסור הוא איסור בלוע⁶.

==== הערות וציונים =====

קא, ג ובשפ"ד קא ג, דס"ל דיש בו דין חהר"ל וכ"פ בערה"ש קא, ז, אמנם החכמ"א נג, לג כ' דבב"ח הנאסר ע"י כבישה ומליחה לא חשבינן כאיסור מחמת עצמו ואין בו דין חהר"ל. (ועיי"ש שמקורו הוא מש"ך פו, ל וכן ע"י חו"ד פו, ג, אמנם ע"י הגהו רעק"א על חו"ד הנ"ל מש"כ ע"ז וכן ע"י רעק"א קא, ב).

וע"י בנודע ביהודה יו"ד ל והו"ד בפת קא, ג וכדבריו פסק בחכמ"א דיש אופן דגם בב"ח נקרא איסור בלוע, כשיש בליעות של בב"ח בתוך עיסה עיי"ש וע"י בדרכ"ת קא, יט.

זו. ע"י לשון הטור, ובערה"ש קא, ז.

ולענין גבינת עכ"ם ע"י בט"ז קא, ד ובנקה"כ שם ובמשב"ז שם ובדרכ"ת קא, כב דהוא מח' גדולה בין הפוסקים, ועיי"ש בט"ז דמביא מהרש"ל דגבינה בין כך לא מיקרי ראויה להתכבד דאינה חשובה כ"כ לאכול בה כדי שביעה שהיא קשה לגוף, ובפרט מאחר שכמה בנ"א אין אוכלין אותה אפי' ע"י הדחק, והגם

יב. ע"י קא, ג ש"ך קא, ח וחכמ"א נג, ח. והטעם דאינו חוזר וניער ע"י שפ"ד קא, ח דכ' כיון שאין טעם ע"י סי' צח, וע"י בס' מגד שמים על הפמ"ג דצ"ל סי' צט דשם כ' הש"ך בסקכ"א דבדבר יבש מין במינו דאין טעם אינו חוזר וניער, וע"י ביאור הגר"א קא, יא דמציין למש"כ בסי' צט, טו דבאיסור דרבנן ל"א חוזר וניער אבל ב' פשטים אלו לא מתרצים את דברי הרמ"א צט, ו דס"ל דבכל אופן אמרי' חוזר וניער? וע"י מש"כ בבדי השולחן קא, ג ביאורים ד"ה ואף.

יג. פמ"ג בשפ"ד קא, ח עיי"ש, חכמ"א נג, ח.

יד. ע"י כ"ז בסי' קא, ב.

זו. ע"י ט"ז וש"ך קא, ג דהוא איסור מחמת עצמו ששניהם גוף א'.

ולענין בב"ח דרבנן כגון ע"י מליחה וכבישה או בשר עוף בחלב, נחלקו הפוסקים אי נקרא איסור בלוע ולא שייך בו דין חהר"ל או איסור מחמת עצמו ושייך בו דין חהר"ל, וע"י בפמ"ג משב"ז

ה. שיעור חתיכה הראויה להתכבד בה תלוי במקום והזמן" (עי' הערה) ח'
לפי ראות עיני המורה י"ג, ובדרך כלל חתיכה שנאסרה כדי קליפה
בטילה דהקליפה אינה ראויה להתכבד בה.²

===== הערות וצינונים =====

- א. הפוסקים לא הולכין כמותו, יש שמצטרפין שיטתו להקל בהפס"מ בגבינת עכ"ם עיי"ש בפמ"ג ובערה"ש קא, ח.
- ב. רמ"א קא, ב וש"ך קא, ו ועיי"ש דאם הקליפה בעצמה הוא ראויה להתכבד בודאי אינו בטל, ועי' חכמ"א נג, ז דכ' דה"ה כדי נטילה בטילה שאינה ראויה להתכבד אמנם עי' בכפה"ח קא, כב די"ח.
- ג. ועי' ט"ז קא, י דס"ל דאפי' בחתיכות שכ"א מהן אינה ראויה להתכבד בה, אם ראויה להתכבד בהן בכמה חתיכות, יש להן דין חהר"ל, והפוסקים חולקים עליו עי' נקה"כ קא, ב והפמ"ג במשב"ז קא, י כ' ע"ד דהוא אמת ויציב וכ"פ בחכמ"א נג, יא.
- ד. ועי' ביד יהודה בפיה"א קא, יא דאם מדבק חתיכות בשר דקים ע"י ביצה וכדו' ועכשיו הוא חתיכה א' הראויה להתכבד אינו בטל הגם שלא היה מתחילה אחד.
- ה. ט"ז קא, ט ש"ך קא, יב.
- ו. עי' במשב"ז קא, ט דמביא ממנח"י שהק' דא"כ למה נתלבטו הפוסקים לכתוב איזה מיקרי ראויה להתכבד (עי' קא, ד, ה) והעלה בב' פנים או דכל מה שהוזכר ראויה להתכבד אף אם באיזה מקום אין ראויה להתכבד בטלה דעתם, או"ד דכל מה שזכרו הוא מן הסתם ראויה להתכבד עד שיבורר באותו הזמן דאין ראויה להתכבד, ושאר דברים מן הסתם אין ראויה להתכבד עד שיבורר שראויה להתכבד, והפמ"ג מסיים דבמילי דרבנן יש לפסוק כצד השני, ועי' דרכ"ת קא, סד דמסביר שכיון שכל דין חהר"ל הוא דרבנן יש להקל.
- ז. ש"ך קא, יג חכמ"א נג, יג ערה"ש

פרק בו דיני דבר שיש לו מתירין

א. בגמ' מבואר דדבר שיש לו מתירין כגון ביצה שנולדה ביו"ט, יש ב' חומרות. א. גם בספק איסור כגון ספק נולדה ביו"ט הולכין לחומרא, הגם שבכ"מ ספיקא דרבנן לקולא. ב. אינו בטל אפי' באלף.

הערות וצינונים

א. ביצה ג: - ד..

ב. לענין ספיקא דדינא באיסור דרבנן עי' פר"ח או"ח תצז, ג דגם בדישיל"מ הולכין לקולא, וכ"כ בשאגת ארי' סי' צ ד"ה וי"ל דלא, ובשו"ת רעק"א ח"א סימן סה ד"ה ואף למ"ש הפר"ח, ובשו"ת באר יצחק או"ח יח, ב ד"ה היוצא לנו, אמנם עי' בבית הלוי ח"ב ל, ד דמביא ראייה שלא כזה, וכן עי' אגר"מ או"ח ח"ד סי' קז בסו"ד.

ולענין איבעיא דלא איפשטא באיסור דרבנן עי' בדברי רעק"א עירובין דף לח. דהי' לו ויכוח עם הבית מאיר בזה אם לדעת הפר"ח לעיל יש להקל ג"כ בספיקא דאיבעיא או"ד רק בספיקא דפלוגתא או בבי' לישני בש"ס כיון דיסדו לנו חז"ל הכלל בשל סופרים הלך אחר המיקל הוי הכרעה שהלכה כפלוני, וכאילו פסקו כן בהדיא במקומו דהלכה כפלוני, ותו לא מיקרי ספיקא, אבל בספיקא דאיבעיא י"ל דהוי כמו כל ספק דרבנן דבדבשיל"מ ספיקו לחומרא עיי"ש.

ג. ועי' רש"י ביצה ג: ד"ה אפי' דהטעם דהחמירו בו חכמים הוא דהואיל ויש לו מתירין לאחר זמן לא יאכלנו באיסור ע"י ביטול, ועי' ר"ן בנדרים נב. דכ' עוד הסבר דזה דס"ל לרבנן דמין במינו בטל הוא משום דא' איסור וא' היתר, אבל לו יצוייר שהיו שווין לגמרי אז לא היה בטל דהשווי נותן שלא יבטל, ובדשיל"מ נטו רבנן משום חומרא דדינו כמו ששוין כיון דגם האיסור עתיד להיות היתר, ולכן במין באינו מינו בטל גם בדשיל"מ כיון דחלוקין במינן ואינן שווין עיי"ש. והאחרונים התקשו בדבריו דכ"ז מסביר למה אין ביטול, אבל עדיין לא מובן למה לא מקילין בספיקו כדין ספיקא דרבנן לקולא? ועי' בשו"ת רעק"א החדשות (ר' צ"י לייטנר תשל"ח) סי' ה ד"ה אך דתי' דבע"כ הר"ן מודה לסברת רש"י ולכן ספיקו אסור, אבל בתערובות כשיש ביטול הוי היתר גמור וא"א לומר עד שתאכלנו באיסור וכו' דאינו אוכל איסור כלל ולכן בזה כתב הר"ן ביאור חדש, ועי' במרחשת ח"א נב, א, ג וכן בשו"ת באר יצחק יו"ד סי' י' שכתבו דס"ל להר"ן דסברת רש"י שייך רק בתערובת יבש ביבש דל"א נהפך האיסור להיתר, אבל בלח דלכו"ע נהפך האיסור להיתר דהאיסור כמאן דליתא דמי לא שייך סברת רש"י ועי' כ' הר"ן ביאור חדש, עוד תי' כ' ביד יהודה קב, ו, בפיה"א וכע"ז בקובץ שיעורים ביצה אות ד' דבטעם שגזרו מודה הר"ן לסברת רש"י ורק כ' על מה סמכו חכמים לומר דינם. והנה יש להק' דלפי הרא"ש דס"ל נהפך האיסור להיות היתר (עי' לעיל בפ' כא)

ב. מזה למדוד דכל איסור^ה או ספק איסור, אפי איסורו מדרבנן^י שנתערב במינו^ו ועתידה להיות מותרת אינה במילה אפי' באלף, מדרבנן^ה.

ג. חומרת דבשיל"מ הוא גם כשאין האיסור מחמת עצמו (כגון סמיכה נטר שלא נמלחה), וגם כשאין ממשות בהאיסור אלא טעם לבד, ובמקום

==== הערות וצינונים =====

ולהר"ן שם בטל באינו מינו כיון שאינו שווין עיי"ש.

ועי' ש"ך קב, ג דהכא אזלינן בתר שמא ולא בתר טעמא, וכ"כ בחכמ"א נג, כ.

ועי' רמ"א קב, א דאם לבנו בה מאכל או נתנו בקדירה לתקן הקדירה דינו כמו שנתערב במינו ואינו בטל. (עי' מג"א תקיג, ז דלמד דצריך חזותא וטעמא, אמנם המשנ"ב תקיג, ט כבר כ' דמהאחרונים משמע או חזותא או טעמא).

ח. הנה דין דשיל"מ נאמר בדין ביטול, ועי' בפ"ת קב, א דמביא מח' האחרונים אי גם בדין של כל דפריש לא אמרי' דמרוכב פריש להתיר דבשיל"מ, (ועי' במשנ"ב תקיג, לא שנראה שמחמיר בזה (ועיי"ש בשעה"צ ל ועי' בגר"ז בקו"א בפנים) (ועי' באגר"מ יו"ד ח"ד (חלק ח') סי' מו שמביא המח' ודן בה, ובתו"ד כ' דלכאורה ב' הטעמים דבשיל"מ אינו בטל לא שייך בכל דפריש, דלפי הר"ן שהוא כמין במינו הא כל דפריש אמרי' גם במין במינו, וטעם רש"י דעד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר ג"כ לא שייך רק בביטול דמקצת איסור ודאי יש כאן אלא שהותר שייך לומר לחכות עד שגם המיעוט הזה יעשה היתר גמור, אבל בכל דפריש אמרי' דפריש מרוכב ואין כאן מהאיסור כלום ולא שייך להחמיר שלא לאוכלו עיי"ש).

ולענין רובא דליתא קמן עי' בשו"ע או"ח תקיג, ו ובמשנ"ב שכב, ב דאם השכים ביו"ט קודם עמוד השחר ומצא

מה טעם יש להחמיר בספיקן? ויותר ק' דכתבנו שם בהע' יב דנקטו כמה אחרונים דכל השיטות מודים להרא"ש דהאיסור נתהפך מה"ת, ורק מדרבנן אסור לאכול כולן כא' וכדו' ולפי"ז האם כל הדין דבשיל"מ אינו בטל בנוי על אותו דרבנן דל"א נתהפך? עי' בפרק כא הע' כ מה שהבאנו בזה דלכו"ע סיבת האיסור עדיין קיימת.

ד. עי' כ"ז בסי' קב.

ה. המקור לזה הוא ביצה שנולדה ביו"ט דהוא איסור חפצא, ועי' ביד יהודה קב בפיה"ק ה, כד ובפיה"א ה ובסוף סקכ"א דבאיסור גברא אין חומרת דבשיל"מ, אמנם מזה דהרבה אחרונים דנו אי איסור שבועה הוי דבשיל"מ כנדרים עי' פ"ת קב, י נראה דהי' פשיטא להו דגם באיסור גברא שייך הדין דבשיל"מ.

ו. עי' טור ושו"ע קב, א דאפי' ספק דרבנן שנתערב אסור בדשיל"מ, והיי' דאמרינן ב' החומרות שהובא לעיל בהל' א' ביחד, אמנם עי' בב"ח דמביא מח' בזה ועי' במג"א או"ח תקיג, ד דמק' סתירה במחבר בזה ועי' במשנ"ב תקיג, ובשעה"צ ז דבמקום הפסד יש להקל.

ז. עי' לעיל הע' ג ולרש"י הטעם שבטל באינו מינו עי' ט"ז קב, ה וש"ך קב, ג שאין ההיתר אח"כ נקרא על הדבר האסור אלא על שם דבר שנתערב בו, והאיסור בעצמו הוא כאין לו מתירין,

מניעת שמחת יו"ט יש להקל בטעם לחוד כשאין בו ממשות האיסור,
ולא נימוח האיסור לתוכו, דבטל^ט.

ד. איסורי שלא ניכר ולא חל קודם שנתערב, כגון ענבים שיוצא מהן
יין בשבת בתוך יין צלול שהי' שם קודם השבת, בטל אע"פ שהוא
דבשיל"מ י"י יב.

הערות וצינונים

ממרדכי בחולין סי' תשלז דכ' דליכא
למימר ביטול ברוב אלא בדבר שהי' ניכר
בפני עצמו תחילה ואח"כ נתערב אבל
שכבת זרע של זב דמטמא במשא כיון
שא"א בלא צחצוחי זיבה וכן יבמה
שרקקה דם חליצתה כשרה לפי שא"א
בלא צחצוחי רוק ולא אמרי' דצחצוחי
הזיבה והרוק נתבטל, כיון שתחילת ביאתו
לעולם מעורב ליכא למימר דבטיל, ולכאו'
הכא אמרי' ההיפוך הגמור דאם לא ניכר
קודם שנתערב בטל גם בדשיל"מ? ועי'
במשב"ז קב, יא ובסי' סט, לה ובחור"ד
קב, ז בביאורים ובשו"ת נודע ביהודה
מהדו"ת יו"ד סי' נד ובמנח"ח מצוה ג'
אות ה' ד"ה אך לפי, דהחילוק הוא דביין
ההיתר עמד בפני עצמו והיה בעולם אז
שפיר בטל אפי' בדשיל"מ, אבל כשנולד
בתולדה מעורבים וכל א' מהם לא הי'
בפנ"ע לא שייך ביטול בכלל וצ"ב ועי'
באחרונים שכתבו עוד דרכים לת' הקו'.

יב. ועי' פמ"ג בשפ"ד קב, יב דה"ה לכל
דברים חשובים אם לא היו ניכרים
מעולם בטילין, ע"ע יד יהודה בפיה"א
סט, סג אות ד' דהיתר זה הוא רק
בדשיל"מ דאם נולד האיסור בתערובות
לא חל עליו שם איסור כלל ולא הוי עד
שתאכלנו באיסור משא"כ בדבר חשוב,
ועי' גם רעק"א תמורה ל. שכ' סברא זו
(לענין חהר"ל).

ביצה מותרת לטלטלה ולאכלה דרובן אינן
יולדות בלילה ותלינן דמאתמול שהי' יום
חול נולדה ולא מחמירים משום
דבשיל"מ.

ולענין חזקה בדבשיל"מ עי' רעק"א
או"ח שח, ז בהגה' למג"א יז והו"ד
בביה"ל שח, ז ד"ה מבע"י דצ"ע
להסוכרים דרוב לא מהני. (ועי' בשו"ת נודע
ביהודה תנינא לח).

ט. עי' כ"ז ברמ"א קב, ד ובנו"כ,
והכריע המשנ"ב תקיג, ח דבמקום
מניעת שמחת יו"ט יש לסמוך על הרמ"א
דמיקל בטעם לחוד, ועיי"ש בשעה"צ יד
דיש להקל בפליטה ולא בנמוח, ועיי"ש
שמביא החכמ"א נג, כא דמבואר דבמקום
צורך גדול יש להקל.

י. כ"ז מרמ"א קב, ד. ועי' ברעק"א
קב, ד דה"ה בנתערב קמח חיטים
בקמח שעורים ואח"כ נדר מקמח חיטים
דבטל, דבתחילת חלות האיסור הוא
מעורב ולא נקרא עליו שם איסור מעולם,
אבל עי' יד יהודה קב, כא בפיה"ק דכ'
דאין להקל בזה כלל באיסור דאורייתא רק
באיסור דרבנן הקילו בזה, וכן מבואר
משו"ת חלקת יואב יו"ד סי' יט, ועי'
בבדה"ש קב, ד ביאורים ד"ה שלא הי'
ניכר.

יא. האחרונים מק' על דין זה דמקורו
הוא ממרדכי בשבת סי' רנט,

ה. חומרת דבשיל"מ הוא רק אם המתיר עתיד לבא בוודאות² או אם המתיר בידו לעשותו בלא הפסד³, ויהי' מותר לעולם⁴.

===== הערות וצינונים =====

יג. קב, ב. כגון ביצה שנולדה ביו"ט שתהי' בודאי מותרת לאחר יו"ט, ולאפוקי ביצה של ספק טריפה שנתערבה באחרות דבטילה שאין המתיר בודאי (וגם אינו בידו), ועי' בשו"ת צמח צדק סי' סט דק' דממנ"פ תערובת עם ביצה של ספק טריפה מותרת, דאם תמות תוך יב חודש אז היא טריפה ואין לה מתירין, ואם תחי' הביצה מותרת למפרע ועל ב' הצדדים היא לא עתיד להיות מותרת ומה שייך גבה כלל של דשיל"מ דהוא כלל בדבר שאסור עכשיו ועתידה להיות מותרת? ועיי"ש שמת' והובא בקצרה במשב"ז קב, ז דעכשיו אסור באכילה משום ספק איסור תורה ואיסור זה עתידה להיות מותרת אם תחי' יב חודש, ועי' בשערי ישר שער הספקות (א) פ"ח ד"ה ובוזה יתבאר, שמבאר הדברים דבכל ספק איסור איכא איסור נוסף וודאי שלא לאכול בשעה שהדבר בספק אף אם קמי שמיא גליא דדבר המותר הוא, ואיסור זה עתיד להיות מותר אם יחי' יב חדשים, ולפי"ז יוצא דכיון שהוא ספק איסור הוא יותר חמור מאילו היה ודאי איסור, אבל עי' בפלתי קב, ד שכי' דתי' זה אין לו הבנה עיי"ש. וכן עי' ביד יהודה קב, יב בפיה"א דג"כ חולק על התי' עיי"ש מה שציין בענין זה. ועי' בבאר היטב קב, ה מש"כ לת' הקו' שהובא בצמח צדק דאיירי בביצה של ספק טריפה שנולדה ביו"ט וסד"א דלא תתבטל דעל הצד שהיא כשרה יש לה מתירין אחר יו"ט קמ"ל דהואיל שאין המתיר בודאי דשמא תהי' טריפה לכן היא בטילה, והיי' דס"ל דאם יש על דבר ב' איסורים וא' מהם יש לו מתירין א"צ להמתין והיא בטילה מיד, אמנם עי' בשו"ת צמח צדק הנ"ל דס"ל דבכה"ג

מקרי דשיל"מ ואינה בטילה דכל מה דאפשר למיעבד בהיתר עבדינן, ועי' בשו"ת רעק"א ח"א סי' סה שנשאל בא' שאמר קונם עלי אכילת בשר נבילה זו ונתערבה במינה אם בטל אע"ג דנדר בעלמא לא בטיל משום דשיל"מ מ"מ הכא צריך ביטול בשביל איסור נבילה וזה אין לו מתירין או"ד דמ"מ האיסור נדר הוי דבשיל"מ ולא בטל, ועיי"ש שמביא הצ"צ ומביא רא"י לדבריו משיטת הרמב"ם דחמץ בפסח נקרא דשיל"מ ולא בטל הגם דלא מחייבים אותו לשרוף מיד הכל משום בל יראה ועשה דתשבתו והיי' ע"כ מכה הביטול ולענין זה אין לו מתירין, הרי אף דעל תערובות זה יש ב' איסורים, אכילה ובל יראה, לא אמרי' כיון דצריך ביטול על ב"י ותשבתו בטלה לגמרי, אלא דמ"מ מה דאפשר למיעבד בלא ביטול דהיי' האכילה עבדינן עיי"ש, (ועי' הגהו' רעק"א על המג"א או"ח ש"ח, ב ד"ה דלדידהו), ועי' בפמ"ג בשער התערובות ג, ב ד"ה והנה דתולה שאלה זו במח' הרש"י ור"ן בטעם דבשיל"מ, דלרש"י לא בטל דכיון שאיסור א' יהי' מותר למחר אז צריך להמתין דכל מה דמצי למיעבד בלי ביטול עבדינן, אבל להר"ן כיון דלענין איסור והיתר יהי' אינו מינו לכן בטל הוא.

ועי' בפמ"ג משב"ז קב, ג דאם עכשיו הוא ודאי איסור ולאחר זמן תהי' ספק או פלוגתא דרבוותא מיקרי דבשיל"מ, דכל מה דיכולין לעשות בהיתר עדיף. ועי' במשב"ז קב, ז דאם מרויח מאיסור תורה לאיסור דרבנן ג"כ יש להמתין.

יד. קב, ב. ועי' רמ"א קב, ד דמי שנדר מדבר אחד ונתערב אח"כ לדידה מיקרי דבשיל"מ דהא אפשר לשאול על

ו. אם האיסור הוא מאכל, ויתקלקל עד שעת התירו אין לו דין דבשיל"מ והוא בטל^מ.

ז. מעשה שבת כגון המבשל בשבת במוזיד ונתערב באחרים י"א"ח דכיון דחל עליו שם דבשיל"מ כלפי אחרים דלהם מותר למוצ"ש,

=====**הערות וצינונים**=====

נדרו, ועי' בפ"ת קב סק"ד וסק"י דמביא הגמ' בנדרים נט. דנדרים מיקרי יש לו מתירין דמצוה לשאול על נדרו, ולפי"ז בציורים שאין עליו מצוה לשאול על נדרו כגון שנדר בעת צרה או שנדר לאסור עליו דבר איסור אז שפיר בטל דאי"ז דבשיל"מ, והוא מביא (בסק"י) מס' תורת יקותיאל דאם רוצה לשאול על נדר שאין מצוה לשאול צ"ע די"ל דהוי דבשיל"מ, דהא דקאמר הגמ' משום דמצוה היינו בסתמא אבל היכא שרוצה לשאול י"ל דבכל ענין הוי דבשיל"מ, ועיי"ש בפ"ת די"א דבאיסור מחמת שבועה לא נקרא דבשיל"מ כיון דאין מצוה לשאול וי"ח עיי"ש. אמנם מפשטות לשון השו"ע קב, ב משמע דאם הוא בידו הוי דבשיל"מ הגם דאין מצוה וכן מוכח מהרמ"א קב, ג דכלי שנאסר אין דינו דבשיל"מ דצריך הוצאות להגעילו ומבואר דבלא"ז היה דבשיל"מ הגם שאין מצוה להגעיל, אלא ע"כ דכל שבידו נקרא דבשיל"מ וכן מבואר מש"ך קב, ח.

ועיי"ש בפ"ת דמביא דאם אסר דבר על חברו בקונם לא הוי דבשיל"מ אע"ג דהאוסר יכול לשאול ע"ז, כיון דלגבי הנאסר לא הוי בידו.

זו. עי' רמ"א קב, ד דמביא שיטת המרדכי דדבר שיש לו היתר וחזור ונאסר כגון חמץ בפסח לא מיקרי דבשיל"מ, ומביא דהרמב"ם חולק וס"ל דמקרי דבשיל"מ, ומרמ"א מבואר דס"ל כהמרדכי וכ"כ הפמ"ג בשער התערובות ג, ב ד"ה דבר וכ"כ בביה"ל תמו, ב ד"ה לעולם.

חמץ אף בדעת המחבר. ועי' פמ"ג במשב"ז קב, יג דכ"ז אם אותו דבר גופא חוזר לאיסורו לשנה הבאה, אבל דבר שיהא נשאר לעולם בהיתרו כמו חדש, אף דלשנה הבאה נאסר התבואה חדשה, מקרי דבשיל"מ דמ"מ תבואה דהשתא מותרת לעולם היא וכן עי' באגר"מ יו"ד ד, מו (ח"ח). ועי' בגר"ז שו"ת סי' כ' ובערה"ש קב, כז דאם החדש הוא חמץ אז אי"ז דבשיל"מ כי א"א להשהותו אלא עד הפסח.

זו. שו"ע קב, ד חכמ"א נג, כד ערה"ש קב, יט ושעה"צ תצו, י.

זו. המבשל בשוגג מותר למוצ"ש גם לו ובודאי הוי דבשיל"מ (שעה"צ שיח, יב).

יח. מג"א שיח, ב עיי"ש וכ"פ בשו"ע הגר"ז שיח, ד.

ואם נתערב במוצ"ש ודאי בטל, דלאחרים מותר וא"צ ביטול, ולו אסור לעולם ולא חל עליו שם דבשיל"מ.

ולענין אי נתערב בשבת לשיטה זו דאינו בטל למבשל עצמו דחל עליו שם דבשיל"מ, נחלקו הפוסקים מה הדין במוצ"ש, דלדעת רעק"א בהגהתו על המג"א שם והשעה"צ שיח, יג חל הביטול במוצ"ש כיון דאין לו שם דבשיל"מ כנ"ל ומותר למבשל עצמו, אמנם עי' פמ"ג בשפ"ד קב, טו דכ' דמשמע מהמג"א דגם במוצ"ש אסור לו כיון שחל עליו פעם א' שם דבשיל"מ וסיים ויש לעיין, ועי' בגר"ז שיח, ד דכ' דנאסר לו התערובת הזו לעולם.

נדרו, ועי' בפ"ת קב סק"ד וסק"י דמביא הגמ' בנדרים נט. דנדרים מיקרי יש לו מתירין דמצוה לשאול על נדרו, ולפי"ז בציורים שאין עליו מצוה לשאול על נדרו כגון שנדר בעת צרה או שנדר לאסור עליו דבר איסור אז שפיר בטל דאי"ז דבשיל"מ, והוא מביא (בסק"י) מס' תורת יקותיאל דאם רוצה לשאול על נדר שאין מצוה לשאול צ"ע די"ל דהוי דבשיל"מ, דהא דקאמר הגמ' משום דמצוה היינו בסתמא אבל היכא שרוצה לשאול י"ל דבכל ענין הוי דבשיל"מ, ועיי"ש בפ"ת די"א דבאיסור מחמת שבועה לא נקרא דבשיל"מ כיון דאין מצוה לשאול וי"ח עיי"ש. אמנם מפשטות לשון השו"ע קב, ב משמע דאם הוא בידו הוי דבשיל"מ הגם דאין מצוה וכן מוכח מהרמ"א קב, ג דכלי שנאסר אין דינו דבשיל"מ דצריך הוצאות להגעילו ומבואר דבלא"ז היה דבשיל"מ הגם שאין מצוה להגעיל, אלא ע"כ דכל שבידו נקרא דבשיל"מ וכן מבואר מש"ך קב, ח.

ועיי"ש בפ"ת דמביא דאם אסר דבר על חברו בקונם לא הוי דבשיל"מ אע"ג דהאוסר יכול לשאול ע"ז, כיון דלגבי הנאסר לא הוי בידו.

זו. עי' רמ"א קב, ד דמביא שיטת המרדכי דדבר שיש לו היתר וחזור ונאסר כגון חמץ בפסח לא מיקרי דבשיל"מ, ומביא דהרמב"ם חולק וס"ל דמקרי דבשיל"מ, ומרמ"א מבואר דס"ל כהמרדכי וכ"כ הפמ"ג בשער התערובות ג, ב ד"ה דבר וכ"כ בביה"ל תמו, ב ד"ה לעולם.

אינו בטל אף למבשל עצמו הגם שאסור לו לעולם וי"ח" דאף דאינו בטל כלפי האחרים ואסור להם, מ"מ מותר למבשל עצמו בשבת דכיון שאסורה לו לעולם נקרא אין לו מתירין, ושפיר בטיל לדידיה.
 ח. כלי איסור שנתערב בכלים המותרים^כ או כלי חלבי שנתערב בכלים בשריים^{כא}, ואינו ניכר, נחלקו הפוסקים אי בטל חד בתרי או שאינו בטל משום שיש לו מתירין ע"י הגעלה^{כב}, ולדינא יש להחמיר ולהגעיל את כולן אם לא במקום הפס"מ דאז ימתין עד שיהי' אינו ב"י ויגעיל כלי א' והשאר מותרים^{כג}.

הערות וציונים

וא' מהם איסור דא"א לברורי, ועי' בפמ"ג דתמה עליו מטור וש"ך קט, ח דמבואר שלא כדבריו, דהציור דמין באינו מינו יבש ביבש הוא כגון שנפרך לחתיכות דקות שאין ניכר בין זה לזה, או שחלוקין בטעמן ושורין במראה, ואפ"ה בטלין.

כב. עי' בס"י קב, ג ובנו"כ, והסברות להקל דאי"ז דבשיל"מ והוא בטל, הוא משום דצריך להוציא עליו הוצאות להגעילו, או שאין ההיתר בא ממילא, או דהאיסור בלוע הוא, או שהוא רק טעם, או דלא שייך דבשיל"מ משום דיכול להשתמש בכלי היום וגם למחר (עי' פ"ח קב, ו בשם הצ"ח דרק במאכל דמה שיאכל היום לא יאכל למחר דאפשר לאוכלו רק פעם א' שייך דבשיל"מ) והסברות להחמיר דהוי כניכר האיסור כיון שאפשר בהגעלה או דהוי דבשיל"מ דהוצאה להגעילו הוי דבר מועט.

כג. עי' ש"ך קב, ח דיש לחוש שדינם כדבשיל"מ אם לא שהוא הפס"מ ואעפ"כ יגעיל א' דבזה ליכא פסידא, (ועי' גם בט"ז קב, ח דאין להשהות זמן מרובה אא"כ יכשיר כולם), אמנם עי' בחכמ"א נג, כג דנראין מדבריו דגם כשאין הפס"מ א"צ להגעילין אלא להמתין עד שאינו ב"י.

וטבילת כלים בודאי נחשב דבשיל"מ שאפשר להטבילם עי' באגר"מ י"ד ג, כא ד"ה אבל בתו"ד דבטבילה שברוב המקומות א"צ להוציא הוצאות נחשב יש לו מתירין.

יז. פשטות דברי הרמ"א קב, ד וכ"כ החו"ד קב, ח בכיורים וכ"פ בערה"ש שיח, ט, והמשנ"ב שיח, ה מביא המח' ולא מכריע.

כ. עי' כ"ז בס"י קב, ג. ועי' ביד יהודה קב בפיה"ק טז ובפיה"א יד דכ' דאם נתערב כלי איסור שאינו ב"י כל הכלים מותרין לגמרי ולא נכנס בדיני סעיף זה, ויל"ע אם זהו מוסכם.

כא. עי' ב"ח סו"ס קב וש"ך קב, ח דס"ל כן ודלא כתשובת בן לב דס"ל דאינו בטל אפי' באלף (עי' פמ"ג בשפ"ד קב, ח ד"ה ומה שכתב מהריב"ל) משום שכל הנידון בכלי שנתערב הוא דוקא בכלי של איסור נבילה בכלים של בשר שחוטה דהוה מין במינו, אבל בכלי חלב שנתערבה בכלים של בשר הוי מין באינו מינו וכולם אסורים, ועי' בב"ח שמק' עליו דא"כ למה דין זה נאמר בסתם דמשמע אע"פ שמשתמש במין בשאינו מינו ועוד תימא שבא להחמיר בכלי יותר מבחתיכה דחתיכה גופה שנתערבה ביבש מין באינו מינו מה"ת בטלה ברוב ומדרכנן בעינן ס' גזירה שמא יבשלם ביחד ובלא האי גזירה הי' מותר דבכל חתיכה תלינן דהוא היתר? (ועי' בפר"ח קב, ח והו"ד בבירות בפמ"ג בשפ"ד קב, ח דמסכים עם המהריב"ל מטעם דאפשר להכיר האיסור ע"י טעימת קפילא, ויבש באינו מינו דבטל בס' מיירי בהרבה מינים

פרק בז

דיני נותן טעם לפגם

א. נבילה שנסרחה ונפגמה כ"כ שאינה ראויה לאכילת אדם, פקע מיניה איסור נבילה ומה"ת מותר באכילה, דכתיב לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך וכו' כל הראויה לגר קרויה נבילה שאין ראויה לגר אינה קרויה נבלה^א, אבל מדרבנן אסור באכילה^ב, אא"כ נתערב בהיתר דאז מותר באכילה גם מדרבנן^ג.

══════════ הערות וצינונים ══════════

דרק אסור משום דמאוס אפשר דשרי לערב בידים וכ' דאי"ז מוכרח, ועי' בשדי

חמד מערכת הנו"ן כלל כד ד"ה נבילה דכ' דלא מיסתבר כלל לומר שמותר לבטל איסור בל תשקצו אף לדעת רובא דרובא דסברי דאינו אלא מדרבנן, מ"מ לא גרע משאר איסורין דרבנן ומה גם דאית ליה אסמכתא בקרא פשיטא דאסור לבטל לכתחילה.

ועי' יד יהודה קג, ח בפיה"א דכ' עוד טעם דאסור באכילה והוא משום דאיהו אחשביה עיי"ש, (ועי' בכפני יונה ריש סי' קג דכל שהוא אוכלו בכוונה הרי עדיין לא נפגם לגמרי קרינן לגבי דידיה, ומשום הכי כ' הרמב"ם דפטור אבל אסור שהרי נפשו חפץ בו, ויל"ע בכוונתו).

והגם שכל הנ"ל הם הסברים בדברי הרמב"ם, מבואר מהאחרונים דלא רצו לעשות בזה מח' רשב"א שהובא בשו"ע לבין הרמב"ם (עי' במנ"כ הנ"ל) ונקטו שהדין כן גם להמחבר, (ויל"ע בדברי החכמ"א נד, א).

(ובדעת הרמב"ם עצמו עי' בשו"ת נודע ביהודה מהדו"ק יו"ד סי' כו שלומד דהרמב"ם פסק כר"מ דנטל"פ אסור בכה"ג ולכן אסור מה"ת ורק פטור משום שהוא שלא כדרך הנאתו ועיי"ש דלפי"ז בבב"ח חייב עיי"ש, ועי' גם בשו"ת חת"ס יו"ד סימן צח ד"ה ולענין מה).

ג. כן מבואר משו"ע קג, ב, ועי' במנחת כהן הנ"ל שהוא משום

א. דעת ר"ש בע"ז דף סז: ועי' שו"ע סי קג.

ב. עי' רמב"ם פי"ד ממאכ"א הי"א שכ' שאם אכל אוכל האסור אחר שהסריח והבאיש ובטל מאוכל אדם הרי זה פטור, ומשמעות דבריו הוא שעדיין אסור באכילה לכתחילה, ועי' במשנל"מ בפ"ח ממאכ"א הי"ח בסו"ד שכ' דמדרבנן אסור באכילה, ועי' במנחת כהן בספר התערובות ח"א פ"ט שהוא משום שחכמים לא התירו נותן טעם לפגם אלא בדיעבד אבל לכתחילה אסור ולכן אסור לבשל בקדירה שאינה ב"י אע"פ שנטל"פ, ולכן כשהאיסור הפגום הוא בעין אף שנפגם לגמרי אסור לאכלו לכתחילה, אמנם עי' פרי"ח קג, א שחולק ע"ד דנהי דאסור לכתחילה לגרום ולעשות נטל"פ כגון לבשל בקדרה שאינה ב"י לכתחילה, אבל אם עבר ובישל מותר בדיעבד, וה"נ כבר נעשה נטל"פ ואף לכתחילה שרי לאוכלו ועיי"ש עוד סברא, (ועי' בפר"ת קג, ב מש"כ לת' המנ"כ), ולכן לומד הפר"ח דאסור באכילה משום בל תשקצו, ועי' בחינוך מצוה תעב דמבואר כן.

ועי' בפמ"ג משב"ז קג, א שכ' די"ל דנפק"מ בין ב' טעמים אלו הוא אי מותר לערובי בידים, דלהמנ"כ אסור ולהפר"ח

ב. נבילה שלא נפגמה כ"כ, ועדיין ראויה לאכילת אדם, אע"פ שנפגמה קצת, אסור באכילה מה"ת משום איסור נבילה, אבל אם נתערבה הנבילה בהיתר כל שטעמו פוגם התערובת אפי' רק במקצת, מותר התערובת באכילה.¹

ג. ונחלקו הראשונים בטעם החילוק בין הנבילה עצמה דצריך להיות פגום לגמרי, ובין התערובת שמשפיק בפוגמו קצת, דהרשב"א ס"ל דהוא משום דבתערובת שנתבטל האיסור ברוב היתר והסיבה לאסור הוא משום נתינת טעם אז אמרי' דאם פוגמו במקצת אי"ז קרוי נתינת טעם דאדרבה פוגמו', ולכן אם בתערובת יש רוב איסור או אפי' מחצה על מחצה דא"א לומר ביטול ברוב אינה מותרת עד שיפגום לגמרי, ואם נפל איסור לתוך היתר מועט והכירו וזרקו דאין שם ממשו של איסור אלא טעמו בלבד, מותר גם אם פוגמו קצת.²

ד. והר"ן³ מסביר דכשהיא בעין ואינה פגומה לגמרי האוכלה נהנה מן האיסור, ולכן צריך להיות פגום לגמרי עד שאינה ראויה לאכילה

הערות וציטוטים

ה. עי' תורת הבית ב"ד ש"א (ט), ועי' במשב"ז קג,א שזהו סברא משום דטעם כעיקר נלמד ממשרת או ממדין וזה דווקא טעם מושבח הא כל שנותן טעם לפגם קצת טעם כזה לא אסרה תורה (ועיי' ש"ש מש"כ ע"ד) וכ"כ בחו"ד קג,א בביאורים וע"ע ביד יהודה קג,א בפיה"א.

ו. ועיי' ש"ש ברשב"א (כ:) דאע"פ שמשערין בכולהו משום דמאי נפק מיניה לא ידעינן ... מפני שבודאי ידענו שאין פליטתו בכולהו ... אלא כל שטעם לשבח אנו מחמירין בו שאנו חוששין שמא פלט עד שיתן טעם בתערובת וכו' עיי"ש, והו"ד בש"ך קג,ה, ועי' בפמ"ג במשב"ז קג,א ובשער התערובות ג,ו וברעק"א חולין צז: אות ז דלומדים דכוונת הרשב"א הוא דגם בטעם לחוד צריך ביטול ברוב אלא דאמרין מסתמא יש רוב בהיתר בעין נגד הטעם.

ז. ע"ז לב: בדפי הר"ן.

דכל האיסור לאכלו כשהוא בעין הוא משום שלא התירו נטל"פ לכתחילה, אבל אם נפל לתוך ההיתר אינו אוסר כלל מד"ס וא"צ שיעור לבטלו מפני שהוא דיעבד גמור מאחר שנתערב עם ההיתר ואם לא היו מתירים התערובת נמצא שמפסיד הדבר המתערב עמו, ועי' בפר"ח הנ"ל שמסביר דאם הוא תערובת דלא ממאיס איניש למכליה אין כאן כל תשקצו ומותר באכילה, והם למדו שאין צריכין רוב היתר וכפשטות השו"ע דבאיסור מרובה לתוך היתר מועט אי נפגם לגמרי שאינו ראוי למאכל אדם מותר, אמנם עי' בחו"ד קג בביאורים ד ובחידושים ו דלומד דהשו"ע הוא רק כשנפל האיסור לתוך ההיתר שלא בב"א די"ל קמא קמא בטיל, אבל אם נפל ההיתר לתוך האיסור או שנפל האיסור בב"א לתוך ההיתר בעינין רוב בהיתר, וכן עי' יד יהודה הנ"ל דלומד דרק מותר כשיש רוב היתר.

ד. קג,ב.

דאז אינן נהנה מן האיסור, משא"כ בתערובת כיון שההיתר נפגם, אפי' רק במקצת, אינו נהנה מן האיסור אלא מצמער עליו ולכן מותר^ה, ולפי"ז הוא חוכך להחמיר יותר מהרשב"א שאם הגדיל האיסור מדתו של היתר עד שהוא משביח יותר כשאוכלו בגודל מדתו^ט ממה שהוא פוגם בהפסד טעמו, אסור עד שיפגום לגמרי.

ה. להלכה חוששין לשני הדיעות ולכן בנוסף לדין ביטול ברוב, צריך גם שלא יהא משביח יותר מגודל מדתו, ואז גם אם הוא רק פגום במקצת מותר^י.

ו. זה דדבר שטעמו פוגם במקצת אינו אוסר תערובתו הוא אפי' אם אינן פגומים בעצמן, שבפנ"ע הוא מוטעם ומשובח אלא שפוגם תערובתו^א, ואפי' לא הי' בכוחו לפגום התערובות לולא מלח ותבלין

===== הערות וצייונים =====

סז: ד"ה עוד אמרתי דבשו"ע סימן קז פסקינן ב' חומרות, וע"ע בדרכ"ת קג,כו. ובהל' פסח בסי' תמז, כ' המחבר דנותן טעם לפגם מותר גם בפסח, והרמ"א מביא דיש מחמירים שהוא הרשב"א דהולך לשיטתו דנותן טעם לפגם במקצת רק מותר משום ביטול ברוב וכיון שחמץ בפסח אוסר אפי' במשהו דאינו בטל לכן נותן טעם לפגם אסור, ועי' בשו"ת רעק"א סי' מג וסי' קסו דמק' על המחבר דמחמיר ביו"ד להרשב"א דנטל"פ בעי ביטול ובאו"ח פסק דנטל"פ בפסח מותר? ועי' בדבריו בסי' קסו ד"ה ונ"ל דכ' דצ"ל כיון דחמץ במשהו הוא חומרא, סמיכנן על שיטת הר"ן דנטל"פ לא בעי ביטול (ועי' לעיל הע' ח ד"א דגם להר"ן צריך ביטול) ועי' מה שתי' בסי' מג ועי' גם במשב"ז קג,א.

יא. קג,א ועיי"ש בסעיף ד מה שנחלקו הפוסקים אם בשר לתוך שמן ודבש נותן טעם לשבח או לפגם, ועיי"ש ברמ"א דבשר ביין הוי נטל"פ ולא מצינו חולק ע"ז, ועיי"ש דכ' הרמ"א דחלב ביין הוי נטל"פ ובפ"ת קג,ו מביא

ח. ונחלקו האחרונים אם הר"ן מיקל דא"צ ביטול ואפי' ברוב איסור יהי' מותר כיון שאינו נהנה מן האיסור וכדין נבילה שפגום לגמרי, או שבודאי מודה שצריך ביטול ורק מחמיר דאם הגדיל מידתו וכו' דאסור, עי' בפמ"ג משב"ז קג,א ושו"ת רעק"א סי' קסו (ובסוף תשו' מג) דלמדו דלהר"ן אפי' ביטול ברוב לא צריך, אמנם עי' ביד יהודה קג,ז בפיה"א דצריך רוב היתר להתיר דאל"כ הוי האיסור ממש כמו שניכר בפ"ע והוא אסור, וכן עי' בחזו"א יו"ד לב, דכשהאיסור מרובה הוי כאיסור בעין וכ' דדברי הגרעק"א הנ"ל צ"ע.

מ. ועי' בתשו' צמח צדק שאלה פ ד"ה ועוד כיון (והו"ד בקצרה בגליון מהרש"א על קג,ב עיי"ש) דס"ל דגם אם השביח בענין אחר יש להחמיר כן כגון חלב ביין דאף שפוגמו מ"מ הוא משביח יותר מזה שהיין נעשה צלול ממה שהוא נפגם בהפסד טעמו, אמנם עי' יד אפרים על קא,ב שתמה עליו וחולק.

י. פשטות השו"ע קג,ב וכ"כ רעק"א ע"ז

מרוכזין הנמצאים בתערובות², אפ"ה מותר, מיהו אם האיסור הוא מדברים החשובים³ כגון ברי'⁴, חתיכה הראויה להתכבד, ודבר שבמנין וכה"ג⁵ אינן בטלים אפי' באלף עד שיהיו פגומים בעצמן⁶.

ז. זה דדבר איסור שפוגם תערובת אינו אוסרו הוא רק אם פוגם מתחילתו ועד סופו⁷, אבל אם השביח ולכסוף פוגם אסור גם אח"כ כשפוגם⁸

הערות וצינונים

דידהו דנאסר לטרחון דאתי מעלמא דמתירו או לא, עי' בפר"ח קג א, דס"ל דאין חילוק ואפי' נסרחו לגמרי תו לא פקע שם איסורא מינייהו ובמילתייהו

קיימי כדמעיקרא ומילקא לקי נמי עליהו ועיי"ש שמביא סיוע לדבריו מרמב"ם בהל' מאכ"א ב, כא וע"ע שם במ"מ, אבל עי' פמ"ג בשפ"ד ק, א דבטלה מתורת ברי' כה"ג וכ"כ בחו"ד קג, ג בבאוריים ובחידושים ועי' בחכמ"א נד, ב דמביא ב' דיעות ועי' בבני"א נה (עד) שנוטה לפר"ח.

מז. ש"ך קג, א, ועי' שפ"ד דכ' דכה"ג ר"ל בעלי חיים ודבשיל"מ וע"ע בפ"ת דדבשיל"מ אפי' פגום בעצמו לא בטיל דהא אין הטעם משום חשיבות ולא שייך לומר דהואיל ופגום בטיל חשיבותיה. ועי' בפמ"ג בשפ"ד קג, יד בד"ה והנה דמעמיד אף שנותן טעם לפגם לא בטיל כמו ברי'.

מז. לענין שיעור הפגם עי' במשב"ז קג, ב דהפר"ח למד דר"ל דצריך להיות פגום כ"כ עד שאינה ראויה לאכילת אדם, אמנם הפמ"ג סובר דמספיק פגום במקצת אמנם בדבשיל"מ לא מספיק פגום קצת וצריך להיות פגום לגמרי.

יז. עי' כ"ז בס"י קג, ב.

יח. עי' בפמ"ג בשפ"ד קג, ז דליכא איסור תורה בזה אלא משום דחל שם איסור אסור מדרכנן, ע"ע בשו"ת דברי יואל יו"ד סי' מז מה שהאריך והביא בענין זה.

מח' אי ר"ל קלב או קלב או שניהם, ועי' בחכמ"א נד, יז בסוגרים דנ"ל דבין קלב ובין קלב דינו כדין ספק אם נטל"פ או לשבח.

יב. קג, ג ועי' בש"ך קג, יב דה"ה איפכא כשהוא פוגם מפני שאין שם מלח או תבלין ואלו הי' שם מלח או תבלין כראוי לא הי' פוגם מותר כיון דהשתא מיהא פוגם, ועי' בהגהו' רעק"א על הש"ך דדן אי מותר להוסיף עד ס' וליתן אח"כ מלח ותבלין שישביח, מצד דאין מבטלין איסור לכתחילה ומביא הפמ"ג בשפ"ד קג, ו בדין השלישי שעמד בכיוצ"ב, וכ' דצ"ע לדינא.

יג. כ"ז ברמ"א קג, א.

יד. מבואר ברמ"א שאם הוא פגום מעצמן גם ברי' בטל, ויש שלמדו פשט ברמ"א דר"ל אפי' ברי' שפגום מעיקרא, ולכן יש שלמדו זכות בזה על אלו שאינן זהירים בענין מילבין ותולעים הפגומין מעצמן עי' בזה בערה"ש קג, יא ק"יח וכן עי' בצבי לצדיק, אמנם הרבה אחרונים למדו דברי' שפגום מעיקרא אסור דכה"ג אסור התורה, והרמ"א ר"ל דברי' שאינו פגום מעיקרא כגון עוף טמא, שנסרחה ונפגם אח"כ דמפסיד בזה את חשיבות דברי', עי' בפר"ח קג, א ובביאור הגר"א קג, ב ובגליון מהרש"א על רמ"א הנ"ל וביד יהודה קג, ד בפיה"א.

ולענין ברי' שפגום מעיקרא ואח"כ נסרחה אי אמרי' דיש חילוק בין סרחון

וכן אם פוגם ולבסוף השביח אסור כשהשביח^ט וי"א דכיון שסופו להשביח אסור מיד אפי' בשעה שהוא פוגם^ז.

ח. דבר שאינו נותן טעם לא לפגם ולא לשבח בתערובת אסור^{כא}.
 ז. אם הוא ספק פוגם וספק משביח, כגון שנפל בו איסור ולא ידעין מה הי' האיסור^{כב}, אם הוא איסור תורה וכגון מין באינו מינו הולכין להחמיר וצריך ס', אבל אם הוא מין במינו ויש רוב כנגדו דמה"ת במל, או שהאיסור הוא מדרבנן הו"ל ספק דרבנן ולקולא^{כג}.
 י. דברים המאוסים^{כד} שנפשו של אדם קצה בהם כגמלים וזבובים ויתושים^{כה} שכל אדם בודל מהם למיאוסן, אפי' נתערבו בתבשיל

==== הערות וצינונים

- יז. ש"ך קג,ז.
 כ. פר"ח קג,ח ועי' בחכמ"א נד,ט דמביא ב' הדיעות ובסוגרים כ' דמשו"ע צח,א (פגום מותר והוא שלא יהא סופו להשביח) משמע כפר"ח.
 כא. הגהו' אשר"י ע"ז ה,ט ועי' בש"ך קג,ב דפשטות דבריו מורה שלמד דר"ל דאע"פ שאינו נותן טעם כלל אפ"ה התערובת אסורה עיי"ש בראיתו מגיד הנשה ומלשונו "וה"ה לכל דבר איסור דאע"ג דאינו נותן טעם צריך ס' נגדו", ועי' בשפ"ד קג,ב שמביא האחרונים שמתקשים בדבריו עיי"ש, ועיי"ש מש"כ הפמ"ג בביאור דברי הש"ך ובמש"כ עליו באגר"מ יו"ד ב,כד ד"ה אך, אבל עי' בפר"ח קג,ב ובחכמ"א נד,ד דלמדו דכוונת הגהו' אשר"י הוא שטעם האיסור נרגש בהיתר אלא שאין טעמו מעלה ומוריד בתבשיל ההיתר שאינו פוגמו ואינו משביחו, אבל דבר שנתייבש ואין לו טעם כלל הרי"ז כעץ בעלמא ואינו אוסר אפי' אם נימוח גוף האיסור חוץ מגיד הנשה שאע"פ שהוא כעץ בעלמא ואינו נותן טעם כלל אוסר אם נימוח מגזה"כ, ועי' רמ"א קג,ב שמבואר בדבר שאין לו טעם כלל כגון רגלי דבורים בתוך דבש אינו אוסר ופשטות דבריו מורין כפר"ח ועי' בערה"ש קג,ט. ועי' באגר"מ הנ"ל שמבאר ההל' של שלאק שהוא דבר היוצא ממין תולעים ואין בו שום טעם ונותנין אותו ע"ג סוכריה מבחוץ להעמיד הזוהר ימים רבים.
 כב. חכמ"א נד,י דאם אינו ידוע אם דבר זה פוגם או משביח הוי ספק מחמת חסרון ידיעה ולא נקרא ספק.
 כג. פר"ח קג,ח בסו"ד וכ"פ בחכמ"א נד,י. ועי' בפרי תאר קג,ו בסו"ד שכי' דכל דבר דאי' פלוגתא אי הוי האיסור פוגם או לא אזלינן לחומרא במין ושאינו מינו ולקולא במין ומינו, ויל"ע אם זה מוסכם עי' קג,ד.
 כד. עי' כ"ז בסי' קד,ג ובסי' קז,ב. ולענין עכבר עי' היטב בסי' קד,א,ב ויוצא דבין דדברא ובין דמתא בשכר וחומץ צריך ס' ובין ושאר משקין לרמ"א ג"כ צריך ס' ובמקום הפסד גדול בעכברא דמתא ביין ושאר משקין ושומן מספיק רוב, ועי' ש"ך קד,א ולדבריו אולי יש להקל גם בעכברא דדברא.
 כה. ולענין תולעים עי' ט"ז פד,טו דדינן כמו דברים המאוסים, אמנם הש"ך פד,ל מחלק בין זבוב לתולעת עיי"ש.

ונמחה גופן לתוכו, אם ההיתר רבה עליו^{כז} מותרים (עי' הערה)^{כז}. ומ"מ כל שאפשר לבדוק ולהעביר במסגרת בודק ומסנן, ואם נפלו לתוך חומץ ושכר באופן שיש נתינת טעם צריך ס' כנגדו דבאלו הם נותנים טעם לשבח^{כח}.

יא. בכל מקום שהאיסור נותן טעם לפגם והמאכל מותר מ"מ הקדירה אסורה מדרבנן^{כט}, ואם עברו ובשלו בקדירה תוך מעל"ע תבשיל שהאיסור הראשון נותן בו טעם לשבח, נאסר התבשיל השני אם לא ה' בו ששים נגד האיסור הראשון^ל, חוץ מדבר שאין לו טעם כלל או שקיבל טעם פגום שאין ראוי לאדם כלל, דכה"ג לא גזרו על הכלי^{לא}.
יב. קדירה שאינה בת יומא^{לב}, דהיי' שעבר מעל"ע^{לג} מזמן שבישל בה האיסור, והיא מודחת משומן שע"ג^{לד} (וסמס כלי שמנשלים זה אמרי' שהיא

הערות וצינונים

כז. רמ"א קג,ב. והטעם שגזרו עי' באיסור והיתר הארוך לב, יב דמביא ב' טעמים א' כמו שגזרינן בכלי שאינו ב"י אטו כלי ב"י כן יש לגזור בכלי איסור הנטל"פ אטו הנותן טעם לשבח, ב] ועוד דיש לחוש שמא יבשל בה דבר שהאיסור נותן בו טעם לשבח ועי' בערה"ש קג יד-טו.

ל. וא"צ ס' נגד כל הבלוע בקדירה דכיון דהי' פגום לא נעשה נבילה, עי' ש"ך קג,ט.

לא. רמ"א קג,ב ופמ"ג בשפ"ד קג,יא.

לב. עי' כ"ז בסי' קג ה-ז ובסי' קכב.

לג. ולענין אם שהתה יב חודש יש מקילין יותר דלא הוי נותן טעם לפגם אלא דאיין בו טעם כלל, והדבר נוגע הרבה בהל' פסח דנטל"פ אסור, עי' בזה בשו"ת חכ"צ עה-עו ועי' בפמ"ג בסדר והנהגות השואל עם הנשאל באו"ה א,כד ועי' בחכמ"א נה,ד.

לד. שאם לא הדיחה אוסר דהרי היא כחתיכת איסור בעין שלא נפגמת אפי' לאחר מעל"ע, עי' קג,ה וט"ז שם

כו. ועי' ביאור הגר"א קד,יא דאם לא נימוח והוציאן א"צ רוב, ובנימוח מהני רוב גם לדעת הר"ן לעיל בסעיף ד אפי' אם הגדיל מדתו דכיון שהן פגומין ומאוסים לגמרי לא מתהני כלל שנפשו קצה בהן. (עי' בר"ן בע"ז לב: בדפי הרי"ף סוד"ה ההוא עכ"ר).

כו. קד,ג קז,ב ועיי"ש ברמ"א דכן המנהג פשוט ואין לשנות המנהג, וכן עי' בפמ"ג בשפ"ד קז,ז ובערה"ש קז,יד דכן המנהג, אמנם עי' בש"ך קז,ז דמביא דרבו הפוסקים ראשונים ואחרונים לאיסור ולכן הש"ך מחמיר אם לא בהפס"מ או שעת הדחק, וכ' בפמ"ג בשפ"ד קז,ז דהמחמיר תבוא עליו ברכה (ועי' בחכמ"א נד,יד ודבריו צ"ב ואולי יש שם ט"ס עיי"ש).

כח. קד,ג ובש"ך קז,ז ועי' בפמ"ג במשב"ז קד,ו דכ' דאינו יודע על מה סמכו העולם להתיר אף בחלא ושיכרא, ועי' בערה"ש קז,יד דכ' דכמדומה המנהג להקל עיי"ש, ועי' בשו"ת מהרש"ם א,קעד (ועי' בחכמ"א נד,יד וצ"ב כנ"ל).

נקי'ה) לה, חשיב נמל"פ ואינה אוסרת מה שיתבשל בה אח"כ (אס לא שהוא דגר מריף), ומ"מ אסור לבשל בה לכתחילה גזירה אטו ב"י לו.
 יג. סתם כלים אמרי' שהן בחזקת שאינן ב"י לו לח.

===== הערות וצייונים =====

ועיי"ש בפמ"ג שמחמיר אף בהפס"מ, וכן עיי' בפ"ת קכב, א ובערה"ש קכב, ב, וכ' החכמ"א נה, ד דמקום שיש עוד צדדים להקל אפשר שיש לסמוך ע"ז אבל בלא"ה לא וכן עיי' באגר"מ יו"ד א, מג ענף ז ד"ה וראיית דיש לצרפו לסניף וכן עיי' באגר"מ יו"ד ג, כז.

ולענין איך דנים הפס"מ בכלים עיי' בשו"ת רעק"א מג דמבואר דכל כלי בפנ"ע צריך להיות הפס"מ ולא מצרפינן כל הכלים לומר דאם נפסול כולן יהי' הפס"מ, אמנם עיי' באגר"מ יו"ד א, מג ענף ז ד"ה ותמוה וביו"ד ג, כז ד"ה וגם דתמה עליו עיי"ש וכ' דאם הכלים הוי' "סעט" אחד ודאי אף לרעק"א נחשבו א' לענין הפס"מ.

לז. קכב, ז והטעם הוא דהוי' ס"ס, ספק נשתמשו בו היום או אתמול ואת"ל נשתמשו בו היום שמא נשתמשו בו בדבר שהוא פוגם בעין, ועיי"ש בפ"ת סק"ו דמביא דלא אמרי' סתם כלים שלנו אינן ב"י אלא כשאינן בעל הכלי לפנינו לשאול את פיו דאם הוא לפנינו צריך לשאלו וכ"פ הפמ"ג בסדר השואל עם הנשאל ג, כד וכ"פ החכמ"א נה, ח ע"ע ביאור הגר"א קכב, כא. ועיי"ש בחכמ"א דאם בעל הכלי מסופק אמרי' סתם כלי אינו ב"י, אבל אם בעל הכלי בישראל בה בעצמו והוא מסופק אם הוא ב"י עיי' דרכ"מ קכב, ב והו"ד בט"ז קכב, ד דקנסינן ליה ואין היתר זו, ועיי' בערה"ש קכב, יג דמבואר דגם אם אחר בישראל בו אם הבעה"ב בביתו דהיי' יכול לשאול ממנו ולא שאל ראוי לקונסו ולהחמיר ולומר דהוא ב"י.

סק"ח וש"ך שם סקט"ו וכן עיי' בסי' קכב, ג. ועיי' רמ"א קג, ה דאם יש ס' נגד מה שדבוק עליו לכו"ע שרי מאחר דהקדירה אינה ב"י וכ' דהכי נהוג, ודלא כמהרש"ל שהובא שם בש"ך סקט"ז דס"ל דמאחר דאיכא ממשות בעין אז הטעם שבקדירה שאינו ב"י נותן טעם לשבחה (ועיי' בערה"ש קכב, ח שמחדש דכ"ז דאמרי' דהטיח אינו נטל"פ זהו דוקא כגון שצלו בקדירה בשר שמן הרבה וכיוצ"ב אבל בישראלים כמו שלנו שהעיקר הוא מים וגרופין או תפוחי אדמה ובשר בה מעט וכן במאכלי חלב, אף שהקדירה אינה רחוצה מ"מ מה שעל פני הדופן אין בזה ממש כלל וכמעט שאינה ראויה לאכילה, ולכן יש לחושבה נטל"פ לאחר מעל"ע בכל ענין, ועיי' ביד יהודה סי' קג בפיה"א כד ובפיה"ק לא).

לה. ש"ך קג, טו חכמ"א נה, א ערה"ש קג, כג. אמנם כלים בשעה שרוצים להדיחן אמרי' מסתמא שומן דבוק בהן דהא השתא הוא דמדיחן עיי' ש"ך צה, א.

ועיי' בדרכ"ת קג, עח דהבין מדברי הפמ"ג בסדר והנהגות השואל עם הנשאל באיסור והיתר ב, ט דדוקא אם א"א לשאול סמכינן אסתמא אבל אם אפשר צריך לשאול אם היתה הקדירה מודחת, ויל"ע אם הוא דבר מוסכם.

לו. קכב, ב. ועיי' בפ"ת קכב, ב לענין נאסרה מאיסור דרבנן אם גוזרין גזירה זו, ועיי' ברעק"א על קג, ה (אות ג) דמחמיר לכתחילה אף אם בשלו בכלי רק ספק איסור מדרבנן.

ועיי' בפמ"ג בשפ"ד קג, יז אות א' דהמנח"י מביא להיתר בהפס"מ כלי חרס שאינה בת יומא כיון שאין תקנה בהגעלה והיי' צריך שבירה הוי' כדיעבד ומותר,

יד. אע"ג דקיי"ל דמה שבלוע בתוך כלים נפגמו רק לאחר מעל"ע, מ"מ לפעמים לט' אנו סומכין על השיטות שם"ל דלינת לילה פוגמת, (דהיי"ג נאופן שהיה לינה ממחילת הלילה עד עמוד השחר)^ב, והוא כגון שהוחמו מים בקדירה תוך מעל"ע שנתבשל בה בב"ח או שאר איסורים^{מא}, דנחלקו הפוסקים אי נדון כב"י עד מעל"ע לאחר בישול המים^{מב}, או דמאחר שעברה מעל"ע מבישול הבב"ח אינו נדון שוב כב"י^{מג}, בכה"ג אמרי' דאם עבר לינת לילה בין בישול האיסור לבישול המים יש להקל ולומר דלאחר מעל"ע מבישול האיסור לא הוי ב"י, וי"א דה"ה אם הי' לינת לילה בין בישול בשר לחלב^{מד} מה.

===== הערות וצינונים =====

לח. ע"י בחידושי הגרשוני בסי' קכב דמביא דכ"ז הוא דוקא כגון שלקח כף בשר לחלב ולא ידע כלל אם השתמש מעל"ע כלל בשום כף לבשר, אבל אם יודע בודאי שהשתמש בכף בכ"ר של בשר, ואח"כ לקח כף ותחב בקדירה של חלב ואינו יודע אם אותו הכף הוא מאותן שהשתמש בהן בבשר אם לאו זה אינו מקרי סתם כלים עיי"ש.

למ. ע"י כ"ז בסי' קג,ז.

מ. פמ"ג בשפ"ד קג,יט חכמ"א נה,ד.

מא. רמ"א קג,ז דקיי"ל בכלל האיסורים חני"ן, וע"י מש"כ בש"ך קג,יח. ועיי"ש ברמ"א ובט"ז סקי"א ובש"ך סק"כ, דבמקום הפסד קצת יש להקל בשאר איסורים אפי' קודם לינת לילה אם הוא מעל"ע מזמן בישול האיסור.

מב. דעת ספר התרומה, כיון שכל המים נ"נ.

מג. דעת הסמ"ק משום דכיון שאין גוף האיסור ב"י אין להחשיבו ב"י.

מד. רמ"א קג,ז ועיי"ש בש"ך סקי"ח.

מה. וע"י ברעק"א על קג,ז דמביא מנח"י דבכל ספק מצטרפים דעת ר"ת שבלינת לילה הוי נטל"פ ושרינן בהפס"מ מטעם ס"ס, וכן ע"י בחכמ"א נה,ה דכלי שבישלו בו חלב ועבר עליו לילה ולמחר בישלו בו בשר ואינו יודע אם כבר עבר מעל"ע או שמא הוא עדיין תוך כ"ד שעות דיש להתיר בהפס"מ מטעם ס"ס, וע"י בדרכ"ת קג,פט שמביא דברי הפמ"ג בענין זה וסתירות בדבריו עיי"ש.

פרק כח

דיני דברים החשובים

א. דבר חשוב שאסור מחמת עצמו¹ באכילה² או בהנאה, ואפי' איסורו הוא מדרבנן³, והוא שלם⁴ אינו בטל מדרבנן⁵ אפי' באלף של היתר כנגדו, בין במינו בין שלא במינו⁶. ומ"מ מותר למוכרן לגוי, אם הוא בענין שאין לחוש שהגוי ימכרנו אח"כ לישראל, ואם הוא איסור הנאה צריך למכרן חוץ מדמי איסור שבהן⁷.

ב. ישנם שבעה דברים שהם חשובים בכל מקום⁸, והם - אגוזי פרך, ורמוני בדין, וחביות גדולות וסתומות⁹, וחלפות תרדין, וקלחי כרוב, ודלעת יונית, וככרות של בעל הבית¹⁰, וה"ה בעלי חיים קודם

הערות וצינונים

אלו אלא לפי שהן אוסרים בכל שהן בכל מקום, והוא מהרמב"ם ט"ז ממאכ"א ה"ט ועי' בחדסי דוד על התוספתא תרומות פ"ה הי"א דלמד בדברי הרמב"ם שהדברים ששנו חכמים אסורין לעולם אפי' אינן חשובין השתא לדידן, ועיי"ש בתוספתא שאמר רבי יהודה בן בבא שב"ד צריכין למנות על כולן שיעלו באחד ומאה ומפרש החדסי דוד דבזמנו ראה שלא היו עוד אותן הדברים כ"כ חשובים, ואיברא דבלא מנין א"א להתירן אע"ג דבטל הטעם שבשבילו החמירו, עיי"ש וכדבריו כתב בצפנת פענח פט"ז ממאכ"א ה"ד עיי"ש.

י. ש"ך קי, ד. ולענין יין נסך עי' בשפ"ד.

יא. עי' בש"ך קי, ה לענין אם יין נסך חמור יותר ואסור גם בפתוחות.

יב. ועי' ש"ך קי, ו דזה לאפוקי דנחתום דלא חשיבי, ולכן

במקומות שגם של נחתום חשובים פשיטא דאינן בטלים. (והטעם דשל נחתום לא חשיבי כ')

א. עי' כ"ז בסי' קי, א.

ב. עי' פמ"ג במשב"ז קב, ה דבכל דברים החשובים בענין איסור מעצמו וכן עי' בשו"ת מהרי"א הלוי ח"א סי' קז ד"ה ובגוף.

ג. עי' פמ"ג בשפ"ד קי, ב.

ד. פמ"ג בשפ"ד קי, ב (ועי' בדרכ"ת קי, ג לענין ב' דרבנן).

ה. ערלה ג, ח.

ו. רמ"א קי, א ועיי"ש דלכן אזלינן בספיקו לקולא, ועי' ש"ך קי, י

דזהו רק אם יש בו ספק אם הוא דבר חשוב או לא, אבל בשאר ספיקות בעצם האיסור שהוא דאורייתא אזלינן לחומרא.

ז. ש"ך קי, א וכ"כ להל' בשפ"ד שם ובחכמ"א נג, טו ובערה"ש קי, ז.

ח. ש"ך קי, ב. ועיי"ש דלא מהני הולכת א' מהן לים המלח דרק מועיל זה בע"ז שתופסת דמיה.

ט. עי' כ"ז בסי' קי, א. ועי' לשון המחבר בסוף הסעיף דלא הוזכרו

שנשחמו"י, וכן כל דבר שהוא חשוב אצל בני מקום מהמקומות כמו שהיו אגוזי פרך וכו' חשובים בא"י באותם הזמנים, הוא אוסר בכל שהוא.

ג. דבר שבמנין י' דהיי' דבר שתמיד מוכרין אותו רק במנין ט"ו ולא באומד במשקל ט"ו ובמדה י' י"ח, וי"א דה"ה אם לפעמים מוכרין אותו במנין ט"ו, דינו כדבר חשוב כ' ואינו בטל כא"כ.

הערות וצינונים

ב. הגם שהוא רק סימן שהוא דבר חשוב, אעפ"כ כיון שגזרו דבר שבמנין אינו בטל גם שישנם דברים היום שמוכרין במנין ואינם חשובים בכלל, אפ"ה הגזירה קיימת כן נראה, ועי' לעיל הע' י בדומה לזה, אא"כ הוא נשלל מלהיות דבר חשוב אז מצינו שהגם שהוא דבר שבמנין יש לו ביטול, עי' יש"ש חולין פ"ז סי' נ בסו"ד (והו"ד בט"ז קי, א) דכרכשתא אף שאין רגילין למכור אותם אלא במנין, מ"מ מאחר שאין דרכן לאכלן כלל רק ע"י מילוי גרע חשיבתיה ונתקלקל חשיבותא לגמרי, וכן עיי"ש באות נא לענין תרנגולת בנוצתה דכיון שהוא נמאס ואינו ראוי כלל בטל חשיבותא מכל וכל עיי"ש.

כא. והלומדים נתקשו לענין זמנינו שנשתנו אופן המכירה מפעם ויש הרבה דברים שבעצם נמכרים לפי משקל ומדה, אבל צורת המכירה היא לפי מנין, כגון חבילות קמח וסוכר וכדו', שכל חבילה היא אותה משקל והמחיר נקבע לפי זה, וכן בבקבוקי שמן ויין שהוכן כבר במדה ולפי"ז נקבע המחיר, אבל כיון שכבר הכל מוכן במשקל ומדה זהה מוכרין אותו לפי מנין האם זה נקרא דבר שבמנין או לא. וכן יש ציור להיפך כשעיקר דעת הקונה הוא המנין אמנם צורת המכירה הוא לפי משקל, כגון הקונה מנות של עוף דרוצה חמשה מנות למשפחתו, או הקונה חמש תפוחים

בר"ש ערלה ג, ז שהוא משום שהן קטנות, ועיי"ש ברא"ש דרכם למכרם ביחד).

יג. עי' קי, ב ובש"ך סקי"א דאם שחטו אפי' במזיד קודם שנתערבו, או בשוגג לאחר שנתערבו בטל חשיבותן ובטלין. (והוא רק בענין שאינה ראויה להתכבד עיי"ש).

יד. עי' כ"ז בסי' קי, א.

מ. רמ"א קי, א כמ"ד את שדרכו למנות, וכ"פ בחכמ"א נג, טז ועי' בערה"ש קי, ה דהסומך ע"ז יש לו על מה לסמוך ועי' לקמן בהע' הבא.

מז. עי' רבינו ירוחם נתיב חמשה עשר (קלט) דאם לפעמים מוכרים אותו באומד ובמשקל בטל וכ"כ בתרומת הדשן סי' קג וביד יהודה קי, ג בפיה"ק.

יז. יד יהודה קי, ב בפיה"ק.

יח. לענין דבר שמוכרין אותו תמיד ביחידות ולא במנין עי' יש"ש חולין פ"ז סי' נא דמביא תשו' מהררי"ב דאיי"ז נקרא דבר שבמנין והמהרש"ל חולק עליו עיי"ש וכ"נ דעת הדרישה קא, ב בסו"ד.

יט. כמ"ד כל שדרכו למנות עי' ט"ז קי, א וש"ך קי, ט ועי' שם בט"ז דכיון דמילתא דרבנן היא כדאי הם המתירים לסמוך עליהם במקום הפסד ועיי"ש במשב"ז ובפ"ת קי, א דמביאים דבריו שמקיל בהפסד "מרובה".

 הערות וצינונים

בשביל חמש ילדיו, דכוונתו הוא המנין אבל צורת המכירה והתשלום הוא לפי משקל, והמנין אינו מעלה ומוריד בזה, האם זה נקרא דבר שבמנין או לא. וכן יש להסתפק בקניית ביצים היום שמחלקים הביצים למספרים או למדות שונות כפי המשקל שלהם, ולפי"ז נקבע המחיר (ובארה"ב ג"כ כתוב המשקל על הקרטון), האם זה דבר שבמנין. וכן לענין סכו"ם חד פעמי שנמכרים באריזה ולא מוכרין א' א' אלא צריך לקנות כולם אמנם יש

בזה מספר מדוייק ונקבע המחיר לפי"ז אלא שנמכרים רק ביחד (וכ"ה בביצים בארה"ב) דהכא צורת המכירה הוא לפי מנין החבילות וגם א"א לקנותו בודדים האם כל א' נידון כדבר שבמנין או רק כל חבילה הוא דבר שבמנין, ובדברים אלו לא ראיתי דברים ברורים רק זה אומר כה וזה אומר כה.

כב. ואם הוא מחוסר מעשה גדול עי' בש"ך קי, יג ובסי' קא, ז.

פרק כט

דיני קבוע דאורייתא

א. מה"ת" אמרי' כל דפריש מרובא פריש^ב, והיינו דחוי' מן הדין של ביטול ברוב יש ג"כ דין שהולכין אחר הרוב, וזהו בין לקולא בין לחומרא, ולכן אם מצא בשר בשוק או ביד גוי^ג אם הוא במקום שרוב החנויות כשרים^ד תולין שבא מחנות כשרה, אפי' אם מצאו קרוב לחנות שמוכר בשר נבילה^ה, והוא מותר (נאופן שאין צו איסור נטר שנתעלס מן העין) ואם רוב החנויות מוכרים בשר נבילה תולין שבא מחנות שמוכר בשר נבילה והוא אסור.

ב. דין זה שהולכין אחר הרוב הוא רק אם לידת הספק הוא במצב של פירש, אבל אם לידת הספק הוא במקום הקביעות^ו נלמד

===== הערות וצינונים =====

א. עי' חולין יא. דכל דפריש כגון ט' חנויות לומדים מאחרי רבים להטות.

ב. עי' כ"ז בס"י קי, ג.

ג. ועי' ש"ך קי, יח דלקחו קטן דינו כלקחו גוי, ועיי"ש בשפ"ד בשם הפר"ח דקטן חריף הוה כגדול.

ד. כ"ה לשונות הגמ' ושו"ע ט' "חנויות" רוב "חנויות", ובפשוטו משמע שתלוי בחנויות אף שיכול להיות דבחנות הטריפה יש יותר בשר מכל הרוב חנויות הכשרים ביחד, ועי' בהפלאה בכתובות דף טו. ד"ה בגמ' מנ"ל לר' זירא, דכ' דכן משמע מכל הפוסקים דלא חלקו בזה עיי"ש, וכן כ' בחו"ד סי' קי ביאורים ג דכיון דהספק הוא מאיזה מוכר נלקח אזלינן בתר רוב המוכרין ולא בתר רוב בשר, ועי' בפמ"ג בשפ"ד קי, כא ובפ"ת קי, ב, אמנם עי' בכינת אדם שער הקבוע כלל טז דס"ל

דאזלינן בתר רוב בשר ועיי"ש שכ' שבנסיעתו בשלוחי מצוה קיבל פני החו"ד שכ' דהולכין בתר רוב חנויות והצע דבריו לפניו ושתק החו"ד, וסיים דעדיין הדבר צריך תלמוד, ועי' חזו"א לו, כד, (ועי' ביד יהודה סי' קי בפיה"א יב ובפיה"ק יג דנראה מדבריו שס"ל שהולכין בתר רוב "הקונים" בשר דהם הפרישו את הבשר והספק הוא מאיזה מהם נפל עיי"ש), ועי' בנודע ביהודה או"ח מהדו"ת סי' עא דמביא דמסתם הלשונות משמע שהולכין בתר רוב חנויות אבל כ' דלהקל אינו תוקע יתד קבוע בזה, אבל להחמיר בודאי יש לחוש.

ה. דרוב וקרוב הולכין אחר רוב עי' תוס' ב"ב כג: ד"ה רוב ופמ"ג בשפ"ד קי, יד בחקירה הג' ובערה"ש קי, יא.

ו. תוס' חולין צה. ד"ה הכא (ובפשטות הפשט הוא דתלוי בזמן לידת הספק, אמנם עי' שערי ישר ד, ג ד"ה ולפי"ז).

מגוה"כ' שלא הולכין אחר הרוב^ה ודינו כמחצה על מחצה מה"ת^ט :

==== הערות וצייונים =====

ז. עי' כתובות טו. דנלמד מוארב לו וקם עליו.

ז. עי' בפמ"ג בשפ"ד קי, יד בריש דבריו שזה גם להרמב"ם שסובר ספיקא דאורייתא לחומרא מדרבנן הוא, מ"מ הכא מודה, דמוארב לו וקם עליו נפיק.

י. הקשו הראשונים דהיאך הולכין בסנהדרין אחרי רוב מאחרי רבים להטות, הא הסנהדרין המה קבועין במקומן, ועי' במרדכי חולין תקצג דמביא תי' שלא אמרינן כל קבוע רק כשיש ספק, אבל בסנהדרין כיון דיודעין ורואין מי הן המזכין ומי הן המחייבין ל"א כל קבוע, וכ"כ בתשובות הרי"ד תשו' סז וכ"כ הר"ש מקינן בס' הכריתות בלשון למודים שער ג' אות קצט וברוקח בהל' או"ה אות תסז, עוד תי' שם במרדכי דהדיבור הנבדל והנפרש מפיהם הוי כבשר הנמצא דאמרי' ביה כל דפריש ועי' במחצית השקל או"ח רצח, יג דכ' דע"כ אין הכוונה דאמרי' על הדבור דמרובא פריש דהא הדבור פירש לפנינו אע"כ כוונתו דהדיבור שפורש מן האדם המדבר הוא ענין נפרד ואינו חשוב לדבר א' עם אדם שדברו ולכן אע"ג דסנהדרין גופייהו הם קבועים מ"מ דבורם לא מקרי קבוע, ובזה מפרש גם את דברי המג"א שם שמק' עמש"כ בשו"ע רצח, ז דאם הי' הולך חוץ לכרך וראה אור אם רובן עכו"ם אין מברכין עליו להבדלה, שאין מברכין על נר שלא שבת, אבל אם רובן ישראל או אפי' מחצה על מחצה מברכין עליו, ומק' המג"א דאפי' ברובן עכו"ם יש לו לברך דכל קבוע כמע"מ דמי ותי' דאפשר דזה לא מקרי קבוע דהאור פירש וכן ריח הבשמים, ולכאור' ק'

ח. ועי' בקובץ שיעורים כתובות אות מ (ובקובץ ביאורים על ש"ש אות כא) דמק' על עיקר הדין דכל דפריש דצ"ע דנהי דהחתיכה שנמצאת אינה במקומה אבל כל החתיכות המונחות במקומן הן כמחצה על מחצה וא"כ זו שפירשה לא פירשה מרובא אלא ממע"מ? ומביא שחכם א' השיב והסכים לזה הגר"ח דהא דקבוע הוא כמע"מ אין פירושו דנחשב כאילו ליכא רובא אלא דגזה"כ הוא דבדבר הקבוע לא אזלינן בתר רובא, וכמו הא דאין הולכין בממון אחר הרוב דאין פירושו שהרוב נידון כאילו אינו אלא אף שישנו לא מהני לענין ממון וה"נ בקבוע דאיכא רובא אלא דלא מהני, ועי' בספר שני שבילין בשבילי דרוב טו, א דמביא ראי' לזה מהפמ"ג בשפ"ד קי, יד דחוקר אי בדין קבוע מהני ס"ס וחזקה עיי"ש, ואי נימא דחידשה התורה בקבוע דהוי כמחצה על מחצה ממש ואין כאן רוב א"כ מה שייך ענין זה לשאר הכרעות דעלמא, וע"כ ס"ל דהוי דין דלא מהני רוב להכריע ספק הנולד בקבוע ולכן מסתפק אי גם בשאר הכרעות אמרי' כן. אמנם עי' שערי ישר ד, א שיש לו מהלך אחר בענין זה דילפינן מקרא דהחשיבה תורה את ענין הקביעות דאפי' מיעוט חשוב נגד הרוב שאין דין הרוב מכריע כנגדו וכן עי' בערה"ש קי, יב דהתורה אמרה דבקבוע יש להמיעוט כח כמו להרוב והוה כמחצה על מחצה ועי' בדבריו בס"ק טז דכ' דלפי"ד דהוי כתרי רובות המתנגדות וממילא הוי כמע"מ וא"כ כשיש חזקה להתירא או ס"ס שאין

ג. זה דאמרי' דכל קבוע כמע"מ דמי הוא בין לחומרא כגון תשע חנויות מוכרות בשר שחוטמה ואחת מוכרת בשר נבילה ולקח מאחת מהן ואין יודע מאיזה מהן לקח דהרי"ז אסור דכמע"מ דמי, ובין לקולא ולכן בתשע חנויות מוכרות בשר נבילה ואחת מוכרת בשר שחוטמה דינו כמע"מ ורק נאסר מצד ספק ולא הולכין אחר הרוב לומר דנלקח מחנות שמוכרת בשר נבילה" (ונפק"מ לנ' מערוצות עי' לקמן צפרק לג), וכן אם הי' הט' חנויות מוכרין בשר שאסור רק מדרבנן יהי' מותר כדין ספיקא דרבנן לקולא", וכן בתשעה שרצים וצפרדע א' ביניהם ונגע בא' מהן ואינו יודע באיזה מהן נגע דהוי כמע"מ וברה"ר ספיקו טהור", וכן בורק אבן לגו ואיכא ט' ישראלים וכנעני א' דכמע"מ דמי וספק נפשות להקל י'.

ד. י"א שדין הנ"ל בתשע חנויות דכמע"מ דמי ג"כ שייך אם בשעת הלקיחה היו כל העשר חנויות מוחזקין בחזקת כשרות, אלא שאח"כ נודע שא' מוכרת בשר נבילה דאיגלאי מילתא למפרע דבשעת לקיחה הי' תשע חנויות מוכרות בשר שחוטמה וא' בשר נבילה ונמצא דהוי קבוע למפרע ואין הולכין אחר הרוב", אמנם יש חולקים ע"ז וס"ל

==== הערות וצינונים ====

דבפירוש לפנינו לא אמרי' כל דפריש, אלא דצ"ל דכוונת המג"א הוא דהאור והנר הם שני ענינים נפרדים ונהי דהנרות הויין קבועים אבל האור דעליה מברך לא הוי קבוע עיי"ש, ועי' עוד תי' בערה"ש קי, יז ובחידושי הגר"ח על הש"ס סי' רכט הגה"ה מהגרנ"ט, ועי' בשו"ת שאילת

מחמץ או ממצה הוה ספיקא דרבנן והולכין להקל וא"צ בדיקה חלק ע"ז עליו המשנ"ב תלט, ב דבחמץ כיון דתחילת תקנתם הי' בבדיקה על הספק, לכן החמירו בספיקו יותר משאר ספיקות של דבריהם ולכן בזה לא אמרי' ספיקא דרבנן לקולא.

ועי' חזו"א יו"ד לו, טו שדן בזה לענין טבילת כלי זכוכית, אם לקח כלי זכוכית מחנוני ואינו יודע אם בית החרשת הוא של ישראל שדן בזה אי הוי כקבוע או פירש עיי"ש ועי' אגר"מ יו"ד ב, מ בסו"ד ובאו"ח ג, ד בסו"ד.

יג. עי' כתובות טו..

יד. עי' כתובות טו..

טז. עי' ש"ך קי, יד דמביא כן מהרא"ה והבין שגם הרשב"א מודה לזה.

דבפירוש לפנינו לא אמרי' כל דפריש, אלא דצ"ל דכוונת המג"א הוא דהאור והנר הם שני ענינים נפרדים ונהי דהנרות הויין קבועים אבל האור דעליה מברך לא הוי קבוע עיי"ש, ועי' עוד תי' בערה"ש קי, יז ובחידושי הגר"ח על הש"ס סי' רכט הגה"ה מהגרנ"ט, ועי' בשו"ת שאילת יעב"ץ קנז מש"כ בזה ובמה שדן דהיאך פוסקי הלכות סמכו לילך אחר רוב דעות הפוסקים כמבואר לרוב בספריהם הא הנכתב בספר והנדפס הוי קבוע עיי"ש והו"ד בפ"ת יו"ד רמב, כג.

יא. ש"ך קי, טו.

יב. ערה"ש קי, י אלא שמש"כ שם להקל בתשע צבורין של חמץ וא' של מצה ואת החמץ ביטלו דמדאורייתא בביטול בעלמא סגי ומדרבנן צריך בדיקה, ונטלו ממקום א' ואינו יודע אם לקחו

דלא אמרי' קבוע למפרע כיון דכל קבוע שיהא כמחצה על מחצה חידוש הוא אין לך בו אלא משעת חידושו ואילך דהיי' משחל הספק על הקבוע אבל לא למפרע^מ.

ה. זה דאמרי' דספק בדבר קבוע הוא כמע"מ, אין הכוונה דהוא קבוע במסמרים לקרקע, אלא הכוונה הוא דהוא במקומו אע"פ שהוא נע או שבכוחו לנוע, ולכן בתשעה ישראלים וכנעני א' וכן בט' שרצים וצפרדע א' ביניהם דינם כקבוע וכמע"מ, וא"כ יש להק' דהיאך שייך ביטול ברוב בתערובות הא כל חתיכה עומדת במקומה ויהי' כמע"מ?

ו. יש שהבינו דהחילוק בין כל תערובת לקבוע הוא שבקבוע ניכר וידוע האיסור בדוכתיה, משא"כ בתערובת שאין האיסור ניכר לא אמרי' דהוא כמע"מ, ויש שהבינו דהחילוק הוא דקבוע רק שייך

===== הערות וצייונים =====

הוכר האיסור, ועיי"ש שמביא קו' הפמ"ג מסוגיא דנזיר יב. וגיטין סד. באומר לשלוחו צא וקדש לי אשה סתם ומת השליח, אסור בכל הנשים שבעולם, וכ' בתוס' דאינו אלא מדרבנן שאי"ז קבוע כיון שלא ניכר האיסור, וק' דהא עכ"פ האשה בעצמה יודעת, והוסיף הבינ"א דגם העדים יודעים, וכן מביא קו' החו"ד וכי אם יאמר א' שיש ממזרת א' בעולם יאסרו כל הנשים? ואם יאמר א' שמכיר בהמה טריפה א' יאסרו כל הבהמות? לכן צ"ל דרק כגון זורק אבן לחבורת בני"א דהוי קבוע אע"ג דאין מכירין כלל הישראל כיון שזה הישראל יודע בעצמו, דהאיסור וגם המכיר היו בפנינו ואינו חסר רק גילוי מילתא, משא"כ באשה שאין האיסור לפנינו וגם לא המכירין ויכול להיות שלא יתגלה לעולם בודאי נקרא לא ניכר האיסור, וה"ה בממזרת וטריפה דכשיש חשש ממזרת או בהמה בעיר הזו בודאי אסור לישא באותו מקום עד שיתברר האשה וכן הבהמה, ואם אין העד המכיר כאן א"כ הוי לא ניכר שאינו בפנינו עיי"ש.

מז. עיי' ש"ך קי, יד בשם הר"ן, והפר"ח קי, יג ד"ה ועכשיו הבין שכן ס"ל להרשב"א לדינא ודלא כמש"כ הש"ך, והפמ"ג בשפ"ד קי, יד בסו"ד כ' שכ"מ מהרשב"א, והובא דברי הפר"ח בחכמ"א סג, א ובערה"ש קי, מו.

ולענין דינא עיי' בפמ"ג בשפ"ד קי, יד בסו"ד דכ' צ"ע ואין לגעור במי שפוסק לקולא בהפס"מ, ובחכמ"א סג, א מביא ב' הדיעות ולא מכריע, ובערה"ש קי, מז מקיל.
יז. כתובות טו.

יח. "פשטות" תוס' בחולין צה. ד"ה ספקו ובזבחים עג: ד"ה אלא ובפסחים ג: ד"ה היינו ובנזיר יב. ד"ה אסור.

וידועים דברי הר"ש מקינון בספר הכריתות לשון למודים שער ג אות ר' דתי' בזה קו' העולם דיאסר כל העולם בחרישה וזריעה משום ספק נחל איתן שהוא קבוע.

ובגדר ניכר עיי' בבית אדם שער הקבוע כלל ב' דאפי' ניכר רק לא' נקרא

כשא"א לומר דבטל ברוב מכל טעם שהוא כגון שאינן תערובות או שהוא ניכר וכדו' דאז כיון שיש מיעוט קבוע אמרי' דהוא כמע"מ, אבל בתערובות ששייך לומר ביטול ברוב אז אין כאן איסור קבוע דהמיעוט מתבטל ברוב^{יז}.

ז. ויש בזה נפק"מ גדולה להל' לענין תערובת חנויות דהיינו שיש טריפה בא' החנויות ולא נודע באיזה^כ, די"א^{כא} דכיון דאין האיסור ניכר אמרי' דבטל ברוב, וי"א דמ"מ מדרבנן הוה קבוע^{כב}, ויש חולקין^{כג} דאע"פ שאין האיסור ניכר כיון שכל חתיכה עומדת בפנ"ע בחנות שלה אי"ז תערובות^{כד} ואינה בטילה, וממילא יש לזה דין קבוע דאורייתא^{כה}, ולדברי המחמירים תערובת חנויות חמור יותר מסתם קבוע דאוריית' דגם בפירש שלא בפנינו אסור משום גזירה שמא יקח מן הקבוע^{כו}.

==== הערות וצינונים

יש לצדד ולומר דתערובות חנויות הוה קביעות דרבנן לא קביעות דאוריית'.

כג. ב"ח והו"ד בש"ך קי יד, כט וכן מבואר מט"ז קי, וכו"פ בחכמ"א סג, א ועי' בבית אדם שער הקבוע כלל ג-ד מש"כ בכ"ז ובסו"ד כ' והרציתי דברים הללו להגאון בעל בית מאיר והשיב לי שגם הוא כ"כ דבדאי דעת הב"ח נכונה ומסיק דלכן ק' להקל אפי' בהפס"מ עיי"ש.

כד. עי' כ"ז בבית אדם שער הקבוע כלל ד, אמנם הפמ"ג במשב"ז קט, א ס"ל דביבש ביבש דחד בתרי בטל לא בעינן סמוכין ומוקפין ועי' חזו"א לז, יב.

כה. ולענין אי אמרי' קבוע למפרע בזה (עי' לעיל בסעיף ד) כגון שבשעה שקנה עדיין לא נודע שא' מוכרת בשר טריפה, עי' ש"ך קי, יד דלדעת הב"ח בטור לא אמרי' בזה קבוע למפרע והש"ך כ' דאין לו ראיה, ועי' ט"ז קי, ה דאמרי' קבוע למפרע בכה"ג.

כו. כיון שאין האיסור ניכר עי' ש"ך קי, יז. (ועי' לקמן בפרק לב).

יז. עי' ר"ן חולין לג: בדפי הרי"ף סוד"ה ובנמצא דתי' דבכל

האיסורין ודאי כל שמעורב ואינו ידוע לא מיקרי קבוע דאדרבה ברובא בטל וכיון שהוא מתבטל א"א לדונו כקבוע, אבל התם בעלי חיים נינהו וחשיבי ולא בטלי וכיון דלא בטלי הוה ליה קבוע, ועי' בקונטרס דברי סופרים ה, ל דכ' דמשמע דהיכא דליכא לדין ביטול שייך קבוע גם באינו ניכר האיסור, ועי' בבית אדם שער הקבוע כלל ג.

כ. כגון בעשר חנויות ובכל א' מהן יש בהמה א' ונתערב הריאות של כולם ונמצא טריפה בא' מהן, ולקח מחנות א' ויודע מאיזו חנות לקח אלא שאין ידוע אם הטריפה נמצא בתוכו.

כא. פר"ח קי יג, כג ועיי"ש דשגגה היא ביד החולקים ע"ז דאין הפרש בין ציור זה לדין תערובת חתיכות דדא ודא חדא מילתא היא, וכן עי' חזו"א יו"ד לז, יב ד"ה ועדיין שהאחרונים החולקים ע"ז תמוהים דודאי ענין קבוע הוא באיסור ניכר.

כב. פמ"ג בשפ"ד קי, יד בהחלק הב' בדעת הפרישה, ועיי"ש דכ' הפמ"ג דבהפס"מ

פרק 5

דיני כל דפריש בקבוע דאורייתא

- א. בפרק הקודם נתבאר דמאחרי רבים להטות נלמד שהולכין אחר הרוב כשפירש מקבוע שלא לפנינו דהיי" שנמצא בשוק או ביד גוי או קטן, אבל כשלקחה בידו מהחנות דינו כקבוע והוי כמע"מ.
- ב. אם פירש מהחנות לפנינו דהיי" שרואה גוי או בהמה שלוקחים בשר מהחנות ג"כ דינו כמו קבוע.²
- ג. החילוק בין פירש לפנינו דדינו כקבוע לפירש שלא בפנינו דדינו כפירש אע"פ שיודעים בודאי שבא מן הקבוע¹ הוא דכפירש לפנינו נפל לנו הספק בקבוע אבל פירש שלא בפנינו לא נפל לנו הספק בקבוע אלא בדפריש¹.
- ד. יש מי שכתב דהא דאמרי' כל דפריש לאו דוקא דפירש ממש במציאות, אלא כל שנשתנה הדבר מכמו שהי' מתחילה בשנוי גמור שאינו חוזר, כגון שנשחט בהמה א' בין שאר הבהמות דבהמה זו נקרא פריש¹, ויש שחלקו עליו¹.

 הערות וצינונים

(ובנמצא ביד ישראל דדינו כקבוע כ' הש"ש הנ"ל שהוא משום דכיון שנולד הספק בזמן שהי' קבוע אסור ללוקח ולכל העולם, והשערי ישר מסביר שהוא משום דכיון דנאמן להעיד מה שקרה כל ספק שנולד להלוקח הוא ספק ג"כ לנו וכיון דהספק שלו היתה על החנות אז הספק שלנו הוא ג"כ על החנות ומוכיח שם דצריך עוד תנאי דצריך שיהי' הספק נוגע אל הלוקח הראשון ולכן כ' דאף באופן שיש לעכו"ם נאמנות אפ"ה יהי' דינו כפרוש עיי"ש. ועי' במנחת שלמה ח"א עא, יב דזה נוגע בא"י אי מותר לקנות פירות מן השוק ממוכר קל דעת אשר אינו שם כלל על לבו לדעת אם הפירות הם ערלה או לא האם דינו כישראל והוא כמע"מ או כעכו"ם ודינו כפירש עיי"ש).

ה. בינת אדם שער הקבוע כלל י'.

ו. בית יצחק שער הקבוע סי' יא, וכן עיי"ש בכינ"א מה שמביא מהב"מ.

א. עי' כ"ז ברמ"א קי, ג.

ב. ונחלקו אי דינו כקבוע מה"ת או רק מדרבנן עי' ש"ך קי, כב ועי' בערה"ש קי, כב דפסק שהוא מה"ת.

ג. עי' כתובות טו. א"ר זירא אע"פ שדלתות מדינה נעולות.

ד. תורת הבית הארוך ב"ד שער א' (יד:), ונחלקו האחרונים בכיארור דבריו עי' שב שמעתא ד, יח ד"ה אמנם דר"ל דתלוי בזמן לידת הספק, אמנם עי' בשערי ישר ד, ג, דלומד דאין החילוק מתי נולד הספק אלא דכפירש לפנינו הספק הוא על החנות ולא על הבשר משא"כ בנמצא הספק הוא על הבשר שהוא פרוש ולא על החנות.

פרק לא

דיני קבוע דרבנן

א. דבר חשוב של איסור שנתערב בתוך רוב היתר ואינו ניכר, דמה"ת בטל אלא שמדרבנן אינו בטל, נתנו לזה דין קבוע² שאם לקח חתיכה א' מתוך התערובות ל"א שבא מהרוב, דכל קבוע כמחצה על מחצה דמו.

ב. כשקבוע מדרבנן הוא משום חהר"ל³ והוא במקום שבאים רבים לקנות כמו במקולין החמירו יותר ואסרו ליקח מהמקולין אפי' חתיכה שאינה ראויה להתכבד שאין הכל בקיאי⁴ בזה⁵ ויטעו בין ראויה להתכבד לשאינה ראויה להתכבד, אבל ליחיד בביתו מותר לאכול אותן חתיכות שאינן ראויות להתכבד⁶, ויש שכתב דבמקום שאין הפס"מ יש לאסור גם ליחיד⁷.

 הערות וצינונים

א. עי' כ"ז בסי' קי ה-ו, ודבר חשוב כולל בע"ח וחהר"ל ודבר שבמנין וברי' עי' ש"ך קי, לב.

ב. עי' לעיל בפרק טז ה"ו דנחלקו הראשונים אי צריך שיהא האיסור ניכר ליקרא קבוע, ולתוס' דס"ל דצריך שיהא האיסור ניכר כ' תוס' בחולין צה. ד"ה ספקו דבקבוע דרבנן דאינו ניכר האיסור, עיקר הטעם אינו משום קבוע אלא דדבר חשוב לא בטל ורק נקרא קבוע, ולהר"ן דס"ל דכל שאינו מתבטל הוי קבוע הכא כיון דמדרבנן אינו בטל יש לזה דין קבוע.

ג. עי' כ"ז בסי' קי, ה. ד. היה אפשר לומר דהביאור הוא שאינן בקיאי⁸ במציאות השיעור של חהר"ל וכ"נ מיד יהודה קי, כו בפיה"א, אמנם עי' בנקה"כ ד"ה והא דכ' שיטעו בדין לומר כי היכי דשרי החתיכות שאינן ר"ל ה"ה הר"ל.

ה. עי' כ"ז בסי' קי, ה. ד. היה אפשר לומר דהביאור הוא שאינן בקיאי⁸ במציאות השיעור של חהר"ל וכ"נ מיד יהודה קי, כו בפיה"א, אמנם עי' בנקה"כ ד"ה והא דכ' שיטעו בדין לומר כי היכי דשרי החתיכות שאינן ר"ל ה"ה הר"ל.

ו. פמ"ג במשב"ז קי, ה. דחושש לדברי הט"ז דלמד פשט בהרשב"א דהוא

חומרא כיון דמבהמה א' יש חהר"ל וחתיכות שאינן ר"ל, ולכן גם ליחיד בביתו אסור אם יהי' ציור כזה דמבהמה א' יש חתיכות הר"ל וחתיכות שאינן ר"ל, וכן לומד הט"ז בהטור דאי"ז חומרא אלא אסור מצד הדין דא"א שמבהמה א' יש חלקים שמתרים וחלקים שאסורים.

ז. פמ"ג במשב"ז קי, ה. דחושש לדברי הט"ז דלמד פשט בהרשב"א דהוא

חומרא כיון דמבהמה א' יש חהר"ל וחתיכות שאינן ר"ל, ולכן גם ליחיד בביתו אסור אם יהי' ציור כזה דמבהמה א' יש חתיכות הר"ל וחתיכות שאינן ר"ל, וכן לומד הט"ז בהטור דאי"ז חומרא אלא אסור מצד הדין דא"א שמבהמה א' יש חלקים שמתרים וחלקים שאסורים.

ח. פמ"ג במשב"ז קי, ה. דחושש לדברי הט"ז דלמד פשט בהרשב"א דהוא

חומרא כיון דמבהמה א' יש חהר"ל וחתיכות שאינן ר"ל, ולכן גם ליחיד בביתו אסור אם יהי' ציור כזה דמבהמה א' יש חתיכות הר"ל וחתיכות שאינן ר"ל, וכן לומד הט"ז בהטור דאי"ז חומרא אלא אסור מצד הדין דא"א שמבהמה א' יש חלקים שמתרים וחלקים שאסורים.

ט. פמ"ג במשב"ז קי, ה. דחושש לדברי הט"ז דלמד פשט בהרשב"א דהוא

חומרא כיון דמבהמה א' יש חהר"ל וחתיכות שאינן ר"ל, ולכן גם ליחיד בביתו אסור אם יהי' ציור כזה דמבהמה א' יש חתיכות הר"ל וחתיכות שאינן ר"ל, וכן לומד הט"ז בהטור דאי"ז חומרא אלא אסור מצד הדין דא"א שמבהמה א' יש חלקים שמתרים וחלקים שאסורים.

י. פמ"ג במשב"ז קי, ה. דחושש לדברי הט"ז דלמד פשט בהרשב"א דהוא

חומרא כיון דמבהמה א' יש חהר"ל וחתיכות שאינן ר"ל, ולכן גם ליחיד בביתו אסור אם יהי' ציור כזה דמבהמה א' יש חתיכות הר"ל וחתיכות שאינן ר"ל, וכן לומד הט"ז בהטור דאי"ז חומרא אלא אסור מצד הדין דא"א שמבהמה א' יש חלקים שמתרים וחלקים שאסורים.

ג. אע"ג דבקבוע דאורייתא נחלקו הפוסקים אי אמרי' קבוע למפרע, בקבוע דרבנן לא אמרי' קבוע למפרע, ולכן מי שלקח בשר מהמקולין ואפי' חהר"ל ונמצאת טרפה במקולין ולא נודעו חתיכות הטרפה ואינו ידוע מאיזו לקח, כל מה שלקח קודם שנמצאת הטרפה מותר כיון שהרוב כשר'.

ד. בקבוע דרבנן" כיון שמה"ת במל ברוב" יש להקל אם נפל' אחד מהנ"י קודם שפירשה מהתערובת" לתוך הים בענין שנאבד מן העולם" י, דתולין לומר דהאיסור נפל והשאר מותרין, אלא דצריך

=====**הערות וצינונים**=====

- ז. שו"ע קי,ה. יא. קי,ז ועי' בש"ך קי,מא דהרמב"ם ס"ל דבדבר דלא מינכרא נפילתם כגון תאנה וטבעת צריך שיפלו שנים ורק בחבית דמינכר נפילתה מספיק א' ומשמע דס"ל לש"ך הכי להל' ועי' בפמ"ג בשפ"ד שם דכ' דבמידי דרבנן בהפס"מ אינן להחמיר.
- ח. עי' כ"ז בס"י קי,ז. ולענין דבשיל"מ עי' ש"ך קי,נז,נח, ועי' במג"א תסז,ה דבלח בלח לא שייכי היתרים הללו, ועי' בחו"ד קי,יג, כביאורים שהוא משום שנבלל ויש ודאי איסור בכאן הוי כאוכל אדם א', וכ"פ בחק יעקב או"ח תסז,ט.
- ט. ש"ך קי,מו.
- י. עי' ט"ז קי,ח וש"ך קי,מ דדוקא שנפל מעצמו אבל אם הפילה אפי' שוגג אסור אטו מזיד וכ"פ בחכמ"א סג,י ובערה"ש קי,נח, ועי' בש"ך קי,מב דאם הפילו בשוגג קודם שנודע התערובות דינו כנפל מעצמו, ועי' בלבוש קי,ח דכ' דקודם שנודע התערובות אפי' הפיל במזיד דינו כנפל דלא שייך למיגזר משום שמא יפיל אחר ידיעה וכן מבואר בחכמ"א סג,י (ועי' בחגורת שמואל (לב) על הלבוש דלשון מזיד לא שייך קודם שנודע התערובות הא אז הכל הוא שוגג). ועי' בפמ"ג במשב"ץ קי,ח דמביא מפנים מאירות דאם לאחד נודע התערובות ולאחד לא נודע וזה שלא ידע הפיל דינו כנפל דלא שייך למקנסיה כיון שהוא לא ידע אמנם הפמ"ג מביא מנח"י שמבואר דכל שנודע קנסינן אף למי שלא ידע.
- יא. קי,ז ועי' בש"ך קי,מא דהרמב"ם ס"ל דבדבר דלא מינכרא נפילתם כגון תאנה וטבעת צריך שיפלו שנים ורק בחבית דמינכר נפילתה מספיק א' ומשמע דס"ל לש"ך הכי להל' ועי' בפמ"ג בשפ"ד שם דכ' דבמידי דרבנן בהפס"מ אינן להחמיר.
- יב. ש"ך קי,מב דאם פירש קודם שנפל לים, כשנפל לים לא מן התערובות הוא נפרש שנאמר הך דנפל דאיסור נפל אלא עמד בפני עצמו והלכך התערובות נשאר באיסורו, ועי' בשפ"ד שם דכ' דאם נתיר החתיכה שפירשה מטעם כל דפריש כמו למאן דמתיר פירש שלא בפנינו פשיטא דהשאר אסור דכיון שהתרת מתחילה איך תחזור ותאסור אח"כ עיי"ש, ועי' במנח"י מג,יב שמדייק מהתו"ח דאם אחר שפי' נפל לים או נאבד מתירין התערובת כיון דעכ"פ עכשיו כבר נאבד עיי"ש ועי' בבדה"ש קי,קג לכל הדיעות.
- יג. עי' ש"ך קי,מג דה"ה לכל מקום שהוא אבוד כגון נהר עמוק וכה"ג אבל אם נפל למקום שאפשר להמצא לא הותרו השאר.
- ועי' בש"ך קי,מד דהטעם דאם לא אבוד לא תלינן לומר שזהו האיסור משום דאם ישנו בעולם ואתה צריך לדון עליה

לאכול את הנשארות שתיים שתיים^{טו} ביהד^{טז}, דממנ"פ איכא חדא דהיתרא ואמרי' מדחבריה לאו דאיסורא איהו נמי לאו דאיסורא, ואעפ"כ אסור לאדם אחד לאכול את כולם^{יז}, ואפי' שני בני אדם אין לאכלם כולם בבת אחת^{יח}.

הערות וצינונים

וכן אם נתערבו שלש צריך לאכול שש דאל"כ ליכא למימר מדחבריה לאו דאיסורא דיש א' שבדאי מותר ה"ה האחרים מותרים דיש פירכא ע"ז די"ל דהטעם שחבירו מותר משום דהוא המיעוט ואמרי' דאיסורא ברובא איתא ולכן צריך שיהי' האיסור וההיתר שווין, אמנם עי' בכרתי קי,כט דאם נתערב ב' בג' מותר לאכול ג' דאיכא ודאי היתר תוך אכילתו וכ"מ מהחזו"א לז,יט ד"ה שם ועי' בחכמ"א סג,י דמביא ב' הדיעות.

פז. עי' בדרכ"ת קי,קע בשם שלחן גבוה דאינו ר"ל בבת אחת דהא א"א לאכול שני בעלי חיים בב"א אלא ר"ל באכילה אחת זה אחר זה.

יז. רמ"א קי,ז ועי' גם בט"ז קי,ט ועי' בערה"ש קי,סא דכ' דהיא חומרא בעלמא ומ"מ חלילה לעבור על דבריהם הקדושים, אמנם עי' בש"ך קי,מט ובנקה"כ קי,ט דמותר לאדם א' לאכול כולן שנים שנים רק שלא יאכל כולן כאחד ועי' בחכמ"א סג,י דבהפס"מ יש להתיר.

יח. רמ"א קי,ז וכ"כ הט"ז קי,ט להל' עיי"ש וכ"פ בחכמ"א סג,י וכן עי' בערה"ש קי,סא דהיא חומרא בעלמא ומ"מ חלילה לעבור על דבריהם הקדושים, אמנם עי' בש"ך קי,מט דפשטות הי' נראה דחולק אמנם עי' בשפ"ד שם ויל"ע בזה, והפר"ח קי,לז חולק על הרמ"א דמותר לשני בני"א כאחת.

ועל השאר מפני מה נאמר שזו האחת היא האסורה, אדרבה י"ל איסורא ברוב איתא, ועי' בש"ך קי,מה שבנחתך או נתרסק לא תלינן.

ועי' בפ"ת קי,ז לענין אי נתערב א' מהן לתוך דבר איסור בענין שאינו בטל, או שנמכר לגוי, או בבהמה שנעשה טריפה או שמת דכיון שאין אתה צריך לדון עליו תולין בכה"ג אמנם אם מת ע"י אדם דינו כהפילה לים דלא תולין האיסור בו, ועי' בערה"ש קי,סב דכ' דבנמכר א' לגוי בשוגג יש לגזור אטו מזיד ואין תולין בו עיי"ש.

ועי' בדרכ"ת קי,קסא מה שציין בציוור דבישל בכלים ונאכל (להמקילין בהע' הבא) והכלים עדיין קיימים אי אמרי' דכיון דעדיין צריכין לדון על הכלי א"א לתלות האיסור בו עיי"ש.

יד. לענין אי נאכל א' מהן בשוגג דעת המחבר קי,ז דג"כ תולין האיסור בה ולא גזרינן שוגג אטו מזיד, וכ"פ להל' המג"א תסז,ד והמשנ"ב תמז,צה וכ"מ מערה"ש קי,נט אמנם עי' ט"ז קי,ח וש"ך קי,מ דלא תלינן בו כה"ג גזירה שמא יאכיל לגוי או לכלב להתיר האחרות, או יפלו במזיד לים (ש"ך) וכ"נ מחזו"א או"ח קי,טכ ד"ה והיכי וסקכ"א ד"ה שם, ועי' בחכמ"א שמביא דעת המחבר ובסוגרים מביא הט"ז והש"ך.

פז. ועי' ש"ך קי,מז דאם נתערבו שתיים צריך לאכול ארבע ארבע

פרק לב

דיני כל דפריש בקבוע דרבנן

א. מבואר בגמ' שבקבוע דרבנן כגון שור הנסקל שנתערב בהרבה בהמות דאינו בטל ברוב משום שבעלי חיים חשיבי, ודינו כקבוע דא"א להפריש א' מהן ולהקריב ע"ג מזבח, לא מהני עצה שיכוף כל הבהמות שינודו דלא להוי קבוע, משום גזירה שמא יקח מן הקבוע.

ב. ונחלקו הראשונים למה בכל קבוע כגון ט' חנויות פירש מותר ואין גזירה פירש אטו קבוע, שי"א^ב שבט' חנויות שפירש ממילא אין גזירה שמא יקח מן הקבוע אבל לכבוש ביד כדי שיתפזרו ויקח מן הפורשים ודאי איכא למיגזר שמא לא יפור ויקח מן הקבוע, ובשו"ע^ג נפסק כטעם הזה ולפי"ז גם בקבוע דרבנן אם פירש ממילא מותר.

ג. וי"א דבט' חנויות פירש מותר ולא גזרינן שמא יקח מן הקבוע כיון שהאיסור ידוע במקומו ולאו ברשיעי עסקינן, משא"כ כבע"ח שנתערב באחרים דאין האיסור ניכר אי שרי ליה כי פריש אתי ליקח מן הקבוע, ולפי"ז^ה בקבוע דרבנן שאין האיסור ניכר גם אם פירש ממילא אסור, וכן בקבוע דאוריית' למ"ד דתערובת חנויות הוא קבוע

הערות וצינונים

א. זבחים עב. ב. רשב"א בתורת הבית ב"ד שער שני

(ל.)

ג. ק"ו, וכ"ה דעת הרמ"א בשו"ע הנ"ל, אמנם בתור"ח (הובא בט"ז ק"ו, וש"ך ק"לו) כ' וטוב להחמיר כהר"י, ועי' במשב"ז ק"ו, דהגהות הרמ"א הוא בתרא ואזלינן בתריה ודלא כמש"כ המעדני יו"ט שהתור"ח בתרא.

ד. רשב"א שם בשם ר"י, ומובא ג"כ ברא"ש חולין פ"ז כ, כא, וכ"כ תוס' חולין דה. ד"ה הכא.

ה. כן הוא משמעות הט"ז ק"ו, וש"ך ק"לו, להלכה, ועי' בחכמ"א כד, ה, שכ' והכי נהוג אם לא בהפס"מ.

ועי' סי' ק"ו, ובש"ך סקל"ב דגזירה זו דשמא יקח מן הקבוע הוא גם בשאר דברים החשובים כגון חהר"ל ודבר שבמנין וברי', ולענין דבשיל"מ ראשית כל נחלקו הפוסקים אי דין הלך אחר הרוב דינו כביטול ברוב דל"א בדבשיל"מ עי' בזה בפ"ת קב, א, אמנם גם להדיעות דלא אמרי' הלך אחר הרוב בדבשיל"מ נחלקו הפוסקים אי גזרינן בפריש אטו קבוע עי' בזה בפמ"ג שפ"ד ק"ל, לב דמביא מח' בזה די"א דלא גזרינן דכיון דאחרי זמן יהי' היתר גמור אין גזירה שיקח מן הקבוע בעוד שיש בו ספק עיי"ש.

מה"ת (עי' לעיל פקק כט ה"ז), יהי' גזירה שמא יקח מן הקבוע גם אם פירש ממילא¹.

ד. לכל הדיעות אם פירש קודם שנודע התערובות לא גוזרים פירש אטו קבוע², וכן כשכל התערובות פירשה ולא נשאר קביעות לא שייך לגזור פירש אטו קבוע דאין כאן קבוע³ ׀ ׀ ׀.

ה. גם בענין שאין גזירה פירש אטו קבוע זהו דווקא אי בכל פעם פירש המועט, אבל אם פירשו מחציתן או יותר בבת א' אע"פ שאין דינם כקבוע אפ"ה אסורים כיון דא"א לומר דאיסורא בתוך רובא אישתאר⁴.

ו. אמנם אם אח"כ פירשו מקצתן⁵ מאלו שכבר פירשו מחציתן או יותר ואפי' כולם ביחד⁶, מקצתן אלו מותרים דעכשיו יש לומר דאיסורא בתוך רובא שפירשו קודם אישתאר, ומ"מ שנים האחרונים

===== הערות וצינונים =====

לפרוש ורק בקדשים אסור, אמנם הש"ך קי,לז ס"ל דאסור לפזרן לכתחילה ורק שבדיעבד אין דינו כקבוע.

י. ועי' ברמ"א קי,ו שכ' עוד ציור דלכו"ע לא גוזרים פירש אטו קבוע והוא בנתערבה תרנגולת טריפה בכשרות ונמצא ביצה ביניהם דמותרת דאמרי' כל דפריש ולא גזרינן לגבי ביצה שיקח התרנגולים מן הקבוע עיי"ש בש"ך סקל"ח.

יא. ש"ך קי,לד.

יב. עי' כ"ז ברמ"א קי,ו.

יג. כן מבואר מרמ"א הנ"ל שאף אם פירשו כולם ביחד אינם נקראים עוד קבוע וכן עי' יומא פד: בזה דאמר שמואל לא הלכו בפיקו"נ אחר הרוב ומוקים הגמ' בט' כותיים וישראל א' ופרשו כולם לחצר אחרת וכ' רש"י ד"ה הא דפרוש כולהו דאע"ג דדינו כפרוש ורובו כותיים אפ"ה מפקחין, אמנם עי' בתוד"ה הא דפרוש דאי יצאו כולם לחצר אחרת ונשאר שם דינם כקבוע דמה לי

ו. עי' ש"ך קי,יז ובינת אדם שער הקבוע כלל ג, ועי' חזו"א לז,יט דכ' דאורח שנכנס לעיר ויודע שרוב החנויות כשרות אבל אינו מכירן אוכל בשר הפורש ולא גזרינן שמא יקח מן הקבוע דהגזירה הוא רק בלא נודע לשום אדם.

ז. ש"ך קי,לג דקודם שנולד הספק לא שייך למגזר מידי שכולן בחזקת היתר הן עומדים מאי אמרת שמא יקח אחר שנולד הספק הך גזירה לא אשכחן בש"ס, ועוד שבהא ליכא למטעי דאם לקח בעוד שהי' בחזקת היתר בשביל זה לא אתי ליקח לאחר שנאסרו, ועי' בפמ"ג בשפ"ד שם דיש לשאול אם ידעו מתערובת, רק זה האיש שלקח לא ידע מהתערובת אם יש לגזור.

ח. עי' רמ"א קי,ו ועי' בדרכ"מ קי,ד שמביא זה מחמיו מוהר"ר שכנא ש"ן לת' סתירת הטור ועי' בש"ך קי,לז.

ט. עי' ט"ז קי,ז דס"ל דמותר לכתחילה לפרוש כולן לעשותו

אסורים דא"א לומר בהם דאיסורא בתוך רובא אישתאר^ד, אם לא שנתפזרו כולן בבת אחת דלא שייך ב' אחרונים שאינו יודע מי הם^{טו} דאז כולם מותרין.

ז. נחלקו הפוסקים^{טז} בקבוע דרבנן ויש חלק מבהמה שפירש וחלק קבוע (כשאין גזירת פירש אטו קצוע) די"א" דא"א להיות שחלק מבהמה יהי' מותר וחלק אסור לכן יש להחמיר על שני החלקים, וי"א^{יז} דכיון דא"א להטריף חציה לכן אמרי' דהכל מותר, וי"א^{יח} דחלק שפירש מותר וחלק הקבוע אסור.

==== הערות וצינונים =====

הניח בביתו עם ארבעה בהמות שנשארו בביתו, ונתערבו הבני מעיים של כל השבעה בהמות ונמצא מחט בבית הכוסות שהיא טריפה עפ"י דין ואינו יודע בשל איזה בהמה הי' טריפה, והנה הארבעה אשר בביתו הם טריפה דהם קבועים, והשנים אשר פירשו למקולין מותר דמרובא פריש, והנידון כאן הי' על החצי שמכפנים בביתו והחצי אשר בחוץ במקולין.

יז. הרב מו"ה שמואל קיינאווייר ובעל בית הלל פסקו לאיסור גם על החצי שבחוץ שנמשך לבפנים, וכן עי' ט"ז קי.ה.

יח. כן פסק מוהר"ר העשיל מקראקא, ועי' גם נודע ביהודה מהדו"ק יו"ד סי' טז.

יט. עי' פ"ח בקונטרס אחרון סימן קי וכן קי, כג דאף בבהמה א' מה שפירש מותר ומה שעדיין קבוע אסור, וכל שיעורי חכמים כך הם ומי שאינו מורה כן לא ידע באיסור והיתר בין ימינו לשמאלו.

חצר זו מה לי חצר אחרת, ועי' בביאור הגר"א קי, יז ובבית אדם שער הקבוע כלל ח.

יד. ועי' ש"ך קי, לז מש"כ לפרש הרמ"א. ובעיקר דבריו שם דאם נתפזרו תחילה ונעקרו מקביעות הראשון שוב לא חשיב קבוע אע"פ שחזרו ובאו יחד במקום א' עי' שפ"ד שם דמביא שהפ"ח חולק ע"ז וס"ל דאסור בכה"ג, ועי' בחכמ"א סג, דגם לש"ך דווקא בחזרו לקביעותו לאחר שנודע פרישתן אבל אם קודם שנודע שפירשו חזרו לקביעותן אסור, ועיי"ש בחכמ"א בסעיף ח דגם באופן דאמרי' דחזרו לקביעותן ואסור זהו דווקא כשחזרו כולן אבל אם חסר א' דאז י"ל דאין כאן איסור כלל לא מקרי שוב קבוע, אמנם עי' בביאור הגר"א קי, יז בסו"ד ובחזו"א לז, ה.

מז. לשון החכמ"א סג, ז.

מז. עי' כ"ז בפ"ת קי, ד ובדרכ"ת קי, ק במעשה בקצב א' ששחט שבעה בהמות בביתו והיו כולם כשרים, והוציא מביתו למקולין שני בהמות ועוד הוציא מבהמה שלישית החצי והחצי השנית

פרק לג

דיני ספק ספיקא

א. כל ספק שא"א להכריעו באחד מדרכי ההכרעה, אם הספק הוא על דין דאורייתא, הולכין לחומרא^א. ונחלקו הראשונים והפוסקים אם הולכין לחומרא מדין תורה^ב או רק מדרבנן^ג.

ב. אם יש על איסור דאורייתא ב' ספיקות, אם ב' הספיקות הם בגופו, כגון באשת ישראל שנתקדשה לאחר ג' שנים ויום א' ואומר בעלה פתח פתוח מצאתי שיש כאן ב' ספיקות, ספק תחתיו ספק לאו תחתיו, ואת"ל תחתיו ספק באונס ספק ברצון^ד, כל כה"ג הולכין לקולא^ה (סב נתיימו זו כל תנאי ס"ס ע"י צפרק לד).

ג. אם איסור דאורייתא שאינו בטל מחמת חשיבותו נפל לתערובות ומהתערובות הזו לעוד תערובות, ועכשיו בא ליקח א' מהתערובות השניה דהוא ספק ספיקא בתערובות, יש ראשונים דמתירים שהוא

 הערות וצינונים

דאלים התרו יותר מרוב, ומקובל להסבירו שהוא כעין רוב משום דיש רוב צדדים להתיר ולא משום רוב מקרים (אמנם אי"ז כרוב המכריע ויוצא מידי ספק ומועיל גם בספק טומאה ברה"י, אלא דכיון דיש רוב צדדים להתיר, והאפשרות דאיסור הוא רחוק כולי האי לא חיישינן, ורק דומה לסברת רוב דתולין ברוב ולא במיעוט וע"י לקמן בפרק לד הע' ה והע' כ). עוד מהלך הוא הפנ"י כתובות ט. ד"ה אבל בדעת הרמב"ם דספיקא דאורייתא לחומרא הוא רק מדרבנן וכשיש עוד ספק הו"ל ספק דרבנן ולקולא.

(ולענין אם ס"ס מוציא ממון, דנו האחרונים בארוכה בכתובות דף ט: בתוס' ד"ה אי למיתב, שכ' דבס"ס מוציאין כתובה, ודנו האחרונים אם הוא דוקא לענין כתובה או גם בשאר ממון, עיי"ש).

ו. חוץ מדבשיל"מ דעי' רמ"א קי, ח דיי"א דאין להתירו מכח ס"ס וטוב להחמיר אם לא לצורך.

א. ביצה ג.:

ב. רשב"א בתורת הבית ד, א (יא): ועוד, וכ"פ הש"ך בכללי ס"ס אות כה וכ"פ בשפ"ד שם (ועיי"ש דכ' דלכאו' אין נפק"מ במח' זו).

ג. רמב"ם איסור"ב יח, יז כלאים י, כז טומאת מת ט, יב אבות הטומאות טז, א וכ"פ הפר"ח (עי' כללי ס"ס אות א' ועי' שפ"ד על כללי ס"ס אות כה ד"ה אמנם), ועי' בשפ"ד כללי ס"ס אות כה דצריך שמונה תנאים להיות ספק דאורייתא לקולא מה"ת להרמב"ם, ועי' בערה"ש קי, צה דאין הכרעה ברורה בפלוגתא זו והוי ספיקא דדינא אם הל' כהרמב"ם או כהרשב"א.

ד. כתובות דף ט..

ה. שני המהלכים העקריים לבאר היתר זו דס"ס הוא שו"ת הרשב"א א, תא דכ' דהוי כרוב ואפשר

כס"ם בגופו, ויש אוסרים אא"כ נתערבה עוד פעם באופן שיש כאן ג' תערובות דאז יש להתיר^ה, ולהל' יש להחמיר בהתערובות השניה אסורה ורק תערובות הג' מותר, ובמקום הפס"מ יש להקל בתערובות השניה אם אינו אוכל כל התערובות כאחד^ט.

ד. אם ספק איסור דאורייתא או ודאי איסור דרבנן^א נפלו לשתי תערובות יש להתיר, ונחלקו אי מותר לאכול כולם כא'^ב.

ה. בספק א' בגופו וספק א' בתערובת^ב, כגון ספק טרפה שנתערב באחרות בענין שאינו בטל, דעת ר"ת שהם מותרים מכח ס"ם שמא אינו הספק טרפה, ואף אם נאמר שהוא הספק טרפה שמא כשרה היא, אמנם דעת הר"י שבכה"ג א"א להתיר מכח ס"ם כיון דא"א לצרף ב' מיני ספיקות לעשות ס"ם, דס"ם שייך רק בספיקות ששוין או בגופן

===== הערות וצינונים =====

ז. רשב"א ועוד הרבה ראשונים עי' ש"ך קי"ג. וק"ג, דכיון דקבוע חידוש הוא גרע מתערובות, ואם נתערבה באחרות בטילה, אמנם עיי"ש בהגהר' רעק"א, ועי' בט"ז קי גי דלמד דאין חילוק.

יא. ש"ך קי"ג, נד חכמ"א סג, יד.

יב. עי' רמ"א קי"ח, וש"ך קי"ג, נה דהרמ"א למד דדין זה הוא משום

דבספק איסור יש להקל כהרשב"א ולפי"ז אסור לאכלו כולו כאחד, אבל הש"ך למד דאף הרמב"ם מודה בזה דספק איסור ושני תערובות הוי כג' תערובות ולכן מותר לאכלו כולו כאחד, ועי' בחכמ"א סג, יד דפסק דאסור לאכלן כאחת.

יג. עי' כ"ז בסי' קי"ט.

יד. עי' שו"ע קי"ט, וט"ז קי"ב דהבינו כן בדעת הר"י.

טו. מחבר ורמ"א קי"ט.

ועי' ש"ך בכללי ס"ס בקצרה אות א' דבמקום הפס"מ ויש צורך סעודת מצוה יש להקל אם לא נודע הספק איסור קודם שנתערב, (עי' בש"ך דיני ס"ס (הארוך) אות א' די"א דאם לא נודע הספק איסור עד שנתערב וב' הספיקות באין כא' י"ל ס"ס), ויאכלנו שנים שנים.

ח. שיטת הרמב"ם מאכלות אסורות טז, והובא בשו"ע קי"ח, ועי' בכי"אור הגר"א קי"א, ולא ובערה"ש קי"ס, דטעמו הוא דתערובת הראשונה ודאי יחשב.

ועי' ש"ך קי"ג, נב דכ"ז רק באיסור אכילה אבל באיסור הנאה כגון כוס וטבעת של ע"ז גם הרמב"ם מודה דמותר בב' תערובות, אמנם עי' בערה"ש קי"ס, דכ"ז דא"א לומר כן וכן עי' בביני"א כלל

לג. עפ"י ש"ך קי"ג, נב דכ"ז רק באיסור אכילה אבל באיסור הנאה כגון כוס וטבעת של ע"ז גם הרמב"ם מודה דמותר בב' תערובות, אמנם עי' בערה"ש קי"ס, דכ"ז דא"א לומר כן וכן עי' בביני"א כלל לג.

טז. עפ"י ש"ך קי"ג, נב דכ"ז רק באיסור אכילה אבל באיסור הנאה כגון כוס וטבעת של ע"ז גם הרמב"ם מודה דמותר בב' תערובות, אמנם עי' בערה"ש קי"ס, דכ"ז דא"א לומר כן וכן עי' בביני"א כלל לג.

והטעם דאסור לאכול כולן כא' הוא דאז אין כאן ס"ס דבודאי אוכל מתערובת הראשונה, אבל כשיש שלשה תערובות אפי' אוכלן כא' יש ס"ס עי' ש"ך קי"ג, נב וחכמ"א סג, יג, אמנם עי' ערה"ש קי"ס, דפוסק כהרמ"א דאפי' בג' תערובות אין לאכול אותם בב"א.

י. ולענין דבר שאסור משום דבא מן הקבוע, עי' מחבר קי"ד, ועי' בש"ך

או בתערובת י', והלכה למעשה כהר"י באיסור דאוריית' ונחלקו
האחרונים אם יש להקל באיסור דרבנן מ"ז.

===== הערות וצינונים =====

מ"ז. עי' רמ"א א קי, ט דס"ל דהר"י רק שאפי' באיסור דרבנן בספק א' בגופו
מחמיר כשהספק הוא איסור וספק א' בתערובות לא מהני בה ס"ס.
מדאורייתא, אבל באיסור דרבנן יש י"ז. ועי' ש"ך בכללי ס"ס מאות א עד
לצרפם לס"ס, ועי' ש"ך קי, סב דמצדד אות י לציורים שונים שדן בהם
דאף המחבר ס"ל להחמיר רק באיסור אם הספיקות שלהם נדונים כענין א' או
דאוריית' עיי"ש, אמנם עי' ט"ז קי, יד שפסק כב' ענינים.

פרק לד

תנאי ס"ס

- א. י"א דס"ס מותר רק אי נודעו שני הספיקות ביחד, אבל אי נודעו זה אחר זה אינו נדון כס"ס, דמשנודע ספק א' נעשה הספק כודאי"א, ויש חולקין שס"ס מותר אפי' בנודע בנתיים².
- ב. נחלקו הפוסקים¹ כשיש ס"ס להקל כנגד חזקה דמחמיר, אי אזלינן לקולא כהס"ס או לחומרא שלא להוציאו מחזקתו³, ולדינא

הערות וצינונים

מחזקה כמו רובא וחזקה, הא בס"ס אין הכח של הלך אחר הרוב? ומסבירים עפ"י משנתו של הגר"נ פרצוביץ זצ"ל, דהא דרובא וחזקה רובא עדיף אינו משום דרוב הוא יותר חזק מחזקה, אלא דכל חזקה בנוי על ה"בחזקה" דהיינו על הסתמא שנשאר כמו שהי' עד עכשיו וכדומה, ומגזה"כ נלמד דאוקי מילתא אחזקתיה עי' חולין י:ו, ולכן ברובא וחזקה כיון דצד החזקה הוא רק מיעוט זה כבר לא בחזקתו ואין מקום לחזקה כלל, ולכן ה"ה בס"ס כיון דצד החזקה הוא מיעוט וחשש רחוק זה כבר לא בחזקתו ואין מקום לדין חזקה כלל, (אמנם עי' בתוס' חולין יא. ד"ה מנא), והטעם להחמיר עי' שפ"ד בכללי ס"ס אות כז דמה"ת אה"נ מהני ס"ס אפי' במקום חזקה, אלא שאסור מדרבנן שאמרו סמוך מיעוטא לחזקה ואיתרע לי' רובא והו"ל פלגא, (ועיי"ש באות כח דלכן בדרבנן יש לצדד להקל) ומביא הפנ"י בקונטרס אחרון לכתובות אות מו דכ"כ בא"ד. (עיי"ש בפנ"י שמאריך בענין זה להביא ראיות שאין להקל להתיר ס"ס היכא דאיתחזק איסורא ודלא ככל גדולי חקרי לב ואנשי חיל מגדולי הספרדים האחרונים בתשובותיהם דמתירין בס"ס אפי' בחזקת איסור אשת איש בין בעניני עגונה בחששי דסימנים ובשאלה ובין לענין עיקר העדות במסיח לפי תומו כמו שמצאנו הרבה לרוב וכן בדיני גירושין עיי"ש).

ועי' בשפ"ד כללי ס"ס אות כח ד"ה ומיהו דבאופן שרק ספק א' מנגד להחזקה אין להתיר כלל (ועי' לקמן בהע' ס).

ו. עי' כ"ז בט"ז וש"ך שם.

א. פשטות דברי הרמ"א קי, ט וכ"מ בש"ך ובשפ"ד בדיני ס"ס אות א'.

ב. עי' ט"ז קי, יד בשם המשאת בנימין והט"ז רוצה לדחוק זה גם בדברי הרמ"א.

ג. למעשה אינו מצוי נפק"מ בין ב' שיטות אלו כשהס"ס הם בגופו עי' ט"ז קי, יד דק' למצא ציור שלא באו ב' הספיקות ביחד, דאפי' אם תאמר שבתחילה הרגישו רק בספק א' ואח"כ הרגישו שיש עוד ספק, הא איגלאי מילתא דהיו בו ב' ספיקות ומותר.

ובספק א' בגופו וספק א' בתערובות עי' ש"ך קי, סג דאף בלא נודע אסור.

ולענין ס"ס בתערובות עי' בשו"ת משאת בנימין סי' לז (והובא בט"ז קי, יד) דמביא ראיה שמותר בכל ענין אפי' נודע, וצ"ב לדעת הרמ"א מה החילוק בין ס"ס בתערובות וס"ס בגוף.

ד. עי' כ"ז ברמ"א ונו"כ קי, ט.

ה. עי' בט"ז קי, טו ובש"ך כללי ס"ס כז-לג, וההסבר לומר דס"ס עדיף

מחזקה הוא מהרשב"א בתשו' א, תא, דלומד דס"ס הוא מדין רוב ורובא וחזקה רובא עדיף (ועי' לעיל בפרק לג הע' ה דאינו אלא כעין רוב, וא"כ קשה היאך שייך לומר דס"ס אלים

מחמירים בזה במקום שהם"ס והחזקה הן בענין א' וסותרים זה את זה, כגון אם הי' ס"ס אי נשחטה בהמה כדין, ובהמה בחייה בחזקת איסור עומדת, שבין החזקה ובין הספיקות הן בענין השחיטה, אבל אם יש ספק אם היא טריפה וכגון בעוף שנשבר גפו ספק מחיים ספק לאחר שחיטה, ואת"ל מחיים שמא לא נקבה הריאה, שהחזקת איסור היא שלא נשחטה ואינה סותרת את הס"ס שהעוף לא טריפה שפיר י"ל דהולכין בתר הס"ס^ה.

ג. ספק ספיקא שאפשר לברורי בקלות כגון ע"י שאלה לא הולכין בו לקולא^ב, ונחלקו הראשונים בדין ס"ס שאפשר לברורי ע"י מירחא אי מקילין בו, ולדינא י"א דיש להחמיר היכא דאפשר ואין הפסד בדבר^א

הערות וצינונים

ז. ועי' בט"ז שם שכ' דבכה"ג אפי' הוה כמה ס"ס לא יועיל להתיר, אמנם עי' ש"ך שם שכ' דאם יש ג' ספיקות מותר אפי' כנגד חזקה, ועי' בשפ"ד בכללי ס"ס אות כח דמסבירו דהרי הטעם להחמיר בס"ס כנגד חזקה הוא משום דמדרבנן אמרי' סמוך מיעוטא לחזקה והו"ל כפלגא מדרבנן וא"כ כשיש עוד ספק הו"ל ספק דרבנן ולקולא.

ח. ועי' בשפ"ד בכללי ס"ס אות כח דבפלוגתא דרבוותא או בעיא דלא איפשטא כיון דלא שייך לומר אוקמיה אחזקה דבשביל החזקה לא ישתנה הדין, ולכן כשיש ס"ס בכה"ג בודאי מועיל אפי' נגד חזקה, ועיי"ש שמביא סתירת הפר"ח בענין זה, ועי' בזה גם בשו"ת רעק"א סי' לד.

ט. והיי' לכל הדיעות לקמן, עי' פמ"ג בשפ"ד קי, סו, והוא עפ"י גמ' פסחים ד. בהמשכיר בית לחברו בארבעה עשר, חזקתו בדוק או אין חזקתו בדוק, וקאמר הגמ' למאי נ"מ לישיליה, ותי' הגמ' דליתיה להאי דלשיליה, מבואר מהגמ' דאפי' במקום שיש חזקה אם יש לברר בקלות צריך לברר. והפוסקים דנו

בזה בכמה מקרים ועי' בכינת אדם שער רוב וחזקה כלל ט' בזה, ועיי"ש בד"ה והנה דמביא דאף דלדעת הרמב"ם כל ספק רחמנא שריא, דוקא במקום דא"א לברר, אבל אם אפשר לברר מודה דלא מיקרי ספק כלל, וע"ע בערה"ש קי, קי.

י. עי' כ"ז ברמ"א קי, ט ובש"ך קי, סו. (ועי' באחרונים בכתובות דף ב. ש"א שבוה נחלקו רש"י ותוס' שם בתקנת חכמים שבתולה נשאת ליום הרביעי שאם הי' לו טענת בתולים ישכים לב"ד, אף שיש לו ס"ס לקולא וכ' תוס' שם ד"ה שאם, דהיי' משום דכיון דאשת כהן, ופחותה מג' יש רק ספק א' לא פלוג רבנן בתקנתא עיי"ש, ורש"י שם ד"ה בשני כ' דמתוך שיבא לב"ד יתברר הדבר כשיצא הקול שמא יבואו עדים עיי"ש).

והטעם להחמיר כ' בכרתי ופלתי בקונטרס בית הספק אות ט' בתו"ד דכיון דאפשר לברורי לא שייך ספק והוי כחסרון ידיעה, אמנם עי' נחלת צבי סו"ס קי ד"ה ונראה לפרש דכ' דהוא כדבשיל"מ דעד שתאכלנו באיסור תאכל בהיתר והיי' שכשיש לפנינו בירור, זה יותר טוב מאשר לסמוך על ס"ס. ויש שכתבו דהנפק"מ בין הטעמים הוא אי יש לברר רק ספק א', דאם אי"ז ספק אז עדיין צריך לברורי,

ד. לא אמרינן ס"ס להקל אלא אם כל ספק מותר מטעם אחר, אבל אם שני הספיקות מותרים מטעם א' אע"פ שיש ב' צדדים במציאות להקל לא מקילין בו"י, והדוגמא לזה הוא באשה שנתקדשה פחותה מבת ג' ונמצא פתחה פתוח, דאע"ג שיש ב' ספיקות שמא באונס שמא ברצון ואפי' את"ל ברצון ספק כשהיא קטנה ופתוי קטנה אונס הוא, דאין לזה דין ס"ס דשם אונס חד הוא.

ה. גם בס"ס משם א' יש להקל אם ספק א"י מוסיף היתר יותר מספק השני"י, וכגון זה דאמרי' סתם כלים אינם ב"י משום ס"ס שמא לא נשתמשו בו היום, ואת"ל נשתמשו בו היום שמא נשתמשו בו בדבר שהוא פוגם בעין, אע"פ שב' הספיקות הם משם א' דנותן טעם לפגם אינה אוסרת, אפ"ה נידון כס"ס כיון שהספק שלא נשתמשו בו

==== הערות וצינונים

משום דצריך ב' ספיקות בדין ולא במציאות, אמנם ע"י רעק"א בכתובות ט. דמביא מח' המפרשים, די"א דכוונת תוס' הוא דהוי ס"ס שאינו מתהפך (ע"י לקמן הלי' ו), ואם נתחיל בספק אונס שוב א"א לומר את"ל ברצון שמא קטנה דאם הוא ברצון א"א דהיא בקטנותה, ועיי"ש דמכריע כהפשטות דכיון דהכל מצד היתר אונס הוא מה לי אונס זה ומה לי אונס אחר.

ועי' בשפ"ד כללי ס"ס יא שיש לספק אי ס"ס משם א' דלא הוי ס"ס הוא מה"ת או מדרבנן.

יג. עיי"ש בש"ך דכ' אם הספק הראשון מתיר טפי, ועי' בתורת השלמים אות כ"ה דה"ה אם האחרון מתיר יותר מן הראשון.

יד. בענין זה דספק א' מוסיף על חבירו נחלקו הפוסקים אם צריך להתיר יותר מחבירו, או גם אם אינו מתיר אם מוסיף במציאות ג"כ נחשב שמוסיף, עיי"ש בש"ך ועי' בפר"ח בכללי ס"ס אות יב ובסוף הכללים באות לז ועי' בפמ"ג בשפ"ד כללי ס"ס אות יא.

אבל אי משום שיש בירור יותר טוב הכא א"א לעשות בירור יותר טוב, ולמעשה נחלקו בזה הפוסקים ע"י ש"ך קי, סו בסו"ד דמביא רא"י להשיטות דא"צ לברורי מאשה שראתה מחמת תשמיש שמתרת לישא לשני משום ס"ס, דשמא בא מן הצדדים ואף אם בא מקור אין כל האצבעות שוות ואפשר שאצל השני לא תראה, והגם שאפשר לברורי בבדיקת שפופרת, ע"כ דבס"ס א"צ לברורי, ורואים שלמד הש"ך דגם כשא"א לברר אלא ספק א' היה חיוב לברר לשיטת המחמירים, אמנם ע"י בפ"ת בכללי ס"ס אות לה שמביא שיי"ח ע"ז וכ"כ בבינ"א שער הקבוע כלל נד.

יא. ש"ך קי, סו וכ"פ בחכמ"א סג, לו אמנם ע"י ערה"ש קי צא, קי דפוסק דא"צ לברור.

יב. ע"י כ"ז בש"ך כללי ס"ס יא-יב ועי' בשפ"ד שם אות יא דכן הוא ההל' ודלא כהרמב"ם בהל' איסו"ב ג, ב עיי"ש במ"מ. והאחרונים האריכו בזה בתוס' כתובות ט. ד"ה ואיב"א. והטעם דאינו ס"ס, בפשוטו הוא

היום מתיר כל תבשיל בעולם אי ידענו בודאי שכן, משא"כ הספק דשמא נשתמשו בו בדבר שפוגם תבשיל זה, אי ידענו מה נשתמש בו אפשר אע"ג דפוגם תבשיל זה, הי' משביח תבשיל אחר, נמצא דספק הראשון מתיר טפי מן האחרון ויש להקל בו.

ו. י"א ט"ו שם"ס שאינו יכול להתחילו מב' הספיקות אלא מספק א' לא הוי ס"ס, דמאן יימר שיתחיל מספק זה ואז יש ב' ספיקות, אולי צריכין להתחיל מהספק השני ואז אין ב' ספיקות ובדאורי' אזלינן לחומרא ט"ו, ויש חולקים ע"ז וס"ל שאע"פ שאינו מתהפך נידון כס"ס", ולכו"ע במקום שמוכרח להתחיל הס"ס מספק א' א"צ הס"ס להיות מתהפך ט"ו.

ז. י"א דלא מקרי ס"ס אלא היכא דהאיסור והיתר שוים, אבל היכא דאיכא למתלי באיסור טפי מדהיתר, וכן אם האיסור שכיח טפי מן ההיתר אינו נידון כס"ס להקל ט"ו. ויש שהתקשו בזה כ'.

==== הערות וצינונים ====

- מז. ע"י כ"ז בש"ך כללי ס"ס יג-טו, יח. ש"ך שם.
- וע"י בפמ"ג בשפ"ד אות טו דכן קיי"ל לחומרא וע"י גם בביה"ל שד, א ד"ה וי"א.
- מז. ע"י ש"ך בכללי ס"ס אות טו דמביא סברא זו דמאי חזית ודינו כספק א' ובדאורי' אזלינן לחומרא, וע"י בדגו"מ על הש"ך דלפי"ז להרמב"ם דספק דאורי' לחומרא הוא רק מדרבנן א"כ יש להקל בס"ס אף שאינו מתהפך וע"י גם בשפ"ד כללי ס"ס אות כה ד"ה אמנם.
- יז. ע"י בפר"ח כללי ס"ס אות יג דיש חבילות חבילות של ס"ס בדברי הראשונים ז"ל שאע"פ שאינם מתהפכים חשבי להו ס"ס עיי"ש, וס"ל לדינא דכל ס"ס בין מתהפך ובין שאינו מתהפך נמי מקרי ס"ס, וע"י בשלחן גבוה בריש או"ח כלל פח דכ' דקמאי ובתראי כל אפיא שוין דס"ס אעפ"י שאינו מתהפך הוי ס"ס ועיי"ש דכ' דלא תציתו להש"ך.
- יח. ע"י פנ"י בכתובות דף ט. על תוס' שם ד"ה ואי בעית אימא, דמק' דכיון שיש רוב רצון א"כ ספק אונס כמאן דליתיה דמי ולא נשאר אלא ספק א' דתחתיו או לאו תחתיו והיאך כ' בגמ' דהוי ס"ס עיי"ש, ומבואר מזה דצריך ס"ס השקול והוא הק' דאם יש ספק א' השקול אז אפי"ו אם השני הוי מיעוט שפיר מקרי ס"ס לטעם הרשב"א דס"ס מועיל מדין רוב, דמיעוט דספק השני מצטרף לפלגא דספק הראשון והוי רוב, וכ' שכמדומה שראה בכמה פוסקים דהיכא דספק א' שקול אע"ג דהשני אינו שקול אפ"ה הו"ל ס"ס, וע"י בזה בשב שמתתא א, יח באריכות, ובשערי ישר א, יט.
- ולענין אם יש על א' מהספיקות חזקה, נקטו השב שמעתא א, יח ורעק"א בשו"ת סי' לז דג"כ יש כלל זה של תוס' דאם אין הספיקות שקולים אינו נידון

ח. כ' הש"ך^{כא} שכיון שדיני ס"ס רחבים מני ים ושום אחד מגדולי הראשונים או האחרונים לא ירדו לדיניהם ולא הזכירו הכל באר היטב ויש בהם ענינים וחלוקים הרבה, ובדבר קל ודק יש להפריש בין זה לזה ע"כ אין לנו עכשיו לבדות שום ס"ס להקל אפי' לדמות מלתא למלתא אם לא באלו המפורשים או הדומה להן ממש או שיש צדדיו להתיר בלא"ה, וגם זה אחר רוב העיון, ויש שכתב^{כב} דלא ראה לרבותינו שמשכו ידם לדון דיני ס"ס.

===== הערות וצייונים =====

תחתיו זינתה וא"כ איך שייך ס"ס, ע"כ צריך לחלק בין הכרעה של רוב על א' מהספיקות דל"א ס"ס וכשיש הכרעה של חזקה דאמרי' ס"ס).

כא. כללי ס"ס אות לו.

כב. כרתי ופלתי בקונטרס בית הספק שכ' דהש"ך לקוח מהמרדכי והוא ס"ל ספק דאורי' לחומרא מה"ת, לכן מי יאמר זך לקחי לדון בדין ס"ס להקל בשל תורה אבל לפי הרמב"ם דספק דאורי' לחומרא הוא רק מדרבנן אין מחמירים כולי האי וסמכינן על דעתנו דעת של תורה ובלבד שיהא הכוונה לשם שמים.

כס"ס, וכתבו דהרשב"א רק התיר בס"ס כנגד חזקה כששני הספיקות מנגדים להחזקה דאז שוברים החזקה כמו שרוב מוציא מחזקה, אמנם עי' בהע' מהגאון בעל ברוך טעם על הש"ש הנ"ל שמחלק בין הכרעה של רוב שבנויה על בירור וסברא, להכרעה של חזקה שהוא חוק מחוקי התורה דכשיש לנו בחזקת על ספק דאמרי' תורה העמידנו על חזקתו, דאין בחזקת אשת איש שום סברא לומר שהבעל חי ולא מת וכדו', (וכבריו צ"ל כפי האחרונים (עי' פמ"ג במשב"ז קי"טו) שלמדו בתוס' בכתובות ט. ד"ה לא צריכא, דיש חזקת הגוף שאומרת

פרק לה

דיני ספק דרבנן לקולא

א. מבואר בגמ' דספיקא דרבנן לקולא¹, אמנם לא בכ"מ אמרי' כן, ולהלן יתבאר כמה כללים בזה, ומפני קושי הענין כ' הש"ך² דאין

===== הערות וצינונים =====

א. שבת לד. ביצה ג.: על דברי תורה אע"פ שנתיר להם הספקות.

ג. ויש לחקור בדין זה דספיקא דרבנן לקולא, האם ההסבר הוא דבמילתא דרבנן תלינן להקל כגון שנעשה הדבר באופן שראוי להקל, והיי' שהוא מדין ספק, או"ד שהוא מדין ודאי דחז"ל לא גזרו על הספק, ועי' בקונטרס דברי סופרים בסו"ס א' דלפי מה שתירצו על הרמב"ם (עי' הע' הקודמת) שחכמים לא אסרו אלא הודאי ולא את הספק או נראה דספיקא דרבנן מותר בתורת ודאי ועיי"ש נפק"מ אי הולכין לקולא בתורת ודאי או בתורת ספק, ועי' בקונטרס שעורים להגרי' גוסטמאן קידושין שיעור כד, ג. דמביא רש"י בביצה ג: ד"ה אפי' דבשיל"מ אינו בטל משום שהואיל ויש לו מתירין לאחר זמן לא יאכלנו באיסור ע"י ביטול, והגמ' מדמה זה לדין דבשיל"מ בספיקא דרבנן, ואי נימא דרש"י סובר דספיקא דרבנן לקולא הוא משום דלא גזרו חכמים על הספק, איזה תאכלנו באיסור שייך כאן הא אין כאן שום סרך וחשש איסור דהא לא אסרו החכמים, וע"כ דס"ל לרש"י דהיתרא דספיקא דרבנן לקולא אינו אלא בגדר ספק עיי"ש בכל דבריו ומה שמביא מהגרעק"א, ועי' בישועות יעקב או"ח קז,ב דס"ל דתלוי באיזה דין דרבנן עיי"ש.

ד. סו"ס קי.

ב. עי' רמב"ם בספר המצוות שרש ראשון שכ' כל מה שאמרו חכמים לעשותו וכל מה שהזהירו ממנו כבר צווה משה רבינו בסיני שיצונו לקיימו והוא אמרו על פי התורה אשר ירוך ועל המשפט אשר יאמרו לך תעשה, והזהירונו מעבור בדבר מכל מה שתקנו או גזרו ואמר לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל עיי"ש, וכן עי' ברמב"ם ריש הל' ממרים, אמנם עיי"ש דהרמב"ן משיג עליו וכ' דהרמב"ם בונה חומה גבוהה סביב לדברי חכמים אמנם היא סברא נפסדת ברוב מקומות בתלמוד, ומביא כמה ראיות שמקילים באיסור דרבנן, והראשון הוא מדין דספיקא דאורייתא לחומרא וספיקא דרבנן לקולא, ובהמשך דבריו כ' ואולי תתעקש ותאמר לדעת הרמב"ם כי מה שאמרו בכ"מ להקל בדברי סופרים הוא במחילה ובתנאי מאתם שהם התנו בגזירות ובסייגים שעשו לתורה וכן במצות שלהם שנהלך בהם לקולא וכו', ואין אלו דברים הגונים ולא שלעיקר עיי"ש.

אמנם למעשה מתרצים דברי הרמב"ם עם סברא זו, וכבר מפורש הדבר בדרשות הר"ן בדרוש החמישי נוסח ב' ד"ה וכבר נתבאר, ועיי"ש שכ' שכך התנו כי אחרי שאינן גוזרין אלא לעשות סייג לתורה דיינו אם אסרנו הודאות לא יביאו לעבור

לנו עכשיו לבדות שום ספק דרבנן להקל ללמוד דבר מדבר אם לא אותן המפורשים או הדומה להן ממש או שיש בלא זה צדדים להתיר, וגם זה אחר רוב העיון.

ב. לא אמרו¹ ספק דרבנן לקולא אלא בדבר שלא אסרוה מחמת חשש איסור בגופו אלא שאסרוה בגזירה משום דבר אחר כגון בישולי עכו"ם (שאסרוהו משום חמנות), אבל דבר שאסרוהו מחמת חשש איסור בגופו כגון גבינות עכו"ם שחששו שהעמידו אותם בעור קיבת נבילה, עשאוה כאיסור של תורה ולא אמרו² בו ספק דרבנן לקולא, וי"א³ שגם בזה אמרו⁴ ספק דרבנן לקולא.

ג. אין אומרים⁵ ספק דרבנן לקולא אלא אם הוא בעצם איסור דרבנן, אבל ספק איסור שבעצם אסור מה"ת כגון ספק דרוסה שנתערבה בתערובת באופן שמה"ת בטל אלא שמדרבנן אינו בטל, אע"פ שנתגלגלה עכשיו לדיון ספק דרבנן לא אמרו⁶ בזה ספק דרבנן לקולא. כמה דברים אמורים כשבודאי יש בתערובת הזה ספק איסור, אבל כשיש ספק אם יש בה איסור כלל כגון שתי קדירות אחת של היתר ואחת של איסור ונפל חתיכת נבילה לאחת מהם ואינו ידוע לאיזו מהן אם יש בקדירת ההיתר רוב בענין שהוא מותר מה"ת אע"פ דמדרבנן אסור, הולכין לקולא כיון שי"ל שמא אין כאן איסור כלל⁷.

==== הערות וצייונים =====

בתורת השלמים בכללי ס"ס אות לג דכ' עוד חילוק בין ספק דרוסה לשתי קדירות, דבספק דרוסה הספק הוא על האיסור דאוריית' של טריפה אלא שעכשיו נוגע רק לדרבנן, משא"כ בב' קדירות דהספק הוא בתערובות, ומצד התערובות הוא דרבנן לכן אזלינן לקולא, ובזה מת' גם למה בס"י צח, בנתערב מין במינו ונשפך והי' רוב ולא ידוע אם הי' ס' דמתירין משום ספיקא דרבנן לקולא כיון שהספק הוא על התערובות וזהו דרבנן, וכן מת' בזה הטעם מה דבספק אם האיסור הוא ברי' או חהר"ל אזלינן לקולא כיון דהספק הוא על הברי' וחר"ל שהם דינים דרבנן (כ"ג בכוונתו), ועי' בשער המלך מקואות פ"י ה"ו

ה. עי' כ"ז בש"ך סי' קי כללי ס"ס יד-ית, ובחכמ"א סג, כב.
ו. ועי' חכמ"א סג, כב דה"ה בחלב שחלבו נכרי דמי לגבינות דג"כ איסורו מחמת עצמו שמא נתערב בו חלב טמא.
ז. פר"ח בכללי ס"ס סוף אות יד.
ח. עי' כ"ז בש"ך קי בכללי ס"ס אות יט.
ט. עי' בש"ך הנ"ל דבזה מת' מה דאמרו⁸ תולין בס"י קיא, ועי' בשפ"ד על הש"ך הנ"ל דהכוונה הוא דהתם הקדירה בחזקת היתר ולא איתרעי כלל (ויל"ע בכוונת הט"ז קיא, א בסו"ד), ועי'

ד. בדבר שיש לו מתירין לא אמרי' ספיקא דרבנן לקולא'.

ה. ספק דרבנן שיש עליו חזקת איסור" י"א דלא אמרי' בו ספק דרבנן לקולא"י, וי"א שאמרי' ספק דרבנן לקולא"י, וי"א דכשיש לו עיקר

==== הערות וצינונים ====

יא. ע"י במס' מקואות ב,ב לענין ספק טבל או ספק יש בו מ' סאה וכדו' אם נטמא בטומאה דרבנן לת"ק טהור ולרבי יוסי טמא שס"ל כל דבר שהוא בחזקת טומאה לעולם הוא בפסולו עד שיודע שטהר ולא אמרי' ספק דרבנן לקולא, וע"י בעירובין לה. דספק עירוב תחומין כגון שספק אם נטמא העירוב קודם שבת או משחשיכה אמר ר' יוסי דכשר, והגמ' שם לו. מק' קשיא דר' יוסי אדר' יוסי, ומת' הגמ' א) שאני טומאה הואיל ויש לה עיקר מן התורה ב) די"ל העמד טמא על חזקתו ואימא לא טבל, וע"י רמב"ם הל' מקוות י,ו שפסק להקל כת"ק, אמנם בשו"ת הרשב"א א,תא כ' דקיי"ל כרבי יוסי.

וע"י בקונטרס שעורים קידושין כד,ח שמסביר המח', דאם ספיקא דרבנן לקולא הוא משום ודאי (ע"י לעיל בהע' ג) דלא תקנו חכמים כלל על הספק או חזקה אינו מעלה או מוריד בספק דרבנן משא"כ אי הוי רק בגדר ספק עיי"ש.

יב. ש"ך קי כללי ס"ס אות כת, דקיי"ל כרבי יוסי ולדבריו הוא גם בדרבנן שאין לה עיקר מה"ת (דיש עוד תי' בגמ', ע"י הע' הקודמת), (וע"י בחזו"א במקואות תנינא סימן קלו (י) אות ב ד"ה שו"ע דמק' סתירה בדברי הש"ך עיי"ש).

יג. פר"ח בכללי ס"ס טו וכללי ס"ס בקצרה לג, וע"י ט"ז סט,כד ובנקה"כ שם וע"י גם בפמ"ג בשפ"ד כללי ס"ס אות כ'.

כלל ו ד"ה וראיתי דמק' על תי' הש"ך מדין דנשפך דהולכין לקולא אע"ג שבודאי נפל איסור בתוכה לכן כ' מהלך אחר דתלוי מתי נולד הספק, דבספק דרוסה כיון דמעיקרא נאסר מכח ספק דאורי"י חזר איסורו כודאי ושוב הספק אינו חוזר וניעור להיות ניתר אח"כ מכח ספיקא דרבנן משא"כ בב' קדירות, ובנשפך דעיקר הספק לא חל אלא מכח התערובות בשעה שנפל לקדירה שהרי מקודם הי' האיסור מבורר אצלנו, ובשעת הספק הוא דרבנן, לכן אמרי' ספק דרבנן לקולא, ועיי"ש בהגהו' רעק"א לשער המלך דכ' דמנשפך אין קו' כלל על הש"ך דבנשפך אין ספק בכלל על איסור דאורי"י אלא אם יש שיעור דרבנן או לא, ובכה"ג לא אמרי' דאיסור דאורי"י שנתגלגלה לדרבנן מחמירים בספיקו, אבל בסי' קיא דהספק הוא אם נפל איסור לקדירת ההיתר, דבעצמותו הוי ספק דאורי"י אלא שעכשיו לא נוגע לנו דהוא מותר מטעם ביטול, ומה שנוגע לנו עכשיו הוא דרבנן, בזה הי' ספיקו להחמיר משום איסור תורה שנתגלגל לדרבנן, כיון ששורש הספק הוא על דאורי"י (וע"י בשו"ת רעק"א מהדו"ק סי' מט אי צריך להיות נוגע לדאורי"י שיש אופן שיכול להיות בזה ספק דאורי"י כמו הכא לענין חזר וניעור וכדו' או דגם כשכבר אינו שייך במציאות שום איסור דאורי"י כיון שהספק הוא גם על דאורי"י נכלל בדין איסור תורה שנתגלגלה לדרבנן עיי"ש) ובזה הוצרך הש"ך לת' דאין ריעותא ודו"ק.

י. ביצה ד. ש"ך קי,נט.

מה"ת יש להחמיר וכשאין לו עיקר מה"ת יש להקל י"ט מ"ז.
 ו. איסור דרבנן שנתערב חד בחד ואח"כ נאבד א' מהן יש לומדים
 דכיון שנתחזק איסור בשתי חתיכות אלו, הוי ספק דרבנן במקום
 חזקת איסור ותלוי במח' הנ"ל, וי"א דליכא למימר חזקת איסור כאן
 דכמו שיש על החתיכה הנשארת חזקת איסור דהיי"א שאחד מן החתיכות
 הי' בחזקת איסור, כמו כן יש ג"כ חזקת היתר שאחד מהן הי' דהיתרא
 ובכה"ג לא הולכין בתר חזקת איסור.¹¹

ז. יש מי שכתב דגם להמקילים בספק דרבנן במקום חזקה, זהו רק
 בחזקת איסור, אבל הם מודים דמספק לא מחדשים מעשה אלא
 אומרים דכמו שהחזק עד עכשיו כן זה גם עתה,¹² אמנם י"א שגם

הערות וצייונים

לסמוך על הפוסקים דאזלינן לקולא.
 מ"ז. ועי' לעיל בפרק לד הע' ח לענין
 חזקה כנגד ספק דפלוגתא דרבוותא
 או בעיא דלא איפשטא.
 י"ז. עי' ש"ך סי' קי כללי ס"ס סקכ"א
 דס"ל דזה נקרא חזקת איסור, והוא
 ס"ל דלא אמרי' ספק דרבנן לקולא כשיש
 חזקת איסור, והפרי"ח בכללי ס"ס בקצרה
 לג-לד מקיל דס"ל דגם כשיש חזקת איסור
 אמרי' ספק דרבנן לקולא (ויל"ע בדברי
 החכמ"א ט"ד, 2).
 י"ח. תורת השלמים אות לח, וכע"ז עי'
 בש"ך סי' קי בכללי ס"ס סקכ"ד
 דכ' דאיסור דרבנן שנתערב חד בחד והוא
 דבר חשוב ואח"כ נתערב א' מהן ברוב
 אינו בטל כיון דנתחזק מתחילה האיסור
 בשתי החתיכות א"כ כל א' וא' הרי הוא
 כגופו של איסור, ועי' בתורת השלמים
 אות מא דחולק גם ע"ז דלא מקרי אתחזק
 איסורא.
 י"ט. משנה למלך בכורות ד,א והו"ד
 בפמ"ג כללי ס"ס סק"כ ובפ"ת
 בכללי ס"ס סק"כ, שמדמהו לספק הונח
 עירובי תחומין דלא מועיל דגרע משאר
 ספיקות.

י"ד. עי' בשו"ת נודע ביהודה יו"ד
 מהדו"ק סה ד"ה אמנם מה,
 שמביא הש"ך הנ"ל דפוסק דגם באיסור
 דרבנן שאין לו עיקר מה"ת אם הוא כנגד
 חזקת איסור לא מקילין בספיקו, וכ'
 דאע"ג דהרשב"א בתשו' לא כ' אלא תי'
 הראשון של הגמ' שמחלק בין עיקר מה"ת
 לאין לה עיקר מה"ת, היינו להשוואל שלא
 פירש דבריו וכו', וכ' ע"ז הנו"ב דאין לזה
 שחר דאיך ידחה הרשב"א את דברי
 השואל בדברים בעלמא, והוא כ' למס'
 הגמ' ר' יוסי רק החמיר במה שיש לו
 עיקר מה"ת ואם אין לה עיקר מה"ת
 בודאי מקילין בספיקו אף נגד חזקה, וכן
 עי' בשו"ת רעק"א סימן ס' ד"ה ונלע"ד
 לתרץ, דנקט כן בפשיטות בדעת הרשב"א
 דרק מחמיר ביש לה עיקר מה"ת אבל
 באין לה עיקר מה"ת ספיקה להקל. (ועי'
 גם בתורת השלמים אות לו).

מ"ז. ועי' במשנ"ב ע"כ דאם הי' כאן
 מי רגלים וספק אם הטיל לתוכו
 רביעית מים וכיוצ"ב דהוא ספק דרבנן
 באתחזק איסורא (ויש לו עיקר מה"ת כמבואר
 בכרכות כה). הולכין לחומרא, ומ"מ בשעת
 הדחק שיתבטל עי"ז מק"ש ותפילה יוכל

- מחדשים מעשה מספק לילך לקולא בספיקא דרבנן.^ב
 ח. נחלקו הפוסקים אי מותר לעשות ספק איסור דרבנן לכתחילה.^{כא}
 ט. ספק דרבנן שאפשר לבררו בקל הולכין בו לחומרא, אבל אם אפשר לבררו רק בטירחא הולכין בו לקולא.^{כב}
 י. אמרי' ספק דרבנן לקולא אפי' כשיהי' תרתי דסתרי.^{כג} אם הוא בתרי גברי.^{כד} ולא מינכרא מילתא.^{כה}

===== הערות וצינונים =====

- ב. עי' בפ"ת בכללי ס"ס סק"כ שמביא דברי השער המלך דמביא ראי' מט"ז סט, כד במעשה באשה אחת שבשלה בשר ושכחה אם מלחה אותו תחילה אם לא והתיר מכח ספיקא דרבנן לקולא, וכן מדברי הש"ך קיב, כ דאם הוא מסופק אם הכשיר ישראל התנור או לא שרי דהוה ספיקא דרבנן ולקולא עיי"ש עוד, ומביא דברי המג"א תקפה, ג דאם ספק לו אם שמע תקיעות או נטל לולב ביום שני א"צ לתקוע, ורואין מכ"ז דאמרי' ספק דרבנן לקולא גם באופן שצריכים לחדש מעשה. ומדברי המשנ"ב רואים היפוך דברי המשנ"ל"מ, דהרי המשנ"ב עו, כה מחמיר בספק דרבנן באתחזק איסורא ואפ"ה מיקל לומר דמחדשים מעשה בספק, עי' משנ"ב תקפה, ה דפוסק כהמג"א, וזה היפוך דברי המשנ"ל"מ דגם למקילין בספק דרבנן באתחזק איסור יחמירו שלא לשנות החזקה ולומר דהתחדש מעשה, ויל"ע בזה.
- (ואגב מדברים אלו של המשנ"ב רואין שחזקה חיוב כגון לתקוע או ליטול לולב לא נקרא חזקה כמו חזקה איסור ושפיר מקילין בספיקו וצ"ב. ועי' בשו"ת רעק"א סי' ז, וסו"ס כה).
- כא. עי' מג"א או"ח י, יא בדין מלבוש שחציו סתום וחציו פתוח מטילין בו ציצית לחומרא ואין יוצאין בו בשבת, וכ' המג"א דאפי' לכרמלית אסור לצאת דאסור לעשות ספק איסור דרבנן לכתחילה, ועי' במשנ"ב י, כז ובשעה"צ אות לה דמביא א"ר י, ונהר שלום י, ג שמקילים בזה וגם הנשמת אדם יא, ב מצדד להקל.
- ועי' בפמ"ג אשל אברהם י, יא שמביא מח' הראשונים המובאים בסי' תפט, ב לענין ספירת העומר בזמה"ז שהוא מדרבנן לרוב פוסקים שי"א שטוב לספור ביום ראשון בספק חשכה כדי שיהיו שבע שבתות תמימות לגמרי, וי"ח דאינו נכון שיכניס עצמו בספק דרבנן לכתחילה, ובשו"ע שם כ' דהמדקדקים אינם סופרים עד צאת הכוכבים וכן ראוי לעשות, דאינו נכון להכניס עצמו לספק לכתחילה.
- כב. פמ"ג שפ"ד קי בכללי ס"ס המחודשים אות ו שער המלך מקואות י, ו כלל ג' ד"ה ומ"מ.
- כג. עי' שבת לד. אמרו לו שתיים צא וערב עלינו לאחד עירב עליו מבעוד יום ונאכל עירובו בין השמשות, ולהשני עירב עליו בין השמשות ונאכל עירובו משחשכה, שניהם קנו עירוב אף שי"ל ממנ"פ דאי בין השמשות יממא הוא בתרא ליקני קמא לא ליקני ואי בין השמשות ליליא הוא קמא ליקני בתרא לא ליקני, משום שבין השמשות ספקא הוא וספיקא דרבנן לקולא.
- כד. עי' שער המלך מקואות י, ו כלל א' ד"ה ודע שאני מסתפק דפשיטא דלא הולכין לקולא בתרתי דסתרי בחד גברא.
- כה. עירובין עו. ועי' פרי"ח בכללי ס"ס אות ג דהטעם הוא דבמידי

יא. כשיש על איסור דרבנן ס"ם לחומרא, כגון ספק איסור דרבנן שנפל לתוך איסור וידעינן שיש בספק איסור רוב אך לא ידעינן אם יש בה ששים, דאיכא ס"ם להחמיר ספק אם יש ס' ואפי' יש ס' אפשר דהוא איסור, מחמירים^{כו} ויש מקילינן^{כז}.

===== הערות וצינונים =====

הוי ב' ציורים א' ספק טבל וא' ספק מ' סאה או"ד הוי ציור א' והוא ס"ס (עי' תוס' עירובין לה: ד"ה ספק), ולפי הראשונים שלומדים דהוי ס"ס מבואר דגם בס"ס יש להקל באיסור דרבנן (אליבא דכו"ע, דהמח' במשנה שם הוא רק כשיש חזקת איסור), ועי' במשנל"מ הל' מקוות יו, ד"ה ודע שראיתי שרוצה לומר דכן הוא לכל הראשונים, ועיי"ש שכ' דאולי רק הקילו כן בטומאת ידים עיי"ש, ולהל' כ' בפמ"ג בכללי ס"ס המחודשים אות ו' דלא הולכין לקולא בכה"ג וכ"פ בחכמ"א סג,כט.

כז. עי' שער המלך מקואות יו, כלל ה ועי' בערה"ש קי,קיד. (ועי' בקונטרס דברי סופרים א, מג שכ"כ לבאר רמב"ם בתשו', והסביר בדעת הרמב"ם דס"ל דספק דרבנן מותר בתורת ודאי (עי' לעיל בהע' ג), לכן לא מהני ס"ס להחמיר דכל ספק מותר בתורת ודאי עיי"ש).

דאיתיה קמן מיחזו מילי דרבנן כי חוכא ואיטלולא ועי' גם בדבריו בקצרה אות יח. **כו.** עי' משנה למלך הל' שאר אבות הטומאות ח,ה דמצדד להחמיר דהולכין לחומרא דלית לן למינקט תרי קולי ולומר דהוא היתר ויש ס', (ועי' במשנל"מ הל' בכורות ד,א ד"ה עוד אחרת, דכ' דהסברא בזה היא דכי היכי דגבי איסורי תורה דקיי"ל בספקן לחומרא אמרי' דבס"ס אזלינן לקולא וטעמא דמלתא דכיון דאיכא ס"ס חשיב מעוטא דמעוטא ולא חשיב ספק ומש"ה אזלינן לקולא, א"כ גבי ספיקא דרבנן נמי דקיי"ל דאזלינן לקולא, היכא דאיכא ס"ס להחמיר הוי מעוטא דמעוטא ולא חשיב ספק ולית לן למיזל לקולא, וכן עי' בנודע ביהודה יו"ד תנינא תשו' סד דכ' דס"ס להחמיר בדרבנן שזה קרוב לודאי הוא), והביא המשנה במקואות ב,ב בטמא טומאה דרבנן "וירד לטבול ספק טבל ספק לא טבל אפי' טבל ספק יש בו מ' סאה ספק אין בו" ויש מח' ראשונים אי

פרק לו

דיני שאני אומר

א. במקום "שודאי היה נפילת איסור דרבנן לאחד משתי קופות וכדו' אלא שמספקא לן לאיזה מהן נפל, לא אמרי' בכה"ג ספיקא דרבנן לקולא" אם לא שיש הדין של "שאני אומר", דהיי' שיש לתלות דאיסור לתוך איסור נפל והיתר לתוך היתר נפל: כמו שיתבאר.

ב. שתי קדירות אחת של היתר ואחת של איסור ולפניו שתי חתיכות אחת של היתר ואחת של איסור דרבנן שאינו יותר גדול ממה

===== הערות וצינונים =====

דרבנן לקולא או חמור יותר, דמעיקר ההל' ומדברי הרשב"א שהובא בהע' הקודמת רואין שיותר חמור דרק במחצה על מחצה אומרים שאני אומר (ויש מ"ד דצריך רוב), ומאידך גיסא עי' בט"ז קיא,א בסו"ד דמק' על הא דאמרי' דגם באיסור דאורי' אמרי' שאני אומר אם יש בהיתר רוב על האיסור באופן דבטל מה"ת ומק' הט"ז דהא באיסור דאורי' שנתגלגלה לרבנן לא אמרי' ספק דרבנן לקולא (ועי' בש"ך כללי ס"ס אות יט) ותי' דכל ספק שיש לומר בו שאני אומר לא נפל כאן איסור קיל טפי, ורואים מדבריו דשאני אומר יותר קל מסתם ספק דרבנן, וכן עי' בש"ך קיא,ב דאמרי' שאני אומר גם בגבינות גוים, ועיי"ש בשפ"ד דמק' דבגבינות גוים אין אומרים ספיקו להקל הואיל ואסרו מחשש איסור תורה, וכי' דאולי שאני אומר קיל טפי עיי"ש, ועי' ביד יהודה קיא,א בפיה"א.

ד. עי' ש"ך קיא,ד דמביא שזה אפי' אם שתי החתיכות נתערבו מתחילה זה בזה עיי"ש ביאורו, ובערה"ש קיא,ו מסביר דבריו דאע"פ דכשנתערבו

א. עי' כ"ז בס"י קיא.

ב. רשב"א בתורת הבית ד,ב (כג), ועי' בחי' הרשב"א יבמות פב. ד"ה וסבר ר' יוחנן דמת' דצריך לדין שאני אומר אע"פ שספיקא דרבנן לקולא כיון שנפלה ודאי תרומה לתוך אחת מהן ושתי הקופות במוקף הרי הן ככלי א' הילכך בכי הא לא אמרי' ספיקא דרבנן לקולא, והביאור בפשטות הוא דהוי כעין איקבע איסורא.

ג. בדין זה של 'שאני אומר' חקרו האחרונים אי ר"ל דגם בכה"ג יש לומר ספק דרבנן לקולא ונתחדש דספק זה אינו שונה משאר ספיקות דרבנן, או"ד שהוא דין חדש שאינו צריך לבוא לדין של ספק דרבנן לקולא, והנה מסי' קיא נראה דנקטו האחרונים דהוא משום ספק דרבנן לקולא עי' ש"ך קיא,א ובשפ"ד שם (ועי' גם בדבריו בסק"ב) ובערה"ש קיא,ב, והאחרונים דברו ע"ז על הראשונים בפסחים ט:.

אמנם מצינו סתירות בענין זה דשאני אומר אם הוא קיל יותר מסתם כלל דספק

שיש בקדירת היתר¹, תולין לומר דהאיסור נפל לתוך האיסור וההיתר לתוך של היתר.

ג. שתי חתיכות² אחת של היתר ואחת של איסור דרבנן ונפלה אחת מאלו שתי החתיכות³ לתוך קדירה של בשר שחומה⁴ אנו תולין

הערות וצינונים

חתיכה הראויה להתכבד דאינו בטל אפי' באלף והיי' לא מחמת האיסור אלא מחמת החתיכה שהיא גדולה גזרו בו, בזה לכו"ע אמרי' שאני אומר אפי' בשוה בשוה עי' ש"ך קיא,ה ופר"ת קיא,א, אבל האחרונים התקשו למצא היכי תמצא דאיסור דרבנן דאסור מצד עצמו במשהו, דעי' בפלתי קיא,א דבחמץ נוקשה יש לפקפק שהוא דבשיל"מ ומחמירים בספק עיי"ש ובפמ"ג שפ"ד קיא,ג, ועי' יד יהודה קיא,ב בפיה"א שיש דיעות שחמץ נוקשה בטל בששים ולא הוי איסור משהו (עי' משנ"ב תמו,טו), ולענין סתם יינם בזמה"ז, עי' יד יהודה שם דמנהגינו להקל דבטל בששים עי' רמ"א קלד,ב.

ז. עי' כ"ז בסי' קיא,א.

ח. עי' ש"ך קיא,ד דמיירי ששתי החתיכות היו ניכרות בפנ"ע קודם נפילתן איזה מהן של היתר ואיזה מהן של איסור, דאי נתערבו מתחילה א"כ כיון דאתחזק איסור בשתי החתיכות כל א' וא' דיינינן ליה כגופו של איסור ולא אמרי' ספיקא דרבנן לקולא, וע"ע בפר"ח קיא,ג דחולק על הש"ך ראשית כל דאפי' באופן שהחתיכות ניכרות זה נקרא איתחזק איסורא ובכה"ג מייתי אשם תלוי, וכן חולק עליו דאפי' באתחזק איסורא אמרי' ספיקא דרבנן לקולא ולנקודה זו עי' לעיל בפרק לה הל' ה. ועי' בשער המלך מקואות י,ו כלל ב' ד"ה ועוד אני מוסיף דחולק על הש"ך דמותר אע"פ שנתערבו מתחילה הגם שמסכים לדבריו דנקרא

תחילה כל א' הוי כגופו של איסור, מ"מ סו"ס אין כאן רק חתיכה א' של איסור, וכשאנו דנין על החתיכה שנפלה להיתר שזו היא הכשרה ועל החתיכה שנפלה לאיסור שזו היא האיסור בהכרח שנסתלק גוף האיסור דשניהם של איסור א"א להיות ולכן מותרת קדירת ההיתר ולא תהא חמור יותר מאלו הי' כאן חתיכה של איסור ושתי קדירות דתלינן לקולא.

ה. עי' בש"ך קיא,ב שהוא אפי' באיסורי דרבנן שיש להם עיקר בדאורייתא.

ואם הוא איסור דאורי' לא אמרי' תולין להקל עד שיהא ודאי בטל מדברי תורה, והיי' רוב במין במינו וששים אם ההיתר והאיסור הם מין באינו מינו, עי' כ"ז בסי' קיא ג-ד.

ו. והיי' אפי' הוא שוה בשוה הולכין לקולא, ועי' בש"ך קיא,ג דמביא מהנמוק"י דאפשר דלענין איסורי משהו החמורים לא אמרי' שאני אומר בפחות מרוב, אמנם עי' בפר"ח קיא,ב (הו"ד בבאר היטב קיא,ב) דחולק, דכיון דאיסור משהו אינו אלא מדרבנן בדין הוא שנתלה להקל נמי בו כי היכי דתלינן בשאר איסורין דרבנן, והמחמיר יותר מזה עליו להביא רא"י עיי"ש, (ועי' בפר"ת קיא,א שכ' ע"ד דליתא דכיון דשאני אומר הוא קולא בלא טעם אין לו אלא מקום שנאמרה בו), והנה עד כאן לא נחלקו אלא באיסור משהו משום שהחמירו באיסור מצד עצמו אבל אם הוא רק

לומר דשל היתר נפלה לשם:

ד. חתיכה אחת שאסורה מדרבנן ולפניו שתי קדירות אחת של היתר ואחת של איסור, ונפלה החתיכה לתוך אחת מהן ואין ידוע לאיזו נפלה, תולין להקל שנפלה לתוך קדירת האיסור, וקדירת ההיתר מותרת אם אינו יותר קטן מחתיכת האיסור^א.

ה. שתי קדירות של היתר ולפניהם שתי חתיכות אחת של היתר ואחת של איסור דרבנן, ונפלה אחת לזו ואחת לזו ואין באחת מהן כדי לבטל האיסור, שתיהן אסורות דא"א לומר שאני אומר כיון שצריכין לאיסור קדירה אחת, ומאי חזית דאסרת להאי דלמא איפכא^ב, אבל אם יש באחת מהן שיעור כדי לבטל האיסור אז אמרי' שאני אומר דהאיסור נפל לקדירה זו כיון דאין אנו צריכין לאיסור א' מהן ואין כאן סברת מאי חזית.

ו. שתי קדירות של היתר ונפל איסור לתוך אחת מהן וידוע לאיזו נפל ואין בה שיעור לבטל האיסור, וחזר ונפל איסור דרבנן לתוך אחת מהן ואין ידוע לאיזו נפל, אמרי' שאני אומר דלמקום איסור

===== הערות וצינונים =====

ע"ז דכל טעם דצריך חצי חצי כ' הרשב"א דהוא משום דכיון דבודאי נפל האיסור אלא שאין ידוע לאיזו, אמנם בקדירה אחת ש"ל שלא נפל האיסור לקדירה מותר אפי' כשהאיסור רבה על ההיתר עיי"ש, ועי' בחכמ"א כלל סד ד-ה דמדבריו נראה שפסק כהש"ך ועי' בערה"ש קיא סעיף י שמשמע שפוסק כהשו"ע אמנם עיי"ש בסעיף כב וצ"ב.

יא. שו"ע סי' קיא א-ב.

יב. ועי' כ"ז בסי' קיא,ה. ועי' במשב"ז יו"ד א,ז ובפ"ת א,ז דמי שיאמר על מותר אסור יבא קלקול לענין זה דיבואו לומר שאני אומר שלא כדין.

ועי' בש"ך קיא,יא דאפי' קדירה א' קטנה וא' גדולה לא תולין דהאיסור נפל לתוך הקטנה וכ"פ בחכמ"א סד,ט.

אתחזק איסורא ולא מקילין בכה"ג בספק דרבנן משום דכל שנפל לתוך קדירה של היתר איכא חזקה אחרת כנגדה דהעמיד קדרה בחזקת היתר כמו שהיתה עיי"ש והו"ד בפ"ת קיא,א ועי' גם בחכמ"א סד,ד, אמנם עי' חזו"א לח,ה קלז,ג ד"ה ש"ך סי' קיא.

מ. עי' פר"ח קיא,ה שכ' דמסתברא דה"ה אם הי' כאן קדירה אחת של איסור ונפלה אחת משני חתיכות לתוכה דתלינן לקולא שחתיכת האיסור נפל לתוכה והחתיכה הנשארת מותרת באכילה, אמנם עי' בפר"ת קיא,ג ד"ה ומה שדן דחולק עליו.

י. ומשו"ע קיא,ב מבואר דגם בכה"ג צריך שהאיסור לא יהי' יותר גדול ממה שיש בקדירה, והיי' שהוא לפחות חצי חצי, אמנם עי' בש"ך קיא,ו דחולק

הראשון נפל גם השני, אבל אם נפל איסור לתוך אחת מהן ואין ידוע לאיזו אף אם אח"כ נפל איסור לתוך א' מהן וידוע לאיזו שתיהן אסורות".

===== הערות וצינונים =====

יג. ע"י כ"ז בס"י קיא,ו.